Karkerên hemû welatan û gelên bindest yekbin.!

NEWROZ ATEŞİ

AYLIK TEORİK HABER YORUM DERGİSİ

SAL: 1 HEJMAR: 9 ÇILEYÊ PAŞIN-SIBAT / OCAK-ŞUBAT 1993 10.000

T.C.'nin Kürdistan'da siyasi olarak kaybettiği 1992 yılında artık kesinlik kazanmıştır

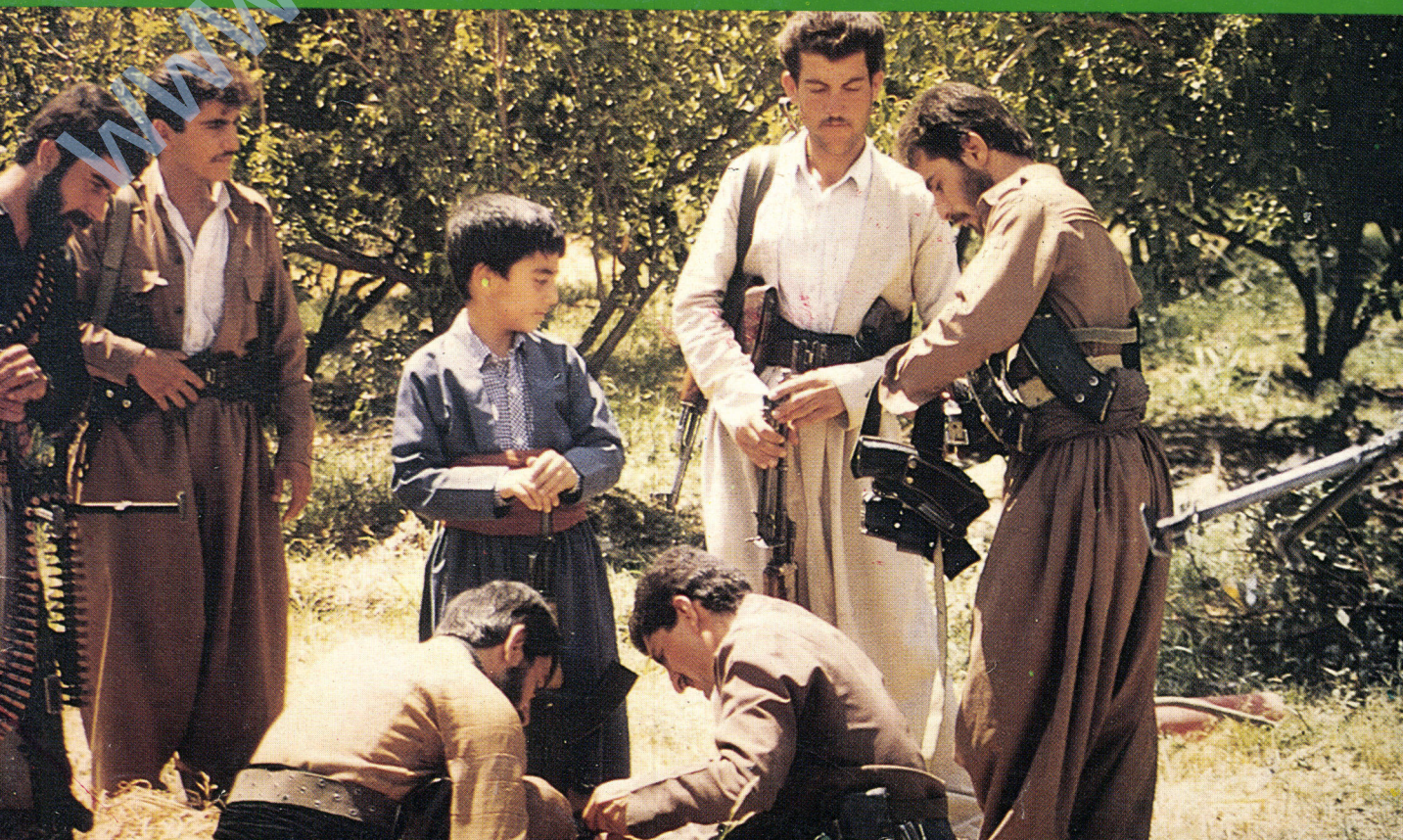

www.arsivakurd.org

SAYGIYLA ANIYORUZ

SELAH
Necmettin Büyükkaya
Sêwrek, 23.1.1984

Dr. ŞİVAN
Sait Kırmızıtoprak
Dersim, 1971

BRÛSK
Hasan Yıkmış
Dersim, 1971

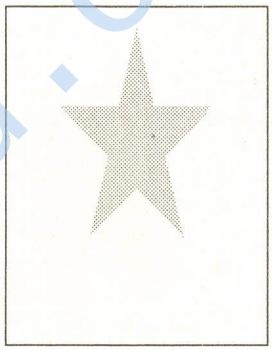

ÇEKO
Hikmet Buluttekin
Diyarbekir...1971

Sizler, bayrağı Şeyh Sait, Seyit Rıza, Simko, Qadı Muhammed'ler den devraldınız. Hayatınız bu bağımsızlık bayrağını Kürdistan burçlarına dikmeye yetmedi. Sizden mücadeleyi devralan halkımız bugün bağımsızlık bayrağını daha yükseklerde dalgalandırıyor. Bu özgürlük bayrağını ülkemizin her tarafında dalgalandırmak için halkımız emin adımlarla yürüyor.

Sizleri unutmadık, saygıyla anıyoruz.

Brûsk'ün oğlu
Eren Yıkmış

www.arsivakurd.org

Med İletişim, Yayın, Tanıtım Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi Adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
Nedime Tunç
Yönetim Yeri: Alayköşkü Caddesi,
Sıdıka Batu İşhanı 12/5 Cağaloğlu-İstanbul
Tel:-Fax 513 60 40
Dizgi ve Teknik Hazırlık:
Rosa Ajans, 522 97 72
Baskı:
Aydınlar Matbaacılık

Abone Koşulları: Yıllık 100.000.- TL, Yurtdışı 50 DM.
Diğer ülkelerin abone bedelleri Alman Markına göre belirlenecektir.
Abone bedellerini *Med İletişim, Yayın, Tanıtım Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi* adına aşağıdaki banka hesap numaralarına yatırıp fotokopisini açık adresinizle birlikte gönderiniz.
T.Halk Bankası Kapalıçarşı Şubesi,
Döviz Tevdiat Hesap No.: 78692910
Vadesiz Hesap No.: 39011540

Sunu

Merhaba, saygıdeğer NEWROZ ATEŞİ okuyucuları,

TC'nin Kürdistan'da siyasi olarak kaybettiği 1992 yılında artık kesinlik kazanmıştır. Kürdistan'ın kuzeyinde K.U.K.M. sömürgecilerin topyekün saldırılarına rağmen gelişmeye devam etmektedir. Yakınlaşan sonun verdiği panik ile azgınlaşan, saldırganlaşan TC, Kürdistan'da kan kaybetmeye devam ediyor. Sosyal, ekonomik, kültürel ayakları çökertilmiş ve sadece askeri ayağı ile Kürdistan da yol almaya çalışan TC özel kirli savaşının bir türevi olarak devreye soktuğu Hizbi-kontra taktikli eylemleriyle Kürdistan halkı üzerinde hem korku, sindirme ve pasifikasyon oluşturmak istemekte, hem de özel savaşın doğrultusunda yayın yapmayan devrimci-demokratik-yurtsever basını susturmak istemektedir. Hizbi-kontro etiketiyle halkımıza ve yurtsever devrimci basına yapılan tüm saldırılar rejimin yaptığı saldırılardır. Son iki yılda yüzlerce aydını, yurtseveri, devrimciyi, gazeteciyi katleden TC halkımıza gerçekleri taşımaya çalışan, uyanan ve ayağa kalkan Kürdistan insanın sesi olan, devrimci yurtsever basını tümüyle susturmak için her türlü yola baş vurarak engellenmek istemektedir. Bütün bu şantaj ve tehditlere rağmen yurtsever devrimci yayınları satan dükkanlar yakılmakta, bazı bayiiler öldürülmekte, dağıtım araçları yakılarak dağıtım ve dağıtım örgütlülüğünü engellemek istemektedir. Bütün bunların olmasını bekleyen birleşik dağıtım şirketi ise, adeta rahatlayarak artık, tehdit unsuru olan gazete ve dergileri satmıyacaklarını, dağıtmayacaklarını açıkladılar.

Evet sevgili NEWROZ ATEŞİ okuyucuları. özel savaşın doğrultusunda yayın yapmayan, resmi ideolojinin borazanlığını yapmayı reddeden, Kürdistan halkının özgürlük ve bağımsızlık davasının başarısı için etkin yayın yapmaya, tüm zorluklara, tüm engellemelere rağmen devam eden, edecek olan NEWROZ ATEŞİ devlet-i aliye'nin yargı organlarınca bir kez daha "sanık" sandalyesine oturtuldu. 6. ve 7. sayıları gibi 8. sayısı da "bölücülük propagandası" yapıyor savıyla İDGM tarafından bir kez daha toplatıldı.

Belli bir geleneğin devamcısı olan NEWROZ ATEŞİ tüm zorluklara rağmen siz saygı değer okuyucularının maddi ve manevi desteğiyle bu zorlukları göğüsleyecektir.

Unutulmamalıdır ki, kitlelerin sahip çıktığı bir yayın organı, gazete, dergi gerçek hayatta asla susturulamaz.

Rejimin her türlü yolu deneyerek sizlere ulaşılması engellenmek istenen derginiz NEWROZ ATEŞİNİ kendi olanaklarınızı ve yeteneklerinizi devreye sokarak yaşatmak her NEWROZ ATEŞİ okuyucusunun asıl görevi olmalıdır.

Hep birlikte NEWROZ ATEŞİ'ni daha da gürleştirelim.

Aranızda ve yanınızdayız.

İçindekiler

Sunu 3

Başyazı.....4

İki yol, iki akım 8

Sosyalizmin sorunları, Kürdistan devriminin problemleri ve birlik sorunu II.....15

Devrim nedir.....23

Anadil, UKM ve yeni insan 25

Kürdistan kadınını anlatan bir belge 32

Kölece yaşam mı, geleceğin özgür kadını mı?.....35

Moden zamanların Domon ve Phintias'ı 40

Somali, beyaz adamın "eski" ve "yeni düzeni" 43

Kürdistan cephesinde yeni bir şey yok.....46

Mem û Zin ve devrimci damarları = 3 47

Bask'ın özgürlüğü.....54

Ülkemiz "gülistan olmalı diyorum".....57

Edip üzerine birkaç söz.....61

Almanya'dan bir mektup.....62

Basın ve kamuoyuna.....64

Baskı ve katliamlara karşı birlik kuruldu 65

,Peyvok 66

BAŞ YAZI

1992 yılı geride kaldı. Toplumların tarihindeki siyasal ve sosyal değişim süreci, dört mevsimi kapsıyan zaman dilimleri ile izah edilemez. Bu değişimler onlarca yıllık bir sürecin sonucudurlar. Binlerce yıllık toplumların tarihinde iki yüz yıllık kapitalizm ve uluslaşma tarihi henüz bir noktadır. Yüzyıllık Kürdistan ulusal Kurtuluş tarihinde 1992, zaman birimi olarak bir noktadır. Toplumların tarihinde öyle anlar öyle noktalar varki, onlarca yılık sürecin sonucu olur ve kilometre taşı olur. 1992'de Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi tarihinde öyle bir kilometre taşı olmuştur. Kürt toplumu uluslaşma süreci yaşıyor. Dünyadaki uluslar bir kaç istisna hariç uluslaşma sürecinin doğal süreci olarak ulusal devletlerini kurdular. Kürt toplumu, yüzyıldır bu süreçte ilerlemek için her türlü çaba ve fedakarlığı gösteriyor. Ancak henüz bu sürecin başındadır. Son on beş yıllık mücadele ile oldukça mesafe almış olmasına rağmen hala sürecin başındadır. Son bir kaç yılda bazı sonuçlar alınmış, geleceğin yönü belirlenmiş, sonucun ne olacağı konusunda bazı ipuçları belirmiştir. Bu açıdan 1992 bilançosuna bakıldığında KUKM'nin onlarca yıllık gelişmeleri bu zaman dilimine sığdırdığı, önemli mevziler kazandığı görülecektir.

MİLLİYETÇİLİK–SOSYALİZM VE KÜRDİSTAN

1992'de sosyalist ve devrimci güçler, Afrika ve Latin Amerika'da bazı mevziler kazanmasına rağmen, sosyalizmin dünya ölçüsünde düşen itibarını tekrar kazındıramadıkları, mücadele eden halkların, milliyetçiliğin ve dini gericiliğin etkisine girmelerini önleyemedikleri görülecektir. Dünyada milliyetçilik ilerici anti emperyalist misyonunu yitirip açıkça emperyalizme entegre olmaya çalıştıkları bir sırada, Kürdistan'da sosyalizm hala kitlelerin umudu olmaya devam ediyor. Kuzey Kürdistan'da T.C. sömürgecilerine karşı mücadele mücadeleye, anti emperyalist, demokratik içeriğini kazandıran ve sosyalizmi programlıyan bir Ulusal Kurtuluş Hareketi sözkonusudur. Mücadelenin ağır yükünü çeken işçi ve yoksul köylü, ulusal demokratik ve sosyalist taleplerini 1992'de açıkça dile getirmiş, bu doğrultuda pratik sergilemiştir. Sosyalist bilinç kitleler içinde maddi bir güce dönüşmüştür. Güney Kürdistan'da sömürgeci Baas'a karşı 30 yıldır savaşan Kürdistan halkı 1991 yılında sosyalist güçlerin önderliğinde ayaklanmıştır. Ne var ki, hızla gelişen devrimin yenilgisinin faturasıda, içerdeki gerici odaklar ve emperyalistler tarafından sosyalist güçlere çıkarıldı, Komela ML örgütü etkisizleştirilmeye çalışıldı, bunda kısmen de başarılı oldular. Bugün bile, gerici odakların, bölge gericilerinin ve emperyalistlerin bütün çabalarına rağmen, Güney Kürdistan'da sosyalist potansiyel önemli bir güçtür, yenilgiden sonra etkinlik kazanan gerici önderliği frenliyen, halkın devrimde etkinliğini arttıran, devrimin sosyal niteliğini önemli ölçüde etkileyen bir güçtür.

Doğu Kürdistan da İran dini gericilerinin ağır baskısı altındaki halkların en büyük umudu Kürdistan'daki ulusal demokratik harekettir. Bu ulusal hareketin içinde sosyalist güçler önemli bir etkinliğe sahiptir.

Kuzey–batı Kürdistan'da revizyonizmi savunan hareketler, SB dağılması ve kendilerini fesheden bir çok "KP"ne rağmen, hala varlıklarını koruyorlarsa sosyalist söylevden vazgeçmiyorlarsa, bunun nedeni, Kürdistan'da sosyalizmin kitleler tarafından benimsenmiş olması, maddi bir güce dönüşmüş olması, sömürgeci kapitalizme karşı sosyalist sistemi çıkarmanın gerekliliğinin kitleler tarafından benimsenmiş olmasıdır. Şüphesiz bugün Kürdistan'da ulusal ve demokratik devrim gündemdedir. Bu devrimi de Kürdistan işçi sınıfı ve yoksul köylüsü kendi çıkarları doğrultusunda omuzlamış durumdadır. Geleneğimizin bu konudaki katkısı ve rolü küçümsenemez ve bugün bu rolünü kitleler içinde dört parçada daha etkin bir şekilde yerine getirme çabası içindedir.

Kısaca; sosyalizm 1992'de de dünya ölçüsünde mevzi kaybederken, Kürdistan bu sürece karşı direnen bir kaç istisnadan biri olmaya devam etmektedir. Ulusal hareketler gericileşen milliyetçiliğin etkisine girip, sosyalizmin yedek güçleri olmaktan çıkıp, emperyalizmin yedek gücü haline gelirken Kürdistan Ulusal Kurtuluş hareketleri anti–emperyalist anti–kapitalist programlarıyla yol almaya devam etmektedir.

18 yıllık geleneğimiz doğuşundan bugüne ısrarla vurgulanmıştır; ulusal sorunun köklü çözümü sadece devlet kurmakla mümkün değildir. Sosyalistler, bağımsızlıktan, sadece devlet bağımsızlığını değil, aynı zamanda emperyalizmden kapitalist sistemden bağımsız sosyalist bir sistem olarak algılarlar ve KUKM hedefi de budur. Burjuva milliyetçiliği ulusal çatışmaları, ulusal kin ve düşmanlıkları körüklemekle kalmaz. Emperyalizmle bütünleşerek, toplumu ileriye götüren devrimci dinamikleride parçalar. Bugün Doğu Avrupa'da Yugoslavya'da, dağılan eski SP'deki ulusal boğazlaşmalar işçi sınıfının yararına olduğu veya ulusal sorunu çözmeye yönelik olduğu söylenemez. Çoğu yerde emperyalizme hizmet etmekte ve emperyalizmle bütünleşmektedirler.

Kürdistan işçi sınıfı bu tecrübelerden dersler çıkarmalı, kapılarını milliyetçiliğe kapamalıdır. Bugüne kadar burjuva milliyetçiliğine karşı mücadele eden geleneğimiz, bundan sonra da bu mücadeleyi sürdürecektir.

Kürdistan Kurtuluş hareketi, yüzyıllık tarihinde ilk defa çağına uygun bir rol üstlenmiştir. Gericiliğe karşı ilericiliği, faşizme karşı demokrasiyi, sömürgecilik ve emperyalizme karşı bağımsızlık ve özgürlüğü, kapitalizme karşı sosyalizmi savunma misyonu yüklenmiştir.

1920'lerde 30'larda olduğu gibi, Kürdistan Ulusal Kurtuluş hareketini hiç kimse, düşmanları dahi, " "gericilerin devrime karşı isyanı" "Feodallerin burjuva devrimine karşı direnişi" (!) olarak lanse etme cüretini gösteremiyor. Bugün Kürdistan Ortadoğu halklar için bir devrim üssü, faşist diktarörlüklere karşı bir demokrasi kalesidir. Kürdistan halkı tarihinde ilk defa yakaladığı bu misyonuna sımsıkı sarıldığı oranda zafere yakınlaşmış olacaktır.

1992'de KÜRDİSTAN'DA DEVRİM VE KARŞI–DEVRİMİN DURUMU:

T.C. Kürdistan'da siyasi olarak kaybettiği 1992 yılında artık kesinlik kazanmıştır. Kürdistan'ın kuzeyinde, KUKM sömürgecilerin topyekün saldırılarına rağmen gelişmeye devam etmiştir. Kürdistan halkı taleplerini netleştirdi, mücadele hayatın her alanına yayıldı, kitlesel direnişler düzeyinde yükseldi T.C. sömürgecileri açıktan bir çıkmazın içinde olduğunu kavramış, yakınlaşan sonun verdiği panik ile saldırganlaşmıştır. TC'nin Kürdistan'da siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel ayakları çökertilmiş, sadece askeri ayağı ile yol almaya çalışmaktadırlar. T.C. sömürgecileri söyleyebilecekleri herşeyi söylemiş ve sorunu militarist güçlere havale etmiştir. Sömürgecilerin Kürdistan'daki mekanizmaları işlemiyor, idari mekanizma işlevsiz kılınmış, siyasi partileri tabela partilerine dönüşmüş, adli mekanizma işlevsiz kılınmış, ordu ve polis teşkilatına karşı savaş gelişerek sürmekte ve bu güçlerin etkinliği sınırlandırılmıştır. 1992'de sömürgeciler Kürdistan'da kan kaybetmeye zayıflamaya devam ettiler. Ekonomik alanda devlet ve birkaç tekel kârlarını arttırdı ama işçi memur ve köylü reel olarak yoksullaştı DYP–SHP koalisyonu, sadece Kürdistan da değil Türkiye'de de kan kaybetmeye başlamıştır. Türkiye'de kitleleri şövenizme yönelterek taban tutturmaya çalışıyor. KUKM karşı Türk ırkçılığını körükleyerek, Güney Kürdistan'daki gelişmeleri Türk Ulusal kimliğine yönelik tehlikeler olarak lanse ederek, Balkanlarda koruyucu, Türki Cumhuriyetlere ağabeylik rolünü oynayarak, kitlelerden destek istemekte, ulusal çıkarları için "fedakarlık yoksullaşmaya katlanmaya" çağırmaktadır ve ulusal birlik demagojileri yapmaktadır. T.C. Kürdistan'da aynı politikayı güdememekte, Kürdistan halkı T.C. ile bağlarını koparmış bir beklentisi de yoktur. Sömürgeciler Kürdistan halkına tek bir seçenek dayatmışlardır. Meşru savunma. Kürdistan halkı bunun çabası içindedir.

Kürdistan devrimci güçleri 1992 de daha da gelişip güçlendiler. 1992 yılı bütün hareketlerin kongrelerini yaptığı yıl oldu. Hepsinin kongrelerinde hakim olan görüş ve çıkan kararlar T.C.'ye karşı mücadeleyi yükseltmek, savaşı geliştirmek. Geleneğimiz bu konuda kendini yetkin görmekte ve iddia sahibidir. 1992 yılı geleneğimiz açısında bir dönüm noktası oldu. Birçok alandaki hazırlıklarını bitirdi, kendisini yetkinleştirdi, geleceğe ilişkin politika görev ve hedeflerini netleştirdi.

Askeri alanda PKK'nin 1984'den bu yana sürdürdüğü savaş, 92'de giderek boyutlandı. T.C. bütün kara Hava ve polis güçlerini, illegal resmi gayrı resmi güçlerini bu savaşa karşı seferber etti. Savaşı kurallarına göre yürütemiyen T.C. sivil halka yöneldi, köyleri şehirleri bölgeleri boşalttı, jenosid politikasını devreye soktu. Ermeni sorununu soykırımla halleden Türk sömürgecileri, Kürt sorunun da aynı yöntemle çözmeye heveslenmektedirler, bunu zaman zaman dile de getirmektedirler. Bunu başarmaları mümkün değildir. Türk sömürgecileri Kürdistan da hiç bir zaman zafer kazanamıyacaklardır. Kürdistan'da acılara ızdıraplara yolaçarlar ama eninde sonunda Kürdistan halkının iradesine boyun eğeceklerdir.

Kürdistan devrimci güçleri T.C.'nin topyekün saldırılarına karşı güçlerini birleştirmelidirler. İç operasyon olarak adlandırılan bu saldırılara karşı halkın topyekün direnişi yaratılmalıdır. Geleneğimiz Kürdistan devrimci güçlerinin bir cephe altında toplanması için her türlü çabayı göstermiş, bundan sonra da bu çabasını ısrarla sürdürecektir. Bu konuda PKK'nin olumlu bir yaklaşıma sahip olması, bu savaşta bizde varız diyebilen her gurup ve çevrenin çabalarını katkılarını birleştirebilecekleri bir zemin yaratılması şarttır. 1992'de bu eksiklik giderilemedi, 1993'de mutlaka giderilmeli ve halkın tepkisinin, devrimci bir saldırı dalgası haline getirilmesi gerekir.

KÖRFEZ SAVAŞINDAN İKİ YIL SONRA:

Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi ile, BM adına, başını ABD emperyalistlerinin çektiği blokla Irak BAAS diktatörlüğü arasındaki savaş henüz bitmiş değil. Gerçi ateş–kes ilan edilmiş, çatışmalar durmuştur. Ama savaş diğer yönleriyle hala sürmekte ve her an askeri çatışma gündeme gelebilir. Esas savaş zaten Irak BAAS güçleri ile Irak ve Kürdistan muhalefetinin birlikte oluşturduğu geçici yönetim güçleri arasındadır ve bu güçler arasındaki savaş iki yıldır kesintisiz sürmektedir. Emperyalist güçlerin bu savaşa zaman zaman müdahaleleri sözkonusudur.

Bugün durum nedir: Tikriti Cuntası, Körfez savaşında iktidarda kalmak için emperyalistlere onursuzca teslim olduktan sonra, önce Güneydeki şii hareketine ardından da Kuzeydeki Kürdistan ayaklanmasına yöneldi, katliamlara girişti. Şii ayaklanmasını askeri olarak ezdi, ama isyanı bastıramadı, bölgeye hakim olamadı. Kuzeyde, Kürdistan'da kontrolü tümüyle yitirdi. BAAS hakimiyeti Bağdat–Tikrit arasındaki bölgeye şıkıştırıldı. Ne var ki, Tikriti cuntası, Irak'ın muazzam petrol gelirleriyle, körfez savaşından önce emperyalistlerin verdiği destekle yarattığı güçlü militarist mekanizmaya dayanarak iktidarda kalmaya devam ediyor. Saddam Hüseyin bir söylevinde belirttiği "Bu ülkede iktidar olmak isteyenler varsa, insansız bir ülkeyi yöneteceklerini de bilmelidir-

ler" düşüncesine bağlıdır ve ne pahasına olursa olsun iktidarda kalmaya çalışmaktadır. Ancak Saddam her gün güç kaybetmektedir. Kürdistan ve Irak muhalefet güçleri geçen sonbaharda BAAS'a karşı geçici bir yönetim oluşturdular. Şii hareketi tekrar toparlanmış, Kürdistan fiilen bağımsız, resmen federe bir devlet örgütlülüğüne kavuşmuştur. BAAS'ın hakim olduğu bölgede Arap muhalefet güçleri güç toplamaya başlamışlardır. Uluslararası planda BAAS yönetimi tecrit edilmiş ekonomik abluka hala devam ediyor, Irak Hava güçlerini, içerdeki muhalefete karşı kullanması sınırlandırılmış, düzenli kara ordusu iç savaşı sürdürmede isteksizdir. Saddam, bu savaşta cumhuriyet muhafız birliklerini, BAAS partisinin askeri güçlerini ve istihbarat birliklerini kullanabilmektedir.

Tikriti cuntası aleyhine işleyen bu sürece müdahale etmek için, önümüzdeki günlerde bazı ataklarda bulunması kaçınılmazdır. BAAS yönetimi kendisini, önümüzdeki günlerde işbaşına gelecek ABD'nin yeni yönetimine kendisini kabul ettirmek ve onlarla masaya oturmak için emperyalistlere her türlü tavizi verecek onların her türlü dayatmalarını kabul edecektir. Bunu için gerekirse savaş çığılıklarıda atabilir., buna ayrıca içerde kitle desteği açısından da ihtiyacı var, BAAS önümüzdeki dönemde emperyalistlerle antlaşmak için ya hep ya hiç, ya savaş ya barış politikası güdecektir, çünkü ablukaya ve baskılara karşı, muhalefete karşı artık tahammül gücü kalmamıştır, iktidarın sonuna gelmiştir hata önümüzdeki bir yada iki ay içinde gidiciliği veya kalıcılığı kesinleşecektir. Kürdistan ve Irak muhalefetine karşı iktidarını koruyabilmesi için, emperyalistlerin desteğini alması şarttır, bunun için emperyalistlere onursuzca teslim olmaya hazırdır ve teslim de olmuştur. Tavırsızlık emperyalist blokta görülmektedir. Saddam emperyalistlerden iki şey istemektedir, Irak'ın meşru temsilcisi olarak tanınması ve ekonomik ambargonun kaldırılması, emperyalistler ise Saddam'ın sadık bir uşak olup olmayacağı ve Irak'a yeniden hakim olup olamıyacağı noktasında, istikrarı sağlayıp sağlıyamayacağı noktasında kuşkuludurlar, bu yüzden belirsiz bir politika gütmektedirler. Görünüşte emperyalist blok, BAAS'ı muhalefete karşı savaşta bazı sınırlamalar getirmiştir, ama muhalefetinde BAAS'a karşı askeri harekatlarına bazı sınırlamalar getirmiştir. Emperyalistler Irak'ta iktidar için mücadele eden tarafların hiç birisinin kesin zafer kazanmasını istememekte, belirsizlik politikası gütmektedir. Muhalefet güçlerinin hakim olduğu bölgelere insani yardım siyasi bir yardım olarak görülmemelidir, aynı yardım BAAS'ın hakim olduğu bölgelere de yapılmaktadır. Irak muhalefeti ve Kürdistani güçlerin oluşturduğu geçici yönetim ise Irak'ın meşru temsilcisi olarak kendisinin tanınmasını ve BAAS ile olan savaşında kendilerinin desteklenmesini istemekte ve BAAS'sız bir Irak için çaba göstermektedir. Zaman geçici yönetim lehine işlemesine rağmen, ekonomik ablukanını sürmesi ve Saddam'ın hala iktidarda olmasına tahammülleri kalmamıştır. Geçici yönetimde önümüzdeki kısa dönemde kesin zafer kazanmak için bazı adımlar atmak zorundadırlar. Tikriti cuntası da geçici yönetim de, içerde ve dışarda, savaş da dahil olmak üzere, birbirine karşı atağa geçecekler ve iki yıldır süren savaşı bitirmeye çalışacaklar. Savaşı kim kazanır. Bu noktada üçüncü taraf olarak savaşa zaman zaman katılan emperyalist blok'un tavrı önem kazanıyor. Saddam ile mi anlaşacaklar, geçici yönetim ile mi anlaşacaklar? Bugüne kadar, her iki cepheyi ehlileştirerek, teslime zorlayarak bir arada tutmaya çalıştı. Ancak her iki cephenin bir arada kalması mümkün değil, emperyalistlerin bu çabası başarılı olamadı. Emperyalistler yeni bir tavır belirlemek zorundadırlar. Tavırsız kalmaları halinde, savaş uzayacak, ancak BAAS'ın emperyalistlerin desteği olmaksızın zafer kazanması mümkün değil. Geçici yönetim ise, zor sancılı bir sürece katlanabilirse zaferi kazanır.

Irak'ta savaşan üç taraf var. Irak BAAS güçleri, geçici yönetim güçleri, BM adına hareket eden emperyalist ve bölge gerici güçleri. Üç güç, iki saf vardır. Karşı devrim güçleri olarak BAAS ve emperyalist güçler devrim güçleri olarak Kürdistan ve Irak devrimci demokratik güçleri, hali hazırda süren savaşın tarafları, BAAS iktidarı ile geçici yönetim (Kürdistani güçler, Irak Arap muhalefet güçleri) arasındadır. Bu savaş, özellikle Kürdistan ulusal kurtuluş savaşı 30 yıldır Bağdat yönetimine karşı sürmektedir. Irak Muhalefeti de, IKP Sol BAAS etrafında örgütlenmişti ve merkezi hükümete karşı savaş halinde idi. Şii hareketi de, körfez savaşından önce, İran-Irak savaşı döneminde güçlenmiş, körfez savaşından hemen sonra ise ayaklanmaya dönüştü. Körfez savaşından sonra bu güçler BAAS iktidarına karşı savaşı genel ayaklanmaya dönüştürdüler. ABD ve müttefikleri, BAAS ile kısa bir askeri çatışmadan sonra ateş–kes imzaladılar. Ama muhalefet savaşı iki yıldır aralıksız sürdürüyor. ABD ve müttefikleri, bugün Irak'a askeri müdahale etseler, süren bir savaşta taraf belirlemiş olur, yeni bir savaş değil. Dolayısıyla, Tüm devrimci demokrat güçler tavır belirlerken, savaşın taraflarını doğru tespit etmelidirler. ABD, müttefikleri ile BAAS arasındaki savaş haksız ve karşı devrimci bir savaştır, desteklenemez. Her iki tarafta karşı–devrimcidir, gericidir. Geçici yönetim (Irak demokratik güçleri, Kürdistan ulusal devrimci güçleri) ile BAAS arasındaki savaşta ise, devrimci demokrat güçler Kürdistan ve Irak devrimci demokrat güçlerini desteklemelidir. ABD ve gerici blok zaman zaman savaşa müdahale etmesi bu gerçeği değiştirmez. Emperyalistlerin bölgedeki varlığına da, gerici BAAS iktidarına da tavır geliştirmek gerekir. Yanlış bir ikilem, ya BAAS ya emperyalistler, tavrı yanlıştır, ya Irak ve Kürdistan devrimci demokratik güçleri ya da gerici BAAS ve emperyalist blok şeklinde bir ikilem doğrudur.

ULUSAL MECLİS ÜZERİNE

Kürt halkının kendi ulusal meclisini oluşturması, öz-

lenen bir olgudur ve gereklidir. Bu Kürt halkının kendi temsilini yaratmadır. Meclis hiç şüphesiz siyasi otoritenin en üst merciidir. Meclis emir ve talimatlarla oluşmaz ve çalışmaz. Meclis seçim yoluyla, halkın kendi temsilcilerini seçme yoluyla oluşur seçimin demokratik olması ve halkın seçime iştiraki gerekir. Bugün Kuzey–Batı Kürdistan'da seçim yoluyla meclis oluşturmanın şartları yoktur. Kürt olmanın suç sayıldığı, kendi özgür iradesini beyan etmenin yasaklandığı şartlarda demokrasiden ve demokratik bir seçimden bahsedilemez. Sömürgeci hakimiyet Kürdistan'da varlığını sürdürdüğü müddetçe, demokrasi, demokratik seçimle oluşmuş bir Meclis olanaksızdır. Böyle bir meclis gerçek anlamıyla oluşmuşsa devrim gerçekleşmiş demektir. Diğer bir deyimle halkı temsil eden bir meclis devrimle mümkündür. Aksi halde, bugünkü şartlarda oluşturulan bir meclisin sembolik bir anlamı var, yasama ve yürütme kudretinden yoksundur demektir. Meclis ve hükümet sembolik olamaz ya var ya yoktur. Meclis ve hükümet bir vakaadır, iktidarın kendisidir, devletin en üst organlarıdır. Meclis, hükümet, yargı, ordu sembolik olamaz misyonlarına uygun bir gerçeklik içinde olmaları gerekir. Sömürgeci orduları dağıtma görevini üstlenen ulusal ordu sembolik olmaz, eline oyuncak silah verilmez bu silahlardan biri de meclistir.

Kürdistan'da ulusal devrimci kurumları yaratmak ulusal bir taleptir, bunun için mücadele ediliyor. Ulusal meclisin temsil yeteneği olmalı, yasama ve yürütme kudreti olmalıdır. Bu hedefe varmak için mücadele ediliyor.

Ulusal Konsey veya ulusal kongre olarak adlandırılabilen, tüm Kürdistan'ı kapsıyan bir kurumun yaratılması çalışmaları öteden beri yürütülmektedir. Geleneğimizde bu doğrultuda çaba göstermiş, bundan sonra da bu çabalarını ısrarla sürdürecektir. Sözkonusu edilen, şimdilik gerçekleşemiyecek olan bir seçimle meclisi oluşturmak değil, Kürdistan ulusal devrimci güçlerin katıldığı ulusal bir kongre ve konseydir. Bu kongre ve konsey klasik anlamıyla meclis rolünü üstlenmiyecek. Misyonu günün ihtiyaçlarına ve kendi gücüne orantılı olacaktır. Bugün Kürdistan devriminin önündeki acil görev seçim değil ve hiç kimsenin de böyle bir beklentisi yoktur, bunun şartları da yoktur. Acil görev, mücadele içinde yer alan güçlerin, ulusal demokratik bir cephe oluşturmalarıdır. Her parçadaki cephe ve siyasal güçlerin katılımıyla ulusal kongre ve konsey oluşturulmalıdır ve yapılması gereken budur ve beklenti de budur.

Tarihte ve günümüzde, zaman zaman sürgün hükümetleri ve meclisleri kurulmuştur. Bugün Filistin'de olduğu gibi. Unutmamak gerekir ki, Filistin toplumunun kendisi sürgün toplumudur ve üçte ikisi Filistin dışında ve FKÖ'nün denetimi altındadır. İkinci olarak, İsrail bir TC değildir, Filistinlilerin kendilerini hiç olmazsa yerel düzeyde temsil etmelerini engelliyememektedir. İkinci dünya savaşındaki Polonya ve Fransanın kurduğu sürgün hükümetleri de Kürdistan gerçekliğine örnek teşkil edemezler, örneğin; Fransız sürgün hükümeti modern deniz hava kara ordusuna sahipti ülkesinin üçte birini nüfusun yarısını yönetiyordu ve geleneksel devlet örgütlülüğü tümüyle çökmemişti.

PKK'nin oluşturduğu meclis, kitleleri mücadeleye çekme, ulusal kurumlar yaratma bilincini kitlelerde yaratma ve PKK'nin etki alanındaki çevreleri temsil etme açısından olumludur. Ne var ki, bu meclisin ulusal iradeyi tümüyle yansıttığı, dört parçayı hatta beş parçayı temsil ettiği iddiaları bir çok açıdan tartışmalıdır. Diğer parçalar açısından soruna baktığımızda burada yıllardır mücadele eden ve kitlelerin desteğine sahip partileri dıştalıyarak temsil gücüne ulaşılamayacağı açıktır. Örneğin Güney Kürdistan'da Kürdistani cephe içindeki güçler güneydeki mücadeleye önderlik etmiş, federe bir hükümet federe bir meclis ve federe bir devlet kurmuşlardır. Nitekim bu güçlerin halkın desteği ile bu oluşumlara gittiği açıktır ve PKK'de bu güçleri tanımaktadır. O halde bu parçalarda temsil gücü ve yeteneği PKK'nin oluşturduğu meclisin mi, yoksa seçimle oluşmuş federe meclisin mi? veya PKK bu bölgede seçime gitmeksizin temsil olayını nasıl yaratacaktır. Doğu Kürdistan'da da sorun aynı düzlemde ele alınabilir.

Kuzey–Batı Kürdistan'da ise, meclisin temsil gücü PKK'nin temsil gücü ile orantılıdır. Ulusal iradeyi bütünüyle yansıtamayışının başlıca nedeni, TC. sömürgecilerinin varlığı ve Kürdistan halkının kendisini temsil etmesi önündeki engellerdir. Bu engel kaldırılmadıkça, demokrasiden, demokratik temsilden bahsedilemez. Sömürgeci hakimiyet sınırlandırıldığı oranda ulusal meclis temsil yeteneğine kavuşur.

Diğer bir zaaf, Kuzey batı Kürdistan'daki siyasi güçlerin böyle bir oluşumun dışında tutulmasıdır. Bu güçlerin katılıp kaılamayacakları noktası tartışmalı da olsa, bütün güçlerin temsilinin sağlanması, ulusal demokratik cephe ve cephe meclisi açısından yararlı olabilirdi. Kürdistan halkı, kendi özgür iradesini belirleyecek demokratik bir seçim imkanına kavuşuncaya kadar, ulusal temsil görevi, halk içindeki bütün güçlerin gücü oranında temsil edildiği bir cephe meclisine verilebilir. PKK Kürdistan'da en güçlü örgüt olmasından hareketle diğer örgütleri dıştalayamaz, yararlı bir tavır değildir, demokratik bir tavır değildir.

Demokrasi sadece güçlülük ve çoğunluk kavramlarıyla ifade edilemez, aynı zamanda azınlık haklarıdır da. Azınlıkların (siyasi, dini, ulusal, kültürel azınlıkların) haklarının garanti edilmesidir. Kaldı ki kimin azınlık kimin çoğunluk olduğu kararı halka aittir. Güney Kürdistanda Kürdistani cephe içinde siyasi güçlerin temsil olayı ve şekli kayda değer ve incelenmesi gereken bir örnektir. Bugün gündemde olan, özellikle kuzey-batı Kürdistan açısından, Ulusal Demokratik Cephenin kurulmasıdır. PKK asıl bu alanda adım atmalı ve üstüne düşeni yapmalıdır.

İKİ YOL, İKİ AKIM!

S. ÇİYA

Geride kalan '92 yılı, dünya ve ülkemiz açısından her yönden önemli gelişme ve değişmelere sahne oldu.

Emperyalist-kapitalist dünya, revizyonist kampın çökmesinden sonra ortaya çıkan kısa dönemli belirsizlik ortamını, yeni strateji ve yönelimlerle aştı. Kapitalizmin doğasında var olan etki ve nüfuz alanları, paylaşım için mücadele, "barışçı" gösterilerin yerini aldı. Kapitalist büyü devletler birbirleri aleyhine pay kapabilmek için, askeri yolda dahil olmak üzere yoğun bir dalaşa hazırlanıyorlar. Şimdiden, dünyanın bazı bölgelerinde bunun kızıştığını görüyoruz. Şimdilik ABD ağırlıklı olarak sürdürülen "Yeni Dünya Düzeni" patentli emperyalist politik-ekonomik yönelim, "insan hakları" vs. gibi maskeleri kullanarak,. her yerde tartışmasız egemenliğini sağlamaya çalışıyor. Görecelide olsa, emperyalist-kapitalist sistemin dışında kalan ülkelere karşı, ambargo, tehdit, sabotaj ve gerektiğinde askeri işgallerede başvuruluyor. Halkların devrimci mücadelesi ise, şiddet ve pasifikasyonla düzen içine çekilmeye çalışılıyor.

Revizyonist kampın çökmesi ve getirdiği bazı sorunlarda, yeni dönemde dünyanın önde gelen gündem maddelerini oluşturuyor. Önce, zayıflayan ve yer yer ortadan kalkan "Sovyet" Rusya'nın egemenliğinin ortaya çıkardığı boşluk, kapitalist dünyada yoğun bir rekabete yol açtı. Yanısıra, bu bölgelerde ulusal sürtüşmeler, eşitsizlikler, mevcut burjuva önderlikler tarafından kışkırtılıyor, askeri-politik-ekonomik ayrıcalıklara sahip olanlar bu ayrıcalıklarını korumak istemekle kalmıyorlar, dahada pekiştirmek için bölgesel savaşlarada başvuruyorlar. Uzun yıllardan beri var olan ulusal eşitsizlikler, haksızlıklar -ki bunlar özellikle reviyonist-bürokratik yönetimler döneminde derinleşti ve bugünkü sonucu doğuran etmenler olgunlaştı- kışkırtılıyor, emperyalistler "tavşana kaç, tazıya tut" siyaseti ile bu bölgelere tümüyle yerleşmek istiyor, sözüm ona zayıf ulus ve halkların "hami"si kesiliyorlar.

Revizyonist kampın çökmesinin getirdiği sonuçlardan bir diğeri ise, devrimci-sosyalist saflarda süren tartışma ve varılan sonuçlardır. Sosyalist ve sosyalizm eğilimli güçler bir kez daha bu konuda saflaşıyor ve yeni tartışmalar gündeme geliyor. Sosyalizmin tarihine, bugüne ve geleceğe yönelik olarak yürütülen bu tartışma ve alınan tavırlarda bazıları daha baştan havlu attılar. Sosyalizmin tüm temel ayraçları terk ediidi. Eski "keskinlik"lere, "ideolojik kayıplara" son verdiklerini açıkladılar ve kendilerini devrim ve sosyalizm dünyasına bağlayan tüm "ağılıklar"dan kurtuldular. Artık günümüzün yükselen burjuva değerlerinin önünde diz çökmek moda haline geldi. Böyleleri, kapitalizmin ve onun sözde "demokrasi"sinin erdemlerini saya saya bitiremiyorlar. Kendileri ile burjuva arasında ne kadar farklılık varsa bir çırpıda bir kenara bırakılıyor ve yeni döneme adapte olmak için, söylem düzeyinde de sosyalizmden uzaklaşıyorlar.

Şüphesiz tüm süreç akıntıya kürek çekenlerle sınırlı değil. Dünya ve ülke çapında, nicel bakımından güçleri sınırlıda olsa sağlam bir devrimci damar var. Bu sonuncular, bugüne kadarki süreci devrimci bir eleştiri süzgecinden geçirerek sosyalizmi ideolojik, siyasi alanda savunuyor, alternatif oluşturup iktidara taşımaya çalışıyorlar.

Ülkemiz kendi iç gelişim dinamiklerinin etkisinin belirleyici olduğu bir güzergahta, bu dışkoşullarında sürece eklemlendiği bir dönemden geçiyor. Ulusal kurtuluş hareketimiz koyu karanlık dönemini yarmaya başladı. Özgürlük ışığı yetersizde olsa, ülkeyi ve mücadeleyi aydınlatmaya çalışıyor. Bu bağlamda elde edilen pratik başarılarda var. Kürdistan tarihinde hiç tartışmasız bir şekilde çok önemli bir yere sahip olan, Güney Kürdistan devrimi devletleşme aşamasına ulaştı. Sömürgeci güçler ülkemizin bu parçasında, Kerkük, Xanikin, Musul gibi bazı yerleşim yerleri hariç kovuldular. Bunlar önemi küşümsenmiyecek gelişmelerdir. Yanısıra, Kuzey-batı Kürdistan'da sürecin ideolojik siyasi kısırlıklarına, açmazlarına rağmen bastırılamayan bir mücadele söz konusu. Doğu Kürdistan'da da Fars sömürgecilerine karşı kitlesel ve peşmerge çapında küçemsenmeyecek bir mücadele var. Hepsinin toplam ifadesi olarak, bugün tüm parçalarda birlik ve bağımsızlık yönünde çok güçlü bir potansiyel oluşmuş durumda. Her ne kadar bu potansiyelin siyasal ifadesi ve örgütsel boyutu zayıf olsada, gelecekte gelişmelerin üzerinde çok büyük bir rolü olmakla kalmayacak, doğru bir şekilde önderlik edilebilirse belirleyicide olacaktır.

Kısaca çerçevesini çizmeye çalıştığımız dünya ve

ülkenin bu koşullarında, '92 yılında Kürdistan'lı bir dizi örgüt kongre ve konferans gerçekleştirdi. Ülke ve dünya gündemini son gelişmeler ışığında değerlendirip, ideoloji ve siyasetlerini, bunun üstünde yükselen stratejik ve taktiklerini gelişmeler karşısında yenilediler. Bunları belgelere ulaşabildiğimiz ölçüsünde irdelemeye çalışalım. Zira önümüzdeki dönemde mücadele üzerinde bu gelişmelerin önemli payı olacaktır. Etkiyi sadece örgütsel ve siyasi boyutu ile değil, ideolojik boyutuylada ele almak gerekiyor.

Kongrelerin sonuçlarına bakıldığında iki ana çizginin belirginleştiği rahatlıkla görülüyor. Bu bakımdan tüm Kongreleri irdelemek yerine, ülkemizde gittikçe belirginleşen iki ayrı akımın tipik ideolojik ve siyasi konumlarının ifadesi olarak KAWA ve PSKT (–şimdi "Türkiye" isminden kurtularak PSK oldu–) Kongrelerinin üzerine durmak doğru olacaktır.

Eğer ideolojik çizgi ve siyasi yönelimleri baz alınarak değerlendirilecekse, bu iki gücün dışındaki yönelimler, daha çok aynı bakış açısının bir başka şekilde yansıması, hayat bulması şeklinde değerlendirilebilinir. Bunun dışında tam olarak sınıf ve sosyal kimliğini bulmamış, iki akımdanda izler taşıyan, mücadele ve gelişme içinde yeni ayrışmalara ve yönelimlere girebilecek ara bir akımda vardır.

Bu yazıda günümüz dünyasının değerlendirilmesi, sosyalizmin sorunları, ülkemiz devrimci sürecinin sorunlarına getirilen çözüm önerileri temelindeki sorunları esas alarak, iki akımı incelemeye çalışalım. KAWA ve PSK'nın tüm belgeleri elimizde olmasada, kamuoyuna yayınlanan sonuçların temel sorunlara ilişkin değerlendirmelerine bakarak sorunu inceleyeceğiz. İncelediğimiz belgeler, "KAWA SAVAŞ VE PARTİ İNŞA KONGRESİ SONUÇ BİLDİRİSİ", "KAWA KONGRE BELGELERİ", – "PSK 3. KONGRE BELGELERİDİR".

SALDIRGANLIK VE YAYILMACILIĞIN ŞİMDİKİ İSMİ "YENİ DÜNYA DÜZENİ"

Emperyalist–kapitalist dünya VARŞOVA paktının fiili olarak ortadan kalkmasıya birlikte, dünyadaki emperyalist–gerici statükoyu korumak, devrimci gelişmelerin önünü almak, kapitalist–emperyalist düyanın istikrarını sağlamak için adına "yeni dünya düzeni" denilen, temel strateji ve yönelimler bakımından emperyalizmin klasik karakteriyle aynı olan, taktikte ama bir takım yeni unsurları barındıran döneme özgü bir strateji geliştirdi. "Yeni dünya düzeni"nin belirgin özelliği, emperyalist yayılmacılık ve saldırganlığı "insan hakları", "Barış" gibi söylemlerle maskelemesidir.

Başını ABD emperyalizminin çektiği bugünkü saldırganlık, istikrar bir yana, istikrarsızlığın, gerilimin bizzat yaratıcısıdır. Her şeyden önce, emperyalist devletler arasındaki eşitsiz gelişim, eşit olmayan askeri–siyasi güç, eşit olmayan etki ve sömürü alanı paylaşım, emperyalizmin doğasında var olan rekabeti kaçınılmaz ve sürekli kılıyor. Tekelci dönemin özelliği olarak pazarların paylaşılmasının tamamlanmış olması, yeniden paylaşımı, azami kar dürtüsü ise rekabeti daha da keskinleştiriyor. Emperyalistler halklara karşı ve kendi içlerinde bloklaşmalar, birlikler gerçekleştirselerde, yalnızca teorik kanıtların değil, tarihsel ve güncel tecrübeninde gösterdiği gibi, askeri, siyasi, ekonomik çıkarlar yüzünden kıyasıya rekabet etmektedirler. İster emperyalist savaş döneminde olsun, isterse de emperyalist "barış" döneminde olsun, sömürü ve etki alanı peşinde koşmak, bunun için bloklaşmalara, rekabete girmek emperyalizmin değişmeyen siyasetidir. Değişen sadece bu siyasetin her dönemde farklı araçlarla yürütülmesidir.

Nitekim günümüzde tam olarak belirginleşmesede, ABD–İngiltere, Almanya–Fransa, kısmen İtalya, Uzakdoğu'da Japonya ve askeri gücü, siyasi ayrıcalıkları, ekonomik potansiyeli ile Rusya belli başlı büyük kapitalist devletler olarak dünya arenasında emperyalizmin önde gelen tiranlarını oluşturmaktalar.

Bugünkü dünya, konjoktürü bu bakımdan gittikçe yeni gerginliklere doğru evrimleşmektedir. Emperyalistler Atom silahları alanında belli bir indirime gitselerde, silahlanmadan, militarist geleneklerinden vazgeçmiş değiller. Aksine, eskiyen teknolojileri yeniliyor, daha modern ordular oluşturuyorlar. Örneğin Almanya ve Japonya askeri gücünü gözle görülür bir şekilde artırmaktadır. O halde, "yeni dünya düzeni"nin istikrarı sağlaması bir yana, kendisi istikrarsızlığın, gerginliğini, yeni bir dünya., ya da bölgesel savaşların nedenlerini içinde barındırıyor.

İkincisi ise, halkların devrimci kurtuluş mücadelesi geçici gerilemeler olsada son bulmayacaktır. Kimse dünya halklarının oturup kuzu kuzu sömürü ve baskıya işgallere boyun eğeceğini iddia edemez. Edenler ..endi yılgın ruh hallerini, siyasal dönekliklerini sayıklamış olurlar.

Günümüzde kapitalist tiranların halklara karşı, egemenlere karşı belirli bir konsensus sağladıklarınıda belirtmek gerekiyor. Bunun sonucu olarak, BM başta olmak üzere uluslararası siyasi örgütlenmeler emperyalist büyük devletlerin elinde birer kukla durumuna gelmişlerdir. Kendi çıkarları elverdiğinde "demokrasi" kahramanı kesilen emperyalistler, çıkarlarının elvermediği yerde ise gelişen her mücadeleyi "terörist" ilan edebilmekteler.

KAWA ve PSK Kongreleri, tablosu kısaca değerlendiren dünyanın bu durumunu birbirine temel temele zıt değerlendiriyorlar. Değerlendirmeleri aktarmadan önce bir belirleme yapmak gerekirse, KAWA kongresinde vurgusu yapılan, emperyalist–kapitalist dünyanın gerici ve yayılmacı özü, bunun alternatifi olarak

devrim ve sosyalizm mücadelesidir. PSK kongresi ise, emperyalizmin önünde diz çökmenin, onu allayıp–pullamanın, kapitalist dünyanın ideolojik penceresinden bakışın göstergesidir.

Önce, KAWA kongresinin tavrını aktaralım.

"Kongremiz, uluslararası durumu, Ortadoğu ve Kürdistan'daki durumu değerlendirdi. Sovyetler Birliği'nin dağılması ile ortaya çıkan yeni duruma dikkat çeken kongre, emperyalist dünyanın yeni kamplaşmalara doğru gittiğini, iki kutuplu dünyanın yerini üç kutuplu dünyaya terkettiğini, "yeni dünya düzeni" ile gerici statükoya istikrar kazandırılmak istendiğini, emperyalist savaş tehlikesinin ortadan kalkmadığını, günümüzdeki gelişmelere damgasını vuran çelişkinin emperyalistlerle, ezilen dünya halkları arasındaki çelişki olduğu, sosyalist ülkelerle emperyalist ülkeler arasındaki çelişkinin son gelişmelerle ortadan kalktığını, ulusların bağımsızlık, halkların demokrasi işçi sınıfının sosyalizm mücadelesinin emperyalizme karşı devrimci cepheyi oluşturduğunu, üçüncü dünya, bloksuzlar veya Güney yarım küresi olarak adlandırılan ülkelerin emperyalizmle olan çelişkisinin sınıf mücadelesini kararmayan bir tarzda ele alınması gerektiğini, dünyamızda milliyetçi akımların güç kazandığını vurguladı." (KAWA SAVAŞ VE PARTİ İNŞA KONGRESİ SONUÇ BİLDİRİSİ, sf. 1)

PSK ise yukardaki bakışın tam tersi bir istikamette görüş belirtmektedir. Kuveyt sorununda uluslararası kamuoyu hareket geçti ve başta Güvenlik Konseyi olmak üzere, büyük devletler ilk kez ortak bir tutum takındılar... Yerel sorunlara uluslararası müdahale, Birleşmiş Milletler ve AGİK gibi kuruluşların ilkeleri çerçevesinde olur ve gerçekten sorunlara adil bir çözüm bulmayı, böylece barışı sağlamayı amaçlarsa, bu hem gerekli, hem de herkes için yararlıdır. Bunun içinde, özellikle BM örgütü gereği gibi donanarak gerçek bir yaptırım gücüne kavuşmalıdır. Böylece, uluslar ve devletler arasında kaba güçle, zor yoluyla istemlerini hayata geçirme, güçlünün zayıfı ezmesi yolu, diğer bir deyişle orman yasaları dönemi kapanabilir." (K. Burkay, PSK 3. Kongre Belgeleri, sf. 17)

Bu görüşlerde emperyalizmin teşhirini, emperyalist yağma ve talanın devrimci bir bakış açısı ile gösterilmesini, devrimci alternatifi boş yere aramayın. Aksine, Burkay günümüz emperyalizmi hakkında tam bir iyiniyete ve inanca sahiptir. Öylesine bir tablo çiziliyorki, masal dünyasındaki barış ortamında, iyilik meleklerinin arasında yaşıyoruz gibi geliyor, insana. Bunca gelişmeye ve pratik sonuçlara rağmen, böylesi bir tespit yapabilmek için, pusulayı iyice şaşırıp, geminin dümenini kapitalist limanlara kırmak gerekiyor. Bu kadarda değil, hızını alamayan Burkay devam ediyor:

"Önümüzdeki dönemde de kimi mevzii çatışmalar görülse bile, süreç barış yönünde işleyecektir. O kanıdayız ki insanlık tarihinde yeni bir dünya savaşı artık düşünülemez. Büyük güçler arasındaki çelişmeler ekonomik ve politik düzeyde kalacak ve uzlaşmalarla çözülecektir." (aynı yerde, sf. 19)

Emperyalistler savaştan, rekabetten, sömürü ve baskıdan vazgeçtiklerine göre, kendilerine bir iş bulmak gerekiyor. Oda bulunmuş;

"Silahsızlanma, doğal ve tarihi çevrenin, en başta da ozon tabakasının, yağmur ormanlarının korunması, çölleşmenin önlenmesi, geri kalmış ülkelerin sorunlarına çözüm bulunması (açlık sorununa çözüm, borç yükünün hafifletilmesi, ekonomik ve sosyal gelişmelerine yardım vb.) artık global (küresel) diye nitelenen, uluslararası düzeyde ortak sorunlar haline gelmiştir." (age, sf. 16)

Okuyucu bizi bağışlasın, kendimize Marks ya da Lenin'i şahit göstererek Burkay'ın görüşlerine karşı polemik yürütmeyeceğiz. Zira artık Burkay bunlara inanmıyor ve görüşlerinin "eskidiğini" düşünüyor. Şimdi onun yönü sosyal–demokrasiden yanadır. Yukarıdaki görüşlerde, emperyalist sömürü ve talan, azami kar çabası, insanın ve doğanın tahrip edilmesi gizlenmiş, tüm gelişmelerin sebebi olan kapitalist sistem, tersinden bu sorunlara çözüme aday gösterilmiştir.Emperyalistler, modern tefeciler olarak borçlandırdıkları ülkelerin sorunlarını çözmek için yarışa başlamışlar. Açlık sorununu sosyal sorunları çözüyorlar. Ama Burkay daha azınada razıdır. "Borç yükünün hafifletilmesi"de onun için yeterlidir. Eğer kapitalizm tüm bu sorunları çözecekse, kimbilir kimse farkına varmadan onu temel karakteri, özel mülkiyet üzerine kurulu sömürücü niteliği ve tekelci aşamadaki tefeci özelliği, azami kar peşinde koşmasıda değişmiş demektir. Kapitalizmin ideologlarının dediği gibi sermaye dünyayı "uygarlaştırmaya" devam ediyor.

Okuyucu, tarihsel ve teorik kanıtlar bir yana günümüz dünyasındaki gerçekleri göz önüne aldığında, bunun nasıl bir kapitalizm savunusu olduğunu daha rahat görecektir. Bence bu noktada fazla söz ve açıklamayada gerek yoktur.

YA SOSYALİZM YA BARBARLIK

Revizyonist–bürokratik kamp tüm kokmuşluğu ve rezilliği ile gözler önüne serilince, sosyalizm üzerine yürütülen tartışmalar yeni bir boyut kazandı. Şüphesiz son gelişmeler tarihi öneme sahiptir. Tüm yönleri ile ele alınıp incelenmesi gerekiyor. Sadece sonuçlardan hareket etmek, bu sonucu hazırlayan nedenleri görmemek sağlıklı, doğru bir çözüm sunmaz bize.

Önce işin tarihsel boyutunu biraz açmak gerekiyor. Sosyalizmden, kapitalizme geri dönüş konusu, son 40 yıldır dünya devrimci hareketinin gündemini oluşturuyor. Revizyonist kampın hezimete uğramasın-

dan önceki tartışmaları hatırlamak gerekiyorki, bugünkü savruluşları kavrayabilelim.

Ekim Devrimi ve II. Dünya savaşının akabindeki devrimlerle, dünyada sosyalist bir kamp oluştu. Özellikle II. Dünya savaşından sonra, emperyalizm dünya çapında güç kaybına uğradı. Klasik sömürgecilik sistem olarak yıkıldı. Dünyanın bir dizi ülkesinde faşizm alt edildi. Genel olarak, burjuvazinin devrimin korkusunu ensesinde hissettiği bir döneme girildi.

Aynı dönemin bir başka özelliği ise sosyalist ülkelerdeki sınıf mücadelesindeki siyasal gelişmelerdi. Önce Yugoslavya, ardından Sovyetler Birliği ve çevresindeki ülkeler, sosyalizmin temel yörüngesinden ayrıldılar. SB'de, '56 da gerçekleşen 20. parti kongresi ile parti ve devletin politikası temel bir değişime uğradı. Ekonomiden siyasete, kültürden dış politikaya kadar izlenen önceki yol terkedildi.

Dünya komünist hareketi o dönemde yürüttüğü tartışmalarda, SB'de içine girilen bu yönelimi kapitalist restorasyon olarak değerlendirdi. Tarihe Kruşçev–Brejnev revizyonizmi olarak geçen bu yönelim, kapitalist restorasyonunda ideolojik–siyasi ifadesi oldu.

SB gelişmesi içinde, özelliklede 56–65 Liberman reformlarıyla bürokratik kapitalist bir yapıyı sistemleştirdi. 70'lerde ise artık sosyal–emperyalist bir devlet konumundaydı. VARŞOVA paktını kendi yayılmasının aracı haline getirmiştir. Hem Sovyetler Birliği içindeki Rusya dışındaki uluslarla ilişkide, hemde VARŞOVA paktı içindeki öteki devletlerle ilişkide eski sosyalist kardeşlik ve eşitlik ilkesinin yerini "ağabey" Rusya'nın dayatmaları ve çıkarları aldı.

Ekonominin kapitalist bir biçime kayması, bürokrasinin kronikleşip devleti içinden çökertmesi, Batı'lı kapitalist devletlere karşı tümüyle askeri rekabete göre ekonominin ayarlanması revizyonist yönetimin sonunu getirdi. Sovyetler Birliği ve öteki Doğu Avrupa ülkeleri, yüzlerindeki sahte "sosyalist maskeyide bir kenara bırakarak, açık kapitalist ekonomi ve siyasete yöneldiler. Siyasal alanda liberalizm, ekonomik alanda pazar yeni yönelimin baş itici faktörleri oldu. Pazar ekonomisi, vahşi ve ilkel kapitalizmi aratmayacak şekilde hayat buldu, emekçilerin devrim döneminden kalmış her türlü yaşam güvencelerini süpürüp attı. Liberalizmin yerini ise, faşist–gerici eğilim ve uygulamalar, ulusal sürtüşmeler, baskılar aldı.

Eğer Sovyetler Birliği ve yörüngesindeki öteki ülkeler baz alınarak konuşulacaksa, kapitalist restorasyonda temel dönüm noktası 20. Kongredir. Bu tabi her şeyi Stalin'in ölümü, Kruşçev'in iş başına geçmesi ile açıklamak değildir.

Kongre bir sonuçtu. Partide, devlette ve toplumda süren sınıf mücadelesinin zirvesiydi. 20. Kongredeki sonucu hazırlayan koşulları Stalin dönemindeki eksiklik, hata ve yanlışlarıda görmek gerekir. Zaten, 20. Kongreye gelindiğinde Partide ve devletde bürokrasi bir hayli yol almış, eşitsizlikler uç vermişti. Kitle inisiyatifi çekilebilecek en geri nortaya çekilmiş, yabancılaşma ileri boyutlara varmıştı. Sorun daha geniş ve derin olarak incelenmeyi gerekli kılıyor. Ancak bir makale içinde, derli–toplu olarak böyle izah etmek yeterlidir.

Ülkemizde kapitalist restorasyona ilişkin tartışmalar, 70'li yılların ortalarından itibaren berraklaştı. Kuzey–Kürdistan'da KAWA dışında tüm siyasi yapılanmalar kapitalist restorasyon sürecini görüp, kavrayamadılar. Özgürlük yolu (TKSP) gibi akımlar ise, kraldan çok kralcı kesilerek, revizyonist sistemin propaganda bürosu gibi çalıştılar. Revizyonizme karşı mücadele yürüten proleter devrimciler bu vesile ile düşman görüldü.

Bugün gelinen yerde, tüm süreci tarihsel gelişimi, sonuçları ve gelecek boyutuyla birlikte tahlil etmek, eleştirici bir süzgeçten geçirmek, sosyalizm bayrağını sarsılmadan taşımak, sosyalist, komünist olduğunu iddia eden akımlar için vazgeçilmez mihenk taşıdır.

Bu süreci KAWA Kongresi şöyle değerlendiriyor:

"Sosyalizm sorunları başlığı altında Kongre, uluslararası komünist hareketin ideolojik ve örgütsel kaos yaşadığını, sosyalist sistemin ortadan kalktığını, sosyalizmin emperyalizm karşısında mevzii kaybettiğini, bunun dünya üzerinde muazzam değişikliklere yol açtığını belirtti ve nedenleri konusunda tezler tartıştı. Kongre, kapitalizmin alternatifinin ancak sosyalizm ile mümkün olacağı, günümüzdeki sağcı rüzgarlara karşı sosyalizmi her zamankinden daha kararlıca savunmak gerektiği sonucuna vardı."

Devamla;

"Kongre, sosyalist ülkelerde tek partinin mutlak olmadığını, sosyalizmde sosyal ve siyasal demokrasinin bir gereği olarak kitlelerin iktidar üzerinde doğrudan karar sahibi olması gerektiğini vurguladı. Sosyalizmin tarihinde yapılan hataları, geri dönüşün sebepleri, sosyalist devletlerin çöküşü konusundaki tezleri tarıştı. Sosyalist ülkeleri yıkıma götüren ve sosyalizm davasını zayıflatan ciddi tarihsel hatalara rağmen hareketimizin sosyalist mirasın kararlı savunucusu olduğunu belirtti." (BİLDİRİ, sf. 1–2)

PSK ise, yıllarca SB'nin revizyonist çizgisinin izleyicisi olmanın getirdiği olumsuzluktan kurtulmak bir yana, tam bir inkarcılığa, sosyalizm davasını redde ve kapitalizme her bakımdan teslimiyete varan bir şaşkınlığa düşmüştür. Revizyonist Kampın hezimeti karşısında tam bir hayal kırıklığına uğrayan Burkay, bunu kendisi ifade ediyor.

"Şu kadarını söyleyelimki, bu değişiklikler bizim açımızdan şaşırtıcı oldu. Biz sosyalizmden yana çok daha büyük değişiklikler beklerken, tam tersi oldu;

sosyalist sistem çöktü; SSCB dağıldı, sosyalizmin uluslararası prestiji önemli derecede zayıfladı, kapitalizmin konum güçlendi." (Belgeler sf. 12)

Gelinen yerde, geçmiş çizgi ile yürünemeyeceğini Burkay, ifade etmek zorunda kalıyor. Özet olarak, gerek dünyada ki, gerek ülkedeki değişiklikler bizi bi dönemece getirmiştir. Ayakta kalmak ve yolumuzda başarıyla ilerlemek bu dönemeci ustalıkla aşmaya bağlıdır. (Belgeler, S. 10)

Ayaklarının altındaki toprağın kaydığını görmek iyidir. Ama, bu sefer hepten umutsuzluğa kapılıp, yönünü ve yolunu açıkça kapitalizme döndermek çözüm bir yana, kapitalist düzenin sınırlarının içine çakılıp kalmak demektir. Kapitalist sistemin içinde konaklamanını "uygun" çağ tespitide yapılmış. "Son gelişmelerden sonra, içinden geçmekte olduğumuz dönemi eskisi gibi, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi olarak nitelemek artık mümkün değil. Buna özgürlük, barış ve demokrasi dönemide diyebiliriz." (age, sf. 17–18)

O halde, kendisine "sosyalist diyen bir partinin görevi ne olduğunu aktarmak gerekiyorki, PSK çizgisinin kapitalizmin içinde bir çizgi olduğunu rahatlıkla görebilelim.

"Sosyalist partiler, ülkeden ülkeye koşullar ve görevler fark etsede, genel olarak silahsızlanma, doğal çevrenin korunması, ulusal kurtuluş, insan hakları, demokrasi, yoksul ülkelerin borçlarının kaldırılması ya da hafifletilmesi, işsizliğe ve açlığa çözüm bulunması, ekonomik ve kültürel gelişme, kültürün şiddet, egoizm, ırkçılık gibi gerici, tutucu ögelerden arındırılması, sosyal halkların genişletilmesi, çağdaş konut, daha iyi sağlık ve eğitim olanağı gibi geniş yığınları ilgilendiren istemler üzerinde yoğunlaşmalıdırlar." (Belgeler, sf. 21)

Bu görev dizisinde, kapitalist sisteme, burjuva devlete, emperyalist talan ve yağmaya karışılmadan, sistemin biraz reforme edilmesi, kötülüklerinden arındırılması, bir anlamda sağlamlaştırılması öne çıkarılmış. Devrimden, işçi sınıfı ve emekçilerin iktidarı ele geçirip, burjuva devleti ve onun üstünde yükseldiği özel mülkiyet ilişkilerinin tasfiye edilmesinden tek kelime yok. Aslında, kapitalist sistem korunarak tüm bu istemler burjuva partilerin programında yazılıdır. PSK'nın klasik burjuva–reformist partilerin programından tek kelime ilede olsa ayrılmadığı görülüyor. Bence bu görevler için PSK'yede ihtiyaç yoktur, çünkü onların sahip oldukları kapitalizm anlayışlarında tüm bu sorunlara sistemin kendisinin çözüm bulduğu belirtilmektedir.

"Kapitalist sistemde üretim güçlerinin gelişimi sürmektedir. Bu, söz konusu sistemin doğasına uygun olarak olumlu ve olumsuz biçimlerde yansıyor. Bir yandan mal ve hizmet üretimi büyük oranda artıyor ve bu, aynı zamanda işçi sınıfının ve genel olarak emekçi halkın durumunun iyileşmesine yol açıyor. Sınıf mücadelesi eskiye oranla yumuşuyor, barışçı biçimler kazanıyor. Gelişkin kapitalist tolumlarda demokratik yapı gelişiyor ve demokratik gelenekler kökleşiyor. Bu, sosyalizm için mücadelenin barışçıl bir temel üzerinde ve parlementer bir çerçevede yürümesinin nedenidir." (Belgeler, saf. 15)

Devrimden, bunun için silalı ayaklanmadan, silahlı halk savaşından kaçmak için PSK, olmadık "teorik" cambazlıklara baş vuruyor. Revizyonist çizgi açık kapitalizm savunuculuğuna dönüştürülüyor. PSK ve onu önderi Burkay, yolun sonuna gelmiştir. Ve bundan öte gidebileceği bir yerde yoktur. Geçmişte, silahlı devrime, iç savaşa, ayaklanmaya Atom silahları yüzünden karşı çıkınlar, bu sefer "kapitalizm demokratikleşiyor" diye karşı çıkıyorlar. Kişi bir kez burjuva çizgisine saptımı, ne edip yapıp orda kalmanın, hatta daha ileriye gitmenin ortamını hazırlamaya çalışıyor. "Parlamenter çevçeve"de kaldığı müddetçe başka gidebileceği bir yer de yoktur.

PSK ve önderi geçmişte revizyonist SB'ye besledikleri umut ve yağdırdıkları övgüleri, bu sefer kapitalist dünyaya bağlıyorlar ve kapitalizmin gönüllü propagandacılığına sarılıyorlar.

Burkay'ın söyledikleri şüphesiz yeni şeyler değil. Revziyonizmin tarihi ile birlikte bu türden "teorik kanıtlar" çok bulundu. Burkay sadece günümüz de sosyalizmin geçici yenilgisinden güç kazanan burjuva dünyasının görece yükselişine bel bağlıyor. Nasıl ki revizyonist bloka beslediği umutlar yıkılıp Burkay "şaşırmış"sa, kapitalist sisteme beslediği umutlarda yıkılacak bir kez daha "şaşıracak"tır.

Sosyalizmin kapitalizm karşısında aldığı geçici yenilgiye rağmen, kapitalizmin tüm dünyada zafer sarhoşluğuna girdiği bir dönemde de insanlığın önünde tek seçenek vardır: **YA BARARLIK YA SOSYALİZM.** Kapitalist düzenin sınırları içinde, işçi sınıfına, ezilen halklara "iyi bir dünya"-vaad edenler eğer siyasal bir alık değillerse, açık siyasal dolandırıcıdırlar. Onların görevi kapitalizmi, emperyalizmi övmekse,bizimkide anti–kapitalist, anti–emperyalist ideolojik, siyasi mücadeleye hız vermek olacaktır.

BAĞIMSIZLIĞA DOĞRU REFORMİST İYİLEŞTİRME VE DEVRİMCİ KURTULUŞ

Ülkemiz dünyadaki son gelişmelerden tecrit edilerek ele alınamayacağı gibi, tek başına dünyada esen rüzgarlarda ülkemizdeki süreci belirlemezler. Ulusal ve uluslararası durum ve koşullar birbirini etkilesede, son tahlilde belirleyici etmen, ülke koşullarıdır.

Nedir bu koşullar? Emperyalizmle işbirliği halinde, dünya kapitalist sisteminin sınırları içinde parçlanma, sömürgeleştirme, ülke ve halk gerçekliğinin ayaklar al-

tına alınmasıdır. Bugün gelinen yerde işgalci egemenlerin varlıklarını sürdürmesi için tüm dayanaklarını esas olarak yitirmelerine rağmen, çıplak şiddet ve zor üzerine kurulu bir yöntemle, sömürgecilik idame ettirilmeye çalışılıyor. **Emperyalistler tüm dünyada "demokrasi" şampiyonu kesilmelerine rağmen, Kürt ulusunun kendi kaderini belirlemesini, en doğal hakkı olan ülkesinin bağımsızlığı, ulusal birlik ve devletleşmesini "doğru", "gerçekçi" görmemekteler!** Avrupalı emperyalistlerin "sosyalist" sözücüsü, Sosyalist Entennasyonal, Ortadoğuda sınırların değişmeyeceğini vaaz etmektedir. Sonuç her halükarda sömürgeci köleliğin, parçalanmanın devam etmesi anlamına gelmektedir.

Bugün ülkemizde esas işgalci güçler sömürgeci Türk, Fars, Arap rejimleri olmasına rağmen, emperyalistlerde her düzeyde bu rejimlerin destekleyicisidirler. Saddam'la olan çelişkili ortam özel bir durumdur. Bu durumda dahi Kürt ulusunun bağamsızlığının önüne engeller konulmuştur. Dahası bir sömürgeci güçten kurtulayım derken, "modern" haydutların pençesine düşme tehlikesi vardır. Sömürgelikten, yarı-sömürgeciliğe "terfi" etmek kurtuluş olamaz. Bu bakımdan tutarlı bağımsızlıkçı çizgi anti-sömürgeci mücadeleyi, anti-emperyalist mücadeleyle birleştirmelidir. Bugün sömürgecilere karşı yürütülen mücadele dolaylı olarak emperyalizme karşı yürütülen bir mücadeledir, mücadelede önde olan yön budur. Emperyalizme karşı direkt olarak yürütülen mücadeleyi bu bağlamda ele almak gerekiyor. Ancak, gelişmeler içinde emperyalizme karşı direkt olarak yönelmek, mızrağın sivri ucunu onlara yöneltmekle gündeme gelebilecektir.

Bu konuda, NEWROZ ATEŞİ 8. sayıda yayınlanan, KAWA MK temsilcisiyle Yezdan HOVANG'IN yaptığı röportajda, MK temsilcisinin görüşlerini konumuzla bağlantısı olduğu için bir kez daha aktarmak gerekiyor. KAWA temsilcisi

"Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin ancak ve ancak Kürdistan halkının kendi öz gücü üzerinde yükselip zaferle taçlanabileceğini emperyalist sömürgeci güçlerden Kürdistan halkına zarardan başka herhangi bir faydanın gelemeyeceğini, Kürdistan'daki tüm işgal ordularının çekilmesini talep ettiklerini, bu taleplerinin karşısına dikilen güçleri kendi ülkelerinden şiddetle çıkartacaklarını" belirtmektedir. (NEWROZ ATEŞİ sayı. 8, sf.35) PSK Kongresi ise, emparyalist-kapitalist dünya tahlilline uygun olarak, anti-emparyalist mücadeleyi tatil etmiştir.

"Geçmişte, ulusal kurtuluş devrimimiz karşısındaki düşman cephesini sömürgeci, feodal ve emperyalistlerden oluşan bir üçlü olarak nitelemiştik. Bugün ise, değişen dünya ve ülke koşullarında, anti-sömürgeci ve ulusal yanı vurgulamanını doğru olacağı kanısındayız." (Belgeler, sf. 67)

Devamında ise; "ulusal cepheye katılacak güçler için "anti-emperyalist, anti-feodal" şartı kaldırılarak sömürgeciliğe karşı olmak yeterli sayıldı ve işbirlikçi olmayan tüm güçlerin ulusal cephede yer alabileceği belirtildi. Böylece ulusal cephenin kapsamı genişletildi." (age. sf. 72) denilmektedir.

PSK, emperyalizmi, kapitalist dünya sistemini ürkütmemek için ne lazımsa yapmıştır. Denilebilirki, normal burjuva-demokratik bir programdan dahi daha geriye gitmiştir. Bu görüşlerde kendi öz gücüne, Kürdistan halkının devrimci dinamiklerine, işçi sınıfı ve emekçi halka derin bir güvensizlik vardır.

Konuyla bağlantısı içinde, ulusal kurtuluş mücadelemizin serhildan ve gerilla halinde yükseldiği, mücadelenin hızla son sözünü söyleme dönemine girdiği bir dönemde devrimci savaştan, silahlı direnmeden tek kelime olsa dahi bahsedilmemiştir. "Barışçı çözüm", "uygun uluslararası durum" üzerine bir dizi belirleme yapılmış, mücadele biçimleri ve devrimin yolu konusu çok kaba bir belirlemeyle geçiştirilmiştir.

"Ulusal kurtuluş Kürt halkının kendi eseri olacaktır. Zorlu bir mücadale olmadan bu olanaksızdır." (age, sf.50) Ve, "... Kürt halkı ve onun yurtsever örgütleri bakımından, halkımızın kurtuluşu, ulusal onurumuzun savunulması için meşru her yöntemle direnmek doğal bir hak olmaktan öte, bir zorunluluktur. Partimizde, yeni tarihsel koşulların gereğini yapmakta tereddüt etmeyecektir. (sf.86)

Şimdi bu "meşru her yöntem"in ne olduğunu karamak için, biraz gerilere gidip, Burkay'ın bu konuda söylediklerini hatırlamak gerekiyor.

"Ben, Kürt halkı için, demokratik koşullarda gelişen bir örgütlüğün, bilincin çok daha büyük önem taşıdığı ve sonuç alıcı olduğu kanısındaydım. 15 milyonluk Kürt halkının oyları, 15 milyon tüfekten çok daha etkili bir araçtır. Özelliklede günümüz koşullarında bu böyledir." (Deng, s.18, sf. 34)

İşte, işin sırrı buradadır, konu dönüp-dolaşıp "oy çoğunluğuna" gelmektedirki, Kürdistan gibi sömürge bir ülkede, bunca tarihsel ve güncel tecrübeye rağmen böylesi "yol ve araç"lar üzerine strateji oluşturmak, sömürgeceliğe ilelebet nikahlanmak demektir.

KAWA Kongresinin bu konudaki tavrını yorumsuz aktarıyor, değerlendirmeyi okuyucuya bırakıyoruz.

"Savaş ve Parti İnşa Kongresinde mücadele biçimleri tartışıldı. Kürdistan'da halk savaşının geçerli olduğunu kabul etti, peşmerge savaşının pratik sorunları hakkında kararlar aldı, askeri örgütlenmenin yapısını, halk savunma birliklerini, savaş stratejisini ve taktiklerini belirledi, legal ve illegal mücadele biçimlerinin ve serhildanların geliştirilmesi gerektiğini vurguladı. Askeri mücadelenin siyasal mücadeleye hizmet etmesi gerektiğini, siya-

sal çözümü kolaylaştırmasını, mücadelede kır–şehir diyalektik birliğini belirledi. Kongre savaş kararı aldı ve bu konuda pratik göreveler tespit etti, geçmişteki hata ve zaaflarımızı açığa çıkardı." (BİLDİRİ, sf. 2)

PSK Kongresi'nde ilgi çeken konulardan birisi ise PSKT'nin "Türkiye" ekini çıkartılmasıdır. Şüphesiz böylesi bir karar iyidir ve desteklenmesi gerekiyor. Zira Kürdistan'lı bir akımın –isterse reformist olsun– kendini sömürgeci ülkeyle adlandırması, ondan kopmanın, ona ait olmanın kabul edilmesidir. Ama PSK açısından parçacılık, işgalcilerin sınırlarına hapis olmak, sınırları "tanımak" devam etmektedir. Söylenenlere bakalım.

"PSK, halkımızın kurtuluşu için diğer parçalardaki yurtsever örgütlerle dayanışmaya ve işbirliğine önem verir, ulusal hareketin çıkarı için gerekli olduğunda dostça eleştiri görevini yapar; ancak bu parçaların ve örgütlerin içişlerine karışmaz." (Belgeler, sf. 54)

"Diğer parçalar" denilen Kürdistan'ın öteki bölgeleridir. Nasıl oluyorda hem Kürdistan'lı bir akım olunuyor, hem de sömürgeci işgale rağmen bir bütün olan Kürdistan'ın öteki parçalarının "iç işlerine karışılmıyor". Sanki bahsedilen başka bir ülke, başka bir ulus gibidir bu bakış açısında. Sömürgeci işgal ve parçalanma bir nevi baştan kabul edilmiş, tüm siyasal stratejik ve taktikler bunun üzerine oturtulmuştur. Açıktır ki, böylesi bir bakış açısı bizim ülkemizin koşulları göz önüne alındığında tutarlı yurtseverlikte değildir.

Bu konuda KAWA'nın geçmişten beri"Bağımsız-Birleşik-Demokratik Kürdistan" tespiti ve bu doğrultudaki çaba ve mücadelesi yeterince bilindiği için ayrıca üstünde durup açıklamak gerekmiyor.

Kongreler daha bir çok yönüyle ele alınıp değerlendirilebilinir. Bu görev önümüzdeki dönemde, sonuçları mücadeleye yansıyıp, etkide bulunduğu ölçüde ele alınmaya çalışılacaktır.

İDEOLOJİK–SİYASAL NETLİK İYİDİR!

Örgütsel ve siyasal etki bir yana, ideolojik olarak Kürdistan'da iki akımın tüm hatlarıyla ortaya çıktığını belirtmeliyiz. Kürdistan'lı akımların ideolojik görüşleri, siyasal stratejileri incelendiğinde bu daha rahat görülebilmektedir. Böylesi bir durum, aynı ideolojik–siyasal programatik görüşleri savunanların bir araya gelmesini hem zorunlu kılıyor, hem de kolaylaştırıyor. Kürdistan'da sosyalist yol ve burjuva yol tüm yönleri ile ayrışmıştır. Artık arada kalanla da tercihlerini yapmalı, yönelimlerini netleştirmelidirler.

Gelinen yerde asgari programda olsun, azami programda olsun bir noktada buluşanların birleşmeleri kaçınılmaz olmuştur. Sömürgeciliğe karşı olduğu kadar, burjuva çözüm yoluna karşıda, bağımsızlık mücadelesini sosyalizmle taçlandırmak isteyen güçler açısından ayrı kalmanın anlam ve nedeni kalmamıştır. Bir takım farklılıkların olması normaldır. Bu mücadele içinde aşılabilecektir. Kaldıki gerçek hayatın sorunları her zaman sosyalistler arasında belli farklılıkları beraberinde getirecektir. Sanıyorum bu yeterince açıktır. Mücadelenin ve gelişmenin kendisi belli farklılıkları doğuracaktır. Ortak bir ideolojik hat olduktan sonra, canlı bir tartışma, farklılıkların ifade edilmesine müsade eden demokratik bir ortam bu sorunun çözümünü beraberinde getirecektir.

Sosyalistler olarak, Bağımsızlık mücadelesinde işçi sınıfının, emekçi halkın ağırlığını, öncülüğünü gerçekleştirmek istiyorsak, bunun ilk adımı öncülerin birliğini sağlamaktır. Kendiliğinden anlaşılması gerekiyor, birlik mücadeleden ayrı düşünülemez, aksine mücadelenin içinde doğar ve onun üstünde yükselir. Mücadeleden kopuk bir teorik tartışma, teori ve tarih arşivciliğine birliğe hizmet eder, ne de sosyalistleri kitlelerle birleştirir. Teori pratiğin sorunlarına ışık sunmak için vardır ve öyle ele alınması gerekiyor.

PSK'nin isminde "sosyalizm" olmasına rağmen, sosyalizimle hiç bir ilgisi olmadığını, sosyalizmi az–çok kavramış herhes görebilir. Burda üzerinde durduğumuz görüşlerindende açıkça görülebileceği gibi, izlediği yol kapitalizmden–kapitalizme giden bir yoldur. Sonu hep çıkmaz olan kapalı bir dairedir. Çağımızın, emperyalizm ve proleter devrimleri çağı, sosyalizme geçiş çağı olduğu reddedilmiştir. Kapitalizme tümüyle teslim olunmuştur.

Aslında geçmişten beri izlenen revizyonist çizgi tüm ağırlıklarından kurtularak, kendi sınıfsal zeminine ve siyasal ifadesine kavuşmuştur. Bu zemin ulusal burjuvazinin reformist zeminidir. Bu bakımdan burdaki "sosyalizm" ismi eğreti kalıyor. **Eğer isim programın ifadesi olacaksa, bir başka yazımda da belirttiğim gibi, PSK'ye en iyi yakışan isim Sosyal–Demokrat Parti nitelemesidir.**

Önümüzdeki dönem, iki yol ve iki akımın daha netleşeceği, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin saflarının sağlıklı temelde mücadele ve birlik üzerinde belirginleşeceği bir dönem olacaktır.

Birliğin bir yönü, öncülerin birliği anlamında tüm sosyalist güçleri bir parti çatısı altında birleştirmek olacaksa, diğer ayağı tüm ulusal güçleri kapsayan **ULUSAL BİRLİK ve DEMOKRASİ PLATFORMU** olacaktır.

Geleceğin, halkımızı özgürlük ve demokrasi ile buluşturup–buluşturmayacağı son tahlilde bu gelişmelere bağlı olacaktır. O halde herkes kendi cephesinden üstüne düşen görevlerin sorumluluğuyla hareket etmeli, saflar netleşmeli ve netlik birliğe ulaşılmalıdır.

13 OCAK 1993

KONUK YAZAR

Sosyalizmin sorunları, Kürdistan devriminin problemleri ve birlik sorunu II

Dozdar Polesar

Ama bizim de, bize nasıl olurda Stalin yönetimi bu kadar toplumsal desteğe sahipti sorusunu soranlara soracak bir sorumuz var: Özellikle, bozulmayı Stalin'in ölümünden sonra başlatanlara, mademki Stalin yönetimi sınıfı temsil ediyordu, yani proleterya iktidardaydı ve dolayısıyla 1920–56 arası tam 36 yıl iktidarda olan proletarya diğer emekçi katmanları da yönetime ortak etmişti ve dolayısıyla tüm emekçi katmanlar sosyalist demokrasi ortamında çıkarlarını devrimde ifade ediyordu, nasıl olurda Kruşçev kliği geriye dönüşü başlattığında etkin bir muhalefetle karşılaşmadı? 36 yıl yönetmiş bir işçi sınıfı nasıl olurda böyle basit bir biçimde bu kliğe papuç bırakır? Aslında bunun, eğer kör bir inatla gerçeğe sırtımızı dönmeyeceksek bilimsel açıklaması yoktur. Çünkü gerçekte, Stalin'in ölümünden sonra yaşanan bir karşı–devrim değil, restorasyondur. 1920'den sonra bürokrasi yönetimi ele geçirdi, Stalin'in ölümünden sonra 1. Restorasyonunu yaptı, günümüzde olan ise bürokrasinin 2. Restorasyonudur. Nasıl ki DP iktidarı Kemalist yönetime karşı değil de, onun devamı ise yani Türk burjuvazisinin bir restorasyonuysa bu da bir restorasyondur. 1920'den sonra devrim sadece kendi evlatlarını yemekle kalmamış, dünyanın diğer Marksistleriyle de önemli oranda bağlar koparılmıştır. Özellikle işe eleştiriyle başlayan batılı Marksistler, eleştirilerinin dikkate alınmadığını, bürokratizmin sert duvarlarına çarpıp geri geldiğini görünce, birazda aydın tavrıyla ve gerginliğin yarattığı ruh haliyle sağa savrulmuşlar ve bir kısmı işi Sovyet ve hatta sosyalizm muhalifliğine dökmüşlerdir. Oysa Lenin, en zor dönemlerde bile, batılı Marksistlerle ipleri koparmamaya büyük özen göstermiş, esnekliğiyle ve geniş ufkuyla bunu becermiştir. Yine komplocu politika tarzını ve fiziki imhayı mübah gören anlayışı sosyalist saflara Lenin sonrası yönetim taşımıştır ve giderek kanıksanmıştır.

Lenin sonrası yönetime eleştiriler, tabi ki Sovyetlerdeki sol muhalefet ile sınırlı değildir. Mao Zedung kendi döneminde çok esaslı eleştiriler getirmiştir. Çin komünistleri kendi toplumlarını analiz ederken, Rus devriminden büyük ilham aldılar. Fakat Çin devriminin pratik sorunları onları Rus devrimini daha ciddi bir şekilde analiz etmeye itti. Bu incelemeler sonrasında başta Mao Zedung olmak üzere, Çinli komünistler, işlerin hiç de dışardan görüldüğü gibi olmadığını gördüler ve bu onları Sovyetler Birliğine bakışta daha eleştirel ve temkinli bir tavır almaya itti. 1921 kurulduktan sonra, Çin komünist partisinde , Sovyet deneyimi Ortodoks bir tarzda kopya edenlerle, buna karşı çıkanlar arasında "iki çizgi mücadelesi" diye adlandırılan sürekli bir tartışma sürmüştür. Bu dönemde, Stalin, Mao'nun temsil ettiği eleştirel tavrı istemeyerekte olsa sineye çekiyordu. 1937–45 arasında yeniden uygulanan yöntem ve yeniliklere ve hatta 1940'lardan kurtuluş için verilen başarılı mücadeleye bile karşı çıktı. Mao sonraları, "Çin Devrimi, Stalin'in iradesine karşı gelerek zafer kazandı... Eğer Wang Ming'in, ya da başka bir deyişle Stalin'in yöntemlerini izleseydik, Çin Devrimi başarıya ulaşamazdı" demiştir. (9) Fakat, Mao'nun 1949'da "geçmişte yaptıklarımız, 10.000 mil'lik uzun bir yürüyüşün sadece ilk adımıdır", "uzun bir tiyatronun kısa bir girişidir." (10) Şeklindeki uyarılarına rağmen, kurtuluştan sonra Çinli komünistler Sovyetler Birliğini sosyalist gelişmenin modeli olarak gördüler. Bunda, Amerikanın yoğun düşmanlığı ve kuşatması , Çin kıyılarının bombalanması ve daha sonra dünya çapında bir ambargonun uygulanmasının da payı vardır. Yani bu dönemde Sovyetlere yakınlık göstermek dışında bir "seçenek" yok gibidir. Daha sonra, Mao, Sovyet iktisadının eleştirisi adlı eserinde şöyle yazacaktı "Kurtuluş'un ilk aşamalarında, tüm ulusun ekonomisini yönetme tecrübemiz yoktu. Dolayısıyla birinci beş yıllık plan döneminde hir bir zaman tümüyle yeterli görmememize rağmen, Sovyetler Birliği'nin yöntemlerini kopya etmekten başka bir şey yapamadık" (11) Mao'nun Sovyet modeline eleştirisi temel olarak üç noktada odaklaşıyordu:

1– Köylülük pahasına "ilkel sosyalist birikim" (Biz bu konuya yazının daha önceki bölümlerinde değinmiş ve bunun 1930'larda, işçi–köylü ittifakının çatırda-

www.serxwebun.org

masına neden olmak suretiyle, devrimin sınıf tabanını kaybetmek suretiyle bürokrasinin iktidarı ele geçirmesine yol açtığını belirtmiştik.)

2– Üretici güçler teorisi ve proletarya diktatörlüğü

3– Komünist parti kavramı

1950'lerin başlarında, yani Çinli komünistlerin, Sovyet modelini aynen taklit ettiği yıllardaki sloganı, "Bugünkü Sovyetler Birliği, bizim yarınımızdır" idi. Ve buna paralel olarak, birinci beş yıllık plan uyarınca, tümüyle ağır sanayiye dayanan, çok merkezileşmiş bürokratik planlama yöntemleri, hafif sanayinin ve tüketici mallarının çok az vurgulandığı bir sistem oluşturuldu. Köylülüğe daha çok bir birikim kaynağı olarak bakılıyordu. Pekin'de güçlü, merkezi iktisadi bakanlıklar kurulmuştu, bu bakanlıklar fabrikalarda katı hiyerarşik kontrol sistemleri ve "tek kişilik yönetim"ler kurdular ve fabrikaları yönlendirmek için yüksek ücretli uzmanlar görevlendirdiler. Üretici faaliyeti özendirmek ve verimliliği arttırmak için maddi teşvikleri kullandılar. Bu bürokratik süreç Sovyetler Birliği tarafından tam olarak desteklendi. Bu hızlı merkezileşme ve bürokratik uygulamalar etkisini, Halk Kurtuluş Ordusunda da gösterdi. 1955'de "subayların hizmeti hakkında kararnamelerin" uygulanmasıyla Çin'li subaylar sıradan bir ordunun süslerini takmaya başladılar. Subaylar ve kayıtlı personel için bir kademe sistemli, ünvanlar ve bir hayli farklılaşmış ücret düzeylerinin ortaya çıkmasıyla, Halk Kurtuluş Ordusu, devrimci savaş sırasında biçimlenen gayri-resmi, eşitlikçi ve demokratik özelliklerini kaybetti. Çin'de bu bürokratik sürece ilk ciddi muhalefet Mao'nun "On Büyük İlişki Üzerine" adlı konuşmasıyla başladı. Bu konuşmayla Mao Sovyetler'in köylülük pahasına ilkel birikime dayanan modeline cepheden bir saldırı başlattı. Ağır sanayiye tanınan mutlak önceliğin azaltılmasını istedi. Hafif sanayiye yapılan yatırımların bir yandan halkın günlük ihtiyaçlarını karşılarken, diğer yandan da ağır sanayi için gerekli olan "sermaye birikimini hızlandıracağını savundu. Bu öneriyi gerçekleştirmek için yerel otoriteleri daha fazla inisiyatifli davranmaya çağırdı ve Sovyetler Birliğini "herşeyi merkezi otoritelerin elinde yoğunlaştırmakla ve yerel otoriteleri boğup onlara bağımsız hareket hakkı tanımamakla" (12) eleştirdi. Mao'ya göre idari harcamalar kısıntıya uğramalı ve ulusal bürokrasinin memur sayısı üçte iki oranında azaltılmalı idi. Mao'ya göre Ruslar, köylüleri ele alırken büyük hatalar yapmışlardı. Birikim yöntemleri "köylülerin üretim yapma heveslerini ciddi bir şekilde boğmuştu. Tavuğun daha fazla yumurtlamasını istiyorsunuz ve yine de onu beslemiyorsunuz; atın hızlı koşmasını istiyorsunuz ve yine de onu otlatmıyorsunuz. Bu ne biçim mantıktır?"(13) diye yakınıyordu. Yine "hem Sovyet ortodokslarının hem de burjuva iktisatçılarının söylediklerinin aksine, "sermaye" kırsal bölgelerde önceden oluşmuş artık kaynaklarından gelemezdi. Çünkü değerli bir küçük "sermaye" zaten vardı. O halde, artığı kırsal bölgelerden elde etmek yerine, Çin'deki hem sınai, hem de tarımsal işgücü, kendi üretkenliğini büyük ölçüde arttırmalı idi. Bu yol ile, gerçek bir sanayileşmiş sosyalist toplum gelişebilirdi. İşçi ve köylü ittifakı, şehir ve kırların çıkarlarının çatışmasından dolayı yıkılacağına güçlenecekti. Ve böylece köylülerin sırtına özel bir yükün bindirilmesi engellenerek, artık üretim elde etmek için güçlü, baskıcı bir devlet aygıtına gerek kalmayacaktı." (14) Görüldüğü gibi Mao'da zorunlu kollektifleşmeler ve köylülüğün bir birikim kaynağı olarak görülmesinin işçi–köylü ittifakını bozduğunu, devrimin tabanını tükettiğini, bir katılım sistemi olan sosyalizmde emekçi inisiyatifinin dıştalandığını ve emekçi birliğinin parçalandığını ve bunun doğal sonucu olarak bürokratizmin boy verdiğini görebilmiştir.

Yine Mao'nun Sovyet modelinde eleştirdiği ikinci bir nokta vardır ki, tarihte bireyin rolünü sıfırlayan, topumsal ilerlemede birey öğesini katı bir ekonomist mantıkla devre dışı bırakan üretici güçler teorisidir. Bu teoriye göre üretim araçlarını devlet mülkiyeti, üretici güçlerin hızla büyümesi ile birlikte, komünizme yol açacaktı. Üretici güçlerin gelişmesi ve kitlelerin yaşam düzeylerinin yükselmesi ile birlikte sınıf mücadelesi soğuyacak, azalacak ve giderek yok olacaktı. Uluslararası mücadeleden dolayı devlet varlığını sürdürmesine rağmen, ülke içinde komünizme varmak mümkündü. Bu teori özünde, kapitalist üretim tarzını üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemine indirgiyordu. Bu nedenle üretim araçlarının kamu mülkiyeti kurulduğundan, ideolojik ve siyasi cephelerde mücadeleye, yeni toplumun yeni insanını yaratması mücadelesine gerek kalmıyordu. "Mao'nun üretici güçler teorisine saldırısı, gerilla savaşı yılları sırasında devrimci dönüşüm hakkında çıkardığı derslerden doğmuştu. Yenan modelinin belirgin özellikleri iyi bilinir: kendi güçlerine dayanma, merkezileşmeden kopma, bürokratizm ve elitizme karşı uzlaşmaz olma, kollektif hedef ve disiplin, maddi olmayan teşvikler ve kitlelerin toplumsal ve iktisadi faaliyetin her yönüne katılması. Gelişme geniş çapta idi; sadece seçilmiş bir bölümü değil, tüm sektörleri ilerletecek şekilde düzenlenmişti." (15) Mao, toplumsal dönüşümde insan öğesinin önemini, üretim tarzının yenilenmesinin, üretim araçlarının gelişim kadar önemli olduğunu ve hatta daha önemli olduğunu çok iyi kavramıştı. Onun için partili arkadaşlarının Sovyet modelinden aldığı esinle ve üretim araçlarının tek yanlı vurgusuyla kooperatifleşme hareketini eleştirdiklerinde, Mao, onları şöyle uyarıyordu: "Sosyalizme geçiş dönemi, çelişki ve mücadele ile doludur. Şimdi devrimci mücedelemiz, geçmişteki silahlı devrimci mücadelemizden daha ciddidir. Bu, kapitalizmi ve tüm sömürü sistemlerini yok etmek için yapılan bir devrimdir." (16) Görüldüğü gibi Mao, sü-

rekli olarak üstyapının önemine siyasi ve ideolojik alanına vurgu yapıyor. Sovyet yönetiminin aksine, geçiş döneminin de devrimci bir süreç içerdiğini, toplumsal dönüşümün öyle kendiliğinden, sırf üretim araçlarının kamulaştırılmasıyla gerçekleşmeyeceğini vurguluyor. Aslında buna daha bilimsel sosyalizmin çocukluk döneminde bile Engels tarafından çok açık biçimde vurgu yapılmıştır: "Bismarck devletleştirmeye girişeli beri bir tür yanlış sosyalizm ortaya çıktı... her türlü devletleştirmenin sosyalizm olduğu iddia ediliyor" (17) Mao'nun sözünü ettiği ve ısrarlı vurguladığı şey yarım asır evvelinden Engels ve bir çok defa Marx ve sonrasında Lenin ve Rosa tarafından vurgulanmış oluyor; ancak hüner, sosyalizmin mirasından ne derecede yararlanması yeteneğinde olduğumuz olarak ortaya çıkıyor. Mao, bunları söylerken elbette muhalif değildi, Sovyet modelinden esinlenen Liu Shao-ch'nin 1950'de VIII. Parti Kongresi'nde şöyle diyordu: "Halbuki şimdi, devrimci fırtına ve baskı dönemi geçmiştir, yeni üretim ilişkileri kurulmuştur;Mücadelemizin hedefide değişmiş ve toplumun üretici güçlerinin başarılı gelişimini korumak olmuştur, dolayısıyla mücadele yöntemlerinde de buna tekabül eden bir değişiklik gerekecektir." (18) Mao'da-hatalı olarak- 1957'de çalkantılı ve keskin sınıf mücadelelerinin esas olarak sona erdiğini söylemekle birlikte, Çin Komünist Partisi'nin VIII. kongresinin aldığı "sosyalist toplumdaki çelişkilerin "ileri toplumsal sistem" ile "geri kalmış üretici güçleri arasında olduğu" şeklindeki kararını reddetti. Bunun yerine şöyle dedi "sosyalist toplumdaki temel çelişkiler hâlâ üretim ilişkileri ile üretici güçler, üstyapı ile iktisadi temel arasındaki çelişkilerdir... burjuva ideolojisinin artıkları, devlet organlarında işlerin bürokratik bir yoldan yürütülmesi ve devlet kurumlarımızın bazı kademelerindeki aksaklıklar, sosyalizmin iktisadi temeli ile çelişki halindedir" (19) Devlet iktidarını ele geçirip, üretim araçlarını kamulaştırmak sosyalizmin inşasına yetmediği gibi, kendi başlarına elde edilen kazanımlar pekiştirmez. İktisadi temelin gelişimi kendiliğinden devrimi ileriye götürmediği gibi kitlelerin üretici güçlerini harekete geçiremiyor ve gerekli tavır ve örgütsel biçimleri doğurmuyordu. Yani ilkel kavranışıyla altyapı ne ise üstyapı da o olmuyordu. Yine Mao'nun deyişiyle "birçok açıdan (esas olarak üretim açısından) Sovyetler ilerlemeye devam ediyor, fakat üretim ilişkileri açısından, esasta ilerlemeyi durdurdular" (20) Görüldüğü gibi Mao da, Lenin sonrası yönetimin, sağ kanadı tasfiye edemediğini tam aksine, bu yönetimin Marksizme-Leninizme sağdan bir müdahale olduğunu çok güzel analiz ediyor.

Mao'nun Sovyet modeline ilişkin temel eleştirilerinden birini de komünist parti kavramı teşkil ediyordu. Çin Komünist Partisi iktidarı ele geçirdiğinde Mao, cevabını Sovyet modelinde bulamadığı sorularla karşılaştı. Partinin devletle özdeşleşmesi nasıl engellenecekti? Parti kitlelerle yakın bağlarını nasıl koruyacaktı? Kısacası bürokratizme karşı nasıl savaşılacaktı; bütün bunlar kendisinin de cevabını tam olarak bilmediği, ancak tehlikelerini gördüğü sorulardı. 1956'da Mao, Kruşçevin Stalin'i eleştirmesine şiddetle karşı çıktı. Çünkü Kruşçev Stalin'i eleştirirken ciddi bir perspertiften yoksundu; dahası olayı bir Stalin olayı olarak ele alıyordu, köktenci bir muhasebeye girişemiyordu. Zaten girişemezdi de, çünkü daha önce belirttiğimiz gibi öngörülen bir dönüşüm, bir devrim değil, bir restorasyondu. Fakat Mao, Kruşçevi şiddetle eleştirirken, Stalin'i savunur duruma düştü ve hatta biraz da savundu. Bunun nedeni, Mao'nun sorunun kaynaklarına derin bir kavrayışa sahip olmamasıydı. Stalin'in uygulamalarından rahatsızdı fakat elinde hazır bir cevapta yoktu; Kruşçev'in eleşterileri ise bırakınız cevap olmayı, ciddiyetten uzaktı. Buna rağmen Çin KomünistPartisi Kruşçev yönetimine karşı ilk resmi cevabında kitle çizgisini tekrar vurguladı ve şöyle dedi: "Bir çok yanı bürokratizimle sarılmış olan devlet ve parti personeli, devlet mekanizmasını keyfi bir şekilde kullanması, kendilerini kitlelerden ve kollektif önderlikten yabancılaştırma, tepeden inmeciliğe kaçma, parti ve devlet demokrasisini ihlal etme tehlikeleri ile karşı karşıyaydı." (21) Daha sonra Mao, daha açık bir şekilde "Halk arasındaki çelişkilerin Doğru Ele alınması"ndan: "sosyalist ülkelerde hükümet ve halk arasında çelişkiler vardır" (22) dedi. Yani halkın dışında ve halka rağmen varolan ve halkla çelişkileri olan bir hükümet vardı. Yani yöneten işçiler, emekçiler değildi. Mao bunları söylerken, Sovyet modelinden esinlenen Liu Shao-ch'i, bu gün bile egemen olan Komünist Parti anlayaşını savunuyordu: "Gerekli değişikliklerin ne olduğunu, parti ve sadece parti görebilir ve yine sadece parti bunların gereğini yapabilirdi. Kitleler parti'de, birleşik, kendini düşünmeden davaya adayan bir örgüt görecekti.Partinin kitleler hesabında doğru bir şekilde davranacağının nihai güvencesi, kendini adayışındaki saflık ve ideolojik sağlamlılığı idi. Ancak üyelerine "nasıl iyi birer komünist olacakları" öğretildikten sonraydı ki, parti sorunlarını çözmek için kitlelere etkin bir şekilde yardım edebilirdi. Dolayısıyla, kendini düşünmeyen bir parti elitleri grubu, dıştan denetime tabi olmamalı idi; hatalar parti içi yollarla yeterli derecede düzeltilebilirdi" (23) Görüldüğü gibi burada kitleler eğitilmeye, bakıma muhtaç, yönetime katılmasına ve partiye öğreteceği bir şey olmayan ve dolayısıyla partiyi denetlememesi gereken, sonsuz bir güven duyması yeterli olan bir sürü gibi bakılıyor. Mao parti olayını böyle kavramayı şöyle eleştiriyor: "Bazıları, insanların, birkez komünist partiye girdiler mi farkları veya yanlış kavrayışları olmayan azizler haline geleceklerini, partinin hiç bir analize tabi olamayacağını, yeni yekpare ve tek kalıptan çıkma olacaklarını düşünüre benziyorlar..." (24) Mao'nun ortodoks

Sovyet parti anlayışına karşı çıkması temelinde, partinin devrim sürecine katılan fakat bütün sürece tek başına ve tartışmasız egemen olamayacağı şeklinde anlayışı vardı. Mao'ya göre bilgi öncelikle parti elitlerinin tekelinde değildi. Parti, devrimci sürecin ön–bilgisi ile bu sürecin dışında kalamazdı. Mao bunu şöyle ifade ediyordu: "Kişinin, yasaları bilmesi için, bir süreçten geçmesi gerekir. Öncü de bu kurallara bir istisna teşkil etmez." (25) Mao burada ısrarla, partinin denetim dışı bir organ olmaması üzerinde duruyor. Çünkü o, eğer bu organ denetime kapalı, kitlelere hesap veren bir organ olmaktan en azından sınıfa hesap veren bir organ olmaktan çıktığında, bürokrasinin kaçınılmaz olarak boy vereceğinin ve artık Parti'nin sınıfı değil, partilileri temsil edeceğini çok iyi biliyordu. Biz Leninist Parti'nin katkılara ihtiyacı vardır derken tam da aynı noktaya parmak basıyoruz. Red değil, katkı! Ana formunu korumak şartıyla katkılarda bulunmak bir zorunluluktur. Yoksa her şeyi, iyi niyetli ve dürüst partililer ve kötü niyetli partilerle açıklarsak, yani sorunu etik bir sorun olarak ele alırsak felsefi idealizmin mecrasındayız demektir. Bugün gelinen noktada, tüm "sosyalist" ülkeler bir bir düşmüştür. Bunu sadece kötü niyetli politikacılara, revizyonist, emperyalizmin uşağı yönetiler söylemiyle açıklayamayız. Soruyorum, düne kadar Sovyetlerde yönetimde olan "iyi niyetli" politikacılar nasıl olur da arkasında emperyalizmin uşakları olan yöneticilere karşı bir baraj oluşturamaz, ayaklanamaz? Aynı soru, Çin, Arnavutluk vd. için de geçerlidir. Demek ki öyle sanıldığı gibi her şey yolunda değilmiş, parti kitleleri ve özellikle sınıfı temsil etmiyormuş. Yoksa sınıf, partisini ve toplumunu yıkan uşaklara karşı ayaklanmaz mıydı? Ama görülen tam tersine destek sunduğudur. Şimdilerde yeni yeni örneğin Sovyetler de bir direniş sözkonusudur, o da abartılacak kadar büyük olmadığı gibi, dünün de muhalifi olan kesimlerdir. Sayın Abdullah Öcalan bu konuda, özellikle devrim sonrasında partinin işlevinin değişmesi gerektiği konusunda anlamlı şeyler söylemektedir: "Özellikle toplum karşıtı duruma gelme söz konusu oldu mu, ihtiyaç olmaktan çıktı mı, partiyi tasfiye etme zorunludur. Partiyi bir öncü demokratik kuruluş olarak görmek gerekiyor. Parti toplumsal kuruluşun bir ön örneği olarak ele alınmalıdır. Parti, gönüllü bir katılımın sağlandığı, dar bir kadro örgütü olarak sorunları bilinçle ele alıp, çözümlemeli ve giderek, bu düzeyini topluma mal etmeli, topluma yaymalı, toplumu kendi düzeyine çıkarabilmelidir. Buna ulaştıktan sonra partinin varlığına ihtiyaç kalmaz; çünkü, toplum parti temelinde gelişmiş, özgürleşmiş ve demokratik bir düzeye çıkmıştır. Bunun zıddı bir tutum, partinin kuruluş ilkelerinin inkarı ve toplum karşıtlığına düşmenin kendisidir. İlkelerine ters düşmüş partilerin topluma üstünlüğü bir parti diktatörlüğüne yol açar." (26) İşte tüm sosyalizmin deneylerinde görülen parti modelleri sayın Öcalan'ın sözünü ettiği türden, topluma üstün partilerdi. Ancak iş devrim öncesine geldiğinde sayın Öcalan bu konuda yeterince açıklayıcı olamıyor: "Demokrasi mi kurulacak, öncelikle o parti tam demokratikleştirilmelidir; sosyalizm mi kurulacak, öncelikle o parti tam sosyalistleştirilmelidir, kapitalizm mi aşılacak, öncelikle kapitalizmi her yönüyle aşan tipe ulaşılmalıdır. Ve tüm bunların tedbirleri sonuna kadar zorlanarak alınmalıdır." (27)

Şimdi görüldüğü gibi sayın Öcalan taktik bir durumdan ziyade stratejik bir durumdan sözetmektedir, dolayısıyla bunlar her yörenin veya bölgenin parti komitesinin olacağı yerel kararlar, başarılı yerel deneyler olarak ele alınamaz. Tam tersine bunlar ilkesel şeylerdir ve genelliştirmeye, teori katma çıkarmaya ihtiyaç vardır. Bunu yaptığımızda ise Leninist parti modelinin ilkelerine yeni ilkeler katmış olacağız yani katkı sunacağız. Ama nasıl, sayın Öcalan bunların tedbirleri sonuna kadar zorlanarak alınmalıdır diyor. Bu çok genel bir söylem olduğu gibi, tedbir olarak ele alındımı, her zaman oynanabilecek ve yine iyi niyetlilerle, kötü niyetliler bağlamında sıkışıp kalacaktır. Burada olayı etik bir olay olmaktan çıkarıp, ilke düzeyine ulaşmak, kötü niyetlilerin de oynayamayacağı ilkeler haline getirmek bir zorunluluk oluyor. Yine sayın Öcalan başka bir yerde şöyle diyor: "O halde, üzerinde sıkı, sıkıya durulması gereken şey, partiyi özüne–programına bağlı kılacak oto–kontrolü sağlamak ve üyenin gerçek misyonunu korumaktır. Bu noktada başarılı olunursa, Leninist partiler sınıf, ulus ve insanlığın kurtuluşunda etkili rollerini devam ettireceklerdir" (28) Sayın Öcalan burada da bir oto–kontrolden söz ediyor ancak bunun nasıl olabileceği hakkında birşey söylemiyor. Oysa bunun araçlarını yaratmak gerekiyor, çünkü parti sosyalist toplumun pratiği değil, kendisi olmak zorundadır ve parti kendisiyle sınıf arasındaki duvarları yıkacak araçları somutlaştırmadan, onun araçlarını yaratmadan, parti sınıfa ve kitlelere yabancılışmaya onun üstünde kalmaya mahkumdur ve bürokratizmin ürediği pisli kde burasıdır. O yüzden parti kendini sınıfa denetleyecek araçları yaratmak zorundadır. Bu da partinin sınıfla karşılıklı enjeksiyonundan geçmektedir. Ama iş somuta geldiğinde bu enjeksiyonu yapacak enjektörü, araçları somut olarak ve Leninist parti modeline bir katkı olarak tevkif etmek, tanımlamak gerekiyor. Bu dünya sosyalistlerinin önünde bir barajdır, bürokratizmin ürediği pislik burasıdır, kurutmak gerekiyor, teşhis konulmuştur, tedaviyi hep birlikte yapmak lazımdır.

Diğer bir önemli nokta sosyalist demokrasi meselesidir. Geçmişteki kendini "sosyalist" diye çağıran ülkeler bu konuda batıdaki burjuva diktatörlüklerinin bile gerisine düşmüşlerdir. Oysa , sosyalizm insan üzerine şekillenmiş ve insanı maddi ve manevi olarak en yüksek düzeyde doyurmayı hedefleyen bir sistemdir.

Bunu da yine emperyalizmin kışkırtıcılığı ve partilerdeki adımlarla açıklamak büyük bir ciddiyetsizlik olacaktır. Kitleler sözkonusu yönetimlerden gerçekten çekilmişlerdir. Sönümlenmesi gereken devlet aygıtı büyüyüp, güçlendikçe, kitleler nefes alamayacak duruma getirilmişlerdir. Bu yüzden bu gün körcesine, sorgulamadan, şiddetli bir şiddet rejimi olan ve bu günlerde "yeni dünya düzeni" diye adlandırılan emperyalizmin kucağına atılmaktadır. Sayın Abdullah öcalan'ın da dediği gibi: "Bir de birey ve toplum özgürlüğü sorunu var ki; kendi başına büyük soru ve cevapların kaynağı olan bir alandır. Sosyalizmde birey ve toplum özgürlüğü, insanda yaratıcı ve geliştirici olan ne varsa, bunu açığa çıkarma koşullarının yaratılması ilkesi vardır. Bu, kapitalizmin özgürlük anlayışından temelden farklı ve onu oldukça aşan bir durumdur. Özgürlük, sosyalizmde gerçek anlamını bulur, kendi gerçeğine kavuşur. Sosyalist özgürlük anlayışı, birey ve toplumu karışık etmenler olarak değil, birbirini besleyen bileşkeler olarak ele alır ve birey toplum gücü olarak katkı sunar.

Ortaya, özgürlüğün en üst yaratımı çıkar ki bu, kapitalizmi alabildiğine aşmadır. Ama özgürlük bağlamında, birey ve toplum acımasız bir bürokratik mekanizma altında, nefes alamaz duruma getirilmişse, kapitalizmde olduğundan daha ağır bir kontrol altına alınmışsa, bu alanda sosyalizmin kendini ifade ettiğinden sözedemeyiz. Bu anlamda da, sosyalist kuruluş adı altında güçlendirilmiş bir devlet olayıyla karşı karşıya bulunuyoruz. Bu sosyalist uygulamanın –ki, buna proletarya diktatörlüğü denildi– bir sonucu değildir süphesiz. Burada kapitalist uygulamanın uçlandırılmasıyla karşılaşıyoruz" (29) Sayın Öcalan'ın dediklerine katılıyoruz, ancak bu söylem, kendini Kürdistan pratiğinde ete kemiğe büründürmedikçe çözümleyici olamayacaktır. Geleceğin sosyalist Kürdistan'ında bu sorunların yaşanmamasının güvencesi, bu gün atılacak pratik adımlar olmaktadır. Bugün fiili olarak Kürdistan devriminin öncülüğünü yapan PKK, diğer devrimci sosyalist örgüt ve kişilerle ilişkilerinde daha birlikçi bir tutum almak zorundadır. Bugün tüm dünya sosyalistlerinin kenetlenmesi ve birlikte üretmesi çalışması gereken bir süreçten geçiyoruz. Kürdistan söz konusu olduğunda örgütlü devlet teröründen dolayı birlik ihtiyacı ikiye katlanmaktadır. Bu yüzden birlik, keyfi bir durum değil, zorunluluktur. Unutulmamalıdır ki, ne kadar güçlü olunursa olunsun, diğer ulusal güçleri dıştalayan tutum başarıya götürmez. Ayrıca bu durum sayın Öcalan'ın, değindiği birey ve toplum özgürlüğü meselesiyle de çok bağıntılıdır. PKK sürece öncülük eden bir parti olarak ulusal birlik konusunda en sorumlu davranması gereken bir yapıdır. Eğer bu günden aynı genel hat içindeki çok çizgililiği, sesliliği hazmedemeyeceksek, yarın bürokratik devletlerin yaşadığının aynısını yaşamayacağımızı kim garanti edebilir? O halde bu günden, sosyalist genel hat içerisinde, çok çizgililiği, sesliliği hazmeden, buna bir zenginlik olarak bakan bir anlayışa, bir politik kültüre ulaşmak bir zorunluluktur. Ve sayın Öcalan'ın ciddiyetini ve samimiyetini sınayan bir sorun olarak ortada durmaktadır.

"Sosyalist" ülkelerin deneyiminde, son olarak enternasyonalizm meselesine değineceğiz. Lenin sonrası yönetimden başlayarak başta Sovyetler olmak üzere, bütün sosyalizm deneylerinde eğelenmiş bir enternasyonalizm, enternasyonilzmden uzaklaşma, devlet politikası gözlemliyoruz. Bu olay en son, Gorbaçev'in başta Doğu Almanya'yı 7,5 milyar dolara Batı Almanya'ya satmasıyla, tüm Doğu Avrupa'yı emperyalizme peşkeş çekmesiyle doruk noktasına ulaşmıştır. Fakat bilindiği üzere bu örnekler ilk değildir. Daha önce 1945–46'larda aynı şekilde Mahabad Kürt Cumhuriyeti ve Azerbaycan Halk Cumhuriyeti (İran) peşkeş çekilmişti. O günlerde bu olay utangaçça şöyle formüle ediliyordu: "Sosyalizmin genel çıkarları için parçayı feda etme" Tabi sözü edilen şey Sovyetler Birliği'nin ve daha çok da Rusya'nın çıkarlarıydı. Ancak parça feda edile edile, artık ortada bütün yok. Bürokrasinin II. Restorasyonuyla herşey bir bütün olarak, emparyalizme teslim edilmiştir hem de hiç bir gerekçeye gerek duymadan ve utanmazca!

Yazının başında, Kürdistan solunda sosyalizmin sorunları konusunda bir suskunluk yaşandığını söylemiştim. Gerçi bu konuda illegal platformda PKK ve Kawa'nın ve sosyalist legal yazında Özgür Halk ve Newroz Ateşi bir farklılık arzetmektedir. Diğerleri ise Ekimden Ekime ayıp olmasın diye bir şeyler yazmaktadır. Deng sözkonusu olduğunda, devrimci–sosyalist anlamda bir kaygısı kalmamıştır, ne ki Kürdistan toprağında kendini anlatması bir hayli zor olacağa benziyor. Burada örnek olsun diye Newroz Ateşi'nden ve Ala Yekiti'den iki örnek sunacağım. Birisi sosyalizmin sorunlarını nasıl değerlendirmemiz, diğeri nasıl değerlendirmememiz gerektiğine ilişkin olarak.

Birincisinden yani sosyalizmin sorunlarını nasıl değerlendirmemiz gerektiğine ilişkin olarak Newroz Ateşi'nin Mart–2 sayısında H. CİZRE'nin "'Serhıldan ve doğrultu" adlı makalesine başvuracağız. H. CİZRE makalesinde direkt olarak Marksizm–Leninizm'in sorunlarını tartışmamaktadır. Ama bugüne kadar yapmadığımız ve başarısızlığımızın nedenlerinden biri olan bir şeyi yaparak, Marksizm–Leninizm'i gündelik hayata tercüme ederek parlak ve pratiğin önünü açan bir yöntem sunmaktadır. Aktarıyorum: "Eylem düzeninde bu yönde bir değişim ve örgütlenme de bu tarz bir genişleme, serhıldana, hem sınıf ve grup katlarında bir yoğunluk kazandıracak, onun toplumsal tabanını derinleştirecek, sınıf ve grup kanalları üzerinde bütün bir ulusal alana yayılmasını sağlayacak; hem de, bu kanallarda kitlelerin, katılımı, karar verme ve

yönetme alışkanlıkları gelişecek, giderek herbir sınıf ve toplumsal grubun "kuruluşta" birer yapıtaşları halinde belirginleşmelerini getirecek ve onların devrimdeki misyonlarını tanımlama imkanlarını da doğuracaktır. Ayrıca; böylesi bir zemin, toplumumuzdan, demokrasi bilincinin ve kültürünün serpilmesini, derinleşmesini sağlayacak ve oradan ulusal–demokratik devrimimizi sosyalizme bağlayan motiflerin ve imkanların çoğaltılması da mümkün olacaktır." (30) Okuyucunun insafına sığınarak, aynı makalenin diğer bir paragrafını sunuyorum: " ...son olarak, sömürgeci politik etkinliği–özellikle belli bölgelerde– bütünü ile dışarılamış ve toplumsal–tarihsel dönüştürücülüğün öznesi durumuna gelmiş bu devasa kitlenin bir iktidarla temasının sağlanması da zorunludur. Böylesi bir temas, sadece devrimci–demokratik iktidar yolunda bir adım olması bakımından değil, kitlelerin eylemlilik üzerinde sağladığı yeni toplumsal ilişkileri kendi organik koşulları halinde realize edebilmeleri bakımından da gereklidir. Dolayısıyla, üretim birimlerinden başlayarak, küçük yerleşim birimlerine, oradan belirli bölgelerde –ve koşullar uygunsa– giderek ülke düzeyinde merkezileşen "Sovyetlerin" şekillendirilmesi, böylece serhildanın, deyim yerindeyse, yaşadığı "rejim boşluğundan" kurtarılması da bir diğer ertelenmez görev durumundadır." (31) Görüldüğü gibi sayın CİZRE, kitleleri tarihin yapıcıları, toplumsal dönüşümün özneleri olarak görmektedir. Dahası sosyalist demokrasinin bu günden sınırlı da olsa yaşatılmaya başlanması, kitlelerin eylemlilik içerisinde yönetme becerilerini kazanması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynen katılıyorum, yarınlarda parti bürokrasisinin üremesinin ve kendi iradesini sınıfın iradesi yerine ikame etmesinin önündeki baraj bu olacaktır. Dolayısıyla CİZRE''nin bakış açısı, deneylerden ders çıkaran, sorumlu bir sosyalist bakış açısıdır. Ama Ala Yekiti'nin sayı: 25 Eylül–Ekim 1991 sayısında yayınlanan ve "A.E.P ÜZERİNE DÜŞÜNCELER" ismiyle yayınlanan sayın H. ASKERİ'nin makalesi için aynı şeyleri söyleyemeyeceğiz. Sayın ASKERİ özelde A.E.P genelde sosyalizmin sorunlarını irdelemektedir. Enver Hoca önderliğinde A.E.P.'nin bir sürü eksikliğini saydıktan sonra şöyle demektedir: "Ancak açık olan şu ki, Enver Hoca ve 1985'e kadarki A.E.P, ML ilkeler ve normlar açısından ve stratejik olarak hatasızdır..." (32) ve devamlı Kruşçev ile R. Alia'yı karşılaştırarak, bunların hatalarının köklerinin ne Stalin ne de Enver Hoca döneminde aranamayacağını söylüyor. Şimdi bu sosyalizm anlayışı, sınıfı ve kitleleri sürü gibi gören sosyalizm anlayışıdır. Çünkü sayın Askeri, ne 36 yıllık iktidardan sonra Stalin yönetiminin kendi değişiyle sosyalist uygulamalarının karşı–devrimciler tarafından rayından çıkarılmasını ne de 1985'e kadar Enver Hoca'nın hatasız A.E.P'nin, "uşak" R. Alia tarafından rayından çıkarılarak emperyalizme peşkeş çekilmesini açıklayamamaktadır. Kendi deyişiyle: "...Nasıl oldu da, gerek Stalin ve gerekse Enver Hoca'nın ölümünden sonraki gelişmeler, bu mücadelenin sonuçsuz kaldığını gösterdi?" (33) Halbuki sayın Askeri, sorunun temellerine inmek için biraz çaba gösterse yani ne Stalin sonrasının ne de Enver Hoca sonrasının bir karşı–devrim değil de restorasyon olduğunu kavrasa, bu kadar iktidarda kaldıktan sonra ve "proletarya diktatörlüğü"(!) uyguladıktan sonra ve tabi ki, sayın Askeri, proletarya diktatörlüğünden söz ediyorsa, proletaryanın iktidarda olduğunu söylemek anlamına geldiğini biliyorsa, Kruşçev ve Alia'nın proleter yönetimi devirip ele geçirdiğinde, proletaryanın neden direniş göstermediğini daha iyi kavrayacaktır. Öyle ya emperyalizmin ajanları "sosyalist yönetimleri" ele geçirirken bir direnişle karşılaşmıyorsa bunun tek bir anlamı vardır: o ülkelerde zaten proletarya iktidarda değildir! Yok eğer iktidardaysan ve hatasız yönetimler altında yıllarca yönetildikten sonra, direnmeden, bir kurşun bile sıkmadan yönetimi emparyalizme teslim etmesi anlaşılır bir şey midir? Bu kadar hatasız bir yönetim elbetteki kitlelerde, sınıfta bir tortu bırakmıştır ve karşı–devrim esnasında bu tortular kitleleri hareketa geçirecektir. Oysa gerçek hiç te öyle değildir, kitleler gemilerle, kurşunlara göğüs gererek İtalya'ya sığınmaktadır. Demek ki olay ne bir Kruşçev olayıdır ne de Alia! Bu yönetimler altında kitleler, partiye yabancılaşmışlardır, yönetim onların dışında ve üstündedir, sınıfın ve emekçi katmanların gerçek bir katılımı yoktur, bu yüzden şimdi de iktidar kendi ellerinden değil, bürokrasinin bir kanadının elinden alınmıştır, kitlelerde her zaman olduğu gibi seyirciler, dahası ne olup, bittiğini bile anlamamaktadır. Tabi ki bu arada emperyalistlerin her türden kışkırtıcılığı ve ideolojik bombardımanı bu çöküşe eşlik etmektedir. Donatımdan yoksun kitleler, emperyalist odakların ideoljik bombardımanı ve yalancı "demokrasi ve refah" sloganıyla sersemlemiştir. Olay kısaca budur, sayın Askeri'nin şaşması için bir neden de yoktur. Bugün Sovyetler Birliği'nde daha çok Rusya'da gerçek bir muhalefet boyvermektedir ve bu muhalefet dünün de muhalifidir, bu günün de. Arnavutluk'ta da ilk şoktan sonra dünün ve bu günün muhalifleri yani gerçek sosyalist muhalefet boy verecektir. Yine sayın Askeri, Arnavutluğun Türkiye'den din adamı istemesine şaşırmaktadır. Oysa dün din'i yasaklayan mantık ile, bu gün din adamı çağıran bir ve aynı mantıktır, ama gömlekleri değişiktir. Son olarak sayın Askeri'ye şunu söylemek istiyorum, emperyalistlerin "komünizm heyülası bitti, Marksizm öldü" dediğini söylüyorsunuz, rahat olun bu doğru değil ama inanın eğer sosyalizmi sizin yazdığınız gibi algılarsak onlar daha uzun bir süre böyle diyebileceklerdir. Onun için gelin, dün söylediğimiz, bugün tarih tarafından yalanlanan şeyleri savunmak için kırk dereden su getirip enerji harcayacağımıza, enerjimizi sosyalizmin sorunlarına harcayıp, Marksist–Leninist kur-

tuluş bayrağını bütün dünyada yeniden dalgalandıralım!

4– BUGÜN GELİNEN NOKTA NEDİR? VE BUNUN ALTINDAN NASIL KALKINILABİLİR?

Şimdiye kadar, Marks'tan başlayarak günümüze, eleştirel ve karşılaştırmalı olarak ve daha çok Sovyet ve Çin modellerinde somutlayarak, sosyalizmin sorunları hakkında karşılaştırmalı olarak ve elden geldiğince nesnel kalmaya çalışarak tarihsel bir yolculuk yaptık. Yazı tartışmayı hedeflediğinden, "kışkırtıcı" bulunabilir, zaten yazı üzerinde tartışma başlatılabilecek, sorunlarını somutlayan bir metin olmak iddiasındadır. Şimdi bugün gelinen noktayı ve gelecek için öngörü ve önerilerimizi kısaca somutlamaya çalışacağım.

Sosyalizm açısından tarihi ve kritik bir dönemden geçiyoruz. Emperyalizm, Küba hariç (o da nisbi olarak sosyalist demokrasiyi asgari bir düzeyde de olsa yaşatmış olmasından, yoksa o da model değil) terk bir kurşun sıkmadan dünyayı kısa bir süre içinde olsa fethetmiştir. Bu kritik dönemde, ne vabamsı ve kör bir coşkuyla nara atmalıyız ne de felaket tellallarına itibar edip karamsar olmalıyız. Karamsar olmamak için çok ciddi nedenlerimiz vardır. Sadece iman'a dayanmıyoruz. Bugün emperyalizmi, ideolojik bombardıman araçlarıyla tozu dumana katmasına rağmen, ekonomik ve sosyal krizin eşiğindedir. İstatistiklerin ABD'nin 1929'lardaki bunalıma benzer bir bunalımın eşiğinde olduğunu gösterdiğini, yine Japonya'nın pazar bulamamaktan dolayı bir üretim krizi yaşadığını ve bu yüzden yarıdan daha fazla bir üretim azalmasına gittiğini söylemek isteriz. Daha sonra eğer Newroz Ateşi bize sayfalarını açık tutmaya devam ederse bunu dosyalar halinde sizlere sunacağız. Engels'in dediği gibi ve biz sosyalistlerin tarihsel tanığı olduğumuz üzere, bütün büyük tarihsel dönüşümler, üretimin daralması ya da genişlemesi ile düşümdeştir. İşte bu tarihsel dönemeçte genişleme ihtiyacının doğurduğu bir üretim daralmasının eşiğindeyiz. Bu durum, estirilmeye çalışılan rüzgarın tersine, emperyalizmin en güçlü gibi göründüğü bir dönemde, bir krizin eşiğinde olduğunun resmidir. Yine Avrupa'nın en zenginleri bir çatı altında toplanmaktadır. Nedeni ise yeni paylaşımda pastanın büyük parçasını elde etmektir. Çünkü aynı ekonomik krizi, Japonya ve Amerika'dan daha az bir şiddetle de olsa AET emperyalizmi de yaşamaktadır. Dünya pazarı doymuştur, fukaranın ise pazara gidecek, yani alacak parası yoktur. İşte kapitalist üretim tarzının çıkmazı da buradadır. Şimdiye kadar birçok kriz atlatmayı başarmıştır. Ancak sermayenin günümüzdeki büyüklüğü ile yoksul ülkelerin açlık sınırına yaklaşması ters orantılı olarak gelişmektedir. Bunun dışında emperyalist ülkelerdeki işsizlik oranı çığ gibi büyümektedir. Burda başı, İngiltere, Fransa ve Almanya çekmektedir.Fransız ekonomistleri önümüzdeki 8 yıl içinde Fransa'da işsiz sayısının en iyi ihtimalle 10 milyona ulaşacağını söylemektedir. Tabii ki, otomasyon gözönüne alındığında bu rakkamın daha da büyük olacağı açıktır. Bu durumda bile her 5 Fransızdan biri işsiz olacaktır. Diğer ülkeler için de durum aşağı yukarı aynıdır, hatta İngiltere'de daha vahimdir. İkinci nokta, yeni dünya düzeninin şiddetli bir şiddet düzeni olduğu, paketlenmiş, süslenmiş bir şiddetler toplamı olduğu şimdiden ortaya çıkmıştır. Şimdiden Yeni Dünya Düzeninin göbeğinde savaşlar ve darbeler birbirini izlemektedir. Yeni Dünya Düzeni, açlıktan hergün binlerce insanın öldüğü Afrika ülkelerine geçmişe oranla daha da ilgisiz kalınmasıyla vahşi yüzünü göstermiştir. Kendi ülkelerinin sorunlarından , işsizlerin çığlıklarından, işlilerin ise eskisine göre kötüleşen, durumdan dolayı muhalefet etmesiyle Afrika'nın ölüm çığlıklarına, hayvanca kulaklarını tıkamıştır. Emperyalizm; eskiden kendini "sosyalist" diye çağıran ülkelere, kapitalist merkezlerdeki kadar refah sözü vermiştir. Bugün bu ülkelerde ilk şoktan sonra, bunun ne kadar büyük bir yalan olduğunu ve Peru'nun, Türkiye'nin, Venezuela'nın, Brezilya'nın, Şili'nin, Arjantin'in ve Afrika'nın açlıktan ölen ülkelerin de kapitalist üretim tarzına sahip olduğunu kavradıkça, emperyalizmin hiyerarşik konumlaşmasını ve 7 zenginlerin bu hiyerarşinin imparatorları olduğunu anladıkça, o ilk günlerdeki "mutluluk" ve "huzur" yerini buruk bir acıya "endişe" ve "huzursuzluğa" bırakmaktadır. Dahası öyle küçümsenmeyecek bir muhalefet boy vermektedir. Bu yüzden sadık uşak Yeltsin, emperyalistler çabuk yardım edin, yoksa Kızıllar geliyor diye yalvarmaktadır. Yine emperyalistler, dünyamızı insan sağlığını ve doğayı tehdit etmeye başlayan bir derecede kirletmişlerdir. İnsanı ve doğayı ruhsal ve tensel olarak kirleten bu sistem hiç bir zaman olmadığı kadar zor bir durumdadır, bütün cakasına rağmen!

Ancak sosyalistlerin bu sürece hazırlıksız ve örgütsüz yakalanması, onlar için bir şanstır. Determinist, ekonomist bir mantıkla, geçmişte söylediğimiz gibi hiç de kendiliğinden ne tarih bizden yanadır, ne de gelecek güzel günler kaçınılmazdır. Tarihi bilinçli özneler yapar, geleceği kazanan da onlardır. Onun için önümüzdeki süreç, sosyalistlerin omuzlarına büyük yükler yüklemektedir. Yeni Dünya Düzeni, önümüzdeki günlerde, süslenmiş, paketlenmiş şiddetini açıkça ortaya koymak, gerçek yüzünü göstermek zorunda kalacaktır. İşçi sınıfı ve işçi sınıfı partileri, devrimci sosyalistlerin devrimin güncel görevlerini yerme hakkıyla yerine getirmeye çalıştıklarında "zincirlerinden başka kaybedecekleri birşey yoktur" ancak, tersine, bu günden başlayarak, Marks'ın deyimiyle "köpekler gibi çalışmadığında" enejilerini

optimum şekilde kullanıp, Yeni Dünya Düzeni'nin, şiddetine karşı hızla örgütlenip, etten bir baraj örmediğinde, "kollarındaki zincirden başka, boyunlarına da geçirilecek bir zincir" vardır. Ve öyle mekanik bir tazda, etki–tepkiyi doğurmaz. Tarihte insanlık büyük değerler yarattığı gibi, en büyü onursuzluklarıda içselleştirebilmiş, boyun eğebilmiştir. Bu yüzden ilk elde yapılması gerekenler şunlardır:

a– Her ülkedeki devrimci sosyalistlerin birliği oluşturulmalı, bu birlikler hem hayata müdahale etmeli hem de oluşturduğu kollektiflerle, sosyalizmin ve ülkenin devrim sorunlarını tartışmak suretiyle, dünya devrim sürecine katkılarını sunmalıdır!

b– Her devrimci–sosyalist örgüt ve partiye açık, bölgesel kurultaylar toplanmalıdır. Bölgemiz, sözkonusu olduğunda, Ortadoğu sosyalist kurltayı toplanmalıdır

c– Tüm dünya devrimci–sosyalist parti ve örgütlerine açık yeni bir enternasyonal toplanmalı ve sosyalizmin dünya ölçeğinde yeniden bir kurtuluş bayrağına dönüşmesi için sürece denk düşen politikalar üretilmeli ve tüm ülkelerdeki devrimci–sosyalist örgüt ve partilerin koordinasyonu sağlanmak suretiyle birleşik bir sürecin önadımları atılmalıdır!

Bu yazımızın ilk bölümüydü. Bundan sonraki bölümler, "Kürdistan devriminin problemleri" ve "Birlik sorunu" başlıkları adı altında yayınlanacaktır. Tabi ki, Newroz Ateşi bize ve eleştirel tutumumuza tahammül ederse!

Yazıya son verirken, Newroz Ateşi'nin "ÇIKARKEN"de söylediği "NEWROZ ATEŞİ, belli bir dağınıklık yaşayan, ama temel sorunlarda –bazı çelişkiler ve görüş ayrılıkları olsa bile– aynı düşünen kişi ve kuruluşların yakınlaşması ve birleşmesini savunacaktır. Aynı olanlar aynı bayrak altında yerlerini almalıdır" çağrısına, Newroz Ateşi'nin 2. sayısında yer alan, "Aydın cezaevinden ortak bir mektup" adı altında yayınlanan, KAWA, KUK ve TEKOŞİNA SOSYALİST davalarından tutsak, Davut Henar, Hanifi Sümer ve Ali Biçer'in verdiği olumlu yankıya sesimizi kattığımızı söylemek istiyoruz. Yarım asır önce Rosa Luxemburg'un söylediği ama bugün daha da güncellik kazanan sloganla bitiriyorum: YA SOSYALİZM, YA BARBARLIK!

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

1– K. Marx, "Economic and Philosophical Manuscripts" Early writingsde, Pelican / NLR, Harmondsworth, 1975, syf:248

2– K. Marx, "Manifesto of the Communist Party", The Revolution of 1848'de, Harmondsworth 1973, syf: 87

3– Kapital, C,1, Harmondsworth, 1976

4– K. Marx, "The civil war in France", The First International and After'da, Harmondsworth 1974, syf: 250

5– Abdullah Öcalan, PKK IV Ulusal Kongresine sunulan POLİTİK RAPOR, Weşanên Serxwebun: 52 Birinci Baskı, Mart 92 syf:11

6– Abdullah Öcalan a.g.e. syf:13

7– Abdullah Öcalan a.g.e. syf:18

8– Abdullah Öcalan a.g.e. syf:14–15

9– Mao Zedung yayınlanmamış yazılar, May yay. 1977, syf: 54

10– Mao Zedung, Selected works of MaoZedung, vol. IV, PP. 422 ve 374

11– Mao Tsetung, Sovyet İktisadının Eleştirisi, Birikim Yayınları, Birinci Baskı–1980 syf: 131–132

12– Mao Tsetung a.g.e. syf: 16'dan aktaran önsöz yazarı James PECK

13– Mao Tsetung, a.g.e. syf: 15 önsözden aktaran Jamer PECK

14– Mao Tsetung, a.g.e. sayf: 13–14 önsözden aktaran James PECK

15– A.g.e. Jamer PECK'in önsözünden, syf: 15

16– A.g.e. Jamer PECK'in önsözünden, syf: 16

17– Marx–Engels, Werke, C, 22 Berlin 1953 Syf:232

18– Sovyet İktisadının Eleştirisi'nden önsözden Aktaran Jamer PECK, Birikim yay. Birinci baskı–1980 syf: 17

19– Mao Tsetung, Sovyet İktisadının Eleştirisi, Birikim yayınları, 1980–Birinci baskı–syf: 107

20– James PECK, Sovyet İktisadının Eleştirisi'ne yazdığı önsözden, Birikim yay. Birinci baskı–1980–syf: 18

21– Mao Tsetung, Sovyet İktisadının Eleştirisi'ne önsözden aktaran James PECK syf: 19

22– Mao Tsetung, Sovyet İktisadının Eleştirisine Önsözden aktaran James PECK syf: 19

23– James PECK, Sovyet İktisadının Eleştirisine önsöz syf: 19–20

24– Mao Tsetung, Sovyet İktisadının Eleştirisi'ne önsözden aktaran James PECK, syf: 20

25– Mao Tsetung, Sovyet İktisadının Eleştirisi, Birikim yayınları, Birinci baskı–1980, syf: 73

26– Abdullah Öcalan, PKK IV Ulusal Kongresi'ne sunulan POLİTİK RAPOR, Weşanên Serxebun No: 52, Mart– 1992 syf: 76–77

27– Abdullah Öcalan a.g.e. syf: 77

28– Abdullah Öcalan a.g.e. syf: 76

29– Abdullah Öcalan a.g.e. syf: 19–20

30– H. CİZRELİ, Newroz Ateşi, Mart, 2 sayı, Sayfa: 26

31– H. CİZRELİ, a.g.e. syf. 26

32– H. Askeri, Ala Yekiti sayı: 25–Eylül–Ekim 1991 syf: 12–13

33– H. Askeri, a.g.e. syf: 15

ÖZÜR VE DÜZELTME

Dergimizin 8. sayısında yayınladığımız "Sosyalizmin sorunları, Kürdistan devriminin problemleri ve birlik sorunu başlıklı yazının Konuk Yazar sayfasında yer alması gerekirken, teknik bir yanlışlık sonucu Newroz Ateşi yazarı gibi gösterilmiştir. Düzeltir, özür dileriz.

DEVRİM NEDİR?

Berhime Avzırav

Marx toplumsal devrimin temelini üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiye dayandırır. Bu temel çelişki diğer bütün çelişkilere kaynaklık eder. Diğer bütün alanları kapsayan çatışmalar, sınıf savaşımı, ideolojik ve siyasi mücadele biçimleri kökenini üretim ilişkileri ve üretim güçleri çelişkisinden alır, sınırlı bir bakış açısı ancak bu ikincil biçimleri tek başına soyutlayarak diğerlerinden ayırabilir ve devrimin temeli sayabilir.

Toplumsal devrim, eski üretim biçiminden yeni bir üretim biçimine geçiştir. Devrim dar ve geniş anlamıyla tanımlanabilir. **Geniş anlamda**, toplumsal bir üretim biçiminden yeni bir üretim biçimine geçiş sürecinde iktisadi, siyasi, ideolojik, kültürel, estetik vb. her alandaki nitel dönüşümün tümünü kapsar. **Dar anlamda devrim**, eski siyasi iktidarın yani devletin zor yoluyla yıkılması, yerine toplumsal dönüşümü gerçekleştirecek yeni siyasi iktidarın kurulmasıdır. Başka bir deyişle, iktidarın bir sınıfın elinden başka bir sınıfın eline geçmesi **siyasal devrim** olarak adlandırılır. Siyasal devrimle toplumsal devrim birbirine kökten bağlıdır, biri diğerine dönüşür.

Bir toplumu yöneticilerin isteği ile rastgele bir araya gelen; gelişigüzel doğan mekanik bireyler toplamı görüşüne son veren marksizm toplumu belli üretici güçler ve üretim ilişkilerinin toplamı olarak toplumun ekonomik biçimlenişi kavramı, bunun üzerine şekillenen siyasal, kültürel üst yapı kurumları ve böyle biçimlenişin doğal ve toplumsal tarihin bir süreci olduğu gerçeğini yerleştirerek ilk kez bilimsel bir temele oturttu. Bir toplumun biçimlenişi, gelişmesi ve işleyişinin canlı bir açıklamasını verdi.

Marx, sıkça aktarılan Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı'nın Önsözünde tarihin gelişme yasasını şöyle açıklar: **"Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, aralarında, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç şekillerine tekabül eden bir hukuki ve siyasal ve entellektüel hayat sürecini koşullandırır. İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır. Gelişmelerin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üstyapıyı, büyük ya da az bir hızla altüst eder"** (s. 25–26)

Burada kafası idealist önyargılarla doldurulmamış bir kimse sadece teoride değil, pratik için de devrimci sonuçlar çıkarır. Maddi temelin bilincin çıkış noktası olduğunu, üretim güçleriyle çelişen üretim ilişkilerinin çatışmaya girdiği noktada toplumsal devrimler çağının başladığını ileri sürdüğünü anlar. Burada ne 'kadercilik' ne de 'ekonomistçe' bir yorum çıkarılabilir. Marx'ın sınıf mücadelesine ilişkin ve 'tarihi yapanın insan' olduğu görüşleri de hesaba katıldığında iradenin rolü de açıkça anlaşılır. Revizyonistlerin devrimi 'üretici güçlerin gelişme düzeyi' teorisine dayandırmaları sonucu çıkmaz. Yani devrim, kapitalizmin en çok geliştiği ülkede değil krizin derinleştiği, sınıf savaşımının en şiddetli olduğu ülkede gündeme gelir.

Türkiye'de son yıllarda bazı çevreler ekonomistlere, ikinci Enternasyonal oportunistlerine hak verircesine Marx'ın bu görüşlerini 'üretici güçler gelişirse, belli noktalara varırsa, mutlaka devrimler olur' yanlış sonucuna vardırıyorlar. Revizyonistlerin 'kaderci' bir anlayışla 'nasıl olsa güneş doğacak' deyip örgütlenmeye, parti kurmaya ve mücadeleye ne gerek var? düşüncesine hak verircesine Marx'ın devrim kuramında 'kendiliğindenlik', 'ekonomizm' üretici güçlerin en çok geliştiği ülkede devrimin olacağı saçma sonucuna varıyorlar. Geçmişte revizyonistlerin sıkça başvurduğu bir yola başvuruyorlar: Çeşitli konular üzerindeki görüşlerde Engels'i Marx'la çeliştirmek, Lenin'i Marx ve Engels'le çeliştirmek, Stalin'i Lenin'le çeliştirmek, vb. yoluna başvuruyorlar. Dönemin özelliklerini gözönüne almadan Marksizm–Leninizm'deki diyalektik gelişmeyi de gözardı ederek birinden bir cümle diğerinden başka bir cümle alıp, kıyaslayıp çeliştirerek devrimci teorinin yapılamayacağı olsa olsa bir kafa karışıklığının ifadesi olacağı açıktır.

Marks ve Engels'in bir dönem (1848–50'ye kadar) Avrupa çapında (uygar ülkeler denilen İngiltere, Fran-

sa, Almanya, Amerika) eş zamanlı bir devrim beklediği biliniyor. Bu beklentiler istenen boyutta gerçekleşmez. Marx önceleri İrlanda'nın kurtuluşunu da İngiltere'ye bağladı. İngiltere'de işçi aristokrasisinin oluşmasıyla İrlanda'dan devrimin gelişeceğini gördü ve önceki tespitlerinin tersi belirlemeler yaptı. ingiltereye ağır darbe vurmanın tek noktası olarak İrlanda'yı gördü. Fransa'da Sınıf Savaşımlarında ise şu tespiti yaptı: "Şiddetle patlamalar doğal ki, burjuva gövdesinin kalbinden çok, uç bölümlerinde meydana gelmek zorundadır, çünkü merkezde denge olanağı uçlardakinden daha fazladır". Diğer bir örnek ise Rusya ile ilgilidir. "Rus devrimini batıdaki proleter devrimin sinyali" ve batıyla birbirini tamamlarsa toprak sisteminin komünist gelişmenin başlangıcı tespitine götürdü. Bu üç örnek daha sonra Lenin'in tahlil edeceği kapitalizmin bir aşaması emperyalizm, çağının eşitsiz gelişim yasası ve emperyalizmin zincirinin zayıf halkasından kırılması düşüncesine bir başlangıç, "azgelişmiş" kapitalist ülkelerde devrimin başlayacağını bir ihtimal olarak gördüklerinin bir işareti olduğunu bize gösterir.

Kapitalizmin yeni bir üst ve tekelci aşaması olan emperyalizmi tahlil eden Lenin, kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasını keşfederek, emperyalizmin en zayıf halkasından kırılacağı teorisini geliştirdi. Lenin, Marx ve Engels'in sınıf mücadelesi ve devrim kuramını geliştirerek dönemi içinde netliğe kavuşturdu.

Kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası ve emperyalist zincirin zayıf halkasından kırılması:

Emperyalizmi inceleyen Lenin, kapitalizmin eşitsiz ve sıçramalı gelişme yasasını keşfetti. Bu yasaya göre kapitalist ülkelerin siyasi ve iktisadi gelişmesi peşpeşe bir sıra düzenli bir gelişmeyi oluşturmaz; gelişme, eşitsiz ve sıçramalı bir yol izler. bir kısım ülkelerde çeşitli işletmeler, şirketler ve sanayi dalları değişen duruma göre ileriye doğru sıçramalı bir gelişme gösterirken, diğer bir kısım ülkeler duraklamalar geçirmektedir. Duraklayan, dolayısıyla gelişen karşısında gerileyen ülkeler eski konumunu korumak istemektedir. Bu da emperyalist tekeller arasında yeni bir çelişki ve çatışmayı getirir.

Dünya üzerine egemenliğini kuran mali sermaye, kapitalizmin bir avuç 'ileri' ülkesi geri kalan çoğunluk üzerine sömürge ve değişik siyasi, ekonomik, mali vs. bağımlılık ilişkileri kurmuş dünya genelinde bir sistem halini almıştır.

Emperyalist sistemin kendi içindeki çelişkilerin varlığı, büyümesi ve kaçınılmaz askeri çatışmalara bürünmesi emperyalist sistem içiresinde devrim cephesi açısından kolayca yararlanabilir çatlaklar oluşturmaktadır. Bu da emperyalizmin dünya cehpesi içinde tek tek ülkelerde bu cephenin yarılmasının muhtemel hale gelmesine yol açmaktadır. Emperyalist zincirin en zayıf halkasından kırılması en az donanımlı, krizin had safhada olduğu devrimin en kolay gelişebileceği noktalarda, ülkelerde olacaktır. Buradan hareketle sosyalizmin tek ülkede zaferi, bu ülke az gelişmiş olsa da mümkün ve ihtimal dahilindedir. Emperyalizmin koşullarında eşitsiz gelişme yasası ve sonuçları bunlardır.

Günümüzde emperyalizmle ezilen halklar arasındaki çelişki ön plandadır. Emperyalist sistemde zincirin zayıf halkaları emperyalist merkezlerin daha çok dışında geri kalmış çevre ve uç bölgelerdir. Ortadoğu bunalımlı bölgelerin başında gelmektedir. Kürdistan, devrimci krizin gündemde olduğu, Ortadoğu'da devrim odağı durumundadır. Kürdistan devrimcileri tarihin dönemsel olarak getirdiği görevin sorumluluk ve bilinciyle hareket etmek zorundadırlar.

Çağımızın belli tarihsel koşullarının sonucu olarak bir dizi ülkede bir anda devrimin gerçekleşme olanağı istisnadır. Yaşanan deneyim ileri kapitalist ülkelerde devrimin aynı anda zaferi böyle bir gelişme şemasını kabul edilemez olduğunu göstermektedir. Bu teori, kendi başına devrime giden tek ülkelerde inisiyatifi kırmakta "genel pasif sonuç" anını pasif bir şekilde beklemeye götürmektedir. Stalin'in deyimiyle bu pratikte "burjuvazilerine karşı mücadelelerinde inisiyatiflerini zincire vuran pasif bekle–gör çizgisidir". Bunun teslimiyet çizgisine düştüğü tartışma götürmez bir gerçektir.

Leninist çizgi ise her ülkenin devrimcileri ve emekçi halkı, yaklaşmakta olan devrime hazırlanma, olayların akışını uyanıklıkla izleme, elverişli koşullarda iktidarı ele geçirme çizgisidir. Her devrimcinin görevi olan devrim yapma bilincini taşır.

Çağımızda devrim süreci, ileri ülkelerde proletaryanın burjuvaziye karşı içsavaş–ın emperyalizme bağımlı geri ülkelerde bir dizi demokratik devrim ve yeni–sömürge ve sömürgelerde sömürgeciliğe, emperyalizme karşı ulusal devrimi, birleştiren bir çağdır. 1917 Ekim devrimiyle birlikte devrimci ulusal kurtuluş hareketleri dünya proleter devrimin tamamlayıcı parçası ve bileşenidir. Leninizmin kesintisiz devrim teorisiyle demokratik işçi–köylü iktidarını sosyalizmle taçlandırmak proletaryanın önünde esas görevdir.

Günümüzde emperyalizmle ezilen halklar arasındaki çelişki ön plandadır. Emperyalist sistemde zincirin zayıf halkaları emperyalist merkezlerin daha çok dışında geri kalmış çevre ve uç bölgelerdir. Ortadoğu bunalımlı bölgelerin başında gelmektedir. Kürdistan, devrimci krizin gündemde olduğu, Ortadoğu'da dev-

ANADİL, UKM VE YENİ İNSAN

Ali Rıza Gezici

(I)

İnsan kendi geleceğini belirleme açısından, belli ve önemli olanakları gereksinir. Bunu, mantıksal araçlarla elde edip kullanabilir. Ancak bu bile, düşünceye ve tasarıma dayalı koşulları değil, maddi koşulları gerektirir.

Bu anlamda: insanın insan olma özünün ikinci ve belirleyici toplumsal yanı, bu koşullar bağlamında yerini alır. Bu nedenledir ki; her bir insan, büyük ölçüde bireysel olmaktan öte, toplumsal bu yöne bağımlıdır. Çünkü maddi koşulları sağlayan, toplumsal ortamın nesnelliğidir.

Bunun anlamı, toplumsal ilişkiler ve buna uygun olarak, aynı zamanda, bu ilişkileri değiştirip dönüştürmeye yakınlık duyan, bunu amaçlayan toplumsal güçlerin varlığıdır.

Toplumumuzdan genel bir kesit alarak, insanın bugünkü durumu ve buna uygun düşen toplumsal, ekonomik ve siyasal ortama baktığımızda; insanın bilimsel kavranışını veren kuramsal tasarımların önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Toplumsal gerçekliğimizin bu temelde ele alınıp incelenmesi sonucunda ortaya çıkan belirlemelerde, hemen herkes birleşiyor. Buradan, yadsınmaz toplumsal gerçekliğimizin en kaba çizgileri ve çözüm arayışları ortaya çıkıyor. Gerçekliğimizin en kaba ve gözebatan belirlemelerindeki birleşiklik, bu gerçekliğin ayrı ayrı sınıflar açısından yorumlanışı, doğal olarak, farklı tutumların da kaynağı oluyor.

Her toplumda olduğu gibi, toplumumuzda da çürüme ve yenilenme içiçedir. Yenilenme eğrisi yükseliyor. Farklı tutumlara rağmen, bu, üzerinde anlaşma sağlanan noktaların ilkidir.

Çürüyerek eskimekte olanın kendi doğasının yasasını yalan, dolan, ikiyüzlülük, entrika ve akla gelebilecek hertürden yolsuzluk ve soysuzlukla birleştirmesi, kendini böylece açığa vurması şaşırtıcı değildir. Zaten gerçek sakınca da buradan doğmamaktadır. Bu, üzerinde anlaşma sağlanan noktalardan bir diğeridir.

Felsefi anlamda, her çürüyen eski, içinde yeninin filiz vermesinin olanaklarını da taşır. Olumsuzluktaki olumlu yan öne çıkarılıp beslenmezse, kendisi başlı başına bir olumsuzluk olan çürümenin yarattığı bunalımın insan(lar)ın üzerindeki yıkımı artar. Kaçınılmaz bir yasadır.

Bu süreçte, toplumun ve insanlarımızın 'yeni' diye benimseyebileceği, eskinin çeşitlemesi olan bir düşünce uyumsuzluğu, çözüm farklılığı ve karışıklığı çıkıyor ortaya. Üstelik toplumda, 'yeni' olarak yer edinip, taraftar da bulabiliyor. Gerçek yeni'nin ne olduğu, nasıl olması gerektiği bilince çıkarılmadıkça, bu bir yerde doğaldır. Doğallık ise, olumluluğun içindeki olumsuzluğa kaynaklık etmektedir. Çünkü yeni henüz kendini sınırlı ve eksik biçimiyle ortaya koymuştur. Atılan tohumun filizlenip geleceğe uzanması için geçirdiği, geçireceği gelişim ve dönüşüm evresine varmamıştır. Dolayısıyla bu süreçte, insanlarımızın önüne konulan yanlış seçenekler, geleceğin sömürüsüz ve eşit üyeli toplum hedefinin filiz vermesini engellemektedir.

Eskinin değişik versiyonlarının çeşitlemesi olan bu görüşler, kendilerini 'yeni' diye sunmalarına rağmen, topluma ve insana karşı 'toplumsal vicdan' duymanın ötesine geçememektedirler. Böyle olduğu içindir ki; insanın,–dolayısıyla toplumun kendisini ve gücünü yoksaymakta, bugünün durumunu, yarının–ancak millileştirilmiş– durumu olarak mutlaklaştırmaktadırlar.

Özetin özeti olarak belirtilirse: tek tek her kişiliğin ve onların oluşturduğu toplum bir 'sürü' olarak görülmekte, elitin iradesine paye biçilmekte ve bu, tek çıkar yolmuş gibi sunulmaktadır.

Oysa insanın ve toplumun kendi yetkinliğini kavraması, tarihin de açıklamasını vermektedir. Yöneticilerin niteliklerinin ard arda dizilişi olarak algılanmaya ve algılatmaya dayalı bir anlayışın, tarihin açıklaması olamayacağı açıktır. Çünkü tarih, toplumun ve insanın, her durumu yine kendi bilinçle belirlenmiş eylemlerinin ardışıklığı ve sürekliliği sayesinde aştığını, aşabileceğini kanıtlamıştır. Bu gerçeklik böylece belirlenip kavranmadan ve bakış açısını bunun genel ideolojik tasarımının temeline uygunluk gösteren bir duruma getirmeden yaratılmaya, benimsetilmeye çalışılan 'yeni'nin ve 'insanseverlik' gösterilerinin bir anlamının olamayacağı açıktır.

Açık olan bir diğer şey de; bu anlayışların dünyayı sarsan söylemlerine rağmen, en büyük tutucular olduklarıdır.

Kürdistan toplumu, bağımsızlıkçı söylem ve eylemleriye bütünleşen, kendi sorunlarını kendisi çözme özlemlerinin yaşamlarıyla birleşmişliği ve pratikliği içinde kaynaştıracağı bir dönem yaşamaktadır. Deyim uygunsa, Kürdistan halkı; büyüğünden küçüğüne kadar geniş bir yelpaze olarak, eline aldıkları fırçalarla bir kollektif resim, bir kollektif eser yaratmanın uğraşı içindedir. Eşdeyişle Kürdistan halkı, UKM'nde, bir eser yaratmanın sanatçıları olarak yer almaktadır.

Ulusal bilinç, yığınları ayağa kaldırmaktadır. İstisnalar dışında her sınıf ve tabakayı yaratılacak esere katkıda

bulunmaya çağırmaktadır. Ulusal sorunun çözümünün önde olduğu aşamada, bu sevindiricidir. **Gelgelelim şimdiden müdahale edilmez, ulusal kurtuluşu toplumsal kurtuluşla birleştirip bütünleştirmenin bilinci, yaratılacak eserde renk ve ton olarak belirleyici olmazsa, kitlelerde, kısa süre sonra eskinin versiyonları uğruna verilen mücadelenin boşunalığının yaratacağı düş kırıklığı, kaçınılmaz olacaktır.**

Kürdistan halkının yediden yetmişe bir eser yaratma mücadelesinde doğrudan yer aldığına değinilmişti. Buna, sanat eserinin sanatçıda, yaratıcıda bir yeniden örgütlenip düzenlenme ürünü olduğunu da eklemek gerekiyor.

Devrim, bir yeniden örgütlenme, yeniden düzenlenme sanatının en görkemlisidir. Bu anlamıyla devrim, sanat yapıtlarının en büyük, en değiştirici, en dönüştürücü olanıdır.

Devrim, yapan insan(lar)ın bilimsel kavranışına ilişkin felsefi kuramı, nesnel temeli ne olursa olsun, her toplulukta ayakları üzerine oturtmak olanaklıdır. Devrim sanatının bilinçli yaratıcıları ve ustaları olarak komünistler; bunu, zorunluluğun anlaşılması bakımından değil, ama kesin olarak başarıya götürülebilmesi için sosyal ilişkilerin belli bir gelişkinliği gerektirdiğini, bunu yaratmanın kaçınamayacakları görevleri olduğu için yapmalıdırlar. Çünkü insan, bilimsel kavranışıyla bu toplumsal ve siyasal ilişkilerin hem ürün, hem de mimarı ve yaratıcısıdır.

Komünistler olarak devrim yapmayı, salt bugünkü toplumsal yapıyı değiştirmek için değiştirmek olarak sınırlayıp, önümüze koyamayız. Kürdistan toplumunun sonal kurtuluşunu sağlayacak komünist bilinci, bir yaşam biçimi, bir olmazsa olmaz olarak yaşamımızın ve ilişkilerimizin her anına kazımak durumundayız.

(II)

Proletaryayı, diğer emekçi sınıf ve tabakaları, kadın ve gençliği, özgünlüklerini gözeterek örgütlemek, bunları ulusal kurtuluştan toplumsal kurtuluş devrimimizde konumlandırmak önemli ve vazgeçilmez görevimizdir. Ancak bu, geleceğin güvenceye alınmasının garantisi sağlanmıştır demek değildir. Hele hele Kürdistan gibi kitlesel katliamların günlük yaşamın parçası olduğu ve UKM'nin bir üst düzeye sıçramasıyla insan yitiminin daha da artacağını düşünürsek, bunun önemli ama yeterli olmadığı rahatlıkla görülecektir.

Konuyu bütünselliği içinde kavramak, onun içeriğinin çözümünü de doğru devrimci bir biçimde başarmak, her güç ve odağı yerli yerine oturtmaktan geçiyor. Ve günümüzden sınıfsız topluma varıncaya dek, topluma yol gösterecek komünist politikanını sürekliliğini sağlamayı dayatıyor. Politikada sürekliliğin, yalnızca günümüzün devrimci güçlerini örgütlemekle sağlanamayacağını, yarınlarımızın güvencesi olan çocuklarımızı eğitip yetiştirmek için politika belirlemeyi ve gecikmeksizin uygulamaya koymayı gerektiriyor.

Hareket noktamız, tüm toplumsal güçleri örgütleyip eğiterek devrime seferber etmektir. Devrim mücadelesi, yeni toplumu kurma, yeni insan eğitme ve onu, yeninin kurulmasında konumlandırma mücadelesiyle birleşmiştir. Yeni toplum, yeni insanı gerektirmektedir kısacası. Bu gerçeklik, yeni insanın potansiyeli olarak, çocuklarımızı göstermektedir.

Bilindiği gibi çocukluk ve ardından gelen gençlik çağı; dağları devirmenin, tüm dünyayı anlayışlarına göre değiştirmenin hareket enerjisidir. Yeter ki; bu enerjiyi doğru, devrimci, değiştirici ve dönüştürücü bir biçimde kullanmasını bilelim. Ama bilmek yeterli değildir.

Yeterli değildir çünkü: "Çocukluk insan yaşamının en önemli dönemidir, ilerdeki yetişkin yaşam için hazırlık değil, başlı başına gerçek, canlı ve eşsiz bir yaşamdır. Bugünün çocuğunun yarın nasıl bir insan olacağı, herşeyden önce geçirdiği çocukluk, hayata attığı ilk adımları yönlendiren kişiler ve çevresindeki dünyanın onun aklı ve kalbinde bıraktığı izler tarafından belirlenmektedir." (1)

Bu nedenle onları belli bir yöne doğru eğitirken, diğer yandan da yapılarının ve irade güçlerinin felç olmaması için belli bir dikkat ve özen göstermek gerekmektedir. Onlara kişilik kazandırırken, çocuk olduklarını da unutmamak gerekmektedir.

İnsan dünyaya kişilik olarak gelmez. Tersine, kendisini kişiliğine doğru geliştirir. O, belli bir toplumsal ilişkiler sisteminde, amaca yönelik ve önceden planlanmış eğitimle bir kişiliğe doğru biçimlendirilir. Bir başka deyişle toplum, ilişkiler aracılığıyla kişiliği yaratır. Kişi de bu ilişkilerle olgunlaşarak toplumu yaratır, yönlendirir. Bu anlamıyla kişilik: bütün toplumun ve onun tarafından üretilen toplumsal ilişkilerin ifadesidir.

Kişi, üstündeki herhangi bir etkiyle diğer yüzlerce etkiyi yan yana değilde karşılıklı akışkanlık alanı yaratamıyorsa, gücünü yitirir. Akışkanlık alanını yaratabilmesi için, ilgi ortaklığını kurması gerekir. Çocuğun eğitimindeki olgular arasında sonsuz denecek sayıda bir o kadar da ince ve karmaşık olan karşılıklı bağımlılıklar ve bağları inceleyip irdeleyen ve onun yüreğine işleyip, Kürdistan devrimci atılım ruhunun zenginlik ve güzelliklerini gelecegin toplumunda daha üst bir aşamaya çıkaracakları amaçlılığı anadil'i verecektir. ilgi ortaklığı da buradan başlamaktadır.

İlgi ortaklığı, amaçlı olmanın temelidir. ilgi ortaklığının kişi üzerindeki etkisi, çok sayıda bağlılıklara ve diğer toplumsal ilişkilere dayanan bağlarla doğrudan ve çok yakından ilgilidir. Eğer sözkonusu bu bağ olmazsa; amaçlı olmayı gerektiren her olgu, insanın kafasına ve yüreğine yararı olmayan kötü birer zorlamadan başka birşey olmaz. Dolayısıyla çocukluk ve gençlik dönemi, kişiliğin ve zihinsel faaliyetinin körelmesine yol açar. Sömürge Kürdistan'daki eğitim ve öğretim sisteminin yaptığı tastamam budur.

Kürdistan'da yeni kişilik, yeni insan yaratmak durumundayız. Yarının, gelecek toplumunun işi olmaktan çok, günümüzün yakıcı görevidir bu. Görev öncelikli olarak biz komünistlerindir. Anadil'in sağlayacağı amaç ve ilgi ortaklığı ve bu temeldeki anlaşılırlık, yeni insan yaratmamızın anahtarıdır.

Yukarıdaki belirleme, bazı çevrelerce milliyetçi sapkınlık ya da onun değişik türevi olarak adlandırılabilir. 'Kabuğu çekirdek, görüntüyü gerçek' sanan sözkonusu anlayışların boş ve duygusal tepkileri, bizleri ürkütmemelidir. Bağımsız örgütlenmeyi 'milliyetçilik' olarak değerlendiren bu anlayış sahipleri, somut gelişmeler ve gerçeklik tarafından nasıl tekzip edildilerse, yeni kişilik, yeni insan yaratmaya yönelik çabalarımızın toplumsal gerçekliğimizle tam bir uyumluluk içindeki durumu da, aynı anlayışları tekzip edeceğinden kuşku duyulmamalıdır.

(III)

İslamiyet'in Kürdistan'ı işgali, Kürdistan toplumunun katledilmesiyle sınırlı değildir. Kürdistan'ı kana boğan islam orduları, Kürdistan halkının tarihsel ve kültürel değerlerini yıktıkları gibi, belleğini yoketmek için de, "Kürtçe yazılmış.....binlerce kitapları yakıldı. Bu kitaplar, eğer Kur'an ile çelişiyorlarsa yanlış oldukları için, çelişmiyorsa Kuran'ın olmasından dolayı gereksiz oldukları gerekçesiye yakılıyorlardı." (2) Böylece Kürdistan halkının tarihsel birikimleri, bilinç ürünleri ve belleği imha edilmiş oluyordu.

İslam ordularının Kürdistan'ın işgalinden yaklaşık bin yıl sonra bu gerçeği gören Ehmedî Xanê , Kuran dili Arapçanın Kürt kültürü, belleği, bilinci ve tarihsel birikimleri üzerindeki yıkıcılığını somut bir gözlemci olarak görmüş ve bunu:

"Ne ji bo sahip revecan (Büyükler için değil)

Belki ji bo biçûkên Kurmancan (Kürt küçükleri için)

Wekî ji Qurane xılas bın (Kurandan kurtulmaları)

Lazıme lı sewadê çavnasbın" (*), (3) (Gerçeği görmeleri için)

biçimde dile getirmiştir.

Ehmedê XANÊ'nin Arapça'ya ilişkin vurgusuna, Kürdistan'ın gerçekliği ışığında Türkçe ve Farsçayı da eklemek gerekiyor.

Buradan somut durum ve çözümün (17.yy'da yaşamış E. XANÊ'nin önerisinin daha geliştirilmiş ve bilinçli bir biçimde daha üst bir düzeye çıkarılması gereken durumun) belirginliği ortaya çıkıyor. Alıntı yapılan şiir, eğitim konusunda izlenmesi gereken politikanın ipuçlarını veriyor. **Kürdistan'lı komünistlere düşen görev; bu ipuçlarından hareketle, diyalektik materyalist yöntemle bilimsel bir temel kurmaktır. Gelecek kuşaklarımızı, devrim için örgütlememiz gereken sınıf, tabaka ve kesimlerin bir bileşeni ve tümleyeni, geleceğin sömürüsüz toplumun en aktif kurucuları olarak eğitmektir.**

Peki, bunların olabilmesi anadil'i zorunlu kılıyor mu? Ve anadil'in, eğitim öğretim dilinden ayrı olması, çocuğun yetişmesinde yıpratıcı etki yaratmaz mı? vb. soranlara yanıt arayarak konuyu daha anlaşılır kılmaya çalışalım.

Soruların herbirine ayrı ayrı ve doyurucu yanıt verilmesi, herbirinin başlı başına bir inceleme konusu olarak ele alınması gerektiği açıktır. Ancak her soruyu derinlemesine irdelemenin bir dergi yazısının sınırlarını aştığı da bir gerçektir. Gerçeklikten hareketle, sorulara kısa yanıtlar verilmekle yetinilecektir. Kaçınılmaz olarak 'kısa'lık bile, soruların yanıtlarını kapsamak ve doyurucu olmak durumundadır.

İlk soruya verilecek yanıt; Evet anadil'i gerektirmekte ve zorunlu kılmaktadır.

Öncelikle çocukların gerçek toplumsal dili, yani öğrenim görecek yaşa gelinceye kadar, yaşamlarındaki tüm etkinliklerin kaynağı olan ve kendilerini ifadelendirip, isteklerini, şikayetlerini somutlaştırdıkları dil, ana dil'dir. Bu nedenle zorunludur ve bundan ötürü, kendi öznel duygu ve bilinç altı dünyasından, toplumsal yaşam içinde bir kişilik olarak yer alma dönemine kadar olan süre boyunca, düşüncesini anlatabilmesi ve onun düşüncesini anlamak, onun etkinliklerinin kendisi olan eylemlerinin kendisi olan anadil'i gereksinir. Bir başka deyişle; iletişim ve ilişkiler aracılığıyla istikrarlı bir toplumsal yaşam, kişilik, bellek ve bilinç oluşturmasının temeli anadil tarafından sağlanır.

Bu kısacık açıklamadan da anlaşılacağı gibi, çocuğun düşüncesinin oluşmasının ve gelişmesinin gerçek yönü, bireyselden toplumsala doğru bir eğri izlemiyor. Aksine, toplumsaldan bireysele doğru bir eğri izlemektedir. Bu eğri'nin ekseni anadil, toplumun dili aracılığıyla belirlenmektedir. Kısacası: aile'de, sokak'ta, oyunda ve öğretim eğitim –okul– dışındaki tüm alanlarda anadil başattır. Bu anlamıyla anadil zaten ve doğal olarak yeni insan yetiştirmemizin çıkış noktası ve anahtarıdır. Bizim anlatmaya çalıştığımız ise, doğal olanı, bilinçli çabalarla amaçlı duruma getirmenin gerekirliğidir.

Toplumsal süreç, istisnasız bütün bireylerin ortak ve bilinçli etkinliğidir. Birey ilişki biçiminin üretimine şu ya da bu oranda katılmak durumundadır. Böyle olduğu içindir ki, toplumsal bir varlık olarak insanın (çocuğun da) yaşam biçimi, ilişkileri, zihinsel yapısı ve buna dayalı faaliyetleri, hemen hemen tümüyle, içinde yaşadığı toplumun türüyle belirlenir. Toplumsal ilişkiler bağlamında düşüncenin doğrudan gerçeklik kazanması, düşüncenin maddi taşıyıcısı olması, dil'e hem bir iletişim aracı, hem de gerçekliği bilme – öğrenme aracı olarak, "düşünce süreçlerinin evriminde çocuğun etkinliğinin rolü" (4) nü yüklemektedir.

Bilgilenme süreci, algılamadan soyut düşünceye, buradan da toplum bilgilenme eyleminin başlangıcı ve sonucu olan pratiğe doğru gidiş gelişler dil aracılığıyla gerçekleşir.

Soyutlamadan pratiğe geçiş, doğal olarak yukarıda anlatıldığı gibi basit bir işlem değildir. Tam da bu nedenledir ki, bu gidiş gelişlerin olabilmesi, "... insanın yarattığı tüm değerlerin daha iyi anlaşılıp anlatılmalarında önemli bir yere sahip olan" (5) toplumunun dilini bilmeyi gerektirir. Mantık ve dil bağlantısıyla doğrudan ilintili ve ilişkili önemli birer veri olan model kurma ve düşüncenin gerçekleşmesi, somutluk kazanması için bir dizi adımları kapsayan gelişmelerin anahtarı olarak evrenseli yakalayabileceği toplumsal ortamın ve gerçekliğin dilini, (yani anadil'ini) bilmesi gerekir.

Toplumun dil'i ve ilişkileri, bilgilenme sürecinin kapısını aralayan, bu yolla toplumla ortak ilgi alanını yakala-

(*) Şiir'deki Kürtçe yazım biçimi, alıntı yapılan eserdeki gibidir.

yan "...çocuğun yeni yeni amaçlı hale gelmeye başlayan eylemlerinden zeka unsurunu edinerek ussal etkinlik sürecine, onu oluşturan parçalardan biri olarak gir"ecek "ve çocuğun etkinlikleri karmaşıklaştıkça giderek artan bir biçimde sorunları çözmeye ve plan yapmaya" (6) ulaşmasını sağlayacaktır.

Çocukluk ve ardından gelen gençlik döneminin dünyayı kendi anlayışlarına göre değiştirmenin ve dağları devirmenin hareket enerjisi olduğuna değinildi. Buna; çocukluk çağının dünyanın hergün giderek ve artan bir biçimde keşfi olduğunu ve yoğun bir enerjiklik gösterdiğini eklemek gerekir. Belirgin bu iki özellik, çocuğa herşeyden önce yurttaşlarını ve yurdunu tanıma, insanının doğasında varolan güzellikleri, yurdunun tarihsel gelişim ve dönüşüm sürecinde oluşturulan değerlerde odaklanan tarihsel zenginlikleri onun kalbine ve aklına işleyerek biçimlendiren dil'i dayatır. ulusunun, toplumunun ve ülkesinin özellikleri en eksiksiz ve tam biçimiyle onun kişiliğine anadil'iyle işler, bütünleşir.

Çocuk bir yandan konuştuğu dil'in kendine özgü işleyişiyle olayları ve olguları değerlendirip yargılayarak mantığını oluştururken, öte yandan da, mantığıyla düşünceyi ve dil'i olgunlaştırır, besler ve geliştirir. Bu karşılıklı gidiş gelişler başlangıçta, yani çocuğun konuşmaya başladığı andan itibaren doğal ve kendiliğinden başlar ve giderek bilinçli bir eylem haline gelir. Doğal ve kaçınılmazdır. Çünkü, "...gereksinimlerin doyurulması dürtüsüyle gerçekliğe uyarlanma dürtüsü ayrı ayrı ve birbirlerine karşıt şeylermiş gibi düşünülemez. Bir gereksinme belli bir ölçüde gerçekliğe uyarlanılmadan gerçek anlamda doyurul" (7) mamış olacaktır. Çocuk bu yönlü açlığını, anadil'i aracılığıyla giderecektir.

Mantık da bu süreçte olgunlaşır ve gelişir. Toplumsal ortamın geçerli ve işleyen düşünce ve dil'inin genel ilkelerini araştıran bir bilim alanı ve "Düşüncenin araçları olarak dil ile mantık arasında bir 'içten bağıntı' (interrelation) ve bir 'içten etkileşim' (interaction) bulunduğunu" (8) çocuk bu süreçte kendiliğinden bir biçimde kavramaya başlar. Toplumsal ortam ve dil'i, bu karşılıklı ilişki sürecinde belirleyici rol oynar.

Bazı temel ve belirleyici yönleriyle değinilen noktalar, bunları vareden somut toplumsal gerçekliğimiz, anadil zorunlu mudur sorusuna verilecek yanıtın hareket noktasını oldukça çıplak bir biçimde göstermek.

Anlaşılacağı gibi anadil'i, yeni insan yetiştirmenin temeli olarak kullanma, onu sahiplenip savunmaya iten 'milliyetçi güdüler' değil. Bilimsel olgular ve toplumsal gerçekliğin ta kendisidir. Yani zorunluluktur. Sahiplenme ve savunma nedeni, zorunluluğu bilince çıkarmak, bilinçli ve kararlı eylemlerle özgürlüğe dönüştürme çağrısıdır.

ikinci sorunun yanıtına gelince

Birinci soru yanıtlanırken; öğretim(okul) yaşına gelinceye kadar, asimile olmuş kesimler dışındaki her bir Kürdistan'lı çocuğun anadiliyle düşünüp konuştuğuna, mantıksal yargılarını anadil'i üzerinde oluşturduğuna değinildi. bu süreç, çocuğun bellekteki birikimiyle düşünce üreten merkez arasındaki gidiş gelişlerle bir düşünce üretinceye kadar gereken tüm işlemleri, düşüncesinin doğrudan, somut gerçekliği olan dil'i bağlantılı kılıyor. Eylemleri, davranış ve tutumları bütünleştiriyor. Çocuk, toplumsal oluşumun üretildiği ve dönüştürüldüğü belirli bir üretici etkinliğin ateşiyle pişip kavruluyor böylece. Dolayısıyla bu süreçteki her eylemi ve varoluş koşulları önceki(ler)ce sağlanmış ögeler tarafından gerçekleştirilir ve yönlendirilir.

Belli bir düşünme, yargılama ve değerlendirme kalıbıyla bütünleşen kişilik, tümüyle yabancı ve dışsal bir düşünme, yargılama ve değerlendirme biçimiyle karşılaştığında, doğal olarak tökezler, geriler. Gerçi o güne dek doğal kendiliğinden yürüyen etkinlik alanından, kendince bilinmezliklerce dolu bir alana geçme aşamasında karşılaştığı engeller algılama, yargılama ve değerlendirme işlemlerinin bozulması gibi gelişmeler, yeni sokulduğu etkinliğin farkına varmasına yol açması gibi olumlu yönler de taşımaktadır. Ancak, Kürdistan'lı çocuk 7–8 yaşındayken, anadiliyle eğitilen ve aynı dille öğrenime başlayan çocukların 2–3 yaşlarındaki durumuna dönmekle yüzyüze kalmaktan kaçınmamaktadır.

Çünkü o yaşa kadar düşünmesini gerektiren verilerin anlamlar, karşılaştığı yeni, yabancı ve dış dil tarafından, tümüyle yadsınmakta, yasak edilmektedir. Tam da bu süreçte dil, bölünüp işlemlerini yürütmek ve kendisini tamamlayıp yetkinleştirmek için yol alması gerekirken, tıkanıp kalır. Durgunlaşır. Anadilleri Türkçe, Farsça ve Arapça'yla kişilik oluşturan çocuklar okul yaşamının daha ilk adımında yakalaması gereken halkayı yakalarken, Kürdistan'lı çocuk bunu başaramamaktadır. Kendi toplumsal gerçekliği ve bilgilenme sürecini kavramasını sağlayan dil'i, dış, yeni ve yabancı bir dil'e yerini bırakmak durumuyla karşılaşması, evrensel olanı yakalamanın yollarını tıkamaktadır. Bu durum, Kürdistan'lı çocuğa başarısızlık, güvensizlik ve istikrarsızlığı yaşamanın ortamına atmaktadır.

Kaçınılmazdır. Başka türlü olması düşünülemez. Kendi nesnel ve tinsel gereksinimlerini karşılamada, iletici olan bazı eylemlerini yürütmede kendisine olanak sağlayan bilgilenme, bilgiyi üretme ve buradan amacına ulaşmasının yolu, kişiliğiyle bütünleşmiş anadil'i ve mantığı aracılığıyla açacağı kapı, tümüyle farklı bir şifreyle kapatılmış olarak karşısındadır. Toplumun ve kendisinin düşünce, dil ve mantık gerçekleştirdiği sorunu çözme ve kurma modellerinin oluşum yöntemi, imha edilmiş, daha en baştan parçalanmakla yüzyüze bırakılmıştır. Yani okul dil'i ve sistemi, toplumsal ortamın gerçekliğinin, onun dil'i ve sisteminin önünü tıkamakta ve çalıştırmamaktadır.

Anadil ile eğitim dil'inin farklılığı, Kürdistan'lı çocuk üzerinde tümüyle yıkıcı bir etki yapmaktadır. Öğretim dilinin çocuğun gelişmesindeki olumsuz etkisi, yaşadığı gerçekliğin doğrudan reddinden, okul alanı dışında da çocuğun yaşamına egemen olmasından güç almaktadır. Anadille öğrenim gören okullardaki yabancı dil gibi sınırlı olması durumunda sunacağı perspektif genişliğinin Kürdistan'lı çocuğun yaşamındaki yeri; olabildiğince tahrip edici bir daklık, sınırlılık ve iç istikrarın bozulması, hatta ruhsal rahatsızlıklar-

dır.

Sözkonusu rahatsızlıklar, gençlik çağına doğru etkisini, ya tümüyle yabancı ve dış olana, zorla dayatılana teslim olup kendisini toplumsal gerçekliğine, ortamına yabancılaşmaya, ya da yabancı ve dış olan her şeye karşı duyulan tepkinin çok üst boyutlara tırmanmasına, zaten gelişemediği için daha da dar ve köreltici olan 'milli'liğin kucağına atma biçiminde göstermektedir. Dahası; dünyayı, toplumsal ve tarihsel yasaları öğrenme, yaşama egemen olma isteği körelmekte, içe kapanık bir kişiliğin ortaya çıkmasına hizmet etmektedir. Çocuğun o güne –zamana– kadarki yaşamına egemen olan düşünce, dil ve mantık bağlantısının çalışması, yabancı, dış ve zorba olan tarafından kuşatılmakta, hareketsiz kılınmaktadır.

Sömürgeci öğretim sistemi ve onun ideolojisinin maddi gerçekliği olan dil'i, Kürdistan çocuklarının kendi gerçekliklerine, toplumuna yabancı, kendisini –varoluşunun toplumsal maddi ve manevi ortamını– tümüyle inkar etmeyi amaçlayan bir işlev görmektedir. Öğretim, Kürdistan'lı çocuk uyum sağladığı oranda, ona bir dünya görüşü 'kazandırmaktadır' (??!). Ama 'kazandırılan' tümüyle kendi gerçekliğini ve toplumun somutluğunu yadsımaya dayalı bir dünya görüşüdür. Kısacası, oluşmuş ve olgunlaşmaya doğru bir gelişim eğrisi çizen Kürdistan'lı çocuğun dünya görüşü, sömürgeci öğretim sistemi tarafından altüst edilmektedir.

Çoçuk –ve çoğunlukla gençlik de– okulda ve toplumsal yaşamda iki farklı kişiliğe bürünmektedir. Birbirini yadsıyan ve yoksayan iki farklı kişilik. Okulda öğretileni benimsese, kendi ve toplumunun maddi ve manevi gerçekliğini yadsıyacak. Dolayısıyla ezik, sorunlar yumağının altında boğulan ve dayatılan yanılsamalı gerçeğin bir parçası olarak toplumsal yabancılaşmayla kucaklaşacak. Böylece, eskiyi tümüyle değişmiş etkinlikleri aracılığıyla, değiştirip dönüştürebileceği tarihsel toplumsal yasaların kaderci bir onaylayıcısı, boyun eğeni olacak. Öte yandan da, toplumsal ortam ve ilişkilerle edindiği dünya görüşü, okul ve onun üzerinde oturduğu somutluk tarafından reddedildiğinden, istese de başarısızlıktan kurtulamayacaktır.

Bu durumdaki çocuk, güvensizlik batağında bocalamaktan öteye bir adım atamaz. Güvensizlik ve kendine saygı duymamakla beslenen başarısızlık; toplumsal ve bireysel sorunlardan kaçışın başlangıç noktası ve nedeni olarak, çocuğun yaşamındaki yerini almaktadır. Bilindiği gibi, kendine saygı duymak, toplumuna –sınıfına da– saygı duymaktır. Gurur ve onur, duygusal duyarlılık için birer belirleyicidir. Bunların tümü kendine saygı duymaktan çıkar ve gelişir. Oysa sömürgeci öğretim, çocuktaki bu yönlü gelişmenin belli düzeyde yükselmiş temel yapısını dinamitlemektedir. Çocuğun kısacık geçmişine, bugününe ve geleceğine ait toplumsal güzellik ve zenginlikleri yaratabileceği ortam, sömürgeci öğretim sistemi tarafından yasak, tabu, 'çirkinlik', 'gerilik' olarak sunulmaktadır.

Ek olarak, çocuğun kendisini bulduğu ve geliştirdiği diliyle, sınırlı da olsa yaratabildiği–kendisi ve toplumsal ortamını yadsıyan öğretim dilinin yabancılığına rağmen, okulda matematik, geometri, kimya, fizik vb. formüllü anlatımlar gerektiren derslerdeki göreceli başarısının nedeni, –soyutlama dilinin temellerine sahip oluşu, duyumlarını ve kavramalarını tamınlamada kullandığı duyusal imgeler– ki LENİN'in, "gerçekliği"n "göster"geleri dediği–diline dönüştürebilmesidir. Bu, çocukta–ve yetişkinde de– kavram ve duyum arasındaki bağıntı sorunlarının çözümünü gerçekleştirir.

Öğretim dil'i, çocuktan, tüm bunları kaldırıp atmasını, yerine hiç tanımadığı düşünce, dil ve mantık işleyişini, onları sunduğu şeyleri ikame etmesini istemektedir. Yabancı olan bilinmemesi ve önceden varolanı tümüyle yadsımasının yarattığı iç tepki, öğretim sisteminin savunucularınca başarısızlık, çocuğun geri zekalılığı değerlendirilebilir. Halbuki çocuk, 'yeni' sözcüklerin anlamını ve tadını tam olarak algılayamadığından, o'nu düşünce üretme sürecindeki yerine oturtamamaktadır. Bu durumda: ya tümüyle bir boşvermişlik içine girerek kendisini 'yeni' olana kapatacak ve genel anlamıyla okuldan soğuyacaktır. Ya da baskıdan kurtulmak için kendisine dayatılanın, kendisinden istenenin içeriklerini ve arka planında ne olduğunu anlamadan, ezbercilikle işi geçiştirme yoluna başvuracaktır.

Dil, düşüncenin doğrudan ve dolaysız gerçekliği olduğuna göre: sömürgeci öğretim sistemi ve zihniyetinin Kürdistan'lılara dayattığı dil, sömürgeciliğin dolaysız gerçekliğidir. Bu anlamıyla da Kürdistan toplumuna dıştan dayatılan bir olgu olmanın ötesine geçememekte, tepkiyle karşılanmaktadır. Doğaldır da.

Kısacası, öğretim dilinin anadil'den ayrı olması, Kürdistan'lı çocuklar–genç ve yetişkinler–üzerinde zihinsel etkinlikleri sınırlayıcı, yıkıcı ve köreltici bir işlev görmektedir. Kendini öğretim diline uyarlama performansını yakalayanlar, toplumsal yabancılaşma ve asimilasyon içinde erimektedirler. Öğretim diline, o'nun yabancı ve dış oluşuna yarı bilinçli ya da kendiliğinden tepki gösterenler ise, evrenseli yakalayabileceği anadil'ini daha da geliştirme ortamını bulamadığından varolanla yetinmekte, düşünme ve eylemleriyle yakalaması gereken pratik eylem alanının içine tam olarak katılamamaktadır. Ya da sınırlı katılımla yetinmek durumunda kalmaktadır. Bu durum, toplumsal ve sınıfsal gerçekliğin üzerini örten bir sis, bir kümülüs bulutu görevini üstlenmektedir. Çünkü "Dil dünya görüşünü de etkile" (9) mektedir.

(IV)

Sömürgeci düşünce, onun doğrudan ve dolaysız gerçeği olan dil, egemen sınıfların ekonomik siyasal ve kültürel iktidarı için hizmet eden araçlar olarak görev üstlenirken; ülke gerçekliğini, Kürdistan'ın bütünlüğü ve birleşikliğini, toplumunu tanıma/tanıtma, anlama / anlatma, kavrama ve kavratmanın önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır. Anadil'de eğitim ve geleceğin öğretim sisteminin zeminini hazırlama savunusu, bu nedenle 'milliyetçi dar görüş'lülük olarak algılanamaz. Aksine bir zorunluluk, bir özgürleşme ve evrenseli yakalamanın zemini olarak algılanmak du-

rumundadır.

Üretim ilişkileri, yalnızca eğitim ve öğretimin içerik ve niteliğini, eğitim düzeninin örgütlenip düzenlenişini belirlemekle kalmaz. Bunun yanısıra ve aynı zamanda, ya engelleyerek ya da kışkırtıp teşvik ederek emekçi sınıfların zihinsel ve politik gelişmelerini etkiler. Sömürgeci kapitalist ve bunun üzerinde biçimlenen toplumsal ilişkiler, Kürdistan emekçilerinin ve bir bütün olarak Kürdistan toplumunun zihinsel ve politik gelişmelerini olumsuz yönde etkilemekte, köreltmektedir.

Bunun değiştirilmesi, dönüştürülmesi gerekmektedir. Bir zorunluluktur bu.

Değiştirip dönüştürmek, dört yarı ölü dil–Kürtçe, Farsça, Arapça ve Türkçe'nin kullanılmasıyla olanaksız değildir. Ancak, toplumsal devinimin hızına erişip ona yön vermenin, yeni insan yetiştirmenin temelinin, hiç biri tam olarak kullanılmayan bu dillerin kullanımıyla atılamayacağı da kesindir. Kürdistan halkının hem anadil'ini, hem de sömürgecilikle bütünleşmiş dilleri kullanma konusundaki sınırlılığı, bunun en açık ve tartışmasız kanıtıdır. Bu durum, özellikle Kürdistan'ın gelecek kuşaklarına anadil'i kavratma ve daha da geliştirip yetkinleştirme konusunda sayısız olanaklar sunmaktadır. Arapça, Türkçe ve Farsça'yı kullanmadaki yetersizlik, güçsüzlük, bu dillerin mantıksal temellerine yabancılık, anadil'i kullanma ve yaygınlaştırma noktasının güçlü yanlarının kanıtıdır.

Rahatlıkla görülebileceği gibi, ortada bir sistem yokluğu sözkonusudur. Sistem yokluğunun belirlenmesi, sistem oluşturma zorunluluğu demektir. Sistem oluşturma, Kürdistan halkının ortak dil'iyle olanaklı ve zorunludur. Arapça, Farsça ve Türkçe'yle de oluşturmak mümkündür demek ve bunda diretmek; zorunluluğu–Kürdistan'ın bütünlük ve birleşikliğinin kaçınılmazlığını– anlamak istememek, verili durumu onaylamaktır.

Ve yine bilindiği gibi, zorunluluk bilgisi, gerçek özgürlüğün ilk koşuludur. Bunu böylece belirlemek, özgür olmak demek değildir. Bilgiye eyleme, zorunluluğu özgürlük demek olan eylemsel etkinliğe çevirmek özgür olmayı gerektirir. Kürdistan insanının özgür olması, toplumsal ilişkilerle, ülkesiyle ve dünyayla olan pratik ilişkisinin karakterince belirlenecektir. Toplumsal ilişkiler ortamına, koşulları ve ilişkileri aracılığıyla katıldıkça kendini etkin bir biçimde yeniden kurarak geliştireceği zemini bilinçli olarak yaratacaktır. Bu ilişkiler ne denli değişik, ne denli çok yönlü olur ve kişi tarafından ne denli etkin bir biçimde sürdürülürse, kişilik o denli gelişkin olacaktır. Bugüne kadar bunu gerçekleştirememesi; ortak değerlerini toplumun tüm katmanlarına yayıp onlar tarafından benimsenecek ve anlaşılan bir dil'le anlatamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla ilişkilerini en etkin biçimiyle kullanması bile, istenen, beklenen verimi vermemiştir.

Öncelikle tarihsel ve güncel ideolojik ve politik mücadele deneyimlerinin neden ve sonuçları toplumun ortak anlaşma diliyle harmanlanıp toplumla buluşmadığından, sonucun böyle olması doğaldır. Böyle olduğu içindir ki, güncel ve tarihsel deneyleri ulusla, sınıfla ve ülke gerçekliğiyle bütünleştirecek olan dilimiz, karşımıza yabancı–ama biraz da tanıdık bir olgu olarak çıkabilmektedir. Oysa insana özgü birer nitelik olarak düşünce ve dil, toplumsal ilişkiler, ilişkilerin anlatımı üzerinde gelişir. İnsanlarla ilişkiler, ilişkilerin sürdürülmesi için yürütülen etkinlikler, kişiliğin gelişmesine kaynaklık eder ve besler. Ve bu, insanın kişiliğini değiştirilmez bir biçimde belirler. Özgür olmasının olanaklarını sunar.

Özgür, yaratıcı etkinlik ve eylemlilik, sonuçta özgürleştirilmiş gerçek bir iletişim demektir. Her tarafın gri toz bulutlarıyla kaplanmaya çalışıldığı sözcük yoksulluğunu aşmak, Kürdistan insanının kendi öz kişiliğinin ve bu kişiliğin ilişkilerinin saydamlığını sağlayan anadil'i yaratıcı yetkinlikte ve sürekli bir biçimde kullanmayı gerektirmektedir. Gelecek ve uğruna yürütülen mücadelenin kendilerininmişcesine kavranıp benimsenmesinin ve yerli yerine oturtmasının yolu anadil'den geçmektedir. Çünkü mantık yürütmenin ve düşünce geliştirmenin temeli anadil'ce atılmıştır.

Anadil'imizi yaygınlaştırmak; Kürdistanlıyı, sorunlarını anlamak ve gerçekliğimizi en dolaysız yoldan göstermektir. Bir gösterge üzerinde sunduklarımızın ve bize sunulacak olanların geri dönmesi sürecinde, emekçi kesimlerde, Kürdistan halkında ve bizlerde yaratacağı yeni yankılarla zenginleşerek mücadeleyi daha bilinçli ve üst boyutlara tırmandırmanın ana halkasını yakalamaktır.

Ek olarak: yüzyıllardır kullanılagelen ve insanlarımızın çoğunluğunun ruhsal–psikolojik benliğine sinmiş, kendi gerçekliğine yabancı, kendisini bile ifadelendiremediği dil(ler)in ardına gizlenmiş mantık işleyişini ve onun egemenliğini yıkmayı bilinçli hale getirmektir. Revizyonizm ve pozitivizm karışımı 'sol' çizgiden gelen, söylemde değilse bile özde sosyal–şovenizme hizmet eden düşüncenin üzerimizdeki egemenliğini, etkinliklerini kırmaktır. Teorilerimizin, ideolojik ve politik temellerimizin tahrif edilmesinin yolunu tıkamaktır. Kürdistan devriminin yaratacağı kazanımları, proleter dışı sınıfların ürün devşirebilecekleri alanlar olarak kullanılmalarının önünü kesmek, ulusal kurtuluşu toplumsal kurtuluşla bütünleştirmenin sağlam ve sarsılmaz temellerini atmaktır.

Eski teorilerin yerine yenilerini koymak, kesinleştirmek, gerçeğin sürekli yeni ve devrimci yönlerini bularak yol almak, ancak etkinlik içindeki toplumun düşüncesinin gerçekliği olan dil'ini kullanması ve etkinlik süreci içinde geliştirmesiyle olanaklıdır. Kürdistan toplumunun hakları, istemleri ve yüce özlemlerini yakalayıp yaratıcı bir biçimde konumlandırmak; özlemler için duyulan derin kaygıyı gidermenin araçlarını yaratmak, toplumun dil'ini işler kılmakla sağlanacaktır. Toplumsal değerlerin bireylere, bireysel değerlerin topluma eksiksiz ve geliştirici bir biçimde aktarılmasının yolu açılacaktır.

Bugünkü şematik ve tümüyle alışkanlıkların kısırlığının sonucu olan durumdan, kişisel deneyimlerle toplumsal deneyimlerin, zenginliğinin buluşacağı ortam, dil aracılığıyla yaratılmış olacaktır. Bu ortamda, çeşitli olgulara dayanarak girişimciliğin, girişkenliğin olgunlaşmasını, öğrenme ve uygulamayla gelen işleyişe bağlı olarak, kişi, bir yandan kazanılan faaliyeti tümüyle değişmiş koşullar altında ve yeni fırsatlar yakalayarak sürdürecektir. Diğer yandan da, eski kuşakları tümüyle fark-

lılaşmış etkinlikleri aracılığıyla değiştirip dönüştürecektir. Değiştirip dönüştüreceği hedef, dün olduğu gibi bugün de, bugün olduğu gibi yarın da, toplumun emekçi sınıf ve tabakaları, bunun yanısıra ve bunlarla birlikte geleceğin yetişmekte olan kuşağı olacaktır.

Salt ulusal değil, sınıfsal farklılıkların kavranması da, anadil'in biçimlendirdiği zihinsel üretimin aralıksız ve etkin bir biçimde çalışmasını gerektirmektedir. Anadil'iyle kuçaklaşan kitlelerin devrimci, yaratıcı atılımını güçlendirecek, toplumun her üyesi yaşam koşulları ve toplumsal ilişkilerin faal örgütleyicisi olacaktır. Kendi öneminin bilincine varacaktır. Kürdistan işçi sınıfı ve emekçi halkının devrimci atılımı, daha bir hayatiyet kazanan 'komünist rönesans' ateşiyle pişip pekişecektir. Bu, yeni insan yetiştirmenin kalıcı ve sağlam temellerini atacak, gelecek toplumsal yapının kurucusu ve güvencesi olan bilinçli insanını yetiştirmenin okulu olacaktır.

Çünkü toplumsal ve kişisel deneyimler, olgular, değerler ve olaylar bir tek gereçte(düşünce, dil, mantık) bütünleşecektir. Buradan olarak, sömürgecilerin dil'i ve onun arka planının yabancı, dışsal ve zorba bir olgu olarak toplumsal gerçekliğimiz üzerine kurduğu egemenlikle yarattığı dumanlı ve muğlak durumu, yaşamımızın her alanında etkin ve yaygın bir biçimde kullanacağımız anadil'imizle yıkabiliriz. Geleceği kurmanın, toplumumuzu her yönüyle ileri götürmenin, yeni insanı, yeni kuşakları yetiştirmenin coşkusunu, toplumsal devingenlikle kucaklaştırmanın bunu zorunlu kıldığını bir an olsun unutmamalıyız.

Bunun için: sömürgeciliğin, (onunla bütünleşmiş dil'leri aracılığıyla) biçimlendirip kategorileşerek meşrulaştırmaya çalıştığı yanılsamalı gerçeklik alanına karşı, Kürdistan'ı sömürgecilik ve emperyalist zincirin dışına çıkarmanın, sömürünün olmadığı Kürdistan'ı yaratmanın her adımına, anadil'imizi kazımak durumundayız. Bu, geleceğin–parçalı değil– birleşik ve sosyalist Kürdistan'ının sahipleri çocuklarımıza karşı olan yükümlülüğümüzün en yakıcısı, en vazgeçilmezi ve en ivedisidir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta: sümürgeciliğe duyulan tepkinin, dillerine duyulan tepkiyle bütünleşmesi ve yabancı olan herşeye duyulan tepki olarak üst boyuta tırmanma tehlikesidir. Böyle bir gelişme, ortak hareket noktaları, kültürel, ideolojik ve geleceğin komünist birlikteliklerinin temellerini dinamitleyen bir gelişme olur. Kürt ulusu ve Kürdistan'ın emekçi halkı anadil'ini, ulusal ve toplumsal kurtuluşunu geliştirip olgunlaştırmanın aracı olarak kullanmalıdır. Bu onun en doğal hakkıdır. Öte yadan da, yabancıdır, sömürgecilikle bütünleşmiştir diye, diğer dillere ve değerlere karşı düşmanlıkla örtüşen davranışları elinin tersiyle itmeli, bu türden sapkın anlayışlara prim vermemelidir.

Kimler tarafından ve hangi dil'le ifadelendirilmiş olursa olsun, gerçekliği oradan almak, kardeş halkların ve işçi sınıfının birikimlerinden yararlanmak ve kendi toplumsal değeriymişçesine benimseyip yaygınlaştırmayı esas almalıdır. Doğal olarak bu, şabloncu bir aktarmayı değil, toplumsal gerçeklikle çakışan, toplumu dönüştürmenin yolunu açan, insanlığın yüce özlemlerini besleyen değerlerini almak demektir. İleri ve komünist gelişmenin temellerini atan değerleri toplumumuzun bu yöndeki bilgi birikimiyle harmanlamayı, yerli yerine oturtmayı hedeflemektir.

Sömürgecilikle bütünleşen dillere karşı, yüzyılların ezilmişlik ve horlanmışlığının doğuracağı tepki, zaman zaman o dillerle ifade edilen gerçekliğe tepkiye de dönüşebiliyor. Böylece uluslar, halklar ve emekçi sınıf ve tabakalar arasında ulusal burjuva özlemler meşruluk zemini bulabiliyor. Bunu daha üst sıçramalar gerçekleştirerek burjuva milliyetçiliğini beslememesi için, Kürdistan emekçi halkının uyanık olması gerektiğine değinildi. Ancak sorunu tek yönlü tehlikeyle ifadelendirdiği için eksiktir. Çünkü bu olgunun bir diğer ucu olan, egemen ulusların emekçi sınıf ve tabakalarının çok daha önemli görevlerinin olduğu da unutulmamalı. **Egemen ulusun devrimcileri, komünistleri, emekçi sınıf ve tabakaları, kendi dilleriyle konuşma haklarının doğallığını, Kürdistan halkının anadil'ini konuşma ve yazma isteğini onaylama yönünde kullanmalıdır. Bulgaristan'da Türk ve müslüman topluluklara uygulanan dil, din baskısı ve isim değiştirmelere karşı gösterdikleri tepkiyi, Kürdistan halkına karşı uygulanan dil, ulusal kimlik ve imha politikaları karşısında da gösterme demokratlığını sergilemelidirler.**

Toplumsal çatışmaları, değişim ve dönüşümün kendisi olan devrimi dikkate almadan toplumsal yapıyı sağlıklı bir düşünce süzgecinden geçirip algılamak, olanaklı değildir. Devrim durumları ve toplumsal dönüşüm dönemleri, katkıda bulunan herkese, her bir bireye sağladığı zenginlik, işbirliğine ne derecede gönüllü ve bilinçli katıldığıyla orantılı olacaktır.

Bu nedenle Kürdistan'lı her ana-baba, abla–abi, teyze–dayı, hala–amca, nine ve dede, yeni insan yetiştirmemizin temeli olan anadille konuşma açısından yoğun ve hummalı bir seferberlikle karşı karşıya olduklarının bilinciyle davranmak zorundadırlar. Bu kesimler dün olduğu gibi, bugün ve yarın da 'ahh' çekmek istemiyorlarsa, anadill'le yaygın konuşmayı gönüllü ve zorunlu bir görev olarak almak ve gereğini yapmak durumundadırlar. Her evi, bir anadil okulu yapmalıdırlar.

Öyleyse, haydi büyükler yeni insanı, geleceğin kuşağını aşılamaya ve onlar tarafından aşılanmaya....

18 MART 1992.

KAYNAKÇA VE DİPNOTLAR

1– V.SUHOMLİSKİ; Eğitim Üzerine, (Sorun Yay.,1.Bas.,1986,İst) ,s.38

2– E.XEMGİN; Kürdistan Tarihi, (Agri Verlag,1.Bas.,1991. Köln) C.3.,s.392

3– E.XANÊ; Nubar'dan akt.E.XEMGİN, age., C.3.,s.411

4– L.S.VYGOTSKY; Düşünce ve Dil, (Kaynak Yay.,1.Bas., 1985, İst) , s.43

5– N.BOZKURT;Dil–Mantık Bağlamı, (Felsefe Dergisi., de Yay., 90/2–3), Sayı: 32–33 s. 107

6– L.S. VYGOTSKY; age., s.43–44

7– L.S. VYGOTSKY; age., s.42–43

8– N. BOZKURT; age.,s.106

9– B.L.WHORF'tan akt. N. BOZKURT; age.,s.93

KÜRDİSTAN KADININI ANLATAN BİR BELGE

Aşağıda çevirisini sunduğum yazı, merkezi Londra'da bulunan, aylık **The Middle East** dergisinin Aralık 1992 sayısında, Güney Kürdistan'daki kadınların dramatik yaşamını ve problemlerini anlatan bir yazıdır. Yazıdaki gerçeklik, özellikle Güney Kürdistan pratiğini yaşayanlar için bilinmeyen bir şey değildir. Zaten sorunda burada başlıyor. Çünkü Güney Kürdistan'ı yaşamamıza rağmen biz olayları bu şekilde irdeleyemedik. Güney'deki yaşamı incelerken ya çok global baktık, ya da gerçekliği, Kürt kadınlarının içinde bulundukları kötü koşulları ifade etmekte zorluk çektik. Bildiklerimizi ya kendimize sakladık ya da sözlü anlatımlara hapsettik.

Bu konuda kendimi de suçluyoum. Güney Kürdistan'daki 1991 Newroz Ayaklanması ve sonrasında orada olmama ve de aşağıdaki çeviri yazıya konu olanları yaşamama rağmen bu gerçekliği dile getirmede yazıya dökmede beceriksizce davrandığımı belirtmeliyim. Örneğin **Al–Anfal Operasyonunu** geniş detaylarıyla, peşmergelerden , halk yığınlarından öğrenmiştim. Bu operasyon toplumun tüm kesimlerini hedefleyen bir boyutta uygulanmıştı. Her an, her dakika vahşetin bir çeşidini duymak, görmek, yaşamak normalleşmişti. Öyle ki duya duya kulaklarımızın duyarsız kaldığını, bir anlamıyla nasırlaştığını belirtmek abartma olmaz. Rewanduz'da orta–yaşlı, Güney Kürdistan'ın Şingal bölgesinden olan Peşmerge Mam Hame şöyle diyordu: "1984'te Peşmergelere yardım ettiğimden arandım ve ben de dağa çıktım. Peşmergelere katıldım. 1988'de de Peşmerge olduğumdan dolayı (Al–Anfal operasyonu gereği olacak) köyde bulunan karımı bir Irak askerine, çocuklarımıda bir toplama kampına göndermişler. Halen de onlardan bir haber alamıyorum." Bunları Mam Hame 1991 Temmuzunda söylüyordu. Böyle olaylar çok yaygın şekilde vuku bulduğu için geniş olarak anlatılıyor.

Bir yanda, düşürülmüş, "lekelenmiş", kadınlarımızın acılarını görürken, bir yanda açlıktan ölen çocuklarına sarılırken yürek dağlayan anaların haykırışlarını gördüm. Yol kenarında heykel misali donup kalanları...

Kürt kadını, '91 Newroz Ayaklanması döneminde özellikle kentsel alanlarda sahneye çıktı. Çeviri–yazıda ismi geçen, Süleymaniye'deki eski Baas Partisi lokalini– Şimdi Kadınlar Birliği Lokali olarak kullanılıyor– basıp oraya sığınmış yüzlerce Baaslı caniyi cezalandıranda Süyemaniyeli kadınlardı Hewler'de Serhıldan'ı ilk başlatanlarda sokaklara dökülen kadın kitleleridir.

Ama tüm bu gelişmelere rağmen, büyük zorluklar içinde yaşamaktadır. Sömürgeci vahşetin yarattığı sorunlarla birlikte, Kürdistan'daki feodal ata–erkil yapıya karşıda mücadele etmektedir. Newroz devriminin kendisine sağladığı destekle kendi kadın örgütlülüklerini yaratmış bulunmakta, kendisi üzerinde bulunan baskılara ve zorluklara karşı mücadelesini sürdürüyor. Özgür Kürdistan'da özgürce yaşamanın mücadelesini veriyor.

Aşağıdaki yazının bir diğer boyutu ise, karşı–devrimin kendi arasındaki it dalaşından kaynaklanan savaştan dolayı, kimilerine göre "anti–emperyalist", "demokrat" payelerini alan Saddam Hüseyin ve Baas rejiminin vahşi barbar yüzünü göstermesidir. Üstelik kimileri o kadar cüretkar ki; Kürt sorununun "demokratik" ve "anti–emperyalist çözümü için kasapları Saddam Hüseyin ile aynı masaya oturup anlaşmalarını tavsiye etmeye yelteniyorlar.

Tüm bu nedenlerden yazının bir belge olarak "Newroz Ateşi'nde yayınlanması önem arzedecektir.

Serhat Bestun

GERİDE BIRAKILANLAR

Körfez Savaşı, sonrasında, Irak Kürdistan'ının halkları darmadağın edilmiş yaşamlarını parçalarını toplamaya çalışıyorlar. Saddam Hüseyin'in imha kampanyasının, çoğunluğu erkek olmak üzere, ülkenin kuzey bölgesinde 180.000 insanın kaybıyla sonuçlandığı, hesap ediliyor. Bu nedenle, kırsal alanda dağlık köylerin çoğunda, yaşamın sorumluluklarını Irak Kürdistan kadınları kendi omuzlarında taşımaya zorunlu bırakılmıştır. Aile erkeklerinin kaybıyla birlikte, Kürt kadınları sadece yalnız ve olumsuz koşullarda bulunmakla değil, aynı zamanda. müdafaasının en uç noktada zor olduğu, saldırıya maruz kalanlardı da. Julian Gearing bildiriyor.

Irak hükümetinin merhametsiz imha kampanyasının sonucu olarak, gizli toplu mezarların artan sayıda bulunmasına rağmen, Irak Kürdistan'ının her tarafında, kadınlar kocalarını, kardeşlerini veya babalarını yeniden görmenin boş umuduyla bekleyiş içindeler.

Dikkatlice korunmuş fotoğraflar, bize geçmişten acı dolu yüzlerden oluşan bir kataloğu temin ediyor. Kadınlar, kocalarından övgüyle bahsediyorlar. Öyle ki, sanki onlar sadece bir an için uzağa gitmişler ve kısa zamanda dönecekler. Halen çok az sayıda çocuk babalarını hatırlıyor. Erkeksiz yaşam köylerde normal olurken, yaşam mücadelesi veren bir kesim ise acayip bir şekilde dışarıyı gözetliyor.

Saddam Hüseyin'in, Irak'ın kuzey bölgelerinde ki

Kürt bölgelerini boşaltmak (insansızlaştırmak) için yürüttüğü sistemli kampanya 3 milyon civarında düşünülen Kürt nüfusundan 180.000'inin kaybolmasıyla sonuçlandığı hesap ediliyor. Bu kaybolanların çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Bugün onların eşleri onların mirasını yükümlenmiş bulunmaktadırlar.

Kürdistan'ın kırsal kesimlerinde yapılan bir seyahat buldozerlerle yerle bir edilmiş, birbirini takip eden yerlerin yığıntısını gösteriyor. 1987'de bu program başladığında, Irak hükümeti bu programı **Al–Anfal Operasyonu** olarak adlandırdı: **Anfal** kavramı Kuran'dan alınmış olup, savaş döneminde kafirlerin mallarına ve karılarına el koyma hakkı demektir. Bu, Saddam Hüseyin tarafından kendisini Kürt sorunundan ve muhalefetinden kurtarmak için kullanılan bir bahaneydi. Sonuç, ailelerin parçalanması, yüzbinlerce insanın zoraki göçe tabi tutulması, ve 4000 köyün yıkılmasıydı. "Etnik temizleme" Yugoslavya'da, olduğu şekliyle belki Sırplar tarafından icat edilen bir kavram olabilir, ama artan sayıdaki toplu mezarlar ve sağkalanların şahitliği, Irak hükümetinin bunu yıllarca pratikte gerçekleştirdiğinin delilidir.

Bugün, bu köylerden geri kalanlar, esas olarak dışarıdan gelen yiyecek yardımına dayanarak yaşamaya devam eden, çadırlarda veya geçici sığınaklarda çocuklarıyla birlikte yaşayan çok sayıdaki dul kadınlardır. Yemek yapmak için dikkatlice istiflenen yakacak odun yığınları, aynı zamanda kışın keskin soğuğuna karşı onları sınırlıda olsa koruyacak olan ateşler için de kullanılıyor.

Her yerde, öyle görünüyor ki, yalnız başına çocukların eğitiminin/büyütülmesinin mücadelesini veren kadın grupları var. Tipik Kürt gülümsemesi ve kahkahalarının arkasında çok ağır düzeydeki koşullar var. Baroşke köyünün yığıntıları arasında yaşayan, Merina'nın durumunu ele alalım. Merina çok sakin bir şekilde, **Anfal Operasyonu** döneminde kaybolan kocasını, ve körfez savaşı sonucunda Irak hükümetine karşı yapılan Kürt ayaklanmasının yenilgisinin akabinde yaşanan korkunç göçü anlattı. Merina çocuklarıyla birlikte soğukta ve çamurlu dağlardan Türkiye'ye kaçtı. En küçük kızı hakkında konuşmak istemedi. Soğuk küçük kızını öldürmüştü, ki o sadece üç yaşındaydı.

Merina ve diğer çocukları, hainice bir yolculuk yaşamışlardı ve şimdi, bir yıl sonra durumları düzelmekteydi. Kürdistan'ı Yeniden İnşa Örgütü (KRO) –bir yerel yardım örgütü– bu aileye, yıkılan binlerce köyü yeniden inşa etme amacının bir parçası olarak bir ev inşa ediyor. Bu kuruluş, toplumun en zayıf kötü durumunda bulunan unsurlarına, dul kadın ve çocuklarının ihtiyaçlarını kaşılamaya büyük bir önem gösteriyor. Bir yerde somut olarak inşa edilmiş 20 ev bulunuyor ve ustalar duvarlar üzerinde çalışıyor. Bu köy, diğer bir çok köy gibi yerleştirilmiş bir su pompasına sahip olacak ki böyle bir gelişme, çok uzaklardan kaba toprak üzerinde yürüyüp su taşımak zorunda kalan kadınların yükünü hafifletecektir. Yine Merina ve diğer dul kadınlar için kolayca farkedilmeyen bir tecrit olma biçimi vardır. Onların yeni evleri, köyde yaşayan diğer ailelere yapılan evlerden ayrı, birbirlerine bitişik veya bir yerde yapılmaktadır. Ki bunda şöyle bir mantıki durum var, bu ailelerde evlerin inşasında evin erkeklerinin işgücü kullanılıyor ki, bu sonuçta bir bölünmeye neden oluyor.

Bazı toplumlarda dul kadınlar sınırlandırılmışlar, fakat Kürt toplumundaki kadınlar için kaybedilen bir kocaya bağlılıkta daha az bir namus lekesi sorunu vardır. Hareket etme özgürlüğü ile, kendi işlerinin sorumluluğunu alıp yürütme fırsatı ile, yine pek hoşgörülmemekle birlikte, bir dul kadının yeniden evlenmesi bilinmeyen bir şey değildir. Üstelik çok sayıda aile **Anfal** kabusundan acı çektiği için, kocanın yokluğu daha çok kabul görmektedir. Kürt dul kadınlarının karşılaştığı sorun, bugün daha çok kocalarının korumasından mahrum bırakıldıktan sonra kendilerine yapılan hakaret ve utançla uğraşma zorunluluğunda olmadır. Erbil şehri yakınındaki tozlu ovalarda, şimdiki Irak askeri hatlarına yürünecek mesafe içerisindeki Kuştepe köyü kötü kirlenmiş ünüyle acı çeken çok sayıdaki köylerden biridir.

Saladin'deki Kürt Kadınlar Birliğinden Halime Barzani'ye göre, 1988 yılında, Barzan'ın dağlık bölgelerinden yük taşıtlarına doldurulmuş aileler buraya getirildi ve bu müşterek köye yerleştirildi. Fakat aileler uzun bir zaman birlikte yaşamadılar. Yalnız buraya yerleştirildiklerinden haftalar sonra, bir akşam Irak askerleri köye geldiler. Bu gece köyün erkeklerinin kayıplar listesine dahil olduğu gündü.

Kadınlardan biri halen kocasının götürüldüğü günün kabuslarını görüyor. "Askerler onu sürükleyerek evimizin dışına çıkardılar ve onu dövdüler", dedi. "Erkeklerin hepsi alınıp götürüldü. Kocamı almaya çalıştım, fakat silah ile dipçiklendi. Kocamı en son bu olayda gördüm...

Ne yazık ki, kabus halen bitmemiştir. Görevi olmayan başı boş askerler ve polis köye düzenli ziyaretler yapmaya başladı. Ve geceleri genç kadınlar kapılarının dövülmesinden korkuyorlardı. **Yardım** işinde çalışan bir elemandan, köyde bazı kadınların bu zor zamanlardaki olaylardan dolayı halen tecrit halinde yaşadıklarını doğruladı. Irzına geçilmiş, kötüye kullanılmış, istenmeyen çocukları, doğurmak mecburiyetinde bırakılmış kadınlar, silinmeyen ama yaşayan bir anı olarak kalıyorlar. Tecavüz edilme olayı ülkelerin çoğunda yeterince hakkında düşünülmemiştir. Kürt toplumu bazı islam ülkeleri toplumlarından daha açık ve liberal olmak ile beraber, şeref sorunu özellikle erkeklerin şerefi –kadınlara bir saldırı yapıldığında belirleyici bir rol oynamaktadır.

Bir adamın, Irak polisi tarafından ırzına geçilmiş bacısını öldürmesi, bu durumun yaratabildiği kızgın öfkeleri gösteriyor. Kadınların çoğunun sesizlik içinde acı çektikleri şaşırtıcı bir olay değildir. Kadınların hedeflenmesi Irak hükümetinin Kürtleri bir mengenede sıkıştırma programının bir parçasıydı ve ırza geçme belirleyici bir silahtı. Şubat 1992'deki bir Birleşmiş Miletler Raporu, Irak güvenlik güçleri tarafından yapılan sistematik ırza

geçmenin ciddi iddialarını aktarmaktadır. Genç kadınların bazen ırzına geçiliyor ve sonraları onları işbirliği yapmamaları halinde ırza geçmenin sergileneceği ve toplumsal tecritin yapılacağı tehdidi altında muhbir olarak kullanılmaya zorlanıyorlar. Bazı saldırılar hakaret olarak veya ailenin şerefi üzerine intikam saldırısı olarak yapılıyor.

Birçok kadın tutukluluk sürelerinde işkenceden ölürken, bazı kadınlar ise ateşten cezaevlerindeki yaşam mücadelelerinde çocuklarına işkence edildiğinden veya ebeveynlerinin kötüye kullanılışlarını seyretmeye zorlandıklarını anlatıyorlar. Çocukların korkunç bağrışlarını, "işitebilirdiniz" diyor, eski bir mahkum tutuklu.

Bu karanlık geçmişin anılarını sürekli olarak yaşayan, kadınlar, bugünkü yaşamlarının sorunlarıyla uğraşmaktadırlar. Kırsal alandaki bir çok dul kadın, genellikle tarım araçları ve hayvanlar olmaksızın, yıllarca ihmalden sonra çok yorucu bir çalışma olan toprağı işleme ile karşı karşıya bulunmaktadırlar. Çok az miktarda sebze yetiştirme ile birlikte bir çok bölgede tohumluk buğdaya sahip değiller ve başlıca gıda ürününü yetiştirmek için gerekli olan işlenmemiş arazileride temizleyemiyorlar. Kaçınılmaz olarak onlar halen elden dağıtılan gıda ürünlerine bağlıdırlar vede bu soğuk kış boyuncada bağlı kalacaklardır.

Toprakta çalışma veya yakacak odun satma dışında kırsal alanda somut başka bir iş yok. Bir köyde kendisine saygı duyulan Hacı Süleyman adında yaşlı adama, bu kışta kadınların sorunları üzerine soru sorulduğunda gözyaşlarını döküyordu. Görünürde başka erkeğin olmadığı, çocuklar ve kadınlarla çevrelenmiş bir ortamda, hıçkırıklara boğularak, "Ben ne yapabilirim? Ben ne yapibilirim?" diyordu. "Bu kadınlara bakın, bu çocuklara bakın, onlar erkeklerini kaybettiler. Ben kaçtım. Saddam'ın askerleri tarafından öldürülmedim. Fakat ben bu kadınlar için ne yapabilirim ki?"

Vaziyet şehirlerde daha da iyi değildir. Erkeklerin gittiği işlerde, Irak'ın kuzeydeki Kürt bölgelerine karşı ambargosuyla birlikte önemli derecede işsizlik var. Çok sayıda insan karaborsa sektörünün içine girmeye zorlanmış ki bunlarda kaçak yakıt ve eşyalar satmakta veya para değişimi yapmakta ki erkeklerin eyleminin temel alanı burasıdır.

– Adile Süleymaniye şehrinde iş aramayı denedi ama başarısızlığa uğradı. Bir kadın olarak zaten yeterince zordur, ama bir Kerküklü ilticacı olarak şansı daha da aza inmiştir. Rekabet ve ayrımcılık farklı bölgesel gruplar arasındaki ilişkiyi etkilemiş. En azından Adile ve çocukları, yardım kuruluşundan dağıtılan yiyecekleri alıyor ve başını sokacak bir yerleri var. Fakat soğuk ve iç karartıcı bir ev. Onlar Baas Partisi'nin eski tutuklama merkezinde bulunan, tamamen yanmış işkence odasında yaşıyorlar. Adile odayı tümüyle temizledi, fakat halihazırda kattaki kan lekelerini temizlemeye muktedir olamamış.

– Alaylı, Irak hükümeti Körfez Savaşı'na kadar şehirlerde kadınlar için daha çok iş yaratmak için sorumluluğu üzerine almıştı. Geçen on yıl içinde iş alanında eğitimde ve kamu işinde kadınların oranı arttı. Kızlar için eğitime özel önem verildi ve kadınlarda okuma yazma seviyesi gelişti.

– Görünüşte toplumun liberalleşmesinin yanında genelde Irak'a etkili pozisyonlara kadınların gelmesinin arkasında diğer nedenlerde vardı. İran–Irak savaşı demek, çok sayıda açık işgücü yeri bırakmak yüzbinlerce insanın cephe hattına gönderilmesini gerektiriyordu. Üstelik Baas Partisi'nin stratejisi geleneksel Kürt patriatkal sisteminin etkisini düşürmeyi amaçlıyordu ve partiye kuvvetli bir sadakati cesaretlendiriyordu. Baas partisi yönetiminde kadınlar için bağımsız yaşam biçimi, sık sık mecbur edilseler bile, partiye daha fazla destek demekti.

Süleymaniye şehrindeki Kadınlar Birliğinin merkezi Kürt ayaklanmasından önceki Baas Parti Bürosu'nda bulunuyor. Burada Şirwar Raşid yerel bir kız okulunda müdür, kentsel çevredeki Kürt kadınlarının bugün karşı karşıya olduğu problemleri şöyle açıkladı: "Şehirde bazı kadınların aileleriyle birlikte iyi evlerde oturduklarını görebilirsiniz. Fakat enflasyon gittikçe yükseliyor ve geçerli herhangi bir iş olmadığından sürekli olarak yiyecek için çok az para var. Memnunum ki, Bağdat yiyecekte yaptığının aksine, elektrik ihtiyacını kesmiyor.

Şirwar "Jinan – Kürdistan Kadınlar Birliği– Kadın Mücadele, Yaşamı" başlıkların yazıldığı amblemin önünde konuşuyordu. Binanın bir odasında kadınlar bir örgü işyerini işletiyorlardı, ki burada pazarda satmak için çocuk elbiselerini yapıyorlardı. Onun açıkladığına göre bu yapı sadece bir düzine kadına iş sağlıyor. Ama bu da en azından doğru hatta önemli bir adım oluşturuyor. Üstelik onlar bir okuma yazma programınada başlamışlar.

Bir çokları gibi, Şirwar aylardır kendi öğretmen aylığını alamıyor. Öğretmeye devam ediyor, fakat ücreti ödenmiyor, ki ödeme şefi Bağdat'taki hükümette.. İşte kırsal alandaki hemcinsleri gibi şehirdeki Şirwar gibi olan orta sınıf Kürt kadınıda ipin iki ucunu biraraya getirmenin mücadelesini veriyor.

– Fakat Kadınlar Birliği'nin gönüllüleri Şirwar ve Halime gibileri sadece örgü işyerlerini işletmek ve okuma yazma sınıflarıyla ilgili değiller. Kürt kadınları uzunca bir dönem diğer ülkelerdeki bir çok müslüman bacılarından daha fazla, erkeklerle eşit ilişkiye sahiptirler. Bu özgürlük onların bazılarına silahlarını, alıp Peşmerge kardeşlerinin yanında Irak hükümetine karşı savaşmaya götürdü.

– Kocalarını kaybedip de ailesini beslemek ve giyindirmek zorunda kalanlar için değişim yavaş olacaktır. Fakat baskı kâbusu nihayet geçmişte kalabilir. Ve yaşamın parlak yanına bakma gücünde olmak, ki Kürtlerde göze çarpan bir işarettir, yaşamlarını yeniden inşa etmek için kendi öz güçlerine yeni yaşamsal bir hız verecektir.

Kölece yaşam mı, geleceğin özgür kadını mı?

S. EWİNDAR

"...gerçekte, ve pratik maddeci, yani komünist için sorun, mevcut dünyayı devrimci bir değişikliğe uğratmak, mevcut şeylere karşı pratikte saldırıya geçip onları değiştirmektir." *(Marx–Engels Alman İdeolojisi.) (aç. M–E)*

Giriş:

Amerikalı Feminist yazar Naomi WOLF, kadının toplumsal konumunu, "Erkekler bir kez, kadınlar ise, iki kez ölür... İlk kez güzellikleri, ikinci kez de vücutları öldüğünde" biçiminde tanımlıyor.

Tanımlamasıyla tüm sınıflı toplumların, özellikle de kapitalist toplumun, kadına bakış açısına bir netlik kazandırıyor kuşkusuz.

Bununla birlikte; en çarpıcı anlatımı yakalamak kaygısıyla olgucu davranıyor. Dolayısıyla tarihle ve onun getirdiği verilerle uğraşmıyor. Ve bu mantıkla tarihle uğraşsa bile, bu kez de maddeci olamıyor. Öznellikle birleşen olgucu anlayış, kaçınılmaz olarak, nesnel durumu, göreceli kavramlarla açıklamanın açmazına düşüyor.

Böyle olunca da; 'erkek egemen söylem' ve 'değer yargıları'yla , devrimci bir öz olması gereken belirlemesini sınırlı kılıyor. İlk bakışta çarpıcı görünen belirlemesine bir kısırlık katıyor.

Tarihsel arka plan ve kadını bugünkü 'hiç'lik durumuna indirgeyen toplumsal–tarihsel birikim tümden dışlanmıyorsa bile, pek de önemsenmiyor. Sonuçtan hareket ediliyor. Nedenler irdelenmiyor, dışlanıyor. Ya da sonuç görünenle açıklanıyor. Sonuca neden aranıyor. Neden–sonuç ilişkisinin diyalektiği gözardı ediliyor. Dolayısıyla, sonuçtan hareket edilip tarihsel temele oturan nedenlerin sorgulanmadığı yerde kaçınılmazlaşan yanlışlık–tek yanlılık, burada da karşımıza çıkıyor. Kadının toplumsal konumu anlatılmak istenirken, toplumsal ve ekonomik sistem devre dışı bırakılıyor. Buna karşın, kadını 'öteki cins'in –ve yankısını kadında da bulan– değerleri yaratan toplumsal çarpıklığın söylemiyle anlatılıyor. Kadının durumunu, erkeğin 'değer yargıları'nın temel kavramlarıyla sarıp sarmalıyor.

Biraz daha ayrıntıya inersek kadınların "ilk kez" ölmelerinin nedeni olarak belirlendiği yitirilen "güzellikleri"ni, "yaşamın üretilmesi ve yeniden üretilmesi" ve yeteneklerini en tam haliyle geliştirme eyleminin yerine koyuyor diyebilirim. Hatta, yitirilen "güzellikler"in temeli olarak belirliyor. Dolayısıyla çözüm arayışlarına çarpık bir zemin sunuyor.

Öyle ya, o ki ölümlerinin ilk nedeni "güzellikleri"ni yitirmesiyle başlıyor, yapılacak olan, ya da çözüm, "güzellikleri"ni yitirme eylemlerinden özenle kaçınmaktır. Ve onu yitirmek için uğraşmaktır. Dahası, "güzellikleri"ni, yaşamlarını sürdürmenin sermayesi olarak kullanmasını bilmektir. Ya da bununla bağlantılı olarak; kadının bugünkü duruma düşmesinin nedenlerini bulabileceğimiz "ilk veri" olan "canlı insanın" yaşamlarını üretme ve sürdürme eylemini, "güzellikleri"ni yitirip "ilk kez" ölmelerini sağladığı gerekçesiyle, yaşamlarından dışlamayı öğütlüyor.

Sonuncusu; geçmiş, bugün ve gelecek dünyamızda olanaklı ve tümden uygulanabilir olmadığından, geriye, "güzellik" sermayesini bir yaptırım –sahibini de köleleştiren bir yaptırım– aracı olarak kullanmak ve kadının durumunu, "güzellikleri"ni sürdürebildikçe, göreceli olarak düzeltmenin zemini olarak kullanmak kalıyor. Ya da biraz daha acımasız olacak ama, pazar koşullarını –pazar metası olarak "güzellikleri"ni– kadınların leyhine (?!) kullanmaya çalışmak... Köleliği onaylamak...

Bu anlayış, tüm şatafatlı 'kadınca' söylemine karşın, kadını, bir cinsel beğeni nesnesi, cinsel albenisi olan "güzellikleri"ni yitirdiklerinde yerlerine yenisi konulan bir tüketim malzemesi olarak değerlendiren, 'öteki cins'in hareket noktasından çıkış yapıyor. Öte yandan da, kadını, 'öteki cins'le karşılıklı zıt kutuplara oturtuyor. "Biri"nin "Diğeri" olabileceği temeli önem-

www.arsivnavkur.org

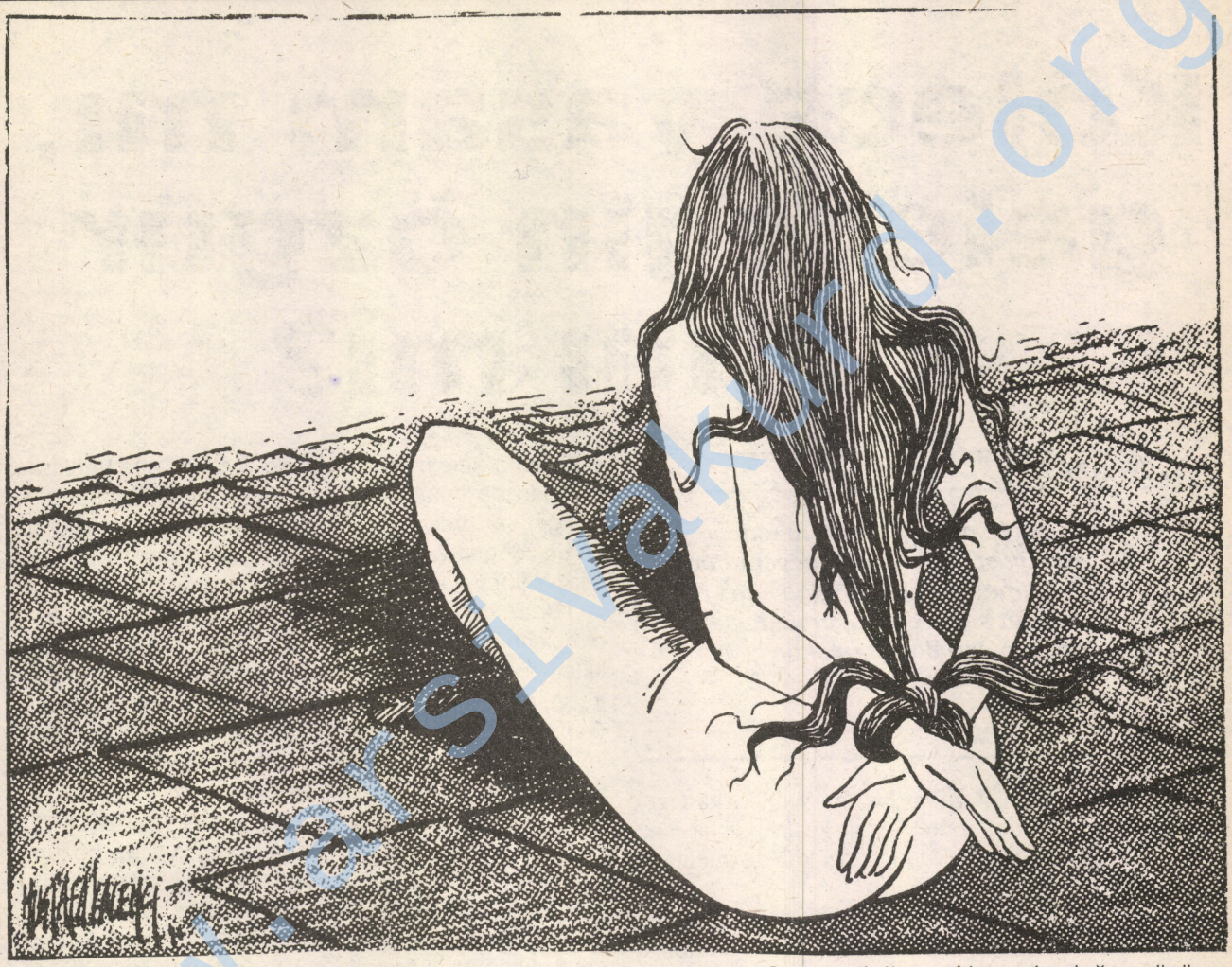

senmiyor. Dolaylı da olsa, dünyaya 'erkek egemen sistem'in cinsellik gözlükleriyle bakıyor. Ve kuşatılacak hedef olarak sistem ormanını –onu vareden tarihsel, toplumsal, ideoljik, politik, kültürel vb., koşulları– değil, "güzellik" ölçütünü arayan tek tek ağaçları gösteriyor. Hedefi kuşatmanın yolunun da, "güzellikleri"ni yitirmemekten geçtiğine işaret ediyor. Daha ötesini değil, en iyisinden reformculuğu öneriyor. Gelgelelim önerdiği reformculuk kadının kurtuluşunu getirmiyor. Aksine, kadını sistemle bütünleştiriyor. Sistemi, bir başka cepheden kadına benimsetiyor, sahiplendiriyor.

Yazımın amacı, özel olarak Naomi WOLF, ya da Feminizmin köklü bir eleştirisi olmadığından bu kadarla yetiniyorum.

– I –

N. WOLF'un, kadının "iki kez" ölmesi belirlemesindeki "ilk"–"güzellik"– noktasının yanlışlığını belirlemek yazının hareket noktasıdır. Ve buradaki bilinç çarpıtılmasına yarayan yaklaşımın tarihsel kökenlerine inmek... Dolayısıyla, N. WOLF'un çarpıcı ama yüzeysel belirlemesinin tarihsel nedenlerini incelemek ve irdelemektir. Soruna doğru yaklaşmak, doğru çözümlerin üretilmesine hizmet etmektir. Bir başka söylemle, kadının "ilk" ölümü denilen şeyin göreceli kavramlarla dile getirilen olgular mı, yoksa başka şeyler mi? sorularına açıklık kazandırmaktır.

Doğru, tam ve en aza indirilmiş eksikli bir çözüm bulmak, söz konusu sorunun, tarihsel süreç içinde diğer sorunlarla olan ilişki, çelişki, çatışma ve uzlaşmalarını ve ayrılıklarını eksiksiz bir biçimde ele alıp incelemekle olanaklıdır. Kadın sorunu ve kadının konumu incelendiğindeyse; doğal olarak, bugünkü yere varmasının temel nedeni olan üretim ilişkileri, ideoloji, dinsel inanç ve bunların oluşturduğu maddi–manevi değerleri incelemeyi gerekli kılar. Dahası, insanın insanlaşma aşamasına vardığı duruma, bu bağlamda kadın–erkek ilişkilerini birincil veri olarak almayı, ayırdedici noktaları konunun özünü anlamak ve çözüm üretmek açısından, zorunlu hale getirir.

Kadın–erkek ilişkileri, 'ezelden ebediyete' kadar uzatılacak bu yanlış–yukarıdaki anlayış– mantık ve ilişkileri üzerinde varolmamıştır. Bu nedenle, kadın–erkek ilişkisini, yaşamı üretme denilen etkinliklerden yalıtarak göreceli kavramlarla anlatmak, gerçeği

www.arsivakurd.org

örter. Gerçek durumun anlaşılması çabalarını kısır bir çemberle kuşatır. Ek olarak; tarihsel zamanda ve mekânda, üretim ilişkileri, onun getirdiği genişlik ve darlıkları sorgulamanın dışında tutma tehlikesini doğurur. Dolayısıyla dost–düşmanı tanımayı engeller. Düşman cephesini genişletir.

Böylesine önemli nedenlerin sonucu anlamada devre dışı bırakılması, neden–sonuç diyalektiğinin insana saygıyı temel alan özüne saygısızlıktır. Onu anlamamaktır. Ya da veriler ve mantığın yerine, duyguları oturtmaktır.

Bu durum, özlü ve çarpıcı belirlemeleri, nesnel tahliller olmaktan çıkartıp, güzel söylemek ama boş söylemek derekesine düşürür. İlişkiler zenginliğiyle yeşilin her tonunu taşıyan yaşama, gri bir ton vermeye götürür. Vb. , vb.,

Kadının toplumsal yaşamdan dışlanması –buna insani özelliklerini ve yeteneklerini geliştirmesine sınırlama koymak anlamında "ilk kez" ölümü de denebilir– "güzellik" gibi göreceli şeylerini yitirmeleriyle açıklanamaz. Çünkü her şeyden önce "güzellik" vb., kavramlar görecelidir. Geçicidir. Göreceli kavramlar, toplumsal yapıların, ekonomik–toplumsal formasyonların ve çağların değişmesiyle değişime uğramakta, içerik değiştirmektedir. Başka başka anlamlarla donatılmaktadır. Bu anlamda, değişimin getirdiği her yapı, bir öncekini ve onun uzantılarını yadsımaktadır. Üretim ilişkileri ve onun getirdiği değer yargılarıyla biçimlenen yeni "güzellikler" yaratmaktadır. anlamını genişletmekte ya da daraltmaktadır.

Bu bağlamda, göreceli kavramları yaratan toplumları oluşturan sınıf, kesim ve tabakaların durumunu göreceli kavramlarla tanımlamak, yanıltıcı olacaktır. Tam olmayacaktır, eksik olacaktır.

Çünkü; insanların toplumdaki yerlerini belirleyen özellikleri "güzellikleri" ya da çirkinlikleri değil, toplumsal ilişkilerde ve üretimde kapladıkları yerleridir. Öyleyse onların konumlarını ve ne olduklarını belirlemenin anahtarı: toplumsal üretim süreci ve ilişkilerini sorgulamaktır. Ancak böylelikle sağlıklı sonuçlar çıkarılacak, kalıcı çözümler üretilecektir.

– II –

Marx ve Engels; eserlerinin çoğunda, "insanlık tarihinin ilk öncülü" olarak "canlı insanın varlığı"nı temel alarak tahliller yaparlar. Ardından, yaşamlarını sürdürmek için "gereken araçları üret"erek hayvanlar aleminden farklılaşmalarına ve burada "fiziksel oluşumlar" –kas gücü, yeteneklerin çeşitliliği ve zeka düzeyi– tarafından oynanan rollere dikkat çekerler. "Fiziksel oluşumlar"ın, toplumsal ilişkilere damgasını vurduğu aşamaya kadar, kadının ya da erkeğin toplumsal konumu açısından farkları yoktur. Farklılıkları, cinsiyetleriyle bütünleşmiş özelliklerdedir. Dolayısıyla kadın da erkek gibi bir "kez" ölmektedir.

Öyle olması da doğaldır. Çünkü toplumsal koşullarda ve ilişkilerde belirleyici olan, göreceli kavramlar ve onlarda somutlaştırılmış anlamlar değil. Aksine, yaşamın sürdürülmesi ve soyun devamı için yeni nesillerin –çocukların– üretilmesi sürecinde, sorumlulukların yeteneklerle orantılı olarak üstlenmesidir. "Güzellikleri" ya da çirkinlikleriyle değil, yetenekleriyle koşut giden etkinlikleriyle eşittirler. Hatta deyim yerindeyse, kadının konumu daha da saygındır. Saygınlığını sağlayan şey, elbette "güzellik" değildir. Yaşamın sürekliliğini sağlamak ve doğurganlığı aracılığıyla insan soyunu sürdürmesindeki belirleyici niteliğidir. Yeridir.

Bitkilerin evcilleştirilmesi yoluyla tarımcılığı, bitkilerden yararlanarak, yaralanmalar ve hastalıklar için ilaç yaparak sağlık bilgisini vb., diğer özellikleriyle birleştiren kadın, toplumda tartışmasız bir biçimde söz sahibidir.

Ala Yekîti, Nisan-Mayıs 1990, Hejmar: 17

Toplumsal ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik kullanımında inisiyatif kadındadır. Ama hemen belirtmem gerekirki, sözünü ettiğim inisiyatif, kadının erkek üzerindeki despotluğuna dayanan bir durumu getirmiyor. Dayanışmaya, paylaşmaya ve eşitçe ilişkilerce belirlenen gerçek anlamda demokratik nitelikli ve içerikli bir inisiyatiftir.

Demokratik nitelikli eşitlik durumu, özel mülkiyet ve onunla bütünleşen işbölümü olgusunun toplumsal yaşama girmesiyle bozulur. Sınıflı toplumlarda, (Köleci–köle, derebey–köylü, burjuvazi–proletarya) sınıflar arasındaki ilişki, en ilkel ve basit biçimiyle, kedisini, burada gösterir. Eşitler ilişkisinin temiz alanını kirletir. Kadın, toplumsal ilişkiler ve konumu açısından gittikçe gerileyen olur. Erkekse, egemenliğini geliştiren ve pekiştiren.. Toplumun yönetilmesi ve toplumsal işlerin yürütülmesini bir iktidar olma olarak alırsak, belirleyici ağırlığıyla iktidar ortağı kadının, 'yönetilen konumuna düşme eğrisi içine girdi-

ğini rahatlıkla belirtebilirim. Erkek ise, zirveyi kuşatır.

Buradan da anlaşılacağı gibi, kadınla erkek arasındaki ezme–ezilme ilişkisinin temeli "aile"dir. Yani kadının –elbette çocukların da– erkeğin malı olduğu ve toplumsal üretimdeki yeri alabildiğince kısıtlanan, toplumsal üretimin paylaşılmasında hiç bir söz hakkı olmayan konuma iten ilişkilerdir. Bir başka anlatımla, tüm sınıflı toplumlar süresince gittikçe sınırları belirlenen ve günümüz toplumlarının kutsal amentüsü olan "çekirdek aile"nin temeli olan yapılanmadır.

Burada; Özel mülkiyetle bütünleşen ve onu besleyen işbölümü olgusunun toplumda var olmasına ve etkisini gittikçe belirginleştirmesine kadar olan tarihsel süreçte, kadının "iki kez" ölmediği sonucunu kuşkuya yer bıraktırmayacak biçimde söyleyebilirim.

Bununla birlikte, özel mülkiyet –kadın ve çocukların erkeğin malı olması anlamında– ve onunla bütünleşen işbölümünün, toplumsal tarihsel sahneye çıkmasıylá, kadının konumunun 'sıfır'lanmadığını da unutmamak gerekiyor. 'Sıfır'lanmasının uzun bir süreç ve çatışmalar tarihini gerektirdiğini de gözardı etmemek gerekiyor.

Toplumsal iç doku ve ilişkilerin değişimiyle özel mülkiyet –işbölümü ikilisinin topluma damgasını vurduğu aşamaya kadar, iddia edildiği gibi, kadın, "iki kez" ölmemektedir. Toplumu oluşturan bireyler gibi, bedensel yetilerini yitirdiklerinde ölmektedir. Ve yine her birey gibi, bedensel etkinliklerini yitirmediği, "yaşamı üretme ve yeniden üretme' ve toplumsal eğitici olarak katkısı olduğu sürece, toplumsal ve türsel yaşamın asli ve önemli bir bileşenidir.

Öyledir, çünkü; üretim, üretim ilişkileri ve onlar üzerinde yarınları inşa edeceği bilginin de üreticisi ve sahibidir. Ve bu tarihsel–toplumsal süreç, kadın açısından, "Bilgi iktidardır" sözünün en eksiksiz karşılığını bulduğu, en tam haliyle uygulandığı tarihsel kesittir.

Kısacık değinilerde –ve konuyu tarihsel bağlamı içinde irdeleyen eserler okunduğunda görülen odur ki; anılan tarihsel dönemde kadın "iki kez" ölmüyor. Aksine, kişiliğini dönemin ölçütlerine göre en eksiksiz ve tam gelişimini sağlayacak yeteneklerini, sonsuz çeşitlilikteki etkinliklerde yaratıcı bir biçimde kullanıyor ve konumlandırıyor.

Yeteneklerini yaratıcı bir biçimde kullanıp konumlandıran kadın, anılan dönemin toplumsal dokusunun "olmazsa olmaz" bileşenidir. Hem üretken ve üretici etkinlikleriyle, hem de üretici yeteneklerini geliştiren bilginin sahibi olması nedeniyle böyledir. Daha anlaşılır bir anlatımla ifadelendirirsem, kadın, yetenekleriyle uyumlu ve orantılı etkinlikleriyle, konumunun belirleyenidir. Konumuna denk düşen sorumlulukları üstlenen, görevden kaçmayan ve hakkını, deyim uygunsa, söke söke alandır. Kendisine birşeyler verilmesini bekleyen değil.

Bu süreç, özel mülkiyet merkezli işbölümünün ve onunla uyumlu üretim ilişkilerinin topluma egemenlik damgasını vurmasına dek sürer. Bu ilişki, ne zaman ki, kadını toplumsal yaşamdan, üretime ve bölüşüme doğrudan katılmaktan dışladı, kadının eşit ve tüm "canlı insan"lar gibi bir kez ölmesi olayı ikileşir. Kadının "iki kez" ölmesinin kapısı aralanır.

Ancak bu "iki"li ölümden "ilk"inin nedeni, yine de "güzellikleri"ni, yitirmeleri değildir. En genel anlamıyla toplumsal yaşamdan dışlanmasıdır. Ve bu her toplumsal formasyonda farklıdır. Köleci toplumda "iç köle" olarak üretime karşılıksız katılımı ve soyun sürdürülmesi bağlamında doğurganlığına dayanır. Feodal toplumda toprakların ve malların birleştirilmesine elbette soyun sürdürülmesi için "tavşan gibi" çok çocuk doğurmasına. Kapitalist toplumdaysa, varsa sermayelerin birleştirilmesine, soyun sürdürülmesi ve ekonominin gereklerini karşılamak için zaman zaman çok, zaman zamansa az, sayıda çocuk doğurması ve düzenin yeniden üretilmesine dayanır.

Tüm sınıflı toplumların farklılıklarına karşın, hepsinin ortak ve en belirgin özellikleri, kadının ölümünün "ilk"i diyebileceğim, ev, çocuk, yatak odasıyla sınırlı –ve zaman zaman da üretime katılması gereken– olarak toplumsal yaşamdan dışlanmışlığıdır. Tüm diğerleriyle bütünleşen bu belirleyici özellik, kadını üretimden, üretim ilişkilerinden ve bilginin sahibi olmaktan uzaklaştırmış, yeteneklerini köreltmiştir. Ev köleliği ve cinsel nesne olma durumunu bir "meslek" haline getirip kadına dayatmıştır. Tek yönlü trafik işaret levhasının sürücüye yaptığını, özel mülkiyet merkezli işbölümü, kadına yapmıştır.

– III –

İşbölümü; başlangıçta, çocuk doğurmayla doğrudan bağıntılı olarak yaşamı ve soyu sürdürme –"yaşamı yeniden ve yeniden üretme"–ye dayalıdır. Ve ondan başka bir şey değildir. Rastlantılar, gereksinimlere karşılık bulmak için harcanan çabalar ve "fiziksel oluşumlar" ın devreye soktuğu olgular, günümüzdeki işbölümünün nicel birikimlerinin temeli ve nitel dönüşümünün doruk noktası olur.

Ya da Marx ve Engels'in belirlemeleriyle işbölümü: ".... , özel ve genel çıkarlar arasında bir bölünme bulunduğu sürece, insanın kendi hareketi, kendi denetimi altında olacak yerde onu köleleştiren, ona karşı çıkan bir yabancı güç halini alışının ilk örneğini vermektedir. Çünkü işbölümü başlar başlamaz, her insanı kendisine zorla verilen ve ondan kaçamayacağı özel, yalnız kendine ait bir faaliyet alanı" (Marx–Engels, Alman İdeolojisi) olarak tüm diğer yetenekleri köreltir. Köleleştirir.

İşbölümünün kadının yaşamındaki yeri tastamam

böyledir. İşbölümü ve özel mülkiyet, kadını; "insan memeli hayvan"a indirgemiştir. Kadını, tarihsel süreç içinde, "doğanın donattığı" yaşamı yeniden üretmenin "laboratuvarı" düzeyine indirgemiştir. Onunla sınırlamıştır. Köleleştirmiş ve köleliğini "kutsallaştırmıştır." Ve böylece toplumsal dokunun değiştirilmesi gereken yüzünü açığa çıkarmıştır: çürümüşlüğünü....

Sınıflı toplumlara geçişle birlikte, toplumsal alt–üst oluşların hareket ettiricisi ideolojiler, miras aldıklarını daha bir incelterek, ama aynı zamanda kalıcılık koşullarına hizmet etmesini de gözeterek, eskiyi sahiplenmişlerdir. Dolayısıyla ilkel–komünal topluluğu yıkan kölecilik, köleciliği yıkan feodalizm, feodalizmi yıkan kapitalizm genelde toplumsal yaşama birçok yenilik getirmişlerdir ama, toplumun yarısı olan kadınlar açısından daha doğdukları andan itibaren eskimişlerdir. Dolayısıyla toplumu tek kanatlı uçuşlara mahkûm etmişlerdir. Bilgiyi edinme ve yaşamı onun üzerinde inşa etme eyleminden kadını dışlamışlardır. Ve böylece, kadını toplumsal yaşamın köreltici bir alanıyla sınırlayarak, "ilk kez" ölümü diyebileceğim süreci başlatmışlardır.

Anlaşılabileceği gibi, kadının sınıflı toplumlardaki toplumsal yaşamdan dışlanmışlık çemberini kırmalarının ilk koşulu; "doğal işbölümü" olarak adlandırılan "ev kadınlığı"nın köreltici koşullarından kurtulmaları, yaşamın her alanındaki yerlerini almalarıdır. Daha açık söylersem, "yaşamı üretme ve yeniden üretme" sürecine tüm yetenek ve etkinlikleriyle katılmalarıdır. Konulan sınırlamaları kaldırıp atmak için aktif bir biçimde mücadele etmeleridir. Kendilerine ideolojik, politik, ekonomik ve biyolojik nedenlerle konulan ambargoyu parçalamanın bilinciyle davranmalarıdır. Geri ve arkaik değerleri savunanlarla kıyasıya mücadeleye girmeleri, dost ve müttefikleriyle birleşip bütünleşmenin ortamını yaratmalarıdır.

Örgütlü güçlerini, konumlarını değiştirmenin manivelası olarak kullanmalıdırlar. Cinsiyetlerine yönelik her tür aşağılama ve horlamaya ödünsüz bir biçimde karşı çıkarken, kendilerini toplumsal yaşamdan dışlayan değerlerin yaratıcılarının verili koşullar ve toplumu savunanlar ve bu cendere tarafından kuşatılmış olan toplum olduğunu bir an olsun unutmamalıdırlar. Cinsel kurtuluşun toplumsal kurtuluşla olanaklı olacağını, önlerindeki mücadele sürecini hem cinsel ve hem de toplumsal kurtuluşun üzerine oturacağı temeli hazırlamak olduğunun bilinciyle davranmalıdırlar.

Bilgisizlik denilen zindanın, kadını'kutsallaştırma' adına köleleştirmesine karşı, "var olmanın tüm haklarını kazanma" mücadelesini vermelidirler. Eşdeyişle, "Kadınlar her şeyi görmek, her şeyi tanımak, her şeyi bilmek ve en kötüsü herşeyi yapmak ve karıştırmak istiyorlar" (1) diyen çevrelerin yasaklamak istediklerini, yaşamlarının önemli birer bileşeni olarak almalı ve yasaklar çemberini kırmanın sorumluluk bilinciyle davranmalıdırlar. Dahası, bilgiyi eyleme dönüştürmenin önündeki engelleri yıkmanın, kurtuluşlarına açılan kapı olduğunu bir an olsun unutmamalıdırlar. Haklarını bu temel üzerinde alacaklarını, kimsenin almayana hak vermeyeceğini kişiliklerine kazımalıdırlar.

Ve biz kadınlar; ulusal, cinsel, toplumsal kurtuluşa giden tüm yollarda konumlanmalıyız. "...yalnızca sessiz bir çoğunluk olarak ya da yardımcı güç olarak değil, her düzeyde, özellikle sorumlu görevlerde. Bundan ötürüdür ki –başka nedenler de var– kadınlar çalışmaya başlamalı, hangi türden olursa olsun, üretime katılmalı" (2)yız. İşbölümü denilen mengeneyi bu araçlarla kırmalıyız.

Bunlar bireysel olarak ve "ha" demekle gerçekleşecek, elde edilebilecek hedefler değildir. Ama yarına, geleceğin toplumuna ertelenecek türden amaçlar da değildir. Bizleri toplumsal yaşamdan dışlayan zincirin halka halka kırılmasıyla, bugünden geleceğe uzanacak olan uzun soluklu bir mücadeleyle ele geçireceğimiz hedeflerdir. Ve öncelikli olarak örgütümüzü yaratmayı, gücümüzü birleştirmeyi gerektirmektedir.

Yol açılmıştır. Bizleri üretimden, zihinsel faaliyetten ve toplumsal yaşamdan dışlamanın zincirlerini kıracak örgütümüzü yaratmaya, Kürdistan Emekçiler Örgütü KAWA, omuz vereceğini ve teşvik edeceğini açıklamıştır. (NEWROZ ATEŞİ, Yıl:1, Sayı:8,s.37)

Bize düşen; "ilk kez" ölmemizin nedeni olarak gösterilen "güzellikleri"mizi yitirmemek adına, "bizi bir nesne yapmak için imal edilen tüm ürünlerin büyük tüketicisi olmayı kabul" etmek "ve aynı zamanda pazarları yenilemek için mükemmel bir fırsat" (3) olarak değerlendirip, "aptal güzel" kimliğimizi onaylamak olamaz.

Bize düşen; kurtulmamızın önündeki en büyük engel olan toplumsal yaşamdan dışlanmışlığı ve bununla bağlantılı olarak, bir "iktisadi birim" olan ailenin bağımlı –köle kişisi olmayı desteklemek olamaz.

Bize düşen; Kürdistan Emekçiler Örgütü KAWA'nın işaret ettiği, bağımsız kadın örgütümüzü yaratmak ve bu alanı kapsayıcı devrimci yeteneklerimizi en eksiksiz biçimde geliştirip, bütünsel kurtuluşumuzun önündeki engeli–işbölümünü parçalamanın kalkış noktası olarak kullanmaktır.... Hem de zaman geçirmeden.

DİPNOTLAR

1– E. BADİNTER, Annelik Sevgisi, (Afa Yay., 1. Bas., 1992 İst.,).s. 78

2– G. HALİMİ; Hapsedilmiş Kadın, (Broy Yay., 1.Bas., 1990 İst.,),s. 158

3– G. HALİMİ; age., s.161

"En büyük mutluluğu başkalarını mutlu etmekte görmüş olan bir kadın"ın, Jenny MARX'ın aziz anısına

MODERN ZAMANLARIN DAMON VE PHİNTİAS'I

Okan Halil

Trier'e yaklaştıkça içim içime sığmıyordu. Yol arkadaşım (*) heyecanımı farketmiş olacak ki, değişik konuları açarak beni yatıştırmaya çalışıyordu. Karanlık iyiden iyiye basmıştı. Küçükte olsa, tanımadığımız bir şehir olduğu için en bilinen yeri –Porta Nigra'yı– sorduk. Roma Kralı Konstantin tarafından Zafer Anıtı olarak yaptırılmış Kara Kapı –şehir kapısı– anlamlarına gelen bu yapıt Rokoko Stili idi. Ve yine yaklaşık iki bin yıllık geçmişi olan bu şehirde Romalılardan kalan ve yine Hristiyan ve Alman kültürüne ait pek çok tarihi eser vardı. Ertesi gün Marx'ın doğduğu ve ailesinin bir süre oturduğu, şimdi de müze olarak kullanılan evi görecektik. Gece çok zor geçti.

Brücken Sokağı'nın tabelasını okuduğumuz an, daha önce resimlerinden gördüğüm evi tanıdım. Sokak şehrin ortasında sayılırdı. Binaların hemen hepside restore edilmiş eski yapılardı. İstisnasız hepsi çok bakımlıydı. Marx'ın doğup, bir sürede yaşadığı ev Barok Stili ve giriş katı dışında iki kattan ibaretti. 23 ayrı bölümden oluşan müzeye girdiğimizde beni şaşırtan –daha sonra yanıldığımı anladım– sessizlik oldu. Giriş katında enformasyon, Karl Marx'ın kısa ve orta büyüklükteki biyografileri ve resimleri ile birlikte, müzeye ilişkin bölümleri tanıtan broşürler ve büyükçe bir video salonu var.

Asıl müze bölümünün girişindeki fotoğraflardan üç kez yıkıma uğradıktan sonra müzeyi yeniden açan şimdiki Cumhurbaşkanı ve sosyal demokrat önde gelenleri var. Marksizmin içini boşaltanlar müzeyi doldurmaya çalışıyor. Bir an buruklukla karışık bir tiksinti duyuyorsunuz.

Marx'ın ilk karşılaştığım fotoğraflarından birine bakınca aniden "İşte Mohr" dedim. Bu Marx'ın ilk gençlik resimlerinden biri idi. Oldukça esmer etkileyici yüzü net belli oluyordu. Marx'ın aile içindeki adı "Arap" idi.

ASİ RUHLU KARL

Karl Marx 5 Mayıs 1818'de doğdu. Annesi Pressuburg, babası Avukat Henrich Marx idi. H. Marx akademik öğreniminin yanı sıra oldukça çok okuyan, kültürlü bir insandı. Meslekdaşları arasında büyük saygınlığı vardı ve zamanına göre tutarlı bir demokrattı. Prusya otoriteleri ve polis bu yüzden H. Marx'ı da pek sevmedi hep izledi.

H. Marx oğlunun her konuda gelişmesine büyük bir titizlik ve ilgi gösterdi. Bu tutum Karl Marx'ı tüm yaşamı boyunca etkilemişti. Ve müzede beni –özel yaşamına ilişkin konularda– en çok etkileyen anne ve babanın birlikte fotoğrafları olmuştu. Karl anne ve babasına derin bir saygı duyardı. Onların gümüş bir levha üzerine çekilmiş fotoğraflarını yaşamı boyunca hiç yanlarından ayırmadı. Ölümünden sonra da... Marx öldüğünde Engels bu fotoğrafı onun koynuna yerleştirdi.

Karl'ın ilk öğrencilik yılları Prusya rejiminin en pervasız dönemleriydi de. Prusya gericiliği yaşamın her alanını çekilmez hale getirmişti. Her şey hatta düşünmek bile yasaktı. Lise dönemi, Karl'ın gerici olan her şeyden nefret ettiği yıllar oldu. Karl'ın rejime karşı ilk başkaldırısı burada başladı. O 1835'de rejim tarafından politik gözetim amacıyla okula bölge baş öğretmeni olarak atanmış Vitus Loresin için düzenlenen veda törenin de konuşma yapmayı kabul etmedi. Karl'ın Trier Lisesi'nde iken gördüğüm resmindeki derin ama kızgın bakışları bu yıllara denk düşüyordu.

JENNY'İN BÜYÜK AŞKI: KARL

Kalbim zincirlenmişken derinden
Gönlüm açıldı aydınlığa
Ne umduysam karanlıklar içinden
Sen de buldum sonunda. (*1)

Jenny, Trier'in en güzel genç kızlarından biriydi. Zor rastlanır kadınsı inceliği, alımlı hali kadar son derece kültürlü bir kadındı. O sadece baloların kraliçesi değil davranışlarıylada büyük etki yaratan bir insandı. Jenny'in ailesi aristokrattı. Çocukluktan beri arkadaş olan ve birbirlerine delice sevdalanan Jenny ve Karl, ailelerinin karşı olabileceği düşüncesiyle bir süre nişanlandıklarını sakladılar. Aslında buna gerek yoktu. Karl'ın babası buna karşı olmadığı Jenny'in babasıyla güçlü dostlukları vardı. Keza Jenny'in babası da Karl'ı çok beğeniyor ve o'nu çocukları gibi seviyordu. Ayrıca Jenny'in babası Baron ve Danışma Meclisi üye Ludwig von Westphalen çocuklarını kendi sınıflarının ön yargılarından, alışkanlıklarından uzak ve bağımsız yetiştirmişti.

Jenny tüm yaşamını taparcasına kendisini seven Karl'a ve onun ideallerine adadı. Soylu bir aileden gel-

www.anarsiarsivi.org

miş olmasına rağmen önlerine çıkan her türlü zorlukları, yoksunluk ve yoksullukları beraberce göğüslediler. Müzenin bir köşesinde Jenn ile birlikte çok şık giyinmiş Marx'ın fotoğrafını görünce hatırıma N. Hikmet'in dizeleri geldi:

Ustaların ustası Marx'ın
ceketi rehineydi
Bir övün yemek yerdi dört günde

Engels'in tüm yardımları ve çabalarına rağmen Marx ailesi sürgün yaşamlarında büyük zorluklar çekiyordu. Bazı zamanlar evde tek kuruş olmuyordu Marx elbiselerini rehine veriyor bu yüzden dışarı bile çıkamıyordu. Yoksulluk, yeterince beslenememe aile fertlerinin hemen hepsini hasta etmişti. Daha kötüsü bu şartlar altında doğan yedi çocuktan üçü yaşayabilmişti. 8 yaşındaki oğlu Edgar'ın ölümü aileyi çok sarsmıştı. Marx Engels'e şöyle yazıyordu: "Bugüne kadar bir çok güçlüklerle karşı karşıya kalmıştım ama ancak şimdi gerçek elemin ne olduğunu anlamaya başlıyorum." (2)

Anne Jenny o yoksulluk günlerini şöyle anlatıyordu bir mektubunda: "Paramız olmadığı için... iki icra memuru geldiler ve elimde kalan bir kaç şeyi, yatakları, ipek örtüleri, elbiseleri, herşeyi hatta çocukların en güzel oyuncaklarını bile onlar orada gözyaşları dökerken alıp götürdüler. İki saat içinde ne var ne yoksa onları da alacaklarını söyleyerek tehdit ettiler. Ve ben orada çıplak döşemenin üzerinde titreyip duran çocukların ve ağrıyan göğsümle kalakaldım" (3)

Jenny Marx tüm zorluklara metanetle direndi. Zaten onun en büyük özelliklerinden birisi buydu. Tıpkı Karl gibi; şartlar ne olursa olsun yılmamak, inançlardan ödün vermemek.

1880 yılında Jenny'in sağlığı tamamen bozuldu. Süregelen hastalığı karaciğer kanserine dönüşmüştü. 1881'de yatağından çok az çıkabiliyordu ve Marx'da ağır hastaydı ve yataktaydı. O günleri ve Karl ile Jenny'in büyük aşklarını kızları Elanor şöyle anlatır: "Kendisini annemin yatağının yanına gidebilecek kadar güçlü hissettiği sabahı hiç bir zaman unutmayacağım. Bir arada oldukları zaman gençleşiyorlardı, sanki birisi yaşlı çökmüş bir adam, öteki de ölmekte olan birbirlerinden sonsuzluğa kadar ayrılacak olan yaşlı kadın değil, genç bir kadınla ona aşık olan bir delikanlı gibiydiler." (4)

2 Aralık 1881, Karl Jenny'in büyülü bakışlarını göremeyecekti artık.

Hayatın sarp, dikenli yolların da
bulamadığım her şey
göründü hemencecik
Senin büyülü bakışlarında (*)

Jenny'in ölümü Marx için öldürücü bir darbe oldu. O sağlığındayken karısını şöyle tarif ediyordu: Tabii, doğru, gösterişsiz ve yapmacıksız. Jenny gösterişsiz ama etkileyici idi. O'nu belkide en güzel Engels anlatmıştı Mezarı başında: "Pek keskin ve pek eleştirici anlayışla, politik bakımdan pek güvenilir bir denlilik (Takt) ile, pek coşkun bir enerjiyle, pek büyük bir özveriyle, böyle bir kadının devrimci harekette ne yaptığı açıkça ortaya konmadı, gazete sütunlarında asla anılmadı. Onun ne yaptığını, yalnızca onunla birlikte yaşamış olanlar biliyor. Ama biliyorum ki onun gözüpek ve tedbirli –büyüklenmeden gözüpek, onura biraz olsun gölge düşürmeksizin tedbirli–öğütlerinin yokluğunu sık sık duyacağız." (5)

"Onun kişisel özelliklerinden sözetmeyi hiç gereksinmiyorum. Dostları bu özellikleri bilirler ve asla unutmayacaklar. En büyük mutluluğu başkalarını mutlu etmekte görmüş olan bir kadın var idiyse, o, bu kadındı." (6) Müzede Jenny Marx'ın derinlik ve iyilik dolu gözlerine bakarken kulaklarımda Engels'in söyledikleri çınlıyordu.

BABA VE DEDE MARX

Marx çok yakın dostlarından, dava arkadaşlarından biri aynı zamanda kızlarından Laura'nın kocası Paul Lafargue'a şöyle yazıyordu: "Biliyorsunki neyim var neyim yoksa bunları ihtilalci savaşlar için feda ettim. Aynı işe yeniden başlayacak olsam gene aynı şekilde davranırdım... Fakat evlenmezdim." (7) Ne var ki, en yakınlarının ve kendisinin karşılaştığı zorluklara, acılara rağmen Marx ailesini hiç bir zaman bir yük olarak değil, onları bir neşe kaynağı, direnç gücü olarak gördü. Gerek eşi, gerek çocukları ve onların eşleri Marx'a her zaman en büyük dayanak –Engels'le birlikte– oldular. Koşullar ve zorluklar ne olursa olsun ailede hep bir iyimserlik ruhu egemen oldu. Elbette bunda en büyük faktör Marx ve eşinin düşünce ve davranışlarıydı. Liebenth şunları söylüyordu: "Marx çocuklar olmaksızın yapamazdı, onlarla dinlenir, yorgunluğunu onlarla çıkarırdı." (8)

Çocukların hepsini okuma, araştırma ve yeni şeyleri öğrenmeye büyük hevesleri vardı ve bunda da en büyük neden baba ve annelerinin ilgileri idi. Pederşahi hertürlü ilişkiden nefret eden Marx çocukları için nazik, sevecen güvenilir bir arkadaş, onları yönlendiren daha yaşlı bir yoldaştı. Marx'ın özel yaşamındaki en büyük mutluluklardan biri kızlarının parlak özellikleri, güçlü karakterleri ve sosyalizm davasının önde gelen militanları olmaları ve yaşamlarını da benzer insanlarla birleştirmeleri idi.

Ya, dede Marx; onu en güzel olarak torunlarından Edgar şöyle anlatıyor: "Çocuklarla, ağırbaşlılığından herhangi bir şey kaybedeceğini aklına getirmeksizin sanki kendisi de bir çocukmuş gibi oynardı." (9)

Bu arada gerek Marx, gerek Engels'in en yakın dostu olan Helen Demuth ailenin en sevilen üyelerinden biriydi. Engels Demuth'un mezarı başında onu anarlarken şunları da ekliyordu: "Marx, partinin güç anlarında, ondan sık sık öğüt alırdı... Ve bana gelince, Marx'ın ölümünden sonra yaptığım bütün çalışmaları, büyük ölçüde, Marx'ın ölümünden sonra gelme onurunu bahşettiği evimde varlığının bana sağladığı güneş ışığına, yardımına borçluyum." (10)

EFSANEVİ DOSTLUK

Gerek Wuppertal'daki Engels Müzesi, gerekse Trier'deki Marx müzesini gördüğümüzde bir duygu ağır basıyor. Engels'siz Marx, Marx'sız Engels düşünemiyorsunuz. Tıpkı gerçek yaşamlarındaki gibi...Birbirini bu kadar güzel tamamlayan, birbirine bu kadar tutkun ve sevdalı iki insan, iki dost abartmasız yeryüzüne henüz gelmemiştir. Onların arasındaki dostluğu Eleanor Marx'ın da tanımladığı gibi "... Daman ile Phinthias'ın'ın dostluğu gibi tarihsel olacak bu dostluk." (11) bu ancak efsanelerde görülebilecek bir dostluktu. Ama elbette bu dostluk sınavlarda gelişti ve güçlendi. Bu iki can yoldaş, can arkadaş birbirlerini görmeden yapamazlardı. Marx, Engels'e şöyle yazıyordu: "Beni sıkan şey, şimdi bir arada olamamamız ve birlikte çalışıp birlikte gülememizdir." (12) Bu çok güçlü, duygulu, efsanevi dostluğun bilimsel sosyalizmin temellerinin atılmasında ortaya çıkması rastlantı değildir. Onlar arasındaki içten dostluk aynı zamanda ilkeli bir dostluktu. Herkes yerini bilirdi. Bu dostluğun bir yanını Eleanor Marx şöyle anlatıyordu: "Engels'in bir başka özelliği de vardı (bu belkide en önemli özelliğidir): çıkarını düşünmemesi. O, Marx sağken şöyle demeyi adet edinmişti: ' Ben hep ikinci keman oldum ve öyle sanıyorum ki bir ölçüde ustalaştım,; Marx gibi bir birinci kemana sahip olmaktan büyük mutluluk duydum!' Bugün orkestrayı yöneten Engels'tir ve sanki kendi deyimiyle hala "ikinci keman" gibiymiş gibi sade ve alçak gönülüdür." (13)

Marx müzesinde beni en çok etkileyen şey, Engels'in fiziksel olarak çökmüş bir durumda yatakta Marx'ın Kapitalini tamamlamasını resmeden fotoğraf olmuştu. Yaşamlarında Marx'da bu dostluğa büyük bir önem verirdi, Engels'le gülüp, onunla dertlenir desek abartı olmaz. Birlikte olamadıkları zamanda hemen hergün yazışırlardı. Engels'in bir mektubuna cevapta Marx şöyle yazıyordu: "Haberlerin en iyisi sağlığının düzeldiğini öğrenmek oldu." (14) Bu mitolojik dostluğun manevi, yanı sıra maddi konularda da örnek bir dayanışma söz konusuydu. Engels Marx'ın çalışmalarına destek olmak amacıyla ailesine ait bir şirketin bürosunda çalışıyordu. Alıntı yaptığımız yukardaki mektup bu dönemlere denk düşüyordu.

İKİ DÜNYA

Müze kadar, oraya gelenleride büyük bir ilgiyle izledim. Çok kalabalık olmamasına rağmen pek çok ulustan, renkten insanlar vardı. Bir yanda herşeyi büyük bir titizlik ve dikkatle inceleyen orta yaşın üzerinde bir komünist, yine derin bir saygıyla herşeyi irdeleyen bir Afrikalı, öte yanda gördüklerini coşkulu bir biçimde tartışan kızlı–erkekli genç bir grup... Kapanış saati geldi, dışarıya çıktım. Oldukça kalabalıktı çarşı. Yığınlar amaçsız bir şekilde dolaşıyor, tıka basa doldurulmuş vitrinlere bakıyordu. Yıllardır ilk kez iki dünya farkını iliklerimde hissettim. Beni en çok teselli eden o pırıl pırıl gözlü gençlerin hararetli tartışmalarıydı. Marx ve Engelsizmin temellerini attığı ve insanlığa öngördüğü bayrağında herkesin ihtiyacına, herkesten yeteneğine göre yıldızının parladığı dünyayı gelecek nesiller mutlaka kuracaklardı. Bizler göremiyecektik, derin bir hüzün kapladı içimi. O gençleri düşündüm. Usuma gelen dizeler bir ezgi oldu dilimde:

Terimi döktüm okyanusta bir damlacık/kanımı verdim, canımı koydum ortaya güneşte bir zerrecik gibi de olsa/sizin için, sizin için/o büyük günün çocukları/o şarabın en lezzetlisini yudumlayacak/o çiçeklerin en hasını koklayacak/Ve o aşkların en güzelini tadacak çocuklar/çitsiz, kavgasız/gamsız, tasasız/yani mülksüzlüğün çocukları/Nasıl, nasıl da isterdim/o günleri görmeyi/ Bir sevişmenizde bir yarışmanızda/ bir şöleninizde/bir dizeciğimle de olsa/ BENİ DE ALIN ARANIZA...

DİP NOTLAR

(*) Bu gezim için hiç bir yardımını esirgemeyen E. Schmitz'e bir kez daha teşekkür ediyorum.

(1) Marx'ın gençlik yıllarında eşi Jenny için yazdığı şiirin ilk dörtlüğü

(2) KARL MARKS–BİYOGRAFİ Öncü yy. Çev: E. Kürkçü

(3) A.g.e.

(4) A.g.e.

(*) Şiirin ikinci dörtlüğü

(5) Engels–Ütopik Bilimsel Sosyalizm–Sol yy.

(6) A.g.e.

(7) KARL MARK–BİYOGRAFİ

(8) " "

(9) " "

(10) Engels–Ütopik Bilimsel Sosyalizm

(11) KARL MARKS – BİYOGRAFİ

(12) A.g.e.

(13) Engels –Ütopik Bilimsel Sosyalizm

(14) KARL MARX – BİYOGRAFİ

Not: Kısa bir açıklama

DAMON VE PHİNTİAS

Pythagoras'çı iki filozof arkadaş, Çiçero, Siracusa hükümdarı Dianysitos'un (M.Ö. 405–367) gerçek bir dosta sahip olmadığını belirtmek için bu iki arkadaşla ilgili şu öyküyü anlatır: Dianysios, Phintias'ı ölüme mahkum eder. Phintias işlerini tasfiye etmek için kendisine bir mühlet verilmesini ister. Arkadaşı Damon, Phintias'ın geri döneceğini vaad ederek ona kefil olur. Phintias kararlaştırılan süreden önce dönmezse, Damon ölecektir. Phintias tam zamanında geri döner ve bu durum hükümdar Dianysios'u fazlasıyla etkiler. Ölüm cezasını affettiği gibi üçüncü bir arkadaş olarak kendisini de aralarına almalarını ister.

Meydan Larousse

Somali, beyaz adamın "eski" ve "yeni düzeni"

Baver Zirek

Afrika deyince son yıllarda TV'de görülen kara derili insanın açlıktan bir deri, bir kemik kalmış manzaraları gözönüne geliyor. Afrika Boynuzu denilen ülkelerden biri Somali son dönemlerde bunların başında yeralıyor. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin aldığı bir karar sonucu ABD yönetiminde 9 Aralık'ta bir askeri operasyona gidildi. Gerekçesi, iç savaş ve talancılık nedeniyle yardımların hedefine ulaştırılamaması sonucu, insanları açlıktan ve ölümden kurtarmak için askeri operasyona gerek duyulduğudur.

Eski güç dengelerinin değiştiği, ABD'nin askeri ve siyasi olarak başını çektiği emperyalist sistemin "yeni dünya düzeni"nin oluşumuna gittiği bir dönemde, Somali örneği gelişmelerin hangi yönde şekilleneceği, "üçüncü dünya ülkeler"ini nasıl etkileyeceğinin de bir göstergesi olacaktır. Bu açıdan değişik çevreler tarafından bu askeri müdahale tartışma konusudur.

Bu tartışmalara girmeden önce olayın görüntüsü ile görüntünün arkasında karanlıkta kalan yanları sergilemeye: Somali'nin tarihsel ve toplumsal yapısıyla kısa da olsa irdeledikten sonra tartışmalar üzerinde duracağım.

USA SHOW

Amerika'nın Somali çıkarması TV ekranlarıyla dünyaya yansıtılan bir gösteriye dönüştü. Beyaz adam elindeki silahları, kıyafetleri ve derinin rengiyle ayrı bir gezegenden gelmiş yerli siyah halk arasında garip yaratıkları andırıyor. Askeri araçlarla denizden çıkarma yapması, gazetecilerin flaşlarıyla Somali toprağına ayak basan bu yabancılara yerli halk garip garip sessiz, bazen kızgın, bazen şaşkın bakışlarla bakıyor. ABD askeri şüphelendiği unsurlara silahını doğrultuyor, yüzükoyun yere yatırıyor ve arıyor... Gazeteler Somali'li aç insanların sevinç çığlıkları attığını ve "Yaşasın ABD" diye bağırdığını yazıyor...

Gerçekte insanları bu düzeye getiren ve emperyalistlerin sadakasına muhtaç bırakan, binlerce insanı ölümle yüzyüze getiren bu olay anlık bir tesadüf olmadığına göre nedeni neydi? bu sorunun cevabı ise Somali halkının yaşadığı tarihsel ve toplumsal sürecinde gizlidir.

SOMALİNİN BÖLÜŞÜLMESİ VE SÖMÜRGELEŞTİRİLMESİ

Somali doğusunda Hint Okyanusu, Kuzeyinde Aden Körfezi ve kavşak noktasında yer almasıyla jeopolitik konumu stratejik bir önem taşır. Arabistan yarımadasıyla karşı karşıya ve kıyı boyunca uzanan bir şeritten oluşur. Yüzyıllardan beri Arap yarımadasıyla ticari ilişkiler içindedir. İslamiyetin yayılmasıyla Arap istilasına uğramış kıyı boyunca sultanlıkların çekirdeğini oluşturan bir dizi önemli ticari merkezler kurulmuştur. Bu limanlar islam dininin güçlü merkezleri oldular. Çeşitli savaşlarla birlikte nüfusta yer değiştirmeler olsa da Somali'ler kabileler biçimindeki yaşamını sürdürdü. 16. yüzyılda Etiyopya ile Hırıstiyan Müslüman savaşlarına sahne oldu. Bir dönem Osmanlılar kuzeyde egemenlik kurdu.

Batılı kapitalist devletlerin sömürgeci politika izlemesi ve yayılmacılığın geliştiği dönemde, yayılma yollarının üzerinde bulunan Afrika Boynuzu 19. yüzyılda İngiltere, İtalya ve Fransa arasında bir rekabet alanı oldu. Somali bu üç devlet arasında paylaşılarak sömürgeleştirildi. Sonraki dönemde Etiyopya'da sömürgeci bir güç olarak devreye girdi. Parçalanmış sömürge bir ülke konumu sömürgecilerin çeşitli dönemlerde güçleri oranında payını artırmak veya azaltmakla aralarında anlaşmalar ve pazarlıklar yıllarca sürdü.

İngiltere bazı kabilelerle anlaşma yaparak kuzeye yerleşti. Aden ile ticari ilişkileri korumak, Somali'nin hayvancılığından faydalanmak istiyordu.

Sömürgeciliğin olduğu yerde buna karşı ulusal mücadele de vardır. İngiliz sömürgecilerine karşı Seyyit Muhammed Bin Abdullah Hasan önderliğinde İslamcı karakter taşıyan ulusal hareket 1899'da ayaklanma biçiminde başladı. İngiliz yönetimini sarstı. 1920'de hava, deniz ve kara harekatıyla zorla bastırıldı.

İtalyan Somalisi'nde faşistlerin 1923'te İtalya'da iktidara gelmesiyle sömürgeci politikada yoğunlaşma oldu. İtalyan göçmenler getirildi, verimli vadilerde açılan meyve plantasyonlarına yerleştirildi. 1936 da Etiyopya ve İtalyan Somalisi, İtalyan Doğu Afrikası adı altında birleştirildi. 1940'ta İtalya İngiliz Somalisi'ni işgal etti. Bir yıl sonra Etiyopya'nın kurtarılmasıyla İtalya işgaline son verildi. Fransız Somalisi dışında bütün Somali toprakları İngiliz askeri yönetimince birleştirildi.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında halk, İtalyan işgaline karşı mücadale etti. 5 Mayıs 1943'te Somali Gençlik

Kulübü kuruldu, daha sonra Somali Gençlik Kurumu adını aldı. Tüm Somali'leri birleştirmek, gençliği çağdaş düşünce ve uygarlık ölçüleri içinde yetiştirmek, kabileciliğe son vermek, tek bir Somali dili kabul etmek vb. hedefleri önüne koydu. Somali'nin ülke birliğini savundu, İngiliz, İtalyan, Fransız ve Etiyopya'nın çizdiği suni sınırlara karşı çıktı.

İngilizler Ogade ve Haud Somali bölgelerini Etiyopya'ya bıraktılar. 1950'de İtalya Somalisi BM kararıyla tekrar İtalya manda yönetimine verildi. Gelişen ulusal hareket 1960'da İngiliz Somalisini de etkileyerek iki bölgenin birleşmesiyle Bağımsız Somali Cumhuriyeti kuruldu. Bağımsızlığın ilk yılları boyunca Somaliler sömürgeci yönetimlerin yarattığı ayrılıktan kaynaklanan sorunlarla uğraştı.

1964'te Somali Gençlik Birliği ilk seçimlerde çoğunluğu kazandı. Somali toprakları üzerinde yaşayan Somali halkıyla bir kısmı Kenya, bir kısmı Etiyopya sınırları içinde kaldı. Somali hükümeti bunu gündeme getirerek İngiltere'den koparak doğu blokuna yanaştı. 1969'da bir askeri darbeyle Siyad Barre iktidara geldi. Milliyetçi ve bir tür "İslam sosyalizmi"ne benzer bir yönetim kurdu. Ekonomide devletin ağırlığı arttı. Göçebeleri yerleşik tarım ve balıkçılığa yöneltecek tedbirler aldı.

1974'te Etiyopya'da darbe olması, Eritre ulusal kurtuluş hareketinin güçlenmesi, Fransız Somalisi'nin Cibutu adıyla bağımsızlığını kazanması, Somali'nin sürekli canlı tuttuğu eski topraklarını almak çin Etiyopya'ya karşı harekete geçirdi. Somali gerillaların yardımıyla Ogaden bölgesi ele geçirildi. Sovyetler Birliği politik tutumunu değiştirerek Etiyopya'yı desteklemesiyle savaşın seyrini değiştirdi. Somali eski sınırlarına çekilmek zorunda kaldı, fakat Somali eski gerillaların mücadelesi sürdü. Siyad Barre Sovyetlerden koparak ABD'ye yanaştı. Barberra'da Sovyet deniz üssünü kapattı, askeri yardımlar ve kredi karşılığı ABD'ye bazı limanları kullanma izni verdi.

SÖMÜRGECİLİĞİN ETKİLERİ VE BIRAKTIĞI MİRAS: AÇLIK, ÖLÜM VE SAVAŞ

Somali'yi bugünkü geriliğe ve açlığa mahkum eden sömürgeci yönetimlerdir. Sömürgecilik üretici güçlerin gelişmesinin önünde engel olduğu gibi onun bütün zenginliklerini sömürür, soyar, yerli halkı bir hırka ve bir dilim ekmeğe muhtaç bırakır. Hiç bir yönetim yabancı yönetimler (sömürgeciler) kadar bir ülkenin ve halkın yaşamında yıkıcı, tahrip edici ve yağmalayıcı olamaz.

Somali'de İngiltere, Fransa, İtalya ve Etiyopya sömürgecilerinin varlığı Somali halkını ekonomik ve kültürel geriliğe mahkum etti. Üçe–dörde bölünen Somali hayvancılık ve tarımdan ileri gidemedi. Somali'yi tamamen kendi ihtiyaçlarına ve siyasi amaçlarına göre biçimlendiren sömürgeciler yiyecek dahil mamul malları dışarından getirtti.

Somali, emperyalistlerin uluslararası işbölümü içerisinde endüstrisi geliştirilmedi. Tek yönlü ekonomiye –o da bazı tarım ürünlerine– bağlı bırakıldı. Endüstri yok denecek kadar az. Ana ihraç malları, canlı hayvan, deri, pamuk, muz ve tuzdan ibarettir. Sömürgeciler halkın sırtına ağır vergiler yüklediler. Liman ve yol yapımlarında zorla çalıştırdılar. İtalya Somali'sinde halkın elinden topraklar alındı, muz, pamuk, şeker kamışı, susam ve yer fıstığı ekildi. İngilizler ve Fransızların elindeki topraklar fazla değildi, onlar için asıl stratejik anlam önem taşıyordu.

Sömürgeci yönetimler altında yerli halkın hiç bir hakkı tanınmıyordu. Eski doğal ekonomileri de yıkıldı, halk sefil, aç duruma getirildi. Sözde bağımsızlıktan sonra yeni sömürgeci yöntemler, durumda fazla değişiklik yaratmadı. Kabileler toplumsal yaşamda varlığını sürdürdü. Bugün Somali'de kabileleri temsil eden çeşitli nitelikte partiler mevcuttur.

"UMUT OPERASYONU" VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı karar doğrultusunda ABD yönetiminde diğer bazı devletlerin de katılmasıyla son günlerde gerçekleştirilen askeri harekat, açlık bölgesine gönderilen yiyeceklerin hedefine ulaşmasını engelleyen iç savaş ve talancılığa son vermek ve açlık çekenlere yardımı ulaştırmak olarak belirleniyor. Olay bu görüntüyle sınırlı olmadığı gibi değişik çevrelerce değişik değerlendirmelere tabi tutuluyor. Gerici İslami hareketlere göre İslam dünyasına karşı Hristiyan dünyanın emperyalist amaçlı haçlı seferidir. Kimine göre emperyalistlerin 'yeni dünya düzeni'nin kökleşmesine yönelik devletlerin egemenlik haklarının ihlaline yönelik bir askeri ve siyasi operasyon. Somali harekatında emperyalizme bakış tarzında kaynaklanan "sol" kesimlerde iki yanlış görüşle karşı karşıyayız.

Bir tanesi "liberaller"in, reformistlerin sahip olduğu emperyalizmin nitelik değiştirdiği ve "yeni dünya düzeni"ni kutsayan anlayış. Emperyalizmin tarihi ile yaşıt olan bu anlayış, her dönemde emperyalizmin "barışçı" "kurtarıcı", "uygarlaştırıcı" rol biçmesi ve emperyalist efendilerin yanında saf tutmasıdır. Ezilen halkların kültürel değerleri, "geri", "ilkel" ve "barbar" olarak lanse edilir. Bugün de aynı teorinin özünde bir değişiklik olmaksızın ""insan hakları", "demokrasi" adı altında emperyalizmin cilaladığı "yeni dünya düzeni" savunuluyor. Somali harekatı ve benzeri müdahalelerle emperyalizme kurtarıcılık misyonu yükleniyor. Giderek emperyalistlerle aynı anlayış paylaşılıyor. Bu açlık birden tesadüfi olmadığına göre, bu açlığın ve savaşın sebebi nedir? Sömürgeci ilişkilerin sonucu olarak Somali'yi çöle çeviren ve emperyalistlerin çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen bugün ekonomik anlamda fazla bir şey ifade etmeyen Somali'yi bu duruma getiren bu emperyalistler değilmi?

İkinci yanlış tutum ise, "anti–emperyalizm" ve "devrimcilik" adına soyut ve sözde keskin bir çıkıştır. Ama aynı derecede bayağı, kitleleler nezdinde iknacı olmayan, pratikte hiç bir değer taşımayan politik tutumdur. Dar bir görüşün savunusuyla kitlelerin ve "liberaller"in gözünde çocukça ve "zavallı" bir pozisyona düşüyorlar. Emperyalistlerin müdahalelerini kapitalizmin ilk dönemlerdeki sömürgeci yağmacılığına benzetiyor. Günümüzdeki değişikliği, emperyalistleri bu operasyona zorlayan koşulları ve çağ olgusundaki renkliliği ve değişik olayları ayırdedemiyorlar. Anti–emperyalizm adına her şeye, her zaman düz bir man-

tıkla karşı çıkıyorlar. Karanlığa yumruk sallıyorlar. "Emperyalistler Somali'den defol" diyorlar. Mevcut operasyonu kalıcı "işgal" olarak değerlendiriyorlar. Peki yüzbinlerce insan açlıktan ölümle yüzyüze geldiği bu durumda somut olarak ne öneriyorlar? Bu soruya somut çözüm getiren mantıklı tek bir cevap getiremiyorlar. Hangi somut durumla karşı karşıya olduğunu bilmeden sözde "anti–emperyalist" keskinlik adına ileri geri laflar sarfediyorlar. Takındıkları politik tutumun pratikteki anlamı yüzbinlerce insanın ölümü demektir. Bunun insani, sosyalizm, devrimci düşünce ve değerlerle hiç bir alakası yoktur.

Somali'ye yönelik askeri harekatı anlamlandırabilmek için emperyalist sistemde değişen güç dengelerine, kısa ve uzun vadeli gelişmelere bakmak gerekir.

Eskiden iki kutuplu dünyaya dayanan yeryüzü şekillenmesi, SSCB'nin dağılmasıyla, ABD ve SSCB'nin yeryüzündeki rekabetine dayanan bir çok ülkedeki nüfuz alanı ve karakolları işlevsiz bıraktı. Ekonomik değil stratejik–askeri sebeplerden dolayı SSCB tarafından desteklenen halka dayanmayan rejimler, SSCB'nin dağılmasıyla bu ekonomik, siyasi ve askeri dış desteklerini yitirince yıkılmakla yüzyüze geldiler. ABD'de Varşova paktının çökmesi karşısında beslediği yandaşı benzer rejimleri –ekonomik çıkara dayanmayan stratejik ve askeri anlamdaki önemini yitiren rejimleri, aynı akıbete uğradılar. Dış desteğe bağlı olarak yaşayan bu rejimler dengelerin değişmesi ekonomik ve toplumsal krizle birlikte çatlama, çökme ve dağılmaya başladı.

Emparyalistler ise kârın daha yüksek olduğu yeni alanlara, Doğu–Avrupa ve eski Sovyetler Birliği topraklarına yöneldiler. Ekonomik anlamda çıkarı olmayan ya da daha az olan çevre bölgeleri kaderiyle başbaşa bıraktılar. Emperyalistlerin merkez ekonomileri Doğu Avrupa ülkelerini sisteme entegrasyonunu sağlamak, "serbest piyasa ekonomilerine" geçişi sağlamak için gerekli sermaye fonlarını Doğu Avrupa'ya kaydırdılar. Bu da emperyalistlerin çevresindeki geri bıraktırılmış ülkelerde yaşanan sosyal ve ekonomik krizi derinleştirdi.

Emperyalist sistemin bekası için merkezde yer alan bir avuç emperyalist devletin çıkarları doğrultusunda yeni dönemde oluşturmaya çalıştıkları "güvenliği" ve "istikrarı" gündeme geldi. Dünyanın "kiralık polisi" rolündeki ABD, Almanya ve Japonya'daki fonlardan imtiyazlar ve "yüksek ücretler" koparmak peşinde. Değişen dünya dengelerinde ABD'nin Somali'ye mali yardımı kesmesiyle Siyad Barre rejimi çöktü ve ülkede dağılma ve bugünkü durum oluştu. ABD düzeni sağlamak "güvenlikli" bir ortam yaratmak ve çıkmayı hedefliyor. Günümüzde sanıldığı gibi emperyalistler eski dönemdeki gibi sömürgeciliğini askeri ve siyasi ilhaklarla yürütmüyor. ABD'nin ise sömürgeci egemenliğini kurması için böyle bir askeri harekata ihtiyacı yok. Askeri ve siyasi ilhaka dayanan sömürgecilik emperyalistlere riskli ve pahalıya mal oluyor. Emperyalistler sömürgeciliğin yeni biçimlerini gündeme getiriyorlar. Bunu da merkezdeki bir avuç ülke BM aracılığıyla ortaklaşa denetim kurmak biçiminde gerçekleştiriyor. Emperyalist sistemin çıkarları ve gereksindiği "güvenlik" ve "istikrar" yeryüzünde bir çok bölgede ortak müdahalelerle gündeme gelebilir. Bu müdahalelerin amacı tıkanan acil sorunlara sistem içi birlikte "çözüm" getirmektir.

Geçmişte iki süper devlet arasındaki rekabetten dolayı taraflardan herhangi birine dayalı yaşayan rejimler gerici, faşist veya çağdışı gerici arkaik ilişkileri beraberinde yaşatıyordu. Değişik bölgelerde daha güçlü bir devletin diğer halklar üzerinde ve ülke içindeki baskıcı ve katliamcı yapısını da çıkarları gereği savunuyordu. Gerici rejimlerin baskıcı yöntemlerini sorunu "çözmek" bir tarafa kangrenleşmesine yol açmaktadır. Bu da emperyalist sistem içinde kan kaybeden bir yaraya dönüşmektedir. Ulusal ve sosyal mücadelelerin kazandırdığı bazı değerler "insan hakları" ve "demokrasi" sözde de kullanılsa dünya kamuoyunda bir bilinç yaratmıştır. Emperyalistler sistemlerini yaşatmak için yeniden yeniden üretmek zorundadır. Sorunlar yerel boyutta ulusal ve bölgesel boyutlarından çıkmış sistemin doğası ve yaşamsal çıkarı gereği "küresel", ve "evrensel" boyutuyla ele alınıyor. Kendi çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen emperyalistler "insan hakları", "acil insani yardım", "demokrasi", vb. kavramları bolca kullanmasına rağmen kendi utançları Somali vb. ülkelerde binlerin ölümünü seyrettikten sonra kendilerine muhtaç durumda bırakarak büyük bir gösteriyle kamuoyunun gözünü boyayarak yardım yapıyorlar veya bu insani yardıma sırt çeviremiyorlar.

Bazı anlayışların anlayamadığı, emperyalistlerin sistemini yaşatmak için gerici bazı ayak bağlarından kurtulmak da istemesidir. 'Anti–emperyalizm' adına daha gerici, gayri insani tutumları savunacak pozisyona düşüyorlar.

Benzer bir örneği Kürdistan yaşamaktadır. Bölgede dört sömürgeci devlet bizzat emperyalistlere dayanarak paylaştığı sömürge edindiği Kürdistan'ı artık eskisi gibi yönetemiyor. Sömürgeci–faşist Saddam karşısında yaşanan trajik olay karşısında ve bugün çekiç gücün bölgeyi korumasında keskin bir tutumla karşı çıkarken bölgedeki statükoyu savunur gerici pozisyona düşüyorlar.

Elbette çekiç güç ve emperyalistler bölgeden çekilmelidir. Ama Kürdistan halkı için ondan daha tehlikeli sömürgeci devletlerin askerleri mevcuttur. Bu durumda emperyalistler ve sömürgeciler arasındaki çelişki ve oluşan denge Kürdistan halkının çıkarınadır. Öncelikle Kürdistan'daki işgal orduları çekilmelidir. Kürdistan halkı kendisini savunacak olanaklara sahipse çekiç güç de çekilmelidir.

ABD önderliğinde yürütülen askeri harekatla insani yardım Somali halkının dramına son vermeyeceği kesindir. Somili'yi elindeki sadakaya muhtaç eden emperyalistlerin bugüne kadar yaptıkları yapacaklarının ne olacağının da göstergesidir. Bugün binlerce insana sadaka düzeyinde bir lokma verilecektir. Peki bu halkın gelecekteki durumu yine güvensiz ve belirsizdir. Emperyalizmin umut ve çare olamayacağı açıktır. **Beyaz adamın eski düzeni ülkeye açlık ölüm ve savaş getirdi. Yenisi de çözüm olmayacaktır.**

Sonuç olarak tek çare ezilen halkların kendi kaderini eline alması, ulusal birliğini kurması ulusal ve sosyal kurtuluşunu emperyalist sistem ve ablukanın dışında demokratik iktidar ve uzun vadede sosyalist yönelimde aramasıdır.

Kürdistan cephesinde yeni bir şey yok

A. KAWEL

Milli meselenin ele, alınışı, Rus Marksizmi tarihinde iki aşamada geçmiştir. Birincisi ekim devrimine kadar ve ikincisi Ekim devrimi. ilk aşamada milli mesele, burjuva demokratik devrim genel meselesinin bir parçası olarak görülüyordu. ikinci aşamada genişlediği ve sömürgeler meselesi haline geldiği zaman, milli mesele devlet içi bir mesele olmaktan çıkıp, dünya meselesi haline geldiği zaman, artık milli mesele proleter devrimi genel meselesinin bir parçası olarak görülüyordu her ikisindede yöntem aynıydı gördüğünüz gibi bütünüyle devimciydi.

(J.St.S.10)

Kürdistan'da ulusal mücadelelerin tarihi, dünya siyasetinde gelişen burjuva demokratik devrimler çağıyla birlikte yerine oturdu. Fransız devrimi, dünyada gelişen milliyetçilik hareketiyle birlikte ülkemizde 1800 Tarihli Osmanlı ayaklanmalarıyla kendini hissettirdi. Bu isyanlar dönemi 1500 Tarihli Kürdistani mücadele ve isyanlarında farklı olarak Hamasi, destansı özelliklerine eşdeğer olmayan 1800'lü isyanlar tarihi, dünyanın değişen siyasal yapısına bağlı olarak Kürdistandaki mücadele tarihine farklı boyutlar getirdi.

Abdurrahman Paşa İsyanı (1800) Revanduz ayaklanması (1820) Bedirxan Bey ayaklanması (1847) Yezdan İzettin Şer ayaklanması (1855) Şeyh Ubeydullah ayaklanması (1878) (222 aşiretin birliğiyle oluşan ilk Kürt milli hareketi olma özelliğiyle incelemeye değer tarihi bir özellik taşıyor.) Sorunumuz, burada elbetteki tarih dersi vermek değil, teorik açıklamalarla Kürdistan'da teoriye dayanan ulusal kurtuluş savaşının sadece lafazanlığını yapmak yada önderliğe soyunan oluşumları küçemsemekse hiç değil. İnanıyoruzki Kürdistan devrimi kendi öz sesini bulacak ve devrimci dinamikleri geliştirerek söylenecek sözü olacak pratik oluşumları kendi öz koşullarıyla yaratacaktır.

Siyasal oluşumları ortaya koyarken devrimci perspektiften kopmamak (Tabiki bunun anlamı statik olmak değil) mücadeleyi geliştirirken kapsamı ve içeriği ile işlemek. Onu devrimci sürece katmak babında son siyasal gelişmelerin mücadele tarihimizdeki yerini ortaya koymak istiyoruz. Soruna emperyalizmin ya da uluslararası sömürgecilik siyasetinin bir parçası olan Kürdistan'da devrimin kazanımı ve kayıpları olarak bakmak istiyoruz. Sömürgecilerin görevi; varlığını koruyabilmek için gelişen sınıfsal ve ulusal mücadeleyi kendi çıkarlarına uygun olarak yönlendirmektir. Devrimin görevi ise, sömürgecilerin oyunlarını boşa çıkarmak devrimi daha üst bir aşamaya götürmek, ona yeni ivmeler kazandırmaktır. Son dönem gelişmeleri, tarihimiz Dersim ayaklanmaları, Şeyh Sait, Koçgiri ayaklanmalarının bir parçası olarak gelişti. Sömürgeciler ulusal mücadeleler üzerindeki politikalarını geliştirirken, ulusal mücedeleleri ikiye bölerek, hizipler yaratarak, kurtuluş mücadelelerini boğmaya çalıştı. (1890) tarihli 233 sayılı kararla çıkan, gelişen ermeni milliyetçiliğini bastırmakla görevli Kürt hamidiye alayları, öncesi ve sonrasıyla uzanan bir serüvenin değişmeyen senaryosuydu. Bunu izleyen cumhuriyet dönemi ve onu izleyen katliamlar, Kuzey Kürdistan'a yenilerini eklemeye devam edecek. Pilot bölge olarak kullanılan Şırnak katliam provaları, Hani, Lice, Çukurca ve buna eklenen Kontrgerilla eylemleriyle yaygınlaştırılarak sömürge tiyatrolarının imha sahnelerinde gösterime konuyor. Gelişen siyasal değerleri boğmak, mücadeleyi güdükleştirmek, hedefleri şaşırtmak, gerektiğinde aşiretleri kullanmak, Hamidiye alaylarının inzibati kolu olan koruculuk sistemiyle kitlenin sadece ve sadece ekonomik durumunu kullanarak kitle dejeneresini kullanmaya devam ediyor.

Sömürgeci siyaset orta doğuda gelişen ulusal hareket tarihine bir yenisini daha ekledi. Güney Kürdistan'da gelişen askeri harekat ve bu harekatın geçmişin sömürge siyasetinde farklı olmayan Tarih–i tekerrürü. Burada kimin haklı kimin haksız olduğunu tartışacak değiliz (geçen sayımızın baş yazısında yeterince işlendi) Sorunu devrimci sürecin kazanımı olarak işlemek istiyoruz. Emperyalist güçler kendisine hamilik edecek sömürgeci güçleri denetiminde canlı tutmak için Ortadoğu'da Güney Kürdistan oluşumunu canlı tutmak ne yoketmek ne de varetmek siyasetine dayalı politikalarıyla Ortadoğu'da yurtsever Kürdistan'lıların güçlerini cılızlaştırmayı bu yurtsever oluşumları bu doğrultuda yönlendirmeyi sürdürüyor.

Güney Kürdistan sürecini elbetteki ML anlayışın ulusal bir versiyonu olarak kabul etmiyoruz. Bunun anlamı muğlak söylemlerle zafer sarhoşluğuna girmek hiç değil, bunun anlamı, ajan pravakatör (!) söylemleriyle klasik değişmeyen yanıtlar bulmaksa hiç değil. Güney Kürdistan politikasını belirlerken marksist ilkelerden ödün vermeden Kürdistan'daki mücadelenin kazanımlarından yararlanmak onu devrimci sürece katmak, (4. sayımızda Lenin'in bir alıntısını yapmıştık. Özü ulusal olan mücedeleyi desteklemek) ama onun bir parçası olmamak kaydıyla. Ulusal mücedeleye Kürdistan'da sömürgeciliğin çok yönlü hareketi olarak bakmak bizim olduğu gibi ML anlayışın bir dayatmasıdır. Sözelliği olan kitlesel mücedele kaynaklarıyla, güncelliği olan kozmopolit kitle desteği değil, siyasi tercihlerle gelişen bir Kürdistan. Kürdistan'da mücedeleyi hantallaştırmadan klasik, reel olmayan yöntemlerle mücedelenin ana kaynaklarını kurutmadan geliştirmek önümüze konan devrimci bir görevdir.

PKK Kürdistan'da (Güney) yıllardan beri verilen diyeti Halepçelerle ödenen mücadeleleri, Kuzey Kürdistan'da, 1979'dan beri varlık gösteren Kürt solu hareketleri ajan pravakatör söylevleriyle süslemekten vaz geçmelidir. Bu aynı zamanda siyasal istikrarsızlıktır.

1984 yılında girdiği Güney Kürdistan ittifakında yurtsever olduğunu söylediği bu örgütlere, ortaya çıkan çelişkilerle bir anda ajan pravakatörlük gibi kestirmeden yanıtlar bulmak akıl kan değildir. Bir hareket aynı anda yurtsever, ortaya çıkan çelişkilerle aynı anda ajan olamaz. Bu ne devrimci sürece ne de Kürdistan halkına yarar getirir. Bu olsa olsa devlet kayıtlarında ve Kürdistan tarihinin kanlı sayfalarında kardeş kanının bilançosu, kara tablosu olabilir.

Devrimci tutarlılık, hem ilkelerde, hem de ortaya konulan hedeflerde ödün vermemektir. Ulusal bilinç, ulusalcı olma özü, siyasi krizleri önlemek ona yeni bir yüz çizmek, ezilenlerin güçler dengesini devrime kazandırmaktır. PKK arapça olarak çıkan Sewt–el dergisinde "Irak Kürtleri Saddam'la anlaşıp otonomiden daha üst bir yönetim kurmalıdır. Bizim için en uygun yöntem Türkiye ile federasyon kurmaktır." Biz bunun siyasal yönlerini, ilkesel düzeyde tartışmasını yapmak istemiyoruz. Feodal, özü marksist olmayan ulusal bir hareketin yani Güney Kürdistan oluşumuna siyasi önerilerde bulunmak, ardından buna sömürge işbirliği adıyla eleştiriler yüklemek, ilerici toplumsal dönüşümlere gölge düşürmek olur.

Sonuç olarak Kürdistan halkı kendi sloganını arıyor. Sermayenin orta doğuyu sömürmesine sınır koyacak , sömürge koşullarını değiştirecek, ulusal hareketin dar kalıpçı millyetçilik değerlerini dışlayan, ucuz hesaplardan uzak, ortadoğu halklarının kardeşliğini kucaklayacak bir slogan.

Tarih 16 Aralık Çarşamba, Kürdistan kent imhalarıyla, süngülerle 1969 Afrikasında katledilen 700 insanıyla, ülkemizde olduğu gibi devlet kayıtlarında intihar adlandırmalarına devam ediyor. Eski senaryolarla hantallaşan, üretemeyen Kürdistan cephesinde yeni bir şey yok.

Siyasal tutarlılığına devrimci ilkeler koyan, Güney Kürdistan'da kıpırdayan Bağımsız Birleşik Demokratik bir Kürdistan için KÜRDİSTAN CEPHESİNDE YENİ BİR ŞEY VAR.

MEM Û ZÎN VE DEVRİMCİ DAMARLARI=3

Zin ve Kürt kadınının güzelliği

Ali Biçer

Bu bölümde asıl üzerinde durmak istediğimiz, Zin Sıtin'in ve Kürt kadının genel olarak güzelliğidir.

Güzel kavramın tarihçesi kuşkusuz insan elinin hünerleşmesi ve bilincinde onunla orantılı olarak gelişmesiyle başlar. Ama, güzel kavramının başlı başına bir konu olarak ele alınıp incelenmesini ise antik çağ da başlatmak yanlış olmaz.

Platon'a göre, güzel ideal olanın karakteridir; onu idealleştiren güzelliğidir. Ve kendiliğinde vardır. Kadının güzelliği uyum, erkeğininki ise yiğitliktir. Antikçağ düşünürleri arasından güzelliği "iyi", "yarar" vb. olarak tanımlıyanlarda olmuştur. Daha sonraları Hegel gibi düşünürlerde bu konuyu irdelemişlerse de en köklü ve bilimsel tanımı Marksizm getirmiştir. Marksizm, güzellik kavramını toplumsal, tarihsel insan faaliyeti olarak görür. "Güzel olan ile çirkin olanı mutlak karşılıklı ortak ilişkiler içinde ele alıp" inceler. Marx, "...maden tüccarı madendeki güzelliği ve onun kendine özgü özelliğini değil, ondaki ticari değeri görür; mineroloji duyusu yoktur." der. "demek ki hem kavramsal hem de pratik bakımından, insanın özünün nesnelleşmesi, insanın duyularını insan kılmak için olduğu kadar, insani ve doğasal özün tüm zenginliğine karşılık veren insani duyguyu yaratmak için de zorunludur." (18)

İdealistin güzellik anlayışı ile diyalektik tarihi materyalist anlayışa bir başka açıdan bakacak olursak "Ben güzele güzel demem, güzel benim olmayınca" diyerek güzelliğe bile mülkiyetçi ben–merkezci ve tüccar bir yaklaşım gösterir. Güzelin güzel olabilmesi için onun olması gerekiyor, yoksa çirkindir. Kedinin yetişemediği ciğer mundardır. Marksist, "Ben bu kente güzel dedim, benim olsun demedim ki... (Hasan Hüseyin) diyerek güzele güzel olduğu için değer verdiğini, güzelliği özel mülkiyeti için değil paylaşmak için varolduğunu anlatmaya çalışarak insan özünün erdemli ve yüce yönünü öne çıkararak evrenselleştirir.

Kadın güzelliği değişmez ve evrensel ölçülerle tanımlanamaz. Bu çağdan çağa değiştiği gibi aynı çağda yaşıyan farklı halklar arasında da güzelliğin normları farklı olabilir. Kadın güzelliği saltık ve dogma olamaz. O da diğer güzellik normları gibi görecelidir. "Güzelliğin somut görünüş biçimler, her zaman için belirli ulusal, ırksal olarak koşullanmış ya da sınıfsallığa bağlı belirtiler kendisinde taşır./.../ Nitekim köylülükte olsun, aristokraside olsun, tüccarlıkta olsun, bu sınıfların her birinde kendi ideallerinde söz gelişi, hangi kadın tipinin kendilerine denk düşüp düşmediğine göre değişen bir kadın güzellik anlayışı vardır.

Toplumların tarihine şöyle bir gözatacak olursak, en azından aşağıda değineceğimiz farklılıkları göreceğiz. Paleolitik çağla ilgili bulunan kadın heykelciklerin (tanrıçaların) figürlerinde ortak özellikler vardır. Bu özellikler, hepsinin iri kalçalı, dolgun göğüslü ve geniş karınlı oluşudur. Diğer fiziksel özellikler ise silik ve belirsizdir. Kadın bu özellikleri ile doğurganlığı, yaratıcılığı, ölümsüzlüğün ve bereketin temsilcisi görüldüğü için ön plana çıkarılmıştır. Anaerkil düzendeki kadının toplum ve aile içindeki rolü simgelenmiştir.

Antik çağda (Roma ve Yunanda) kadın güzeliğine çok daha ayrıntılı ve üst düzeyde bir normla yaklaşılmıştır. Yontu ustaları yapıtlarında kadın bedeninin bütün kıvrım ve düzlemlerine yer vererek adeta diri ve devinim ediyor izlenimi yaratmışlardır. Ama kadının doğurganlık özelliği ikinci plana itilmiş erkeğe hitap eden özellikler öne çıkarılmıştır.

Ortaçağda, yahudilik, hıristiyanlık ve islam dini gibi tek tanrılı dinlerin ve kapalı köy ekonomisinin de etkisiyle erkeğin aile içindeki yeri daha da artmıştır. Kadın sadece bu dünyada (maddi varlığıyla) değil ahirettede (manevi varlığıyla) ikinci sınıf insan haline itilmiştir. Kadın sırf kadınsal özelliklerinden dolayı dışlanmış ve horlanmıştır. Kadınsal özellikleri kadını potansiyel günahkâr yapmıştır. Bütün tek tanrılı dinler kadının cinsel güzelliklerini erkeği günaha sokmasının kaynağı olarak gördüğü için kadının örtünmesi istenmiştir. (19) İslamiyet ise kadının bütün özelliklerinin cinsel çekiciliğe neden olacağını ve günahkar üreteceğini öne sürerek kadını tepeden tırnağa örtünmesini emretmiştir.

Kapitalist toplum ise feodal toplumun tersine kadı-

www.arsivkurdi.org

nın cinsel güzelliğini (çıplaklığını) öne çıkarıp bir meta ya dönüştürmüştür. Medya aracılığıyla güzel kadın efsaneleri yaratıp, bu yaratılan efsaneleri reklam, basın vb. yerlerde kullanarak kârlı birer ticari kaynak haline getirilmiştir. Kadın güzelliği, onur, erdem ve özgürlük gibi soylu değerlerden soyutlanarak onu sadece bedensel özelliklere indirgemişti. Kadın cinsel nesne olarak algılanmıştır. Kapitalizm, başından beri kadının sadece emeğini sömürmekle kalmamış onun geleneksel tutkusu olan giyim, süsleme vb. değerlerinide kullanarak iliğine kadar sömürmüştür.

Geleneksel Kürt kadınına bir göz atacak olursak, Kürtlerin eski dini olan Zerdüşt ilkelerinde kadın kutsaldır ama bu onun ataerkil ilişkiler içinde ikinci sınıf insanı olmaktan kurtaramaz. Kürtler islamiyeti kabul ettikten sonra, kadının aile ve toplum içindeki yeri dahada gerilemiştir. Yinede bu durum, islamiyeti kabul eden diğer komşu halklardaki kadının konumu ile kıyaslandığında, Kürt kadınının halen kimi ayrıcalıklara sahip olduğu gözükür, Kürt kadını yüzünü örtmez, daha da ötesi yüzünü süsler. Kürt kadınının güzelliği daha çok yüz güzelliği ile orantılıdır. Hemen hemen bütün Kürt kadınların yüzlerinde hüzün ile sevinci, umut ile kaygıyı, tazelik ile olgunluğu ve sevgi ile nefreti yanyana içiçe bulmak olanaklıdır. Bu yüz Kürt toplumun bir aynası gibidir. Bu aynada, beşbin yıllık insanlık tarihinin bütün acılarının, boynu bükülüğünün, yetkilerinin, her şeye karşın yeniden dirilen coşkunun, devinimin ve alttan alta büyütülen o büyük devrimci öfkenin izlerini bulmak olasıdır. Tabi ki, Kürt kadınındaki bu yüz güzelliği sadece buzdağının (aysberginin) okyanusta gözüken kısmıdır, asıl güzellik okyanusun derinlik görkeminde duran yüreği ve bilincinde saklıdır.

20. Yüzyılın başlarında (1914) Kürt toplumu ve Kürtlerin kökeni hakkında değerli araştırmalar yapan Minorski Kürt kadınıyla ilgili "Kürtler belkide müslümanlar arasında en liberal olanlarıdır. (.....) Bütün ağır işler kadınlar tarafından yapılır. (...) böylelikle büyük bir dayanıklılık kazanmakla birlikte, cinslerin çekiciliğini çabukça yitirip ve solup giderler. (.....) "Hanım" adı verilen reis karıları aylak bir hayat sürebildiklerinden yalnız onlar güzelliklerini korur ve süslerine özen gösterirler..... Kürt kadını, hoşa gitmeye çalışmakla ve neşeli olmakla birlikte erdemlidir..... Davul zurna sesleri çınlamaya başlayınca köyün bütün kadınları beş dakikada güzelleşip geldiler... Düğünlerde bayramlarda bu giyim gümüşten bir gerdanlık, boncuklar, bilezikler ya da başa dolanan altın ve gümüş küçük zincirlerle tamamlanır. Kulak küpeleri, bilezikler, alnındaki altın para dizileri giyimlerini her zaman tamamlayan süslerdir" der. B. Nikitin, minorsky'nin bu gözlemlerini "Kürtler" adlı yapıtında aktarır ve paylaşır. Aynı kitapta "kadın, Kürtlerde tartışma götürmez bir biçimde kişiliğine sahiptir.Bir anne zeki yada güzel diye tanınmışsa, adı oğlunun adına eklenir.....Ancak kayda değer nokta şudur ki yiğit ve savaşçı bir kadının çocuğuna, babası anası kadar nitelikli değilse, bu kadının adının verilmesi yolunda bir Kürt adeti vardır."Bilgilerini aktarır. Ayrıyeten bugünki eski kuşak Kürt kadınlarının bazılarında halen burunlarını delip karanfil taktıkları ve yüzüne (daha çok çene ve alın ortasına) döğme yaptıklarını biliyoruz.

Mem u Zin'deki Zin ve Sıti'nin güzelliğine gelince, A.Xani Botan beyi için "soyu Arap, kendisi Kürt beyidir" der. Burada Zin ve Sıti'nin Arap kızımı yoksa Kürt kızı olarakmı değerlendirilmesi gerekiyor sorusu akla gelebilir. Biz bunun önemli olmadığı kanısındayız. Çünkü birincisi, İslamiyetin kabulünden sonra kimi Arap önde gelenlerin Kürdistan'a yerleşip baskı ve katliamlarla kendilerine beylik, ağalık kurdukları doğrudur. Bu beyliklerin kalıcı olmadığı sonraki süreçlerde çözüldükleri yada asimile oldukları biliniyor. Ama bugün bile bir çok Şıh, ağa ve bey Arap soyundan olduğu hatta Muhammedin ailesinden geldiklerini ileriye sürerler. Geçmişte bu sav daha yaygın olsa gerek. Bunun nedenide aileleri için halk üzerinde kutsal bir imge yaratarak sömürü çarklarını daha kolay döndermekten başka bir şey değildir. A. Xani, beylerin kendilerini Arap soyundan gösterme propagandasından etkilenmiş olsa gerek. İkincisi ise A. Xani, Zin ve Sıti'yi zaten görmemiştir. Onların güzelliğini kendi düş gücünün engin derinliklerinden yaratmıştır. Buda dönemin Kürt kadın estetiğinden bağımsız olamaz. Marks, "Hâyvanlar yalnız kendi türlerinin ölçüleri ve ihtiyaçlarına göre yaratırlar, insan bütün türlerine göre üretir ve nesnenin kendi içinde yatan ölçüyü her yerde uygulayabilir. Dolayısıyla insan aynı zamanda güzellliğin kurallarına göre nesneleri biçimlendirir."(20)

A. Xani, Zin ve Sıti'nin güzellik portrelerini şöyle çizer: Zin "gönüllerin ruhu", "Hurilerden dönme " ve "Sarışın"dır. Sıti, "Doğruluk bağının selvisi", "fazlasıyla şirin, son derece sevimli" ve "esmer"dir. her ikisinin de tenleri "parlak" elbiseleri " ince ipekten"dir.

"Yüz hatların güzelliği yakut yazısından,
Çene çukuru ise Harut sihirindendi,
Sanki Ceylanın gerdanındaki Misk kesesinden,
Feleğin falcısı yüzlerine noktalar serpmişti
Benler, noktalar, ok ve kırmızı renkler,
Kabe, Hacer-Esved, Tavaf ve Umre'ydi.
Kaşlar felek yayının kemanından,
Kirpikler ise şüphesiz dik oklardandı.
/...../
Yüzlerini gören, kulak memelerine bakan herkes,
Olurdu derhal akıl ve şuurdan.
/...../
Kınalı parmak uçları ve tırnaklar,
Neşeli gönüllerin ıstırabıydı.
Kemerin sarıldığı o belleri görenler,

Derhal çekerlerdi yüreklerin derinliğinden 'Ah'
Bilekleri ve bilezikleri gösterdikleri zaman,
Artık yer kalmasdı konuşmaya vede serzenişe.
Her ikisi de ruh gibiydi gerçi
Güzellik bakımınran ikizdi ikisi.
Sıti gerçi çok nazenindi.
Fakat Zın'de cennet hurilerine benzerdi.
Gerçi Sıti yıldız misaliydi,
Ama Zın'in yüzü parlak bir ay'dı
Gerçi mehtap gibiydi Sıti
Fakat Zın'de güneş gibiydi, daha tazeydi.
/...../
Kofileri mücevherlerle donatılmıştı.
Kolyeler altınlarla zincirlenmişti.
Kofi kayttanlarının uçlarını şakaklarına getirirlerken
Aşıklar ölürdü sevginin elinde,
Bu ziynetler, süsler, zülüfler ve puşular,
Önden,arkadan, sağdan, ve soldan sarkar.
O periler bu süslerle yürüdükleri zaman,
Tapınaklardaki evliyaları bile sersemletirirlerdi."(21)

Görüldüğü gibi şair kimi somut özellikleri belirlemesine karşın Zın ve Sıti'in güzellik portrelerini tam olarak somutlaştırmamıştır. Bunun için kafamızda belli bir Zın ve Sıti tipi çizmek zordur. Yine de 17.yy Kürt kadınının güzellik ölçüleri, giyim ve süslenmesine dair önemli ip uçlarınıda vermiştir. Ayrıca Zın ve Sıti'nin "... süslerle yürüdükleri zaman tapınaklardaki evliyaları bile sersemletirlerdi. demekle hem kadın güzelliğinin evliyaların iradesinden daha üstün olduğunu, hem de bir biçimiyle Kürt erkeğinin kadın güzelliğine verdiği önemin altını çizmiştir. A.Xani'nin güzellik anlayışı feodal güzellik normlarını zorluyor. Tek güzelliğin tanrı güzelliği olmadığını hatta evliyaları baştan çıkaran kadın güzelliğinin ne derece üstün olduğunu vurgulamıştır. A. Xani'nin güzelliğe felsefi yaklaşımı ise şöyledir :

"İster şeyhler, ister hocalar, beyler olsun,
İster dervişler, ister zenginler, fakirler olsun
Güzelliğe talip olmayan kimse yoktur.
Kavuşmayı arzu etmeyen kimse yoktur.
Kimisi tükenmeyen güzelliği arzu eder,
Kimisi de boş vücudun talibi.
Fakat şüphesiz hepsinin dostu birdir,
Bütün fark, deriyle beyin arasındaki fark gibidir."(22)

Yukarıda belirttiğimiz gibi güzellik ölçüleri, değerlerin çağdan çağa, sınıftan sınıfa hatta kişiden kişiye değişsede A. Xani'nin belirttiği gibi güzelliğin kimi evrensel değer ve ölçüleri vardır. Örneğin dürüstlük, doğallık içtenlik, paylaşım , yaratıcılık, direniş ve mücadele gibi kişilik özellikleri kadın olsun erkek olsun hem kendi cinsleri hem de karşı cins ler açısından çekici etkenler olmuştur. Çünkü," insanın insan olduğunu ve dünya ile ilişkilerininde insani bir ilişki olduğunu düşünelim. O zaman sevgiyi ancak sevgiyle, güveni ancak güvenle vs. değişebilir insan."(23) Aynı zaman da savaşımcı geleceğini kendi elleriyle oluşturmaya kararlı, özgürlüğüne, emeğine ve sevi değerlerine sahip sevinç dolu mutlu ve yaratıcı hem toplum hem de birey olmanın bilincini taşıyan kadın tipi yeni insan dediğimiz sosyalist kadının da güzellik imgesidir.

Bugün Kürdistan'da geleneksel kadın imgesi büyük oranda yıkılmıştır. Kürt kadınının baştan beri taşıdığı, yaşattığı açıklık, aile içinde kısmende olsa söz sahibi olma özellikleri bugün çok daha üst boyutlara varmıştır. Kürt kızları artık rengarenk elbiseler içinde taranıp-yıkanmayla, boyunlarına, kollarına taktıkları altınlarla, bileziklerle kendilerini güzelleştirdiklerine inanmıyorlar. Diliyle konuşup yazmayan, kültür değerlerine katkıda bulunmayan bağımsızlık ve özgürlük bilincini almayan, evi aranıp talan edilen, tecavüze uğrayan,dışlanan, horlanan, yoksulluk ve sefalet içinde boğulan bir Kürt kızının, kadınının asla güzel olmayacağını kavramıştır. Artık biliyorki sadece, bayağılığı, alçalmayı ve zavallılığı yaratanlar sömürgeciler değil boyun büküp buna katlananlarda suçludurlar.Kürt kadını, serhildanlara katıldığında en önde yürüdüğünde, göğsüne çapraz kurşun şeritleri sarıp omuzuna silahını astığında en az erkekler kadar savaşma cesaretini gösterip Kürdistan'ın ulusal bağımsızlık mücadelesinin simgesi olan dağlara sırtını dayadığında hem insanlığın hem de kadın güzelliğinin doruğuna çıktığını görmüştür. Zın ve Sıti'yi güzelleştiren değerler bugün farklı bir imge altında mücadeleci Kürt kadınını güzelleştirmeye dönüşmüştür. Üstelik bu güzellik soyut, silik, belirsiz ve mistik değil tam tersine nesnel, diri, devingen ve çizgileri nettir.

MEM U ZİN'DE AŞK

Şiire en yakın olan insan edimi kuşkusuz aşktır. Bunun için tarih boyunca aşk ile şiir içiçe gelmiştir, birbirinin önünü açmıştır. Homeros'un İlyada'sı bir aşkın (Helena'nın kaçırılışını) ve onun etrafında dönen bir savaşın destanıdır. Yine aşkı, önemli kadın şairlerin ilklerinden olan ve feminizmi taslak halindede olsa ilk savunan kadın şair Sappho'nun (İ.Ö. VI.yy.) ve ülkesindeki barbarlığa karşı mücadele ettiği için yaşamının önemli bir bölümünü sürgünde geçiren Alkaios'ın (İ. Ö. VI.yy.) şiirlerinde de rastlıyoruz.Bu iki şair de dostluğun ve aşkın erdemlerini içiçe işlemiştir. Anımsıyacağımız gibi Mem u Zin'in sadece Mem ile Zin'in aşkının değil aynı zamanda Mem ile Taçdin'in dostluğununda öyküsüdür. Keza yine Asklepiades (İ.Ö. III.yy.) 'in aşk şiirlerindede Eros 'un oklarını ve günümüz aşk, sanat yapıtlarından dahil kullanılan bir çok geleneksel imge çeşitlerini buluyoruz. Sadece şiirde değil aslında bütün

sanat dallarında aşk konusunun baş tacı yapıldığı bilinen bir olgudur.

Engels "Bizim anladığımız biçimdeki cinsel aşk, basit cinsel istekten Yunanlıların Eros'undan ayrılır. Bir yandan cinsel aşk, sevilen kimseninde sevmesini gerektirir; bir bakıma cinsel aşkta kadın erkeğe eşittir; oysa Antik Eros'ta kadının düşüncesi hiç sorulmazdı. Öte yandan, cinsel aşkın, sevişenlere birbirine sahip olamama ve birbirinden ayrılmayı, ağır yıkımların en büyüğü değilse, büyük bir yıkım gibi gösteren bir yeğinlik ve bir süresi vardır; birbirine sahip olabilmek için, sevişenler her şeyi yapar, hatta ölüme kadar giderler, ki bu durum Antik Çağda, ancak eş aldatma durumunda görülürdü. /...../ Bireysel cinsel aşk, Orta Çağda önce söz konusu edilemezdi. Söylemek gereksizdir ki, kişisel güzellik, içtenlik, benzeri beğeniler vb. aynı cinsten kimseler arasında daima cinsel ilişkiler isteği uyandırmış ve hiç kimse ilişkilerin en içtenine giriştiği kimsenin, şu ya da bu olması konusunda kayıtsız kalmamıştır. Ama bununla, bizim bildiğimiz biçimiyle cinsel aşk arasında dağlar var. Bütün antik çağda evlilikler büyüklerce kararlaştırılır ve ilgililerde buna sessiz sedasız uyarlar. Antik çağ dünyasının tanımış olduğu karı-koca aşkı ise, öznel bir eğilim değil, nesnel bir ödevdir; evliliğin nedeni değil müttefikidir" (24) der. Engels, aşkın insanlara özgü bir tutku ve cinsel iç güdünün en yüksek biçimi olarak ilk kez Orta çağda ortaya çıktığı ve bunun da şovalye aşkı olduğunu da belirtir. Gerçektende ünleri günümüze kadar gelen bütün büyük aşklar (Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Romeo ile Julyet vb.) Orta Çağda yaşanmıştır? En ünlü Kürt aşk söylencelerinden biri olan Siyabent û Xacê'de orta çağ motifleri ile süslüdür. Mem û Zin'de de orta çağ motiflerine sıkça rastlamamıza karşın onu tam anlamıyla bir orta çağ aşk söylencesi olarak değerlendirmek doğru olmaz. Konumuzu ilgilendiren yan Mem û Zin'in söylence (Memé Alan) yanı değildir. Böyle bir aşk öyküsünün gerçekten yaşanıp yaşanmadığı da konumuz açısından önemli değildir. Çünkü bu gerçekten A.Rakıp Yunus "Diwana Kırmanci" de ileri sürdüğü gibi 1400'lü yıllarda yaşanan bir aşk öyküsü olabileceği gibi farklı tarihlerde yaşanan aşk öyküleri kimi özellikleri zamanla birleşmesiyle de bu öykü ortaya çıkmış olabilir.

"Bazı Botan efsanelerini,
Bazı bahaneler, bazı bühtanlar,
Botice, mehmedice ve silvice (25)
Bazı hakikiler, bir kısmıda altın ve gümüş,
Katır boncuklarını, boncuk ve incileri,
Bir kısmı parlak, bir kısmıda siyah,
Süsledi çocuklar gibi,
Çarşı pazarlara getirdi.
Bunların bir kısmı hikayedir, bir kısmı da misal,
Bir kısmı haramdır, bir kısmı helal
Her kıssa hisse'den pay alır,

Her misâl'de, eğer bilirsen, öğüttür." (26) Bizi asıl ilgilendiren A.Xani'nin yazdığı Mem û Zin'dir. Şairin bu yapıtını Memê Alan söylencesinden esinlenerek işe koyulmasında şaşılacak bir durum olmadığı gibi, şairin dehasını da gölgeleme belirtisi de değildir. Örneğin batıda roman evrimi incelendiğinde yazarlar yapıtlarının daha inandırıcı olması için, yazdıkları konuları düş gücünün ürünü değil gerçek olaylardan aldıklarını ya da ikinci bir şahıstan dinlediklerini okuyucularını inandırmaya büyük çaba harcamışlardır. A.Xani'nin çağdaşı Cervantes'in Don Qujote'de bu durum çok belirgindir. Yazar işlediği konuyu Cide Hamete Benengeli adlı bir Arap tarihçinin bulduğu defterinden aktardığını vurgular. A.Xani'de Mem û Zin'in Kürdistan'da çok yaygın olarak bilinen Memé Alan söylencesine (Kapitalist medya girmeden önce Kürt kültürü içinde söylenceler gerçekler kadar etkileyici ve işlevseldi. Bugün bile bu özellikleri gözlemek olanaklıdır.) Dayandırması onun dehasını başka bir boyutunu önümüze serdiği açıktır. A.Xani,

"Günlerin devranından haberdar olan adam,

Bana şöyle anlattı, hikayenin sonunu:" diyerek işlediği konuyu bir hikaye anlatıcısından aldığını belirtmiş olur. Şair Mem û Zin'i yazdığı dönem Kürdistan'da egemen olan üretim ilişkisi feodaldi. Topluma egemen olan kültür orta çağ kültürüydü. Ama o dönem Kürdistan'da yeni bir toplumun devinimide kendini gösteriyordu. Bu yeni toplum kapitalist toplumdu. A.Xani bu yeni toplumun temsilcisidir. Dante'yi, Cervates'i, Shakespeare'i yaratan güç neyse A.Xani'yi de yaratan güç odur. A.Xani'nin özellikle Dante ile olan ortak yönlerini belirtmiştik. Mem û Zin'i o dönem için gelecek, yeni toplum olan kapitalist toplumun ön görüleri ile doludur. Mem û Zin'in yapısı bu ön görülerin üzerinde yükseltilir,

"Sonu olmayan sınırsız güzelliğin,
Zaten sonu gelmez aşkların.
Fakat aşklarla arzu sahipleri ayrıdır,
Bir kısmı faydalanmak ister, öteki feda olmak.
Bazıları canları için ister cânanı,
Bazıları da cânanları için verir canı.
Kimisi kavuşmak ister Tacdin gibi,
Kimide derdi seçer, Memo ve Zin gibi" (27)

A.Xani bu dizelerle iki aşk türünü vurgulamaktadır. Birincisi, cinsel aşk; sevenlerin birbirine kavuşmak için mücadele vermeleri. Bu aşkta sevenlerin başta cinsellik olmak üzere bütün insani edimlerini paylaşmak ve yan yana yaşama arkadaşı olmak için çaba harcarlar, Sıti ve Tacdin gibi aşkların derinliği ve yüceliği somuttur. Mem ile Zin arasında ilk başlarda aşkta amaç kavuşmaktır; beraber yaşamı paylaşmaya çalışmaktır. Ama zamanla çeşitli olumsuz etkenler ayrılığı büyütünce buna paralel olarak aşklarda büyümüştür. Artık onlar için

önemli olan birbirine kavuşup mutlu olmak değil, önemli olan aşklarının büyüyerek yaşamasıdır. Artık Mem û Zin kendilerini birbirlerine değil aşka adarlar. Onlar için derin olan, yüce olan aşkın kendisidir. Kendi kişisel mutluluklarının dünyevi tadlarının) önemi yoktur. Aşkları bireyin nesnel dünyasının dışına çıkmıştır. Soyutluğun o sınırsız ve tarifsiz yapısı içinde mayalanmıştır. Bu aşk bir ulusun özgürlük mücadelesi de olabilir, bir toplumun mistik inancıda...

Mem û Zin aşkı neyin simgesidir? "Tanrının" diyenler olabilir kuşkusuz. Böyle diyenlerde yapıtta belli veriler bulacaklardır. Kimileride bu ölmekte, soyu tükenmekte olan feodal toplumdaki aşkların simgesidir. Ve bunun için öyküye alternatif ikinci bir aşk koymuştur. Sıti ile Tacdin aşkı gelecek toplumun simgesidir" diyenlerde olabilir. Bu savında doğruluk payı vardır. Bunu biraz açacağız da. Asıl büyük savsa Mem û Zin'in Kürt halkının Kürdistan'a ve özgürlüğe olan aşkının simgesidir. zin sarışın ve ela gözlü Kürdistan'dır. Özgür değildir; yazgısı bey tarafından belirlenir. Bekir gibi bir fesatın, işbirlikçinin çabalarıyla yüreği murat almak yerine sürekli yaralanır. Mem ise Kürt halkıdır. Hani şu iç ve dış saldırılardan, talanlardan, kıyımlardan bir türlü iki yakası bir araya gelmiyen halk. Mem ile Zin arasındaki aşk ise özgürlüktür. Bu aşk için değilmidir ki bugüne kadar başvurulduğu her direniş, ve her isyan Kürt halkının yalnızlığını ve acısını biraz daha arttırmıştır. Ama Mem ile Zin'in acısı, yalnızlığı arttığı oranda tutkularının ve aşklarının da büyüdüğünü biliyoruz. Bu savıda destekliyenler oldukça güçlüdür. Örneğin şair Mem û Zin aşkını Newroz gününde başlatır. Newroz'da başlatması anlamlıdır. Newroz'un ilk ortaya çıkışını sosyologlar, tarihçiler neye dayandırırsa dayandırsın Newroz Kürt halkının belleğinde direniş ve özgürlük günü olarak işlenmiştir. Newroz'da tohumu atılan bu aşk özgürlük ve direnişten başka ne çağrıştırabilir ki. "Derdimiz" ve "Kitabın Kürtçe yazılış sebebi" adlı bölümlerde bu savı destekler niteliktedir.

Mem û Zin aşkını mutlaka bir simge ile örtüştürmekte zorunlu değildir. Ama Mem û Zin politik kaygılarla kaleme alınan bir yapıt olduğu için bu konuya eğilen her araştırmacı bu yanıylada yapıtın ana fikrini belirlemek zorundadır. Biz bu zorunluluğun sorumluluğunu taşımaya çalıştık.

Tacdin ile Sıti'nin aşkı kelimenin tam anlamıyla iki cins arasındaki modern bireysel aşkın ifadesidir. Her iki cinste hem seven hem de sevilendir. Burada kadın erkeğe eşittir. Günümüz Kürt halkında bile cinsel aşk yeterince yaygın değildir. Çünkü kadın olsun erkek olsun eş seçimlerinde tamamiyle kayıtsız kalmazlarsada kendi seçtikleriyle değil onlar için büyük yerin seçtikleriyle evlenirler. Bu durumu uygun bulmayanlar olursa da boyun eğmek zorunda kalırlar. Kısacası evlenmezler evlendirilirler. Cinsel yaşam ise iki cinsin değil sadece erkeğin cinsel yaşamı vardır. Erkeğin ailesi oğullarının cinsel gereksinimini karşılaması ve kendilerine çocuk (oğul) doğurması, bağ-bahçede çalışması vb. için uygun buldukları kızın ailesine (ki bu aileninde, aileleriyle kan bağı olmasına dikkat ederler) başlık (kalın) ödeyerek kızı satın alırlar. Zaten gelin (buk) erkeğini mutlu etmek için, kendi kişiliğinden insani haklarından, taviz vermek için gerekli bilinci baba ocağında almıştır. Yani koca onu köle haline sokmak için özel bir çaba harcamaz. Kadının cinselliği kocasının arzularına kendisini en iyi biçimde sunmakla sınırlıdır. Kadın cinselliği paylaşmaz sadece katlanır.

Kürdistan'da gerek kapitalist üretim ilişkilerinin egemen duruma geçmesi, gereksede yükselen ulusal kurtuluş mücadelesinin yarattığı devrimci değerler yukarıda çizdiğimiz geleneksel Kürt ailesini hızlı bir değişim sürecine sokmuşsada halen bir biçimiyle eski etkinliğini sürdürdüğü açıktır.

"Gelin ile Güvey Birbirine Kavuşuyor" adlı bölümde A.Xani, Tacdin ile Sıti'nin gerdek gecesinde geleneksel Kürt karı-koca ilişkisinin üstüne çıkarak gerçek anlamda bir cinsel aşk portresi çizer.

"Dudak dudağa içtiler bir kadeh şarap
/...../
O berrak şarap, mamurluğu giderince
/...../
Birbirine karışırdı..... ve kucaklaşırlardı,
/...../
Kâh öpüşürlerdi, kâh ısırırlardı,
O kadar öperlerdiki birbirlerini,
Öpme sırası vermezlerdi birbirlerine.
/...../
Sevgi deryası o kadar coşturduki onları,
Elleri birbirlerinin boynunda, dudak dudağa ve kucak kucağa oldular.
/...../
Her zaman, gerek gündüz, gerekse gece
Sevgiden önleri birbirine dönüktü.
O iki serkeş, sarhoş, iki arkadaş,
Birbirlerine karşı boşaltırlardı ok torbalarını." (28)

Daha buraya aktarma cesaretini gösteremediğimiz dizelerde Tacdin ile Sıti'nin sevişmelerini ince ayrıntılarına kadar anlatır. Ama bayağılık yoktur. Herşey erdemle, güzellikle içiçedir. Bu bölümde asıl dikkatimizi çeken şairin, aşkta eşit olanların cinsel ilişkide de eşit olacağı ve ilişkilerinin özünün katlanmanın değil paylaşmanın oluşturduğunu vurgulamasıdır. Şairin oluşturduğu bu kompozisyonda kadın cinsel kimliğine sahiptir. Sıti ne pasif ne de Tacdin'in cinsel nesnesidir. Kuranda belirtildiği gibi erkekler için "Kadınlar sizin tarlalarınızdır, tarlalarınıza dilediğiniz gibi girin" türünden tamamiyle kadının köleleşmesini dile getiren bir imgede yoktur. A.Xani aşkta ve cinsellikte özgürlüğü ve eşitliği temel almıştır.

Mem û Zin aşkının Leyla ile Mecnun aşkını çağrıştıran yanları vardır. Olaya sadece bir aşk öyküsü olarak bakarsak bu yanları da görebiliriz. Yalnız Leyla-Mecnun öyküsünde sadece Mecnun dünyevi aşktan vazgeçer. Leyla öykünün sonuna kadar dünyevi aşkını korur. Hep Mecnun'a kavuşmak için mücadele eder. Sonunda Mecnun'a kavuşur. Ama Mecnun değişmiştir. Leyla karşısına dikildiğinde "Sen benim Leyla'm değilsin" der. "Onun kafasındaki Leyla etten kemikten sıradan insan olmanın normlarını çoktan aşmıştır. O kafasında yarattığı Leyla'yı ömrünün sonuna kadar aramaya devam eder. Mem û Zin'den de Botan beyi en son imana gelipte Zin'i Mem'e verdiğini söylediği zaman, Zin zindana Mem'i görmeye gider. Mem baygındır. Zin Mem'i uyandırır. Ama artık Mem'de eski Mem değildir. Beyin kendisini bağışladığını ve beyin huzuruna çıktığında Zin ile evlenmesine izin verileceği söylenir. Buna karşılık Mem:

"Ben hiç bir beyin huzuruna gitmem,
Ben esirlerin kölesi olmam.
Bu mecazi beylik ve vezirlik,
Bu sihir ve hayal oyunları,
Hepsi boş ve fanidir,
Sonuçsuz ve ölüme mahkumdur.
Ölümlü olan bey, bey değildir,
Azledilebilen bey esirdir.
Biz beyler beyinin huzuruna çıktık,
O fakirlerinde hükümdarların da hükümdarıdır.
/...../
O hikmet ve kudret sahibi bir beydir,
Azledilmez, değişmez ve zevâsızdır.
Bizi görünmeyen alemde evlendirdi,
Şüphe götürmeyen alemde bizi ebedileştirdi." (29)

der. Ve ölür. Zin Mem'in mezarı başında:

"Memo'ya şöyle seslenerek konuştu,

'Ey vücudumun ve canımın mülkünün sahibi!
Ben bahçeyim sen bahçevansın
Senin yetiştirdiğin bahçe sahipsizdir,
Senin yüzün olmaksızın onlar neye yarar?
Bu benler, şakaklar ve gül bahçesi gibi yanaklar
Bu güzellik, bu cemal ve yüz bahçesi,
Siyah bademler ve ela gözler
Narlar, ayvalar, elmalar ve yüksek fidan,
Hepsinin rengi güzel, hepsi lezzetli ve tatlı,
Şüphesiz bunlar senden başkasına haramdır.
/...../
En iyisi odur ki bu güzelliğimle,
Eziyet etmeden hiç zülüf ve benlere,
Hak emanetini teslim edeyim,
Bu süsümle ve güzelliğimle sana kavuşayım'
Zin bu şekilde gerçekleri dile getirdikten sonra,
Dünya ile ilgilerini kopardı.
Memo'nun mezarını kucakladı,
Çaresiz bedeni canından ayrıldı." (30)

Zin'de aşkı son derece idealize etsede, Leyla ile Mecnun'da Leyla Mem û Zin'de ise Zin daha gerçekçidir. Bu da en aykırı durumlardan bile erkeğe göre kadının sağ duyusunun daha önde olduğunu gösteriyor olmalı mı demek gerekir, bilemiyorum....

Mem û Zin için önemli olan bu dünyada kavuşmaktan çok, aşklarının kendisidir. Aşkları önemlidir. Beraber olmak, cinselliklerini paylaşmak aşktan sonra gelir. Eğer ayrılık aşklarını büyütüyorsa ayrılığı da güzel görürler. Aşkları yaşadıktan sonra kavuşmanın fazla bir önemi olmuyor. Acı çekmek aşklarını derinleştiriyorsa acılara katlanmak bir talihsizlik, bir yakınma nedeni değil tam tersine yücelmenin basamakları olarak vurgulanır. Hatta ayrılık aşklarını daha da canlandırıp köklendiriyorsa ayrılıkta bir erdem haline dönüşür. İlk bakışta bu durum, bir saçmalık hatta bir ruh bozukluğu (mazoistçe bir duygu) olarak karşımıza çıkar. Ama konunun üzerine biraz eğilip irdelediğimizde ve belleklerimizi biraz zorladığımızda bu durumun her koşulda hiç de böyle olmayacağı açıktır. Kimi durumlarda soylu ve insancıl bir yanının da bulunduğunu görürüz. Örneğin işkencede, işkenceciler sık sık kurbanına "oğlum sen mazoistmisin, bize kendine işkence yaptırmak zorunda bırakıyorsun, konuş bitsin bu acı" derler. Gerçekten de o anki çözülme fiziksel acıyı durduracaktır. Ama onurlu ve komünist bir kişilik acıyı tercih eder. Acıya katlanmayı başardığı oranda yücelir. Kuşkusuz burada yüce olan acının kendisi değil acıyı aşan kişiliktir. İşte onun bu aşma eylemi ancak acıya katlanma bilincini gösterme eylemiyle olanaklıdır. Daha da somut bir örnek vermek gerekirse: 13 ve 14 yıldır tutsak düşen sevgililerini (kocalarını, nişanlılarını, sözlülerini bekliyen Kürt kadınlarının ve kızlarının konumudur. Hangi açıdan bakarsak bakalım bu kadınların dört yanları acıyla çevrilmiştir. İçerdekilerin uğradıkları zulmün acısı hemen hemen bire bir bunlara yansır. Beş on dakikalık görüş için cezaevi kapılarında bitip tükenmek bilmeyen itişkakışlar, yolculuklar, beklemeler, hakaretler durmadan bozulan gerilen sinirleri... Cinsel istemlerini bastırmaları... Erkek egemen toplumun "erkeksiz" kadına bakış açısının yarattığı baskılar, aile, ekonomik sorunları. Bütün bunların tuzu biberi olan siyasi kimlikli birinin sevgilisi olmanın bile neden olduğu gözaltıları işkenceler... Oysa bu kadınlarımız, kızlarımız dikili bir taşı olmayan ve çıktıktan sonra da bu erkeklerin kendileriyle ne derece mutlu ve uyumlu olacağı hatta çıksalar bile beraber olmanın olanaklarının bulunup bulunamayacağı bile tartışma konusu olan erkeklerle bağlarını rahatlıkla koparıp kendilerine düzenle uyumlu bir yaşama biçimi seçip söz konusu sorunlardan, acılardan bir biçimiyle de olsa kurtulabilirler. Ama biz çok azının bu yolu seçtiğini görüyoruz. Bu bağlılık ve sadakatte elbette Kürt-Anadolu gelenek ve göreneklerinin etkisi olsada bizce asıl etken, eğer erkeği ile kendi arasında

www.arsivalan.org

gerçekten bir aşk yaratmışsa ayrı ya da beraber olmak pek önemli olmuyor. Önemli olan aşkı ve onun etrafında oluşan devrimci ve evrensel değerlerdir. Bunun için çektikleri acılar onları küçültmüyor, güçsüz kılmıyor tam tersine yüceltip, güçlendiriyor. Herşeyin çıkar, kurnazlık, ikiyüzlülük, para ve cinsel sapıklık üzerine kurulan kapitalist bir dünyada bu kadınlarımız insanlık tarihinin aşk sayfalarına onurlu, erdemli ve unutulmaz güzellikte aşk örneklerini işliyorlar.

Bey, halkla beraber ava gidince Mem ile Zin beyin bahçesinde buluşur. Ve sevişirler. Bu sevişmedeki,

"Zarafetin sınırı ise kemerdi.
Kemal sınırının üzerinde bulunan bu aşk,
Kaynakta temiz ve duru olan su,
Elbette kendi kendini koruyacaktır.

Hiç bir pisliği kabul etmiyecektir." Bugün bile Kürt törelerinde evlenmeden önce cinsel ilişkiyi doğru bulmazlar. Mem ile Zin bu töreye bağlı kalmışlardır. Sadece kendi yüreklerine değil halkınında onayına gereksinim duymuşlardır. Gerçi Mem ölmeden kısa bir süre önce,

"Ebedi Adin cennetine girmeden öcne,
Hayvanlar gibi zina edelim biz,
Beyhude yere bu fani meskende,
Ve eteği kırılmış olarak, başı eğik ve merdüt olarak,
Ve utanarak allahın huzuruna gidelim." (31)

diyerek bu dünyada cinsel ilişkiyi tamamıyla kendine haram saymaktadır. Şair onları cinsel anlamda birleştiremezdi. Eğer bunu yapmış olsaydı, kurduğu aşk öyküsünün diyalektiğine ters düşmüş olurdu. Çünkü bu ancak Mem ile Zin'in saç tellerinden ayak tımaklarına kadar bir örtüşme ile olabilirdi. Bu örtüşmeyi sağlıyacak tek şey ise özgürlüktür. Kuşkusuz aşkları, özgürlükleriydi. Ama bu yaşanılan bir özgürlük değil özlemi çekilen bir özgürlüktü. Özgürlüğü değil özlemini yaşıyorlardı. Satre, **"Düşüncemi savunduğum sürece zindanda da olsa özgürüm"** der. Bu bir geçiş yani özgürlüğün edimleştirme süreci olarak algılanırsa doğrudur. Ve daha çok da birey bazında geçerlidir. Bir halk için düşündüğünü savunmak hiçbir zaman özgürlük anlamına gelmez. Hele bu parçalanmış ve sömürgeleştirilmiş bir halksa... Halklar, düşünceyi yaşama geçirmesi ve bir yaşama biçimi haline dönüştürmesi oranında özgür olurlar. Mem ile Zin öykülerinin sonuna kadar aşklarını ete-kemiğe dönüştürmek için mücadele ederler. Ama öyle biran gelirki artık bu dünyada aşklarını yaşamak bir anlam taşımaz. Gerçek aşkın ölümde olduğuna inanırlar. Bu seçenek aşklarını ebedileştirir. Çünkü diz çökme yoktur, boyun eğme yoktur, ölümünde bile bir proteso bir direniş vardır. Mem **"Ben hiç bir beyin huzuruna gitmem-ben esirlerin kölesi olmam"**, diyerek beyi küçümser, onun affını reddeder. Burada 12 Eylül döneminde Diyarbakır ve Metris zindanlarında zulme ve vahşete ölümleriyle baş kaldıran o soylu devrim kahramanları geliyor akla. Mem ile Zin ölür ama aşkları yaşar. Bugün de Kürdistan'da yaşamaya devam ediyor. "Devrim şehitleri ölümsüzdür" deriz. Yüzeysel algılandığında bu idealistçe bir şiardır. Derinliğine indiğimizde bu şiarın çarpıcı gerçekliğiyle karşılaşırız. Bunlar fiziksel olarak elbetteki ölmüşlerdir. Ama uğruna canlarını verdikleri dava onların ölümünden sonrada devam ediyorsa, onlar yaşıyor demektir. Çünkü sağken umutlarını, sevinçlerini, acılarını ve coşkularının davaları ile yaşıyorlardı. Ve davaları yaşadığı sürece bir biçimiyle erdemli ve kahraman kişiliklerinde yaşıyacaktır.

Mem ile Zin A.Xani yaşadığı dönemde vardılar, bugünde varlar. Çünkü onlar özgürlük özlemidir, savaşımıdır... Ölüm ne bu özlemi bitirir ne de bu savaşı durdurur. Bu uğurda kaç kuşak yitirilirse yitirilsin bu özgürlük aşkı bitmeyecektir. Bunun için Kürdistan halkının kazanacağı özgürlük sadece kazanan kuşağın değil o uğurda ve o özlemle can veren bütün kuşakların özgürlüğü olacaktır.

DEVAM EDECEK

DİPNOTLAR:

18– Sanat Ve Edebiyat/Marks–Engels–Lenin sf, 10

19– Kadınların örtünme tarihi kuşkusuz çok daha eskidir. Başlangıcı beş bin yıl öncesine kadar uzanır. Venüs yıldızını temsil eden aşk tanrıçası adına tapınaklarda kutsal bir görev bilip genel kadın olarak aşk yapan rahibelerin sokak kadınlarından ayırt edilmesi için başlarının örtünmesiyle başlar. İ.Ö. 1500 yıllarında ise Asur Kralı "Asurlu kadınlar ister evli ister dul olsunlar, sokağa çıkarken başlarını örtecekler." diye kanun çıkarır. Ayriyeten bu kanunda, kocaya varmamışların (kızların), fahişelerin, kadın–kız kölelerinin başlarını örtmeleri istenmez.

Sümer, Babil, Asur Kanunları ve Ammi–Saduga Fermanı/Ankara 1975, Yaz. Mebrure Tosun, Kadriye Yalvaç, sf, 232, madde 40

20– Sanat ve Edebiyat/ Marks–Engels sf, 17

21– Mem û Zin/Ehmede Xani sf, 85, 87, 89

22– Mem û Zin/Ehmede Xani sf, 89

23– Sanat ve Edebiyat/Marks–Engels sf, 14

24– Seçme Yapıtlar C.3, Marks–Engels, sf, 303–304

25– "Bunlar Kürtçenin şiveleridir." (M.E.Bozarslan)

26– Mem û Zin /E.Xani sf, 19

27– Mem û Zin /E.Xani sf, 20

28– Mem û Zin /E.Xani sf, 205, 207, 299

29– Mem û Zin /E.Xani sf, 413

30– Mem û Zin /E.Xani sf, 437

31– Mem û Zin /E.Xani sf, 413

BASK'IN ÖZGÜRLÜĞÜ!

S. Zer

Devrimci–demokratik basın üzerindeki rejimin baskısını ve kontr–basının durumunu ele aldığımız yazının birinci bölümünde, sorunun ancak öne çıkan bazı yanlarına değinebilmiştik.

Pratik gelişmelerin yakından gösterdiği gibi, devrimci–demokratik basın üzerindeki baskı, yıldırma, tehdit ve toplatma gibi uygulamaların sahipleri resmi DGM, polis vs. gibi kurumlarla sınırlı değil. Özellikle Kürdistan'da sorunun boyutu kendine has özellikler gösteriyor.

TC'nin özel kirli savaşının bir türevi olarak devreye sokulan Hizbi–Kontra taktiği eylem birimini, saldırı taktiğini yeni alanlara taşıdı. Son iki yılda yüzlerce aydını, yurtseveri, devrimciyi, gazeteciyi katleden Hizbi–kontra çetesi faşist ve karanlık tabiatında gereği olarak, halkımıza gerçekleri taşımaya çalışan, uyanan ve ayağa kalkan Kürdistan insanının sesi olan, devrimci–yurtsever basını tümüyle susturmak için, daha "kestirme' (!) bir yola, dağıtımı ve dağıtım örgütlülüğünü engelleme yoluna baş vurdu.

Kürdistan'ın başta Diyarbakır, Batman, Van vs. gibi merkezleri olmak üzere bir çok yerleşim birimlerinde, dağıtım araçları, gazete bayileri tehdit edildi dağıtım engellenmek istendi. Başta, Özgür GÜNDEM, GERÇEK, 2000'ne DOĞRU, AZADİ gibi dergi ve gazeteler olmak üzere, dağıtım engellenerek, sorun "kökünden" halledilmek isteniyor. Öldürme, tehdit, sabotajla emellerine varamayan gerici güruh daha yaygın ve vahşi eylemlere yöneldi. Şantaj ve tehdide rağmen yayınları satan dükkanlar yakıldı, bazı bayiler öldürüldü, dağıtım araçları yakıldı. Devrimci–demokratik basının kendi olanakları ile dağıtıma yönelmesinin ardından Batman'da dağıtımı gönüllü olarak yapan yurtsever bir taksi şoförü, aracı ile birlikte yakıldı. Sanki bütün bunların olmasını bekleyen BİRLEŞİK DAĞITIM şirketi ise, adeta rahatlayarak artık, tehdit unsuru olan gazete ve dergileri satmayacaklarını, dağıtmayacaklarını açıkladılar.

Aslında, BİRLEŞİK DAĞITIM'ı oluşturan SABAH ve HÜRRİYET grupları, daha başından itibaren dağıtmamak için elinden geleni yapmışlardı. Önce, dağıtım için gerekli olan formaliteler maddi açıdan iyice karşılanamaz derecede ağırlaştırıldı. Böylece, ekonomik olarak çökertilip, sorun "kendiliğinden" çözülecekti. Buna rağmen, engel aşılıp, dağıtım için gerekli koşullar oluşturulunca, birçok kez yaptıkları gibi, polisle ortak tutumlara girdiler. Bazı dergi ve gazeteler almamak için ise olmadık yolara baş vurdular. Geçmişte de, CIA Ankara Büro Şefinin önerileri doğrultusunda dağıtımı engellemek için, Gazete satan bayilere baskı uygulamışlardı. Bu son nokta geniş kitleler tarafından bilinmesede, devrimci komuoyunun yakından bildiği gelişmelerdir.

Kürdistan'da devrimci–demokratik basına yönelen saldırının bu ikinci boyutu, sadece görüntüde devletten ayrı görünmektedir. Gerçekte, bu işin arkasında tümüyle Özel Savaş kurmayları vardır. Eğer Kontr–gerillanın çalışma metodları incelenirse bu durum daha iyi anlaşılır.

Rejim özel savaş taktiği olarak, hem korku, sindirme ve pasifikasyon oluşturmak istemekte, hem de özel savaşın doğrultusunda yayın yapmayan basın susturulmak istenmektedir. Bu durumu, MGK toplantılarında kendileride açıklamışlardı. MGK'nin mutad toplantılarından birinde, "dolaylı yoldanda olsa bölücü terör lehine yayın yapanların engelleneceği" açıklanmıştır. Dolayısıylada sadece DGM Polis vs. gibi kurumların engellemeleri, baskı ve tehditleri, toplatmaları değil, Hizbi–Kontra etiketiyle yapılan saldırılarda rejimin yaptığı saldırılardır.

Hizbi–Kontranın Kürdistan'da estirdiği gerici terör, oluşturmaya çalıştırdığı baskı ve korku ortamı, her şeye rağmen aşılmalıdır. Kesin olarak aşılacaktır. Rejim, halkımızın öfkesinden, devrimci intikamından korktuğu için, böylesi paravan bir şirket, "Hizbullah" kılığına girmektedir. Bir ayağı

TC'de, öteki ayağı İran ve Arap gericiliğinde olan bu beşinci kol örgütlenmesi, halkımızdan gereken cevabı alacaktır. Bundan kimsenin kuşkusu olmaması gerekiyor.

Basın üzerinde böylesi faşist–barbar saldırılar, baskılar varken, Türkiye'nin "büyük basını" bütün bu olaylardan "hebersiz" (!?) yaşamaktadır. Onlar, aksine "topyekün psikolojik savaş" kuralına uygun olarak, yalan ve güdümlü haberleri yaymaya devam ediyorlar. Basın görevi dışında her yola baş vuran ve hemen hemen tüm keşimleri ile tekelci bir karektere bürünen böylesi bir basın, ticari oyunlarla, lotaryalarla birbirlerinin ayaklarını kaydırmaya çalışıyor. Ticari alanda boğaz–boğaza olmalarına rağmen, "milli güvenlik" konusunda tek ses durumundalar.

Biz çeşitli yazılarımızda basının, kontr–basına çevrildiğini, TC'nin halkımıza karşı yürüttüğü kirli savaşın tüm alanlara yayıldığını belirttik. Gelişmeler tümüyle bu doğrultuda sürüyor. Kendisine Basın ismini layık gören, TC'nin yayın organı Resmi Gazete'den farklı olarak, kanun ve kararnamelerin dışındaki, devletin çeşitli kurumlarının sözcülüğünü yapan, bazı durumlarda rejime yol gösteren, daha fazla, daha fazla diye nakarat tutturan, asker elbisesi giyip, Türk ordusuyla birlikte "tepeleri fetheden" gazeteci kılıklı MİT görevlileri, savaş ganimeti olarak "Mehmetçik gazeteci" ödülüyle ödüllendirildiler. Böylece, bir kez daha bizim, Cağaloğlu basınında çalışan gazetecilerin çoğunun devletin resmi, ya da yarı resmi– görevlileri oldukları yönündeki tespitimiz, resmi ağızlar tarafından doğrulanmış oluyor.

Genel Kurmayın mehmetçik gazeteci tespiti tümüyle doğrudur. Bir gerçeğin en iyi şekilde ifade edilmesidir. Aslında tüm "Cumhuriyet" tarihi boyunca, adına gazeteci denilen bu resmi görevli uşaklar, Atatürk'ün sofrasından İsmet İnönü'nün Pembe Köşkü'ne, generallerin ve her dönemdeki iktidardaki kliğin sözcülüğüne soyunmaktan başka bir rol oynamamışlardır. Şimdinin, "demokrat" (!) Cumhuriyet gazetesi bir zamanlar Hitler propagandasına dahi soyunmuştu. Çünkü "milli menfeatler", Milli Şefin direktifleri bunu gerektiriyordu.

Türkiye'deki "basın"ın ağırlıklı olarak, rejimin sözcüsü durumunda olduğunun önceki adı, "Seferberlik Tetkik Kurulu" olan Özel Harp Dairesi sözcüleride açıklamışlardır. Özel Harbin "emekli" şeflerinden birisi, bir zamanların "Partiler üstü"' (!) Başbakan yardımcısı Sadi KOÇAŞ, bu sözüm ona Basın'ın durumuna ve kendileri açısından önemini bir kitabında ayrıntılarıyla açıklıyor. Biz bazı çarpıcı bölümlerini aktaralım. "Esasen kitabımız içinde, yılların verdiği tecrübe ile kanıtladığımızı belirttiğim (Basının, istihbarat üretimi için en iyi ve en güvenilir haber ve bilgi kaynaklarından biri olduğu hakkındaki İSTİHBARAT üretimi kuralı) na güveniyordum." (Sadi KOÇAŞ, Kürtlerin Kökeni ve Güneydoğu Anadolu Gerçeği, Kastaş yayınları, sf.260)

Şimdi burda Basın'a biçilen rolün resmi dildeki önemini kavramak için, kendisi bir Özel Harp yöneticisi olan Sadi KOÇAŞ'ın, Kürdistan'daki ulusal kurtuluş savaşına karşı bulduğu çözüme ve bu çözüm içinde istihbarata verdiği öneme bakmak gerekiyor." 1) Bu görev külliyen ordunun olamaz. 2) Görev alan askeri birlikler, sadece muhtaç oldukları muharebe istihbaratının mümkün olanını bizzat üretirler. 3) Ama bu hareketin özelliği vardır. Bu nedenlede Özel Harp Kurallarının uygulanması gereklidir. 4) Özel Harp kurallarına ek olarak, bizzat kanununda özeliği vardır. Ve bu durumda maharebe istihbaratından başka, stratejik istihbaratın değişik dallarında ordunun ihtiyacı olan, kendisinin üretmesi imkanı ve yetkisi olmayan konularda vardır. Orda, devletin bu problemleri çözmek için sahip olduğu olanaklardan sadece bir tanesidir. Ve bu konu yasal olarakta, kural olarakta, imkanı bakımından da MÜNHASIRAN devlet çapında sağlanabilir... 5) Bu eksiksiz olarak sağlanmadıkça ve gerekleri uygulanmadıkça bu operasyon başarılı olamaz. 6) Son olarak bu konu top atar, pas verir gibi başka makamların üzerine yıkılmayacak kadar ciddidir, önemlidir, tehlikelidir ve HAYATİDİR." (age, sf. 249–250)

Burda yazılanlar ve pratik gelişmeler birlikte ele alandığında ortaya çıkan tablo şudur. Basına biçilen öteki görevlerin yanısıra öncelikle "stratejik istihbaratın değişik dallarında ordunun ihtiyacı olan, kendisinin üretmesi imkanı olmayan", istihbaratı oluşturmak, kamuoyunu hazırlamaktır. Mesela, bir şehir ya da köy basılıp–bombalanacaksa orayla ilgili olarak spekülatif haberler, senaryolar üretmektir. Bazı durumlarda hedef şaşırtmaktır. Bazı durumlarda, ulusal ve uluslararası alandan gelecek tepkilere karşı rejimi savunmaktır. Bu "ulvi" görevleri daha da çeşitlendirilebilinir.

Türkiye ve Kürdistan'da meydana gelen bazı pratik gelişmelerin ortaya çıkardığı gibi, "gazetecilerin" istihbarat temsilcisi olarak T.C. adına

görüşmelere katıldığı ortaya çıktı. Örnek olarak Cengiz ÇANDAR gösterilebilinir. Şüphesiz bunun örnekleri çoktur. İstenirse Ortadoğu'nun Labirent diplomasisi içinde çokça görülebilir. Biz sadece Türkiye'den Bağdat seferleri düzenleyen gazetecilerin büyük çoğunluğunun "resmi" göreve gittiklerini hatırlatmakla yetinelim. Mesela Bülent ECEVİT (–Pardon ALPASLAN ECEVİT) "Gazeteci" (!) olarak, Saddam'la görüşmeler yapmıştır. Tek tek örneklerin tanıklığına başvurarak konuyu uzatmak yerine, Özel Harp Dairesi'nin elemanının açıklamasına bakalım. "Bu olağan üstü günlerde görevlerini, en iyi kusursuz yapan ve tam bir milli hizmet şuuru ile çalışan ve başarılı olan **milli müesseselerimizden biri** (abç) de TÜRK BASINI olmuştur. Bu müşahademden gurur ve huzur duydum. Dünyanın, daha çok bir ekonomik standart ölçüsü olarak kullanıldığı terimle değil, gelişmekte olan hatta en gelişmiş ülkelerde bile basının, böylesine inanç ve heyacanla, bir milli davada bu ölçüde birleşebildiklerini görmedim hiç. Bu başarıyı düşünebilmek bile zordu bu örneğe kadar."(age, sf. 261)

Dünyada başka bir örneğine ender rastlanan böylesi bir "Basın"ın normal olarak BASIN sayılması gerekiyor. Bunun için, devrimci–demokratik basına büyük görev düşüyor. Böylesi bir basını eksiksiz hale getirmenin ilk koşulu, kitlelerle bağının kesilmesidir. Ne varki sahip oldukları geniş mali olanaklar, örgütlenme ağı, haber tekellerini ellerinde bulundurmaları, devletin bir kurumu olarak her türlü desteğe haiz olmaları, bu noktanın pratikte hayat bulmasını zorlaştırıyor. Yine de Kürdistan'da bazı yerleşim birimlerinde uygulandığı gibi, KİTLESEL BOYKOT'la etkiler sınırlandırılabilinir. Bu konuda daha başarılı adımlar atmak için, var olan devrimci–demokratik basının (özelliklede haber ağırlıklı Günlük ve Haftalık yayınların), haber ve bilgi kaynaklarını dar mecralardan, sadece belli eğilimlerin haberlerinin yansıtıldığı bir platformdan kurtarılması ve tüm devrimci–demokratik çevrelerin birlikte ifade edildiği, bunun üzerinde de birlikte karşı kampanyaların örgütlendiği zemine gelmeleri gerekiyor.

Sorunun ikinci kısmı ise, uluslararası kamuoyuna, Basın kuruluşlarına Türkiye'de ki bu çarpık durum, devletin "enformasyon bürosu" görevini gören basının kukla rolü anlatılmalı, yapılabildiği oranda, uluslararası basından tecrit edilmelidir.

Devrimci–Demokratik basın üzerindeki baskıların, Hizbi–Kontra–devlet ikilisinin el–ele vererek yürütüleceği biliniyor. Bu bakımdan, ortak karşı kampanyalar, öteki demokratik kuruluşlarla birlikte eylem birlikleri oluşturulmalıdır. Unutulmamalıdırki, kitlelerin sahip çıktığı bir yayın organı, gazete, dergi gerçek hayatta susturulamaz.

Başta, rejimin her türlü yolu deneyerek engellemek istediği dağıtımı, halkımız kendi olanaklarını, yeteneklerini devreye sokarak gerçekleştirmelidir. Rejim legal ve illegal kurumlarıyla, sözüm ona ticari yasalarıyla sesimizi boğmak istiyorsa, yurtsever, devrimci–demokrat olmasının gereği olarak, bize omuz verilmelidir. Hep yurtsever kendini doğal bir dağıtıcı olarak algılamalıdır. Bu konuda, demokratik kitle dernekleri, kuruluşlar, sendikalar önemli bir işlevi yerine getirebilirler. Öte yandan merkezi–birleşik dağıtım örgütlülüğü yaratılana kadar, ya da başka bir yolla dağıtım engeli aşılana kadar, yerel planda, devrimci çevreler bir araya gelmeli, kendi olanaklarıyla sorunun aşılmasına katkıda bulunmalıdırlar. Bugün bu alanda var olan çaba ve etkinlikler sınırlıdır. Bunu genişletip, dağıtımın engellendiği her alana yaymak gerekiyor.

Birinci noktaya bağlı olarak abone ağını güçlendirmek, yeni aboneler kazanmakta dağıtım sorununu belli bir dereceye kadar çözecektir.

Bugün, geçmiş devrimci mücadele içerisinde önemli katkıları olan ve gelinen yerde, mücadelenin radikal biçimlerinden uzakta olan, legal alanda mücadele yürüten önemli bir devrimci potansiyel vardır. Ama, bu kesim çabalarını kendiliğinden bir seyire bırakmış, geniş kitle örgütleri içerisindeki genel faaliyetlerle kendisini sınırlandırmıştır. Öteki alanlar ve mücadelenin ihtiyaçları bir yana basın alanına bu kesim çok önemli katkılarda bulunabilir. Yeterki bu görevin bilincinde ve ayırdında olarak hareket edilsin.

DÜZELTME

"İslamiyette Şiddet ya da Hizbullah'ın Kutsal Terörü" başlıklı yazımda, 8 nolu dipnot yanlış çıkmıştır. Doğrusu;

8- Kenan ÇAMURCU, "Uluslararası 'İslami Açıdan Kürt Konferansı' ve Bazı sorular." (Tevhid Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 3, s. 23" olacak, düzeltir özür dilerim. **S.GÜLREZ**

Röportaj

"ÜLKEMİZ GÜLİSTAN OLMALI DİYORUM"

ŞERWAN

Bugüne kadar üç kaset çalışması olan, ayrıca bir dizi gece ve etkinliklerde kitlelerin karşısına çıkan, ama hem yasaklar, hemde ülkede olmamasından dolayı, ülkede yeterince sanatsal faaliyetleri bilinmeyen, daha çok yurtdışında sanat yaşamını sürdüren, Kürdistan'lı sanatçılar içinde kendine özgü bir yorumu ve biçemi olan ŞERWAN'ı okuyucularımıza tanıtmak için, kendisi ile bir söyleşide bulunduk. ŞERWAN bu önerimize sevindi. Söyleşiyi Kürtçe'nin Zazaca lehçesi ile yapmayı önerdi. Konuşma ve yazı dilini istenilen düzeyde ben bilmediğim için, Türkçe yapmak zorunda kaldık. Kendisi ile, uzun ve ayrıntılı, çok değişik konularda sahbet etme fırsatı bulduk. Sohbetimde, ŞERWAN'ın müziğin dışında, tarih, dil, politika alanında da önemli bir birikime sahip olduğunu gördüm. Sorularıma verdiği cevapları, virgülüne dokunmadan yayınlıyoruz.

Newroz Ateşi: Söyleşimize başlamadan önce, Newroz Ateşi okuyucularına kendiniz hakkında bilgi verirmisiniz?

ŞERWAN: Başlamadan önce, bana bu söyleşi fırsatını verdiğiniz için, size ve Newroz Ateşi çalışınlarına teşekkür ederim. Otuzyedi yıl önce Dersim'de doğmuşum. Çocukluğum ve gençlik yıllarımın büyük bir kısmı, ki benim için en güzel yıllardı– orada, ülkemizde geçti. Ondört yıldanberi uzak olmama karşın ilişkilerim canlı bir şekilde devam ediyor. Yabanel yaşamına alışmama rağmen, hayallerimde ve düşlerimde hep oradayım.

Newroz Ateşi: Biz sizi, gece ve etkinliklerde, bazı kitle toplantılarında dinleme fırsatı bulduk. Ayrıca, zannediyorum bugüne kadar, birisi ortak, ikisi size ait üç müzik kasetiniz çıktı. Mücadele ve sanat hayatınızın bugüne kadarki dilimi hakkında başka ne söylemek istersiniz?

ŞERWAN: Mücadele ve sanat yaşamımın bugüne kadarki bölümü için şunları ekleyebilirim; içinde bulunduğum yaşam koşullarına bağlı olarak, halkımızın özgürlük mücadelesine olanaklarım ölçüsünde katkıda bulunmaya çalışıyorum. Şimdiye kadarki sanat hayatıma gelince; geride bıraktığım yıllarda, müzikte her yeni çalışmada olumlu bazı gelişmeler olması, bilgi ufkumun gelişmesine karşın, amaçladığım hedefe ulaşamadım. Bugün ise, gelişmemin önündeki engelleri biliyorum. Gelecek yıllarda bu engelleri aşmaya çalışacağım. Doğal yeteneklerimi bilim ve teknikle tamamlamak zorundayım.

Newroz Ateşi: Şiir ve müzik yapıtlarınızda, Kürt halkının acılarla yoğrulmuş, acılarla karışmış yaşantısından, isyancı geleneğinden izler, yansımalar, çağrışımlar ön plana çıkmış. Yanısıra, Kürt halkının zulme karşı isyanı eserlerinizin belirgin temalarından olarak karşımıza çıkıyor. Şöyle bir soru ile konuyu daha anlaşılır kılmak istiyorum. Yetiştiğiniz ortam, ülke ve halk gerçekliği, tarihsel ve güncel durum sanatınızı nasıl etkiliyor?

ŞERWAN: Sanatçı insanlar, özellike şair ve ozanlar, ince ruhlu, zarif duygulu insanlardır. Ruhhallerinin böyle olması olayları erken algılamalarını ve somut olaya ve duruma karşı etki ve tepki göstermesini beraberinde getiriyor. Olay şiir konusu oluyor, dolayısıyla melodiye dönüşüyor. Gayet tabii ki bu da kişinin, yani ozanın doğup büyüdüğü ülkenin, yörenin kültürünün, dilinin özellikleriyle bezenerek meydana çıkıyor. Halkımızın, köleliğe ve zulme karşı, şanslı bir direniş geleneği var. Bu onurlu mirasa her yurtsever sanatçı gibi ben de eserlerimle katkıda bulunup, sahip çıkmaya çalışıyorum. Köleliğe ve zulme karşı, özgürlük için isyan ateşini körüklemeyen ve bunu sanatında yansıtmayan bir sanat-

www.dersimakuraden.org

çının, bir ozanın sadece efendilerine hizmet etme görevi vardır. Baskı ve zulüm varolduğu sürece, buna karşı isyan ve onu red mücadelesi de varlığını sürdürecektir. Ta ki, insanın insanca yaşadığı, onurunun çiğnenmediği, başkalarınca sömürülmediği adil bir düzen oluşuncaya kadar. Duyarlı ve onurlu olan her insan düşüncelerini mücadelesine yansıtmak zorundadır. Bende yapıtlarımda bunu mesajlamaya çalışıyorum. Yukarıda açıklamaya çalıştığım, içerik ve işlev olarak sanatın ön plana çıkan ana kesiti idi. Bir başka kesit ise, halkımızın kendi iç yaşamıyla ilgili bölümü; sevda, doğa, folklor, gelenek ve görenekler, yaşam tarzı vb. bunların da müziğe şiire, diğer sanat dallarında yansıması gerekir. Bence, belirttiğim ikinci kesit olmaksızın, sanatın hangi dalında olursa olsun, bütünsellik arzetmez. Sanatta işlev ve içerik yönünden, slogan ve klişe düğümü olmamalı, monoton olmamalı. Sanat çağdaş olmalı, halkın, istemlerini dileklerini, arzularını, duygularını yansıtmalıdır.

Newroz Ateşi: Halkımızın en önemli sorunlarından birisi, tarihinin unutturulmak istenmesi. Kürt halkının ulusal–kültürel değerlerinin günümüze aktarılmasında, sözlü edebiyat ve müziğin büyük rolü var. Yaygın deyişle "dengbej"ler adeta tarih yazıcıları ve taşıyıcıları rolünü üstlendiler. Bugün tekniğin gelişmesi, toplumsal yapının temel dokularının değişmeye başlamasıyla birlikte bu gelenekte önemli değişmeler söz konusu. Yani müziğimizde de, bir geçiş, yenilenme, değişme dönemi yaşıyoruz. Hem bu konuyla ilgili olarak hem de özel olarak sizin eserlerinizin buradaki yeriyle ilgili bir açıklama yapabilir misiniz?

ŞERWAN: Geçmişte "dengbej" ve masalcıların Kürdistan'da bir çeşit canlı arşiv işlevinde olmaları nitelemesi doğrudur.Onların, dilin, kültürün geçmişe ait değerlerini, gelecek kuşaklara taşıyıp onlara devretmeleri, halkımızın ulusal benliğini korumasında büyük bir hizmettir. Zira tekniğin son derece gelişkin olduğu çağımızda durum daha başkadır. Bu görevi artık, aydınlar, bilim adamları, herkes kendi dalında devralmıştır. İşin öte yanı, artık herkesin layıkıyla görevini yerine getirmesidir. Müziğimizin durumuna gelince; Yakın geçmişe kadar maya (uzun hava) ve folklorik ürünlerle sınırlıydı. Son yıllarda önemli olumlu gelişmeler var. Herşeyden önce, sazlı–sözlü tekdüze ozan geleneği yerini çok sesliliğe, orkestrasyonlara bıraktı. Bu alanda tekniği ustalıklı kullanabilen Kürt müzisyenlerinin olması sevindirici bir gelişmedir. Ayrıca son yıllarda modern tarzda bazı başarılı denemeler de var.

Bence, müzikte ulusal nüveler, ezgiler temel alınmalı ama belli br çerçeve içinde sabit kalınmamalıdır. Müzikte çeşitlilik olmalı yani evrensellik olmalıdır. Eserlerimin konumuna gelince: Ben ozan geleneğini kendi üslup ve yorumumla modernleştirerek sürdürmeye çalışıyorum. Bu işin bence en cazip yanı da şu; sözlerin anadilimde ve bana ait olmasıdır. Ezgi ve melodi benim için ikinci plandadır.

Newroz Ateşi: Eserlerinizde, ağırlıklı olarak Kürtçe'nin temel lehçelerinden biri olan Zazaca (Dimili)yi kullanıyorsunuz. Kürt ulusunun işgale ve parçlanmaya uğraması, uluslaşmasının sancılı geçmesi, tek bir yazı ve eğitim diline geçmemesi, halk gerçekleğimizin önemli yanlarından birisidir. Bu konuyla bağlantılı olarak, Kürt dili, edebiyatı, müziği, genel olarak Kürtçe konusunda ne düşünüyorsunuz?

ŞERWAN: Bizde bölünmüşlük yaşamın her alanında var. Toprak, kültür, dil ve politikada her insanın kolayca görebileceği bir bölünmüşlük. Bu da tarihimiz boyunca, örgütlenmenin en yüksek biçimi olan, merkezi bir devletten yoksun olmamızdan kaynaklanıyor. Diğer yandan, her yönüyle amansız, sömürgeci, feodal, faşist baskıların ağırlığıdır. Bu baskılar altında varlığını devam ettirme kavgası veren bir halkın, elbette bölgelerarası dilsel ve kültürel farklılıkları olacaktır.

Benim eserlerimde Zazaca'yı kullanmama gelince; Doğup büyüdüğüm çevrede ağırlıklı olarak Zazaca'nın konuşulmasından ve anamın benimle konuştuğu anadilimin Zazaca olmasının doğal bir sonucudur.

Bunun yanında Kurmanci'yi de biraz biliyorum ve geliştirmeye çalışıyorum. Olanaklarım elverseydi, Ortadoğunun bütün dil ve lehçelerini tüm incelikleri ve güzellikleriyle öğrenebilseydim!

Yeri gelmişken burada lehçelerle ve bunları konuşan kesimlerle ilgili değinmek istediğim bir durum daha var; Kurmanci konuşan kesimin (Dersim dışında) diğer lehçeleri konuşanlara tepeden bakmaları, yani küçümsemeleri büyük bir olumsuzluktur. Bu durum Zazaca'yı konuşanlar arasında hoşnutsuzluğa hatta tepkiye ve dolayısıyla ayrılığa yolaçıyor. Zazaca'yı konuşanlar Kurmanci'yi anlayabiliyor ve hatta konuşabiliyorlar. Kurmanci'yi konuşanlar, Zazaca'yı öğrenmek bir yana, anlama zahmetinde ve hatta dinleme zahmetinde bile bulunmuyorlar. Sanıyorum bu kesim kendisini imtiyazlı görmeye çalışıyor. Bu bir olumsuzluktur bence. Bu konuda, partilere ve örgütlere büyük görevler düşmektedir. Bu alanda bazı araştırmalar ve çalışmalar olmasına karşın, henüz kısır ve yetersizdir.

Birçok örgütün bu konuda yazılı, merkezi görü-

şü dahi yok. Birçok soru muğlak yanıtlarla geçiştirilmeye çalışılıyor. Bu halkın önderleri, artık gündelik, grupsal çıkarları ön plana çıkaran politikadan vazgeçip, uzun vadeli, halkın çıkarlarını gözeten, çözüm yolları gösteren programlar geliştirmelidirler. Planlı, programlı çalışma halkın önderlerine karşı güvenini arttırır. Her alanda birlik ve beraberlik, ancak karşılıklı güven bağlarının gelişmesiyle sağlanabilir.

Newroz Ateşi: Devrimci hareketin dünya ve ülke çapında aldığı ağır darbeler, yenilgilerden dolayı, genel olarak örgütlü mücadeleye, toplumsal sorunların devrimsel problemlerinden bir kaçış sözkonusudur. Öyle bir hava yaratılmış ki, sanatçının yaratıcılığı, özerk çalışma ortamı adına; açıkça örgütten, örgütlü mücadeleden "bağımsız" olma fikri hayli yaygın olarak savunuluyor. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?

ŞERWAN: Devrimci hareketten kasıt, dünün SSCB ve bağlaşıkları ise veya hala feodal dönemin üretim araçlarıyla sasyolist ekonomiyi geliştirmeye çalışan Çin, Arnavutluk ise; onlar sosyalizmi ve yaşama uygulamayı başaramadılar, sınıfta kaldılar. Ülkemize ve dünyaya onların penceresinden, onların gözlüğüyle bakan bizler ise ev ödevlerimizi yapamadık. Dolayısıyla tarih bizide cezalandırdı. Bizlerde bu işin içinde taraflar olarak, günah ve sevaplarına sahip çıkarak, yenilginin nedenlerini bulup arızaları tamir ederek, yola devam etmek gerekir, düşüncesindeyim.

Sanatçının örgütlü mücadeleden bağımsız olması fikrine geline, "Örgütlü" sanatçılar, örgütün dayatması sonucu, örgütünün slogancılığını ve papağanlığını yapan ajitatör sanatçılardır. Kendisini papağanlıktan kurtaramayan üretken olamaz ve dolayısıyla sanatta yapamaz. Ayrıca örgütlü sanatçı örgütünün dahilinde kalıyor. Diğerlerinden destek ve rağbet görmüyor. Bunun öyle olmasında yine , bölünmüşlüğün ve örgütlerin grupsal çıkarlarını genel toplumsal çıkarlardan önde tutmaları bencilliği var.

Kürt dili ile ilgili düşüncelerime gelince; Benim için Kürtçe denilince, aklıma ilk gelen, ağırlıkta konuşulan ve diğerlerine kıyasla gelişkin olan "Kurmanci" lehçesi değildir. Böyle düşünenler varsa, onlar bir saplantı içerisindedirler. Onlar en kısa yoldan bu davranış ve kuruntuyu terketmelidirler. Kürtçe tüm lehçe ve şiveleriyle bir bütünsellik gösterdiği zaman ancak Kürtçe olma özelliğine sahip olacaktır. Yoksa Zazaca sadece Kürtçe'nin Zazaca lehçesidir, Kurmanci sadece Kürtçe'nin Kurmanci lehçesidir. İkisi de lehçe olma durumunda Kürçe'nin sahip olması gereken dilsel özelliklerin hepsini içinde taşımıyordur. Bu diğer lehçeler içinde sözkonusudur. Kaldıki, Zazaca Kürtçe'nin temel lehçelerinden olduğunu savunan zatların, onu küçümseme ve problem olarak görme yerine, tam aksine ona sahip çıkmaları, onu özümsemeleri gerekmez miydi?!

Bence, ülkemizde ne kadar çok farklı lehçe, dil, kültür varsa, ülkemiz kültürel olarak o kadar çok zengindir. Çağdaş her Kürdistan'lının, bu renkli ve zengin mirasa sahip çıkması, onun özgür ve eşitçe serpilip gelişmesine çalışması gerekir. Ülkemiz, yasaklar ağıyla örtülü kültürel çehennemi değil, özgürlük ve eşitlik ağı altında bin bir "çiçeğin" serpilip geliştiği Gülistan olmalı diyorum. Yasakların ve uygulayıcıların sonu hüsrandır. Eski SSCB Balkan ülkeleri ve Doğu Avrupa canlı örnekleridir.

Lehçelerarası farklılıkların giderilmesi, tek yazı ve eğitim dili tarihi süreç meselesidir. Ancak bu süreci hızlandırıp kısaltmak için, bu veya şu şekilde baskıya başvurmak ateşle oynamaktır. Eşitlik, güven gönüllülük prensip edinilirse, çözülmeyecek sorun yoktur. Bunun yanında, tümüylede olmasa bazı Kürdistan'lı örgütlerde son dönemlerde sanatçıya ve sanata yaklaşımları konusunda , olumlu gelişmeler var

Bence, Kürdistanlı sanatçının, herşeyden önce halkının sanatçısı olma görevini ilk planda tutması gerekir. Yurtsever, demokrat organizasyonlarla dostça ilişkiler içerisinde olmalı. Halkımızın birlik, beraberlik istemini hayatın her alanında sanatı aracılığıyla vurgulamalı. Bu konuda sanatın ve sanatçının etkin rol oynayabileceği düşüncesindeyim.

Sanatçı, halkının gelişkin duyu organı olmalı. Yani daha intensiv duyabilmeli, görebilmeli ve halkın anlayabileceği, kavrayabileceği bir tarzda sanatı aracılığıyla halkına ulaşmalı.

Newroz Ateşi: Özel bir soru sormak istiyorum. Her ne kadar tüm Kürdistan'ın tarihi katliam, soykırım ve buna karşı isyanlarla dolu olsada, Dersim jenosidi ve Dersim halkının buna karşı mücadelesi, tarihimizin unutulmaz bir parçası. Siz de Dersim yöresinde doğup büyüdünüz. Dersim katliamı çocukluğunuzu, yaşamınızı nasıl etkiledi, üzerinizde nasıl izler bıraktı?

ŞERWAN: Bu özel sorunuz beni hem duygulandırdı hemde hüzünlendirdi. Çocukluğumda yaşlı insanlardan, özellikle 38 jenosidini yaşayanlardan dinlediğimde, korku ve dehşete kapılıyordum. Bende ulusal bilinç geliştikçe, bu korku yerini, devletin kurumlarına ve militarist gücüne karşı kin nefret ve isyana dönüştü. Jenosidi yaşayan Demenan aşiretinden bir kadının, anlatırken iki gözü iki çeşme ağ-

layışını hiç unutamıyorum. O katliamda kurtulan çocuklarıyla sürgünü (mecburi iskan) de yaşamıştı. Çocuklarının bir kısmını, Kütahya'da bırakarak, tek oğlunu, ocağının direğini almış, hiç bir engelden çekinmeden, özlemini çektiği, vatanı, anababa ocağı Dersimine sağsalim dönmüştü. Yıkık, yıkık köyler, yanık ekinler, top mermileri, boş mavzer kovanları vs. Bunları anlatırken, herşeyi biryana vatana kavuşmuş olmanın sevincinin doruğunu, gözleri, kırışık çehresi yansıtıyordu. Onu dinlerken yüzündeki mutluluğa ben de içten katılıyordum.

Dersim'in şanlı bir direniş geleneği vardır. Günümüzde bu direnişi devam ettiririken, geçmişten çıkardığı dersler ışığında, daha temkinli hareket etmektedir. Dersimliler zulme karşı özgürlük için savaşmasını, onurunu korumasını bildiği gibi, insanca yaşamasınıda bilir, ona değer verir. Okuma–yazma oranının yüksekliği, sosyokültürel düzeyinin yüksekliği, herkesçe bilinir. Durum böyleyken, emirlere ve amirlere (!) körükörüne bağlılık göstermediğinden, zaman zaman, düzeysiz ve kötü yakıştırmalarla karşı karşıya gelir.

İhanet ve ihanetçiye rastlanılır ama, otuzbin "Köy koruyucu" çıkmamıştır. Kemalizmi eniği cücüğüyle bilir ama, Kemalist olmamıştır.

Dersim'e sevgi ve bağlılığımı şu dizelerimle noktalamak istiyorum: Biri Türkçe, diğeri Zazaca iki ayrı dörtlük bunlar.

Taşım, toprağım Dersim
Şanım, gururum Dersim
Dostuna can ciğersin
Düşmana korku sesin

Dersim zerê kowuno
Dorme ho gulo sasıno
Karnke xayinen keno
Dersimde cıre ca çin

Newroz Ateşi: Bir halkın, ya da sınıfın mücadelesi bir bütündür. Ayaklanmadan gerillaya, gösteriden diplomatik faaliyete, sanat edebiyata kadar mücadele çeşitlilikve bütünlük gösteriyor. Mücadelenin bu çeşitli ayakları arasında sizce nasıl bir bağ, koordine olmalıdır.

ŞERWAN: Belli bir hedefe ulaşılmak isteniyorsa, o hedef için koordineli ahenkli bir örgütlülük gerekir. Bu örgütlülük, yaşamın her alanında, her mesleki dalda olmalı. Bu örgütlülüğün kendi içinde özerk çalışma olanağı olmalı, demokratik ilkeler hakim kılınmalı. Diktatörlüğün her çeşidi içinde sakatlıklar taşır kanısındayım. Geniş tabanlı halk demokrasisi olması gelişmeyi hızlandırır, halkın katılımını kolaylaştırır. Her insan kendi gücünü, kapasitesini ve yeteneklerini, durumuna denk düşen dalda örgütlerse genel mücadeleye daha fazla yararlı olabilir. Genelle ilgili konularda destek te ancak örgütlü olmayla sağlanabilir.

Newroz Ateşi: Halkımızın yüzyıllık direniş tarihinin bir ifadesi olarak, mücadelesinin geldiği yer ve seviyesi hakkında ne söylemek istersiniz?

ŞERWAN: Gerek Ortadoğu'da ve gerekse dünyada, son gelişmeler halkımıza önemli fırsatlar sundu.

Parçalanmışlık ve bölünmüşlük ve en önemlisi de örgütsel alanda belli bir birliğin olmayışı, bu fırsatı arzu edilen bir düzeyde yakalayamadı.

Tüm olumsuzluklara rağmen, ülkemizin güneyinde oluşan son durum olumlu ve sevindiricidir. En önemlisi de Güneyli parti ve organizasyonların bazı olumsuzluklara rağmen birliklerinin sağlanması, parlamento seçimiyle bunun ifadesini bulması, devletleşme yönünde gelişmelerin olmasıdır. Dilek ve umudum Kuzey Batı'da da aynı birlik ve beraberliğin sağlanmasıdır. Ülkemiz tarihinin dönüm noktasını yaşıyor. Kişiler, örgütler daha çok özverili olmalı, herkes dayanışmaya, birliğe evet, kardeş kanı dökmeye hayır demelidir. Birlik ile ilgili bir şiirimden, bir dörtlükle bu çağrımı pekiştirmek istiyorum.

Bêrê ma bême têare
Fızılênde çına kare
Make nêrime têare
Dına marê bena bare

Newroz Ateşi: Son olarak, bundan sonraki sanat yaşamınız, çalışmalarınız hakkında okuyucularımıza bilgi verebilir misiniz?

ŞERWAN: Tamamen eserlerin hepsi bana ait olan üçüncü kasetemi hazırlama çalışmaları içerisindeyim. Üçüncü kaseti yaparken, alışılagelmiş oriental yöntem ve ölçülerin biraz dışına çıktım Modern Batı enstrümanlarına yer vermeye çalıştım. Tabii şimdiye kadar kullandığımız bağlama, zurna ve meyin rolünü de yadsımadan. Herkesin kulağını okşayabilecek bir çalışma ortaya çıkar umudundayım. Ayrıca, sanat alanında bazı tasarılarım var, tasarılarımı gerçekleştirmek için maddi, manevi ortam ve olanak hazırlamaya çalışıyorum.

Newroz Ateşi: Bize zaman ayırdığınız için size, tüm Newroz Ateşi çalışanları ve okuyucuları adına teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

ŞERWAN: Ben teşekkür ederim. Bu vesile ile Newroz Ateşi çalışanları ve okurlarına selam, saygı ve sevgilerimi yollar, 93'ün mücadelelerinde başarılı bir yıl olmasını dilerim. *13.01.1993*

www.ekurdistan.org

EDİP ÜZERİNE BİR KAÇ SÖZ

Berfî Suruç

Derisi sökülürken gülle gibi bir büsbütünse umuduyla, şaha kalkar insan.

Ana gövdesi, sanat abidesi insandır, dal budak salar insan kokan. Tepeden tırnağa yarın'dır, şair, tepeleme kar aklığıyla başı dumanlı dağlarında kalandır irin bulutlarına.

Gözaşinalığımız yok belki bilcümle şiirlerle, ama onlar; aynı pınarın ayrı yönden gelip aynı yöne akan tatlı su balıklarıdırlar, büyük bir coşkuyla insan seline karışan. İnsan için; "En yüce mertebe hayvandır" diyorlar; evet şairler, sanatçılar, en yüce merdtebede insandırlar. Halkının barometre'sidir. Şair, pürüzsüz hissedendir.

Sazı elinde, kendi sazını ustaca çalıp söyleyen büyük şairden bahsetmek istiyorum. Yaşasaydı kuşkusuz genç yaşta edindiği büyük tecrübe sayesinde şiirlerinde büyük aşama katederdi. Onun bir trafik kazası sonucu aramızdan ayrılması, Kürt halkının binlerce şansızlıklarından sadece bir tanesi.

Dört parçaya bölünmüş, dört ayrı devletin egemenliği altına girmiş, tüm güzellikleri sömürgecileri adına ödüller almış kimliği gaspedilmiş bir ulus'un şairi elbette farklı duyarlılıklar gösterecektir, döker bu yürek yazgısını.

Evet 26 yaşında aramızdan ayrılması gerçekten şanssızlıktır, Edip'in ben kendisini hiç görmedim ama şiirlerini okudukça yaşadım, tanıdım onu.

insan bireysel olarak yaşamdan kopabiliyor, yaşama katkısı oranında da anılıyor.

Yaşama en çok katkısı olanlar kuşkusuz sanatçılardır. Her sanatçı önce kendi kültürünün –ya da içinde yetiştiği kültürün– mayasıyla yoğruluyor, daha sonra geliştiği oranda dünya kültürüne katkıda bulunuyor.

Şimdi Edip'ten dinleyelim;

"Bir kadın / dudakları Harran / gözleri Katran / ayağı akrep sokması/ elleri çatlak elleri üretken"

ve

"Devrim denizi / yürekli o denli bilinçli / denizciler ister"

Ve de istiyor. İşin bu yanı hiçbir zaman unutulmamak kaydıyla "Zulmedenlerin zulmüne küfretmek" hemde gözlerinin içine baka baka küfretmek her babayiğidin karı değil zira.

Anısı önünde saygıyla eğiliyorum.

ZAGROS KASIRGASI

Zagroslardan esen fırtına selinin
sevda yükünü bir peşmerge bilir gülüm,
ve bilirki dinmeyen fırtına yoktur.
kınalı bir keklik gibi gözler
yuvasından sabahı
Umudun nişangâhı, umudun gözbebeği,
MAMA RİŞA güzergahı çatal yüreği...

Kartal yuvası gülüm,
Kurt kapanı bu dağlar
Öyle her kapanın elinde kalmaz,
çakallar uyuyadursun
vakitli–vakitsiz gecenin karanlığından
uykumun kaçacağı yok,
şiyarım her dem...

Keşifler adını bilir sadece
karga sekmez Zağros'da gülüm,
mayınlarından süzülerek akar
doruklarından
kar suları, kaçakçı katırları,
ve bir Newroz akşamı kadar sıcak, körpe–yufka
yüreği
LEYLA KASIM güzergahı genç kızların

İç bahçemde koklamak arzusudur
güllerimi
Zagros fırtınası,
Gelle Elibeg şelalesinden başlamaktır
gowende
Zap suyuna karışıp Dicle'ye akmaktır,
alev alev yakmaktır bedenimide gülüm,
bin yıllık harset çırasını...

Newroz kızlarının tepinde cazırdarken
kokusu
Kabem, Kerkük–Mehebad,
Diyarbekir olmuşken
varsın mayın karışsın güle,
varsın bubi tuzakları ekilsin, dört kapıma,
Şehit evi bayram yerimdir gülüm,
ölüm ne zaman kol gezmediki başımda
Azrail bezdi benden

Kalbimin dikenli teli dört yarısı
damla damla kanayan sevda yarası
.... **Berfî Suruç**

Almanya'dan bir mektup

Kürdistan ve Kürdistanlı Sosyalistlerin içinde Bulunduğu Konum

Cotkar Hemdemi

Kürdistan'da, genel olarak ulusal bir uyanışın yaşandığı, sömürgeci devletlere karşı silahlı–siyasal bir mücadelenin dorukta olduğu ve geçmişe nazaran büyük atılımların atıldığı gerçekliği olmakla beraber gidişatın istenilen düzeyde gitmemesi ve daha ötesi çeşitli olumsuzlukların yaşanmasıyla karmaşık bir siyasal ortam yaşanıyor. Elbette parçalanmış bir Kürdistan'da ve bölünmüş bir Kürt ulusu içinde ideal bir örgütlülüğün çıkması ve bu temelde seyir izlemesini beklemek hayalci bir anlayıştır. Kürdistan'da bölgeler arasındaki sosyo ekonomik çarpıklık–eşitsizlik ve sonucunda oluşan sınıf–katman farklılığı, Kültür–dil sorunu ve din–etnik ayrılıklar eşdeğişle mozaik bir yapıya sahip olması dolayısıyla emperyalizm ve sümürgecilerin kışkırtıcı senaryoları dikkate alınırsa herhalde bazı negatif olayların vuku bulması normal sayılmalıdır. Burada önemli olan Kürdistan'lı güçlerin bu tür olumsuzlukları azaltmak konusunda çaba sarf edip etmedikleri ve kimin bu konuda samimi ve dürüst davranıp davranmadığıdır. UKM veren bütün dünya uluslarında bu tür sorunlar olmuştur ve insanlık tarihi bu konuda bize yararlı olabilecek örneklerle doludur. Kürdistan'da siyasal yapılanmaların siyasi–stratejik ve pratik konumlarının bütünüyle dışa bağımlı olarak geliştiğini iddia eden akımların görüşlerinde ne kadar sakatlık varsa bunun hiç genel gelişmelerden etkilenmediğini iddia edenlerin düşüncelerinde de büyük bir zaaf vardır. Kesinlikle bu bilinmelidir ki kapitalist–emperyalist sistemin "Dünya Düzeni" çerçevesinde genelde bütün halklarda olduğu gibi Kürdistan halkı üzerinde de bir özel planı ve kendini dayatma olgusu vardır. Ancak öyle bir çetin–nazik bir dönemden geçiyoruz ki herkesi ve her ilişkiyi emperyalizmin "uşaklığı" gibi belirlemelerde bulunmakta mümkün değildir. Nasıl ki sömürgeci ülkeler bu konuda örgütler arasındaki zaaflardan yararlanma ustalığını gösteriyorsa Kürt örgütleride sömürgeciler arası çelişkilerde ve dolayısıyla sömürgeci devletler ile emperyalist devletler arasındaki çıkar ayrılığından yararlanma ustalığını göstermelidirler. Siyaset–yaşam düz bir çizgi üzerinde yürümüyor. Çok zikzaklı ve inişli çıkışlıdır. İlişkilerde ilkelerden vazgeçmemek kullanılma pozisyonuna karşı çıkmak tam aksine kullanma siyasetini gütmek lazımdır. Tabiki ilişkide bulunan örgütün siyasal görüşleri ve sınıfsal yapıları irtibatlar üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Kaldı ki şimdiye kadar yapılan bütün ilişkilerde aşağı yukarı sömürgecilerin lehinde sonuçlanmıştır. İşte son örnek PKK ile Kürdistani Cephe arasındaki çatışma her ne kadar ilişki unsurunun çatışma üzerinde esas rol oynamadığı öne sürülüyorsada büyük bir etkisi olduğu gerçektir. Kaldıki PKK'ninde çatışma zemininin hazırlanmasında büyük bir fonksiyona sahip olması diğer bir gerçektir. Bu konu, yeterince çeşitli akımlar tarafından değerlendirildiği için mevzuyu derinleştirmeden genel hatlarla kısaca izah etmeye çalıştım. Kısacası Kürdistan'ın içinde bulunduğu ortam Kürdistanlı bütün örgütlere büyük sorumluluklar yüklüyor, ayrıca herkesi ittifaklar konusunda daha dürüstçe çaba sarf etmelerine ve dolayısıyla daha dikkatli davranmalarına yönelik telkinci bir unsur olarak görülmelidir. Kürt hareketleri arasında cereyan eden zıtlıkların ve bunu çatışmalara vardıran bir önemli neden de bazı örgütlerce öne sürülen "sınıflararası örgütlenme çelişkisi" öne sürülmektedir. Oysa Kürdistan'da şu anda kendini herkese acil olarak dayatan bir ulusal mesele vardır. Bunun içinde bütün farklı "sınıf katmanları" temsil örgütlerin bu asgari programda mutabakat sağlamaları gereklidir ve zorunludur. Bunu engelleyici hiç bir neden öne sürülemez ve haklı görülemez dolayısıyla Kürdistan'da sınıf–katmanlarda berraklaşmama, sanayinin bazı bölgelere hiç girmemesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan kozmopolitik yapının realitesi görülürse Kürt hareketlerini özellikle ulusal meseleye ilkin çözüm getirmelerini gerekli kılıyor. Başka hiç denecek kadar üzerinde durulmayan ama çok önemli olan bir olguda Kürt hareketleri arasındaki dostane olmayan ilişkilerin yurt dışında da yaşanması ve nihayetinde Kürtlerin itibarının zedelenmesi ve özelliklede diplomaside tahribatlardır. Elbette bunun böyle devam etmesinin ve bir sürece kaderci bir anlayışla yaklaşmasınında çok zararlı olduğunu tesbit etmek lazım. Kürt kitlesinde maç taraftarları gibi herkesin örgütlerin doğrumu, yararlımı yapıp yapmadıklarına bakmayarak bir savunma içine girmeleri doğal olarak örgütlerde "nasıl olsa bir tepki yok" gibi bir anlayış içine girip öyle devam etmelerine neden olmaktadır. Artık gerçektende örgütler birer araç değilde sanki birer amaçmışlar gibi tamamen dine tapma şeklinde tavır sergilenmektedir Bir yandan mezheplerin ayrımcı düşüncelerine "karşı" çıkılmakta diğer yandan yeni mezhepler yaratma anlayışı ortaya çıkmaktadır. (Kürdistani Cephe ile Gerilla arasında çıkan çatışmada çoğu peşmergelerin karşı çıkması cılızda olsa sevindiricidir) Bunu hepimiz bilmeliyizki, Kürtler arasındaki çatışmalardan yalnız Kürt düşmanı sömürgeci devletlerin yararı ve

Kürt halkının zararı vardır. Ve ayrıca sömürgeci ve işbirlikçilerinin sürekli kullanmış oldukları "işte Kürt halkından birşey çıkmaz" demogojik anti–Kürt propagandasını yaygınlaştırmakta ve kamu oyunda doğru olmaya yönelik bir sakıncalı tavırdır. Kürt halkı açısından tarihi bir fırsat olan bu ortam Kürt ulusal hareketleri tarafından bilinmeli ve ulusalcı bir politika izlemelidirler. Kürt ulusunu temsil iddiası ne kadar yapılırsa , yapılsın, en doğru siyasal çizgiye sahip olduğu ne kadar savunulursa savunulsun, temiz bir teori ve pratiği güttüğü ne kadar öne sürülürse sürülsün bunun böyle devam etmesinin nesnel olarak çok zararlı tahribatlar yarattığı apaçıktır. Dünyada yaşanan son gelişmeler Sovyetler'in çöküşü, Doğu blokunun dağılması ve ABD'nin önderliğinde emperyalizmin dünyaya hakim olması, Kürdistan'lı birçok hareketleri emperyalistlerden medet ummaya ittiği ve giderek onlara bağlı kılması çok tehlikeli bir eğilim yaratmıştır. Kürdistan'da kısacası belirtildiği yurtseverlik ve milli duygunun anti sömürgeci bir bazda kabarması, halkın kendine ve davasına sahip çıkması dolayısıyla Kuzey Kürdistan'da PKK önderliğinde gelişen mükemmel gerilla savaşı olumlu noktalar olarak görüldüğü gibi genel olarak çok olumsuz olaylarda ne yazıkki mevcuttur.

Kürdistan'da proletarya nicel ve nitelik olarak gelişmemiş olmasına rağmen, sosyalistlerin hem sayı hem de saygınlık bakımından hiçte küçümsenmeyecek derecede varlığı sözkonusudur. Uluslararası sosyalistlerin görüş ayrılığı, ML'lerin parçalanmışlığı Marksizm'in deforme edilmesi, Kürdistan'da doğal olarak sosyalistler arasındaki görüş ayrılığına ve yanlış eğilimlerin çıkmasına yol açtı. Esas hata Marksizmi, Marksizmin özünden değil daha sonra Marksist olduğunu iddia ederek ortaya çıkan bir kişinin veya bir hareketin düşüncesinden alınıp tahlil edilmeye çalışılarak işlendi. Kimi Çin'i, kimi Sovyetler'de iktidarı, kimi Arnavutluğu, kimisi ise Küba–Vietnam devrimlerini reçete olarak kullanarak model yaptı. Oysa Kürdistan'da somut koşullar ve bilimsel sosyalizm bir yana bırakıldı. Kürdistan'da sosyalistler bölük pörçük edildi. Her hareket kendi dışında bütün sosyalist hareketleri ya küçük burjuva, ya karşı devrimci ya da ihanetçilikle suçlamaya çalıştı. Hiçte öyle olmamasına rağmen bunda diretildi ve pratiğini o şekilde geliştirmeye yeltendi. Keza bu örgütlerarası fiziki çatışmalara ve birbirlerini imha etme niyetini gütmeye neden oldu. Hem Kürdistan davası hemde sosyalistlerin güçlenmesine bir baraj olarak dikildi. Tabiki burda sömürgeciler bundan istifade ederek bunu kullanmaya çalıştı. Örgütler içinde demokratik merkeziyetçilik adı altında bir sürü devrimciler tasfiye edilmeye çalışıldı ve edildi. Kimki düşüncesini açıkça ifade etmeye çalışmışsa işte bu provakatördür veya karşı devrimcidir denildi. Elbette bütün örgütleri ve bütün örgütlü insanları topyekün suçlamak eşdeğişle kıyaslamak doğru olmaz. Bundan muaf ve gerçektende bu konuda dürüst sosyalist kişi ve örgütlerinde olduğu gerçektir. Herkes sosyalizmi birkaç ezberlenmiş sözcüklerle anladığı ve kavradığını zannediyordu. Oysa sonucunda hepimizinde gördüğü gibi bunun böyle iyi bir sonuç vermediği anlaşıldı. Hepimizde bu süreçten kendimizi sorumlu tutmalıyız herkeste açıkça özeleştirisini vermelidir. Zira özeleştiriye yanaşmayan ve kendini bu süreçten soyutlayan, sürekli başkalarını suçlamaya kalkışan bir kişi veya örgütün sosyalist olduğu söylenemez.

Sosyalizmin ne Sovyetler'e ne Çin'e ne de Arnavutluk'a bağlı olmadığı gibi bunlarında varlığının artık yok olması bütün dünya sosyalistlerini altüst etmiş olmakla beraber Kürdistan'da sosyalist hareketleri çalkalamıştır. Bilimsel sosyalizm global bir düşüncedir hiç bir ulusa ve devlete tabi değildir. sosyalizmin bazı ülkelerde bir dönemde gelişme göstermesi sosyalizmin kendisini o ülkenin gelişimiyle ölçemeyiz. Elbette o ülkedeki gelişme ve geriye dönme süreci genel sosyalizm davasını şu veya bu oranda etkileyecektir ama hiçte belirleyici faktör oynayamaz. İşte bu şablonculuk anlayışı dünyada sosyalistler arasında bir siyasal sorun yaratmıştır ve bu sorun halende çözümlenmiş değildir. Önce kendimizden başlıyalım.

Kürdistan'da Marksistlerin nicel ve saygınlık bakımından güçlü bir potansiyel oluşturduğundan söz etmiştim. Ancak o kadar dağılmışlarki, onların Kürdistan'da yeni, radikal, kendi içinde demokratik, kendi dışındaki ulusal güçlere dost ve güçlü bir alternatif yaratarak tek parti çatısı altında birleşmeleri içinde bulunduğumuz dönemde acil ve zorunlu olmasına rağmen mümküniyatını bırakmamıştır. Birleşmenin hele o sözünü ettiğimiz idael parti yaratmanın hiç mi imkanı yok? Kesinlikle imkan vardır ama yol ve yöntemleri zor olabilir. Bana göre bunun şu andaki yöntemi sosyalist ve çözümde radikal düşünen silahlı mücadeleyi günümüz koşullarında vazgeçilmez bir araç olarak savunan bütün örgüt–parti gruplarının biraraya gelip eylem ve pratikte ittifak teoride bütünleşme ve kaynaşmak için çok kapsamlı bir blok oluşturmaları mümkündür. Böylesi bir ittifak giderekten sosyalistlerin birliğini yani tek bir parti çatısı altında birleşmenin zeminini hazırlayacaktır. Bu ittifakta-yalnız bir parçada değil bunu diğer parçalarıda kapsayacak şekilde olmalıdır. Bence bu yöntem Kürdistanlı sosyalistlerin şu anda tercih etmeleri gereken ve keza zorunlu olan bir yöntemdir. Burda diğer ulusalcı güçler dışlanmıyor tam aksine bu sözünü ettiğimiz birlik–parti diğer bütün irili–ufaklı Kürt örgüt–partinin içinde yer alacağı bütün parçaları kapsayacak bir ulusal cephe–kongreye gidilecek.

Kürdistan'da demokratik sosyalizmi savunan, radikal düşünen, silahlı mücadele vermek isteyen ve Kürdistan'ın bir parçasını değil her dört parçayı bir bütün olarak gören, birinin çıkarı için diğerini pazarlığa çıkarmayı herhalukarda reddeden örgütler bize göre şunlardır: KAWA–PRK (Rızgari), TSK. TEKOŞİN, YEKBUN-KOMELA vs. Bunun dışında daha sayılabilcek irili ufaklı örgütler elbette vardır. Ve bununlada şu anda sosyalist iddiasında olan örgütleri dışarda bırakmak gibi bir niyete sahip değilim. Ancak şimdiki konumları gereği bu tür birlikleri yadsır ve yadırgar yönündedir.

Bununda çok yönlü argumentleri vardır. Kaldıki bunun üzerinde fazla durmaya lüzûm yoktur. Yukarda saydığım oluşumların kaybedecek hiç zamanı yoktur. Hepimiz için giderek yok olmak ile yeniden sahneye çıkıp, yeni alternatif yaratmak arasında tercihtir. Bu konuda örgütlerin dar örgüt çıkarlarını gözetmeden halkın, sosyalizmi ve ülkenin çıkarlarını düşünmeleri gerekiyor. Son dönemde KAWA'nın almış olduğu son teorik kararlar bu yöndedir. Beklentimin ve dileğimin diğer oluşumlarında birlik mevzusunda daha duyarlı ve azimli davranmalarıdır. Ki bu konuda en ufak bir kuşkumuz yoktur ve birliğe gidileceğine inancım tamdır.

KÜRDİSTAN'DA ULUSALCI VE SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ İÇİN İLERİ!

BASINA VE KAMUOYUNA

Bugün devrimci basın, Türkiye ve Kürdistan'da süren ulusal ve toplumsal mücadeleyi, halklarımıza karşı yürütülen topyekün savaşı bütün boyutlarıyla ortaya sermeye çalıştığı için, devletin artan saldırılarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Gerçekleri yazan gazeteciler katledilmekte, yayınların dağıtımı ve satışı engellenmektedir.

Devrimci basına yönelik bu uygulamaların önemli bir bölümünü Devlet Güvenlik Mahkemeleri yürütmektedir. Artık devrimci-yurtsever-sosyalist yayınların hemen her sayısı toplatılmakta, yazı işleri müdürleri ve sahipleri hakkında ağır para ve hapis cezaları istenmektedir.

Ama halklarımıza karşı yürütülen topyekün savaşın bir parçası olan bu baskı ve yıldırma politikaları başarıya ulaşamayacaktır.

Biz aşağıda imzası bulunan devrimci yayınlar, görev ve sorumluluğumuzun bilincinde olarak, devletin halklarımıza ve devrimci basına karşı yürüttüğü kirli savaş ve imha politikalarını açığa çıkarmak, kitleleri bilinçlendirip harekete geçirmek için mücadelemize devam edeceğiz.

BASKILAR BİZLERİ YILDIRAMAZ!
DEVRİMCİ BASIN SUSTURULAMAZ!

Alternatif, Azadi, Barikat, Belge Yayıncılık, Deng, Devrim, Devrimci Mücadele, Devrimci Proletarya, Direniş, Ekimler, Emeğin Bayrağı, Hedef, İşçinin Yolu, Komal Yayınevi, Komün, Kurtuluş, Medya Güneşi, Newroz, Newroz Ateşi, Odak, Özgürlük Dünyası, Özgür Halk, Parti Yolunda Teori ve Pratik, Partizan, Serketın, Sorun Yayınları, Yeni Dünya İçin Dergisi, Yurt Kitap-yayın, Yeni Ülke.

Sevgili Newroz Ateşi çalışanları,

Derginizin 8. sayısında yayımlanan "Devrimi İşçileştirmek-III" adlı makalemi kontrol ettiğimde, çok miktarda baskı hatasına uğradığını gördüm. Öyle ki, baskı hataları sonucu bazı cümleler anlaşılmaz, hatta bazıları içerik olarak da bozulmuş duruma düşürülmüş. Benzer baskı hataları, bu sayınızın diğer makalelerinde de yayın ölçüde var. Özellikle teorik içerikli makalelerde, bazen tek bir kelimeye bile hayat vermenin saatlerimize mal olduğu göz önünde bulundurulursa, bu türden baskı hatalarının biz yazarlara da yapılmış bir haksızlık olduğunu kabul edersiniz. Daha önemlisi okuyucu karşısındaki özenden ve dergiyi önemseyici tutumdan uzaklaşmak olur bu noktadaki duyarsızlık. Bundan böyle gerekli özeni ve titizliği göstereceğinizi umarak sözkonusu makalem için gerekli düzeltmeyi kısmen karşılayabilecek aşağıdaki "yanlış-doğru" cetvelini de yayınlamanızı istiyorum. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. **C.TUNÇ**

Sayfa	Paragraf	Satır	Yanlış	Doğru
41	1.	2.	hareketimiz	hareketimizin
"	2.	6.	bağlaşık	bağdaşık
"	5.	7.	çıkarmıştır	çıkartmıştır.
"	6.	4.	yetersizliğinde	yetersizliğinden
"	7.	4.	buralar	buralarda
"	8.	11.	20	30
"	9.	4.	ulusallığımızın	ulusallığımız
42	2.	5.	bağlarını	bağlamlarını
"	2.	8.	gerilimde	gerilim de
"	3.	9.	kentlerini	kentlerine
"	5.	4.	kanatlarına alma	kanatları altına alma...
"	son	3.	sınır	sınıf
43	8.	5.	altına	altından
"	12	5.	sadıklarına	saydıklarına
44	1.	8.	gösterdiği	görece
"	3.	6.	mücadelesiyle	mücadelesinin
"	3.	8.	tartışılacak	tartıştıracak
"	7.	7.	kategorilerinden	kategorilerden
46	3.	son	örgütlenmeyi	örgütlemeyi
"	"	"	birleşmeyi	birleştirmeyi
"	6.	son	içinde	için de
"	8.	son	öge araçlarını	öge ve araçlarını
47	2.	12.	ölçüsüde	ölçüsü de
"	3.	1.	gelişiminde	gelişimimizde
"	4.	3.	organlarında	organların da
"	5.	son	hayatında	hayatın da
"	7.	3.	oturtulduğu	oturduğu
"	7.	son	ölçüler genişleme	ölçüler içinde gelişme
"	8.	4.	düzeni	düzenini
"	8.	6.	hareketini	hareketin
"	8.	7.	oturttuğunda	oturtulduğunda
"	9.	2.	imkan araçlarını	imkan ve araçlarını
"	9.	son	yığışmaktan	yığışmaktan da

–Spot yazısının 3. satırındaki "sınır" yanlıştır doğrusu "sınıf" olacak

Demokratik kamuoyunun dikkatine

Baskı ve katliamlara karşı birlik kuruldu

"İşkenceler, yargısız infazlar, katliamlar, gözaltında kayıplar!" Türkiye ve Kürdistanın güncesinde olağan günlük cümleler haline geldi. Her geçen gün Devlet terörünü pervasızca sürdürürken "şeffaflaşma, demokrasi" demagojileri sahte bir tebessümle sürdürülüyor. Bu tebessümün ardından iç harekat tehditleri var. Toplumun sindirilmesi, kimliksizleştirilmesi, ses çıkartanın kafasının ezilmesi, sindirilmesi bu demokrasi tebessümünün diyetidir. Yetkililerin elleri kan, militarizm baskı kokuyor.

– Son bir buçuk yıldır İstanbul'da 7 kişi gözaltında kayboldu. Kürdistan'dakilerin sayısı tespit edilemiyor.

Gözaltında kaybolma olayı fiziki bir yokoluş değildir. Kaybolma olayı faili meçhul bir beklenti değildir? Korku toplumunu yaratan polis devletinin terörüdür.

– Bunca katliam, bunca işkence, bunca yargısız infaz tüm bu yasadışılığın toplumun beyninde meşrulaştırılması, şeffaflaştırılmasıdır.

Bu bizzat devlet eliyle sergilenen teröre karşı çıkmak, barikat olmak amacıyla Marmara Özgür–Der önerisiyle Baskı ve katliamlara karşı birlik oluşturuldu.

Baskı ve katliamlara karşı birlik 4 ANA BAŞLIK altındaki konulara karşı duyarlılığı ve Demokratik muhalefeti oluşturmayı hedefledi.

a– Gözaltında kayıplar
b– İşkenceler
c– Yargısız infazlar
d– Kürdistan'da katliamlar

BASKI ve KATLİAMLARA KARŞI BİRLİK şu demokratik kitle örgütlerini kapsıyor. Marmara Özgür-Der, İnsan Hakları Derneği (gözlemci), İşsizler Derneği, Tüm Sağlık-Sen (İnsan Hakları Komisyonu), Halk Evleri, Yeni Demokratik Kadın Derneği, Emekçiler Derneği, faaliyetin öznesi olan bu DKÖ'lerin dışında TEK-İŞ DER ve bir kısım demokratik kitle örgütü fiiliyen destekliyor. BİRLİK bu dört ana başlık altındaki konularda muhalefet öznesi olmak isteyen tüm DKÖ'lere açıktır. Sadece İstanbul'da değil, tüm ülkede ve Kürdistan'da BASKI ve KATLİAMLARA KARŞI BİRLİK örgütleyelim, ses olalım, barikat olalım persfektifi ile attıkları adımın ışık olmasını ve devamını önermektedir.

BİRLİK, kampanyasına başladığı dönemde cezaevlerinde bulunan siyasi tutsaklarda aynı konularda bir kampanya başlattılar. Tutsaklar mahkemelere gözaltında kaybolanların resimlerini taşıyan tişörtler giyerek mahkemelere çıktılar, bildirimlerde bulundular. Bu nedenle mahkeme, hastane vb. yerlere çıkarılmadılar. Bu uygulamayı protesto ederek onlarda çıkmadılar. A.G yaparak devletin bu terörünü protesto ve teşhir ettiler. Tüm basına ve yetkili kurumlara açıklamalar göndererek bulundukları hapishane koşullarında ses oldular.

BİRLİK; bu kampanyaya eşgüdümlü olarak kendi kampanyasını başlattı.

İlk adım imza kampanyasıydı: Bu klasik alışılagelen bir kampanya değildi. Sokak, sokak dolaşılarak, kahvehaneler, fabrikalar, evler, vapur iskeleleri dolaşılarak sokaktaki ulaşılabilen herkese anlatılarak bir hafta içinde 17.000 imza toplandı.

BİRLİGİ; Frankfurt İnsan Hakları heyeti destekleme kararıyla Türkiye'ye geldi ve fiiil olarak güç verdi.

İmza toplama çılışmalarında kayıp anaları meydanlara masa açarak imza toplayacaklardı.

Bakırköy özgürlük meydanı, Atatürk kültür merkezinin önü ve Kadıköy iskelesinin karşısı seçildi.

Bakırköy Özgürlük Meydanı'nda o gün yoğun bir güvenlik önlemi vardı ve analar daha meydana girmeden engellendiler. Gözaltı yaşandı. Kayıp anaları, analarımız bizi bırakın gidip imza toplayacağız, çocuklarımızın akıbetini duyuracağız dediler ve öyle de yaptılar! Diğer iki masada engeller nedeniyle açılmadı.

İmza toplayan arkadaşların bazıları gözaltına alındı ve bırakıldı. Fakat tüm engellere rağmen imza kampanyası büyük bir başarı ve destek gördü.

– 2 Aralık 1992 günü Tabibler odasında bir basın açıklamasıyla BASKI ve KATLİAMLARA KARŞI BİRLİK kendini kamuoyuna kitlesel bir katılımla ilan etti ve kamuoyuna; Toplanan bu imzaları artık hiç bir cevap alınamayan devlet kurumlarına değil, uluslararası kurumlara, Birleşmiş Milletler Af ve İşkence İzleme Komisyonları'na gönderme kararını duyurdu.

–15 Aralık 1992 de Büyük postahanenin önünden kitlesel bir katılımla bir basın açıklamasıyla toplanan imzalar gönderildi.

– 12 Aralık 1992 de İnsan Hakları Derneği'nin, İnsan Hakları Haftası nedeniyle düzenlediği Hüseyin Toraman'ın kaçırıldığı yerde tüm kayıpları anma amacıyla beyaz karanfil bırakılmasına destek verildi. Gözaltılar yaşandı.

– 5 Aralık 1992 de düzenlenen Kamu Sendikalarının mitingine katılındı ve tüm gücüyle kayıpların hesabının sorulacağı haykırıldı, kayıp anaları, eşleri, beyaz başörtüleri ve çocuklarının resimleriyle en önde kararlılığın sembolüydüler.

– Memurların Ankara yürüyüşünde Tüm Sağlık–Sen (İnsan Hakları Komisyonu) birliği temsil etti. BASKI ve KATLİAMLARA KARŞI BİRLİK Bakırköy Özgürlük Meydanı'nı kayıplar meydanı olarak ilan ediyor. Çocukları kaybolan tüm anaların Bakırköy Özgürlük Meydanı'na koşmasını v e haykırmasını öneriyor. Bu denli kan ve vahşetin sürdürüldüğü bir ülkede özgürlük meydanları ancak ve ancak katledilenlerin, öldürülenlerin anaları, yakınları ve bu uğurda bedel ödeyenler sahip çıkabilir. Ve bu meydanlarda gaspedilen, katledilen, yokedilen özgürlükler ve en önemlisi yaşama hakkının savunulması haykırılabilir. Özgürlük meydanları, özgürlüğün zorunluluğunun bilincine ulaşanlarca adına layık olacaktır.

– BİRLİĞİN diğer önemli hedeflerinden biri de gözaltında kaybolan mezarsız ölümler için ve onların onurlu kavgalarını simgeleyen bir anıt mezar yaptırmayı hedeflemektedir. Mimarlar, mühendisler ve tüm demokratik kamuoyunu bu anıt mezarın yapılması, projesinin hazırlanması ve maddi manevi destek için çağrıda bulunuyoruz. Proje önerileri Marmara Özgür-Der ve İstanbul İnsan Hakları derneğine gönderilebilir.

– BASKI ve KATLİAMLARA KARŞI BİRLİK; tüm kamuoyunu devrimci–demokrat–yurtsever insanları Türkiye ve Kürdistan'daki devlet terörüne karşı durmaya, gözaltında kayıpların, hesabını sorup, akibetlerini bulmaya, katliamları teşhir etmeye çağırıyor.

Gelin bedenlerimizle barikat olalım. Sokakta ses olalım, hesap soralım, birlik olalım. Yükselen teröre set olalım. Beyaz başörtüleri meydanlarda birlikte takalım.

KAYIPLARIN HESABINI SORACAK, A
KİBETLERİNİ BULACAĞIZ!
KATLİAMLARA, YARGISIZ İNFAZLARA,
İŞKENCEYE BEDENLERİMİZLE BARİKAT OLACAĞIZ!
BASKI VE KATLİAMLARA KARŞI BİRLİK!

PEYVOK

(I)

'EUW QÎYE LÎ SER XANÎ YÊ MİN'

S. Cemal

Dem û roj hene gelek xûweşin di dilê meriva da, bi bîr hanîna van roja dil evîndare, Lê derbas bûna rojê berê xweşî û nexweşî di ber çawê meriv da bina şerîtkî derbas dibe.

Jiyana meriva tê ber çawê meriva, belê heta iro te çi kirîye û tê karibî çi bikî, Mafê kû te parasti ye daxwaza gel bi cîh hanî ye, yan ji tû hîn deyn darî

Tû bavê xû kalê xû bapîrê xû tînî ber çava, roje kû euw jiyana xû derbas kiribûn û ev rojê kû ti dibînî û tidayî rê danê wî roje da tû dı fikirî

Belê belê ez deyn darim, bavo gelek tişt kirîye

Bavo meriv kî karker bû karê xû kedan di bû û hêdî hêdî ber bi malê di meşîya, Lê bavo ne gelek cûhan bû, bavo gelek westîya bû, Lê dê dilê bavo da ronayî kî hebû kedandina kar, hatina ber bi malê têr kirina zıkêzarûkan bû.

Belê vê gavê daxwazi yek bavo hebû, bavo bîhna xû bide û rexetî yek bi bîne, bi zor xû davê je hûndır û xû ser piştê davê je

Bê avêtı na bavora qîre qîre zarûk in biçûk Li Bavo dicivin û yeko yeko ji dipirsin, bavo ka te çi jı ma hani ye?

Belê hatına jikar têr kirina zikê teveka ne lê daxwazi ya bavo ji şa bûna dilê zarûka ne. De ka werin de ka werin.

Ez we yeko yeko bi firê bıxînim paşê jî jî weran bijim. Keyfa teveka ji vî gotinê ra tê daxwazî ya tevekan ji doran pişîne, Lê Newroz gelek biçûke lê gelek zireke, carkî da xû davi je ser bavo... bavo jî bê destê wî digre û herdû lingê xû dike bin zîkê wî û bilind dike.

Bavo dest bi pirsîyara pişîn dike, Euw qiye li ser xanî yê min, e. tep tep dike rep rep dike digere?

(II)

Ezim ez.

Tû kî yî çi dikî

Ezim ez... ez Newrozım... Iı mala teme agir dikim li ser xanîyê teme.

Tû çi dûxwî çi vedûxwî awa keleuw bûi...

Ez nanê garıs duxwim, ava sar ji we duxwim.

Ka para mın? Ezî birçî me..

Way li wir..

Ez çûm lê gerî yam ne li wir bû..

Dibe ku herçû hova xari be.

Lê ka şervanê brayin te kû ba çûye?

Çû bû ber pez..

pez in brayın te zî ne xûenî bû?

Di be kû keftarin gura xari be..

Lê ka delala xûşka te bermal?

Euw zî çû bû ber mirîşkan..

Lê lawo hawê gotina seyda cigerxûn kû dibêje..

Bajarê dîkû mirîşkan lê hew dixin bi enişkan, karaa karaa wan ji nayê, najî goyin min gran bûye.

Bavo bavo te peyvoka rovîyê xapînok nizanî, çê fenû fatûl Lı cem hene û meriva çawa dixapîne, yan ji te ji bîr kırîye?

Na lawê min ne hevce ye ku ez ji tera bijim.

Kewa kû zû bifire zû ji diveste lê ez destûra te didim tû gelek zarûke kî jîri.

Bavo hij ez bê firê ne ketime biçûkim

Deka bije lawê min. Wê gawê ez te bawêm bîrê jan ji bavim behrê.

(III)

Bavo kû tû di zanî, bîr gelek kûrû dûre mehr û mişk tıda hene gelek zî tarî ye, rohna yî tê da nine.

Behr ji gelek mezine sobanî ya nizanım, masî yê gelek mezên hene ê biçûk carkî da di kurti nin û dûxwin.

Dê başe lawo de ka tû , bije te bawim kûderê. Bavo ku tû testûra min bıdî, cihên gelek xweş di dile min da hene, bawê behrê lê behra vanê (gola vanê) euw keça delal a.

Ermenî tamara bira xû bîne.

Bawe çiya ye gerzan kû siahmedû xecê evindara xû serbest digerine. Baveje bavo bavêje çiya yê bohtan bira lawe te ji Agire newroze lı dar xine...

12.11.1992

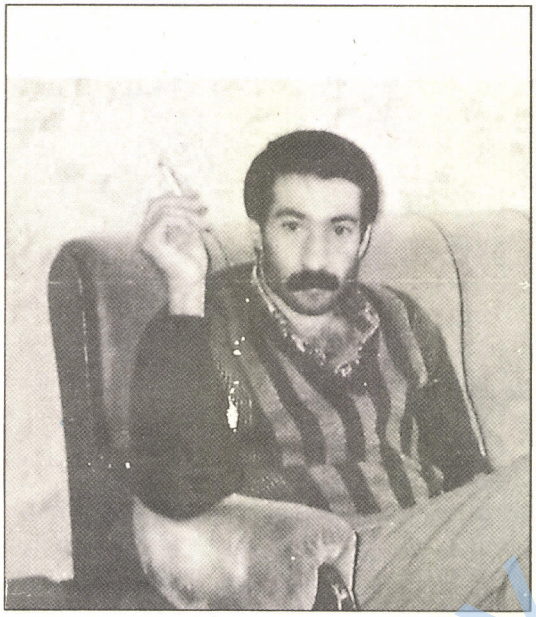

Bir ihbar akşamı,
Tükenmiş cephanem,
ülkem düşmüş içime
Bir ihbar akşamı...
Pimini çekmişim
kırkdilimlinin
Gövdemden ayrılmış
başım...
Sır vermemişim çıldırmış
düşman
Bereket savurmuşum toprağıma canımı
Göğsü çimenli dağlarımın
Aşinası sen,
Bu denli eğitlerim varken benim
Yarıladım demektir
Güneşini ülkemin

FAYSAL ÖCALAN

23 Aralık günü girdiği çatışma sonucu 6 arkadaşı ile birlikte şehit düştü.

Avrupa'daki yakınları adına
Berfi Suruç

www.arsivakurd.org

www.arsivakur.org